366...i još više priča

O PRIRODI

CIP – katalogizacija v knjigi
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

502(02.053.2)

DALMAIS, Anne-Marie
366 [Trista šezdeset šest] – – – i još više priča o prirodi / Anne-Marie Dalmais ; [prijevod s talijanskog Bojana Ivanišević ; izdanje latinicom priredila Mirjana Milač ; ilustracije Annie Bonhomme]. – [1. izd.]. – Murska Sobota : Pomurska založba ; Ljubljana : Mladinska knjiga, 1988

Prevod dela: 366 – – – e piu storie della natura

Prijevod s talijanskog
Bojana Ivanišević

Izdanje latinicom priredila
Mirjana Milač

Urednik
Snežana Pejaković

Stručno mišljenje
Jelka Venišnik-Eror

Tehnički urednik
Gradimir Avramov

Oblikovanje naslova i pisanih tekstova
Vladislav Stanković

Izdavači
Pomurska založba, Murska Sobota
i Mladinska knjiga, Ljubljana

Naklada
15.000 na hrvatskosrpskom, latinicom
15.000 na srpskohrvatskom, ćirilicom
10.000 na slovenskom jeziku

Prvo izdanje
Tisak
Mladinska knjiga, Ljubljana, 1988.

Naslov originala
366... e più storie della NATURA
di Anne-Marie Dalmais
Illustrate da Annie Bonhomme

366...i još više priča O PRIRODI

Napisala
Anne-Marie Dalmais

Ilustrirala
Annie Bonhomme

Proljetna priča
Dobro došla, lastavice!

proljeće

Marko otrči do ostave u dvorištu, snažno gurne teška drvena vrata, koja se uz škripu otvore, te uđe u veliku prostoriju s prozorčićem kroz koji je prodirala slaba svjetlost.

Trebala mu je kanta za polijevanje pa je potraži u kutu gdje obično stoje razna oruđa. Iznenada iza sebe začuje čudno šuštanje: frrttt...frrttt, pa poviče: »Ooo, evo je, opet me pratila!«

»A, tko? Tko te pratio?«, upita ga njegova sestrica Katica, koja je pošla za njim u ostavu.

»Lastavica!«, odgovori joj Marko. »Kad god dođem ovamo, ona se uvuče za mnom. Nije li to zanimljivo...«

»Kako je lijepa«, reče Katica koja je u međuvremenu ugledala lastavicu.

Da, to je zaista lijepa ptičica: vitka, dugih crnih krila s plavičastim odsjajem. Grudi su joj bijele, a rep oštar i rašljast. Blage je naravi i povjerljiva. Leti vrlo brzo, skladno mašući krilima, pjeva tako veselo i umilno da nije nikakvo čudo što je svi vole.

»Ej, nisam došao ovamo tražiti lastavice!«, uzviknu Marko. »Treba mi kanta za polijevanje; baš bi je ti mogla uzeti, a ja ću Juri odvesti kolica koja mu trebaju jer danas uređuje velike aleje u dnu vrta.«

Nešto kasnije se njih dvoje ponovo vrate u ostavu da potraže još neke alatke koje su trebale vrtlaru Juri.

Čim su Katica i Marko kročili u prostoriju, začuše ono, već poznato, frrttt...frrtt i lasta se opet uvuče za njima u ostavu.

»To je ona ista od maloprije«, reče Marko.

»Pogledaj, sada drži nešto u kljunu! Je li to vlat trave«, upita Katica.

»Već sam vidio«, nato će Marko, pomalo zbunjen. »Samo se pitam zašto... No, dobro, to je ionako njena stvar«, pa uze motiku i izađe, ponovo zatvorivši vrata.

»Marko, pogledaj!«, doviknu mu sestra. »Kao da se lasta okreće u krug! Čini se da je uznemirena.«

Ptičica je neprekidno i uporno letjela ispred vrata ostave, praveći u zraku sve manje krugove.

»Možda se ne zna zaustaviti«, reče Katica.

»Najzad sam shvatio!«, uzviknu Marko, ispuštajući motiku iz ruke.

Katica je iznenađeno zurila u brata.

»Zar se ne sjećaš da je prošloga proljeća lastavica napravila gnijezdo baš u ovoj ostavi? Otvorit ću joj rupu u vratima tako da može slobodno ulaziti i izlaziti kad god zaželi.«

Ali tata je popravio ta vrata za vrijeme zimskih praznika«, primijeti Katica koja je i sama počela shvaćati lastavičin problem.

»To je sigurno ona ista lasta od lani, koja se vratila s novim proljećem«, nastavi Marko. »Kako više nije bilo rupe kroz koju se provlačila, koristila je svaki put, kad netko otvori vrata da uđe.«

»Jadnica«, sažali se Katica. »Moramo joj pomoći.«

Rečeno, učinjeno. Djeca potrče i potraže prikladan, ravan kamen, koji će podmetnuti pod vrata, tako da uvijek ostanu odškrinuta, kako bi se lasta mogla provući.

Otada je lasta bez straha svakoga dana ulazila u ostavu i gradila svoje gnijezdo. Smjestila ga je dosta visoko, ispod debele grede, baš na istom mjestu kao i prošle godine. Kao materijal za gradnju je upotrebljavala blato, pomiješano s vlatima trave, sijena, slame i sličnih biljaka; međusobno ih je učvrstila pomoću pljuvačke koju je lučila. Katica i Marko su pažljivo promatrali gradnju gnijezda, koje je svakim danom postajalo sve veće.

Kada je najzad bilo gotovo, marljiva lastavica je u njega snijela jaja. Dvadesetak dana je ležala na njima a onda, jednoga jutra, nakon što su se polagano uvukli u ostavu, Katica i Marko začuše slabašne, ali oštre pijuke te spaziše nekoliko malih, otvorenih kljunića kako vire iz gnijezda.

»Jedan, dva, tri, četiri! Imamo četiri ptića«, prošaputa Marko.

»Ne, nego pet!«, ispravila ga Katica, koja je primijetila još jedan kljunić kako viri iza ostalih.

»Pssst!... polako, da ne prestrašimo lastavicu.«

No, lastavica je bila i previše zauzeta da bi ih primijetila. Sada je osjećala veliku majčinsku odgovornost, a prva briga svake majke je, naravno, kako da dobro nahrani svoje mladunce.

Nije to bio nimalo lak posao, jer su male lastavice uvijek gladne; a kako se hrane isključivo sićušnim kukcima, mama lasta je odmah morala u potragu za njima. Raširila je svoja elegantna krila i razletjela se po svim kutovima vrta u potrazi za mušicama, zunzarama, komarcima i ostalim malim kukcima. Zatim se, poput strijele, vratila u gnijezdo, noseći ukusan zalogaj mališanu na koga je došao red.

Katica i Marko su dugo stajali u ostavi, zadivljeno gledajući svoju malu lastavicu koja je bez imalo odmora letjela i skupljala kukce, sve dok i posljednji ptić nije bio nahranjen. Na neki su način djeca bila čak i ponosna jer je, djelomično i njihovom zaslugom, ovih pet malih lastavica ugledalo svijet. Zato su svakoga dana sve više i više voljeli svoju ptičju obitelj i proljeće koje ih je donijelo.

21 Procvao je proljetni jaglac

Jutros sunčani zraci sjaju jače nego obično. Svoju svjetlost i toplinu bacaju na planinske obronke, pa se snijeg počinje topiti. Niču i prve travke.

Snažnim zamahom krila kos se sa svoje stijene vinuo u nebo. Penjao se sve više i više. Činilo se da mu godi oštar i čist planinski zrak. Nakon nekoliko snažnih zamaha krilima, počeo se spuštati na stijenu s koje će se diviti livadama što se pružaju svuda naokolo. I kao da veselim cvrkutom uzvikuje: »Jaglac! Jaglac je procvao! Došlo je proljeće!«

22 Promjenljivi ogrtač bijele zečice

Hop! Hop! Hop! Tri skoka i evo bijele zečice iz svoje jazbine, skrivene u korijenju visoke jele.

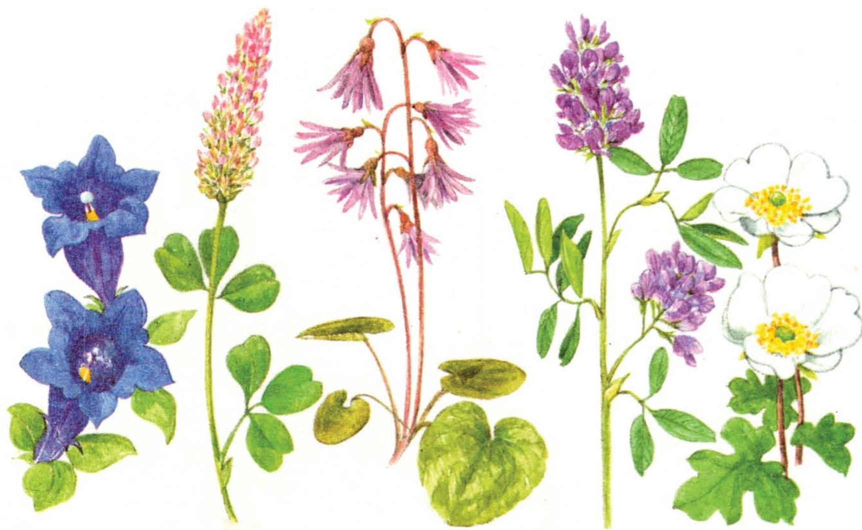
O, kako se samo razlikuje ova stidljiva, planinska zečica od svoje rođakinje iz ravnice. Umjesto da je smeđe, njeno je krzno blistavo bijelo s nekoliko sivkastih mrljica. Uške su joj obrubljene crnim dlačicama.

Pogledajte je samo: kako se lijepo uklapa u krajolik oko sebe. Da bi se što bolje prilagodila prirodi koja je okružuje, ova životinjica mijenja boju krzna prema godišnjim dobima, pa je zovu promjenljiva zečica. Ugovorit ćemo s njom susret u različita doba u godini, da bismo vidjeli kako se mijenja boja njenoga krzna.

A, što to sada radi? Bijela životinjica se uvlači u snijeg; kako ne bi potonula, ispružila je sve svoje prstiće šapica. Iznenada zastane kao ukopana, podigne glavu i počne njuškati topli zrak. Micala je svojim šiljatim ušima kao da sluša kako u blizini počinju izbijati prvi snopići ljubičastog šafrana!

Kakvo iznenađenje! Poslije duge, dosadne zime, koja kao da nije imala kraja, ponovo će imati svježe hrane i neće morati grickati sasušenu koru drveća. Ne gubeći vrijeme, zečica potrča da utoli glad sočnim biljkama.

23 Mnoštvo malih dragocjenih cvjetova

Jednog ranog popodneva Ana je sa svojom bakom pošla u šetnju alpskim livadama. Nakon pola sata hoda, stigle su na pašnjak.

Snijeg se već otopio, ustupivši mjesto raznobojnom prekrivaču malih bijelih i ljubičastih cvjetova.

»Mogu li ubrati koji cvijetak?«, upita Ana.

»Ne«, odgovori joj baka. »Cvjetovi treba da ostanu na pašnjaku, jer drugdje ne bi mogli živjeti. Postoji opasnost da neki od njih potpuno izumru i više nikada ne izrastu. Bilo bi ti žao da se to dogodi, zar ne?«

24 Sviščev dugi zimski san

Planinske livade su ponovo pokrivene cvjetovima. Sve je tako tiho i mirno pa se čini kao da je potpuno napušteno. No, to je samo zato što svisci koji tu žive, još uvijek čvrsto spavaju zimskim snom.

U toplini svoje podzemne jame, dobro zaštićeni, šćućureni jedan uz drugoga, svisci spavaju još od prošle jeseni. Da bi došli do svoje spavaonice, iskopali su dugačke podzemne hodnike, a ulaz su zatvorili kamenjem i zemljom crnicom. Tako su se dobro zaštitili i od hladnoće i od lovaca kojima bi mogli postati ukusnim zalogajem.

Tokom dugog, zimskog sna, ovi mali sisavci ostaju gotovo nepokretni: svega pet do šest puta ustaju da bi otišli do obližnje šupljine starog drveta i tu se ispraznili. Sve to vrijeme svisci dišu vrlo usporeno i pomalo gube na težini.

Čim proljetno sunce zagrije zrak i zemlju, ove životinjice izlaze iz svojih spavaonica i počinju grickati svježe cvjetove. Može ih se vidjeti sretne i zadovoljne, kako skakuću na zelenim livadama neprestano grickajući svojim oštrim zubima.

25 Ariš, potok i sjenica

Na obali potoka izrastao visoki ariš. Njegovo se korijenje ovilo oko čvrste stijene.

Kako je još uvijek mlado stablo, iglice su mu, zapravo njegovi listići, još uvijek tanki i nježni, skupljeni u male blistavo zelene pramenove.

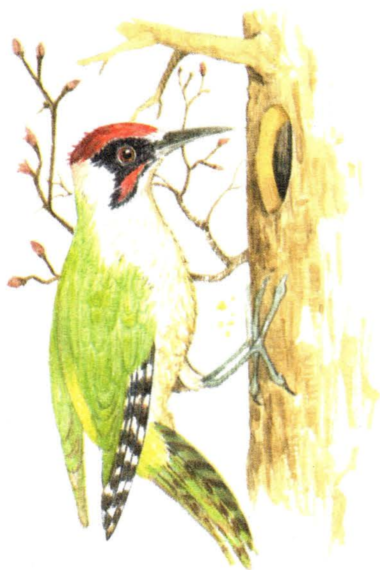
Ariš je čitavu zimu proveo prekriven bijelim, snježnim ogrtačem, dok su svuda oko njega vladali tišina i mir. No, već se nekoliko dana u zraku osjeća toplina, koja je potpuno otopila snijeg s ariševih grana. Sada ga je milovao blagi, proljetni povjetarac. Potočić, koji je mjesecima bio zarobljen ispod debele, prozirne, ledene kore, najzad se oslobodio te počeo veselo romoriti i žuboriti.

Nestašna sivosrebrnasta voda teče preko oblutaka, nepristojno prska korijenje svoga prijatelja ariša, pa se spušta stvarajući male vrtloge i kao da svojim žuborenjem govori: »Živjelo proljeće!«

Kako je tu lijepo! Kako je tu veselo i lijepo!

Tu je i vesela sjenica koja stalno leti i premješta se s grane na granu mladog ariša, a on kao da se njiše pod njenom težinom. Njen se živahni cvrkut spaja s razdraganom pjesmom potoka!

26 Bučni susjed djetlić

Tap, tap, tap! Tok, tok, tok!

»Uh, evo ga! Počinje ispočetka!...«, uzdiše mala zeba.

»Taj više nikada neće prestati«, žali se i dugorepa ptičica, vrtirep.

»Koga li to ovo dvoje ogovaraju?«, pita se zeleni djetlić, pa zakrešti kao da se grohotom smije, ne bi li ih ušutkao.

Djetlić je, ustvari, lijepa povelika ptica, sjajnog zelenožutog perja na leđima i bokovima te jarkocrvenoga na glavi. Svojim snažnim, duguljastim kljunom on bez prekida udara u kestenovu koru, da bi u stablu napravio udubljenje u koje će, kad obavi posao, sa radošću i veseljem smjestiti svoje gnijezdo.

No, i zeba je odlučila napraviti gnijezdo na tom istom kestenu. Ova ptičica tako veselo i lijepo pjeva, da je svi pažljivo i sa zadovoljstvom slušaju. Migorep se obično gnijezdi u pukotinama zidova koje oblaže suhim listovima. No ona je nemirna i bojažljiva ptičica.

Djetlić se baš mnogo ne obazire na gunđanje svojih susjeda: on neustrašivo nastavlja lupkati svojim kljunom, sve dok ne ostvari željeni cilj: tap, tap, tap!

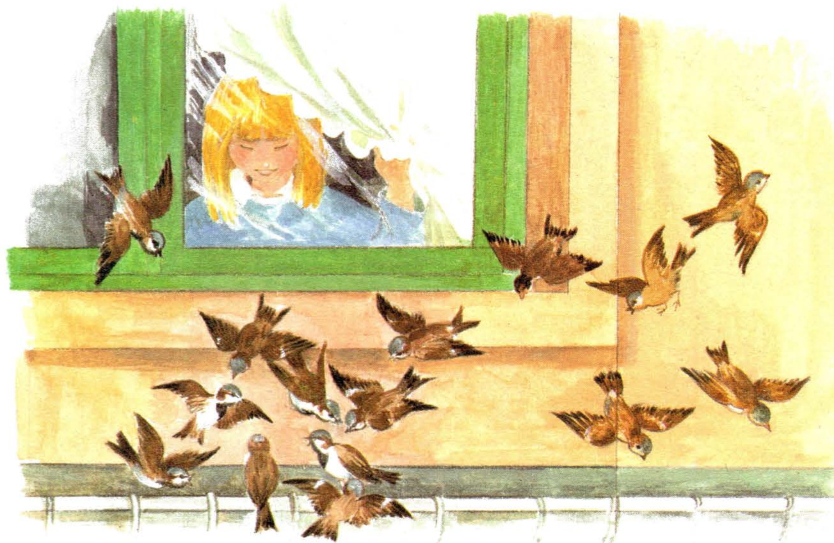
27 Vrapčići, umirite se!

Milica je u svojoj sobi. Zadubila se u čitanje lektire.

Tišinu iznenada pomuti bubnjanje, koje se pretvorilo u buku.

Djevojčica otrči do prozora i odmah odgonetne uzrok te buke: na prozorskoj strehi tuce vrabaca nakostriješenog perja: gurali se, čupali, udarali kljunom i tjerali jedan drugoga. Reklo bi se da se natječu, tko će zauzeti bolje mjesto za odmor, a svi su se namjerili na isto...

»Polako, vrapčići! Umirite se! Ispod moga prozora će biti mjesta za svakoga od vas!«

28 Hvala ti, prijatelju kosu!

»Ma ovo je kos!«, pomisli Marko čim se probudio pa, uprkos svome običaju, odmah iskoči iz kreveta i otrči do prozora. »Hvala ti, prijatelju kosu, što si se i ove godine vratio u naš vrt!«

Marko još nije ni otvorio teške, drvene, prozorske kapke, kad je prepoznao kosovu pjesmicu, tako vragoljastu i obijesnu.

Dječak je sada već mogao i vidjeti dobro poznatu pticu koja je skakutala po svježe pokošenoj livadi. Kako samo zabada svoj žuti, živahni kljun u sjajno, gusto perje! Poslije dosadne, zimske tišine, nema ništa ljepšega od buđenja uz ovu proljetnu pjesmu!

Vidi, vidi... pa naš prijatelj kos više nije sam! S njim je i mala ženka, prekrivena smeđim perjem. U kljunu joj je duga vlat trave.

»Sad mi je jasno!«, uzvikne Marko. »Ovaj mladi par je odlučio sagraditi gnijezdo..«!

Ustvari, Marko je dobro znao da kosovi upotrebljavaju travu i blato, kako bi na grani napravili gnijezdo za svoje mlade.

»Hvala ti, prijatelju kosu, što si vratio život u moj vrt!«

29 Iznenađenje u poštanskom sandučiću

Znate li što Snježana najprije uradi kad subotom dođe s roditeljima u svoju vikendicu? Još nije ni otvorila širom vrata, a već je otrčala ravno do poštanskog sandučića što visi na ogradi od letava.

Onako znatiželjna, ona odmah voli vidjeti koliko je pisama stiglo za tjedan dana. No, ovaj put ju je čekalo veliko iznenađenje! Umjesto pisama, razglednica i uobičajenih reklama, u sandučiću je bilo malo, ptičje gnijezdo.

»Tata, mama, dođite brzo da vam nešto pokažem!«, poviče Snježana, uzbuđena svojim pronalaskom. Radoznala majka priđe sandučiću i, vidjevši ptičju glavicu, prekrivenu žuto-plavim perjem, odmah prepozna sjenicu.

»Čini se da je odlučila unutra zasnovati svoj dom!«, reče. »Ovu ptičicu nitko ne smije uznemiravati. Moramo reći poštaru da ubuduće pisma ostavlja s unutrašnje strane zidića. A ti ćeš, Snježana, budeš li pažljivo promatrala, ubrzo otkriti stvaranje jedne mlade i nove ptičje obitelji!«

Djevojčica je sada blistala od sreće, jer je ni čitava gomila pisama ne bi obradovala kao ovo gnijezdo sjenica!

30 Češljugarova zagonetka

»Zašto je češljugar dobio takvo ime? Možda zato što podsjeća na češljugu?«

»Ne, nije zato. Češljuga je puna bodlji, a češljugar je prekriven glatkim perjem, živih boja: na krilima ima po jednu debelu, žutu prugu; glava mu je crno-bijela, a oko očiju i kljuna ima neobične i velike crvene mrlje.

»Onda sigurno jede češljuge!«

»Opet nisi pogodila. Ovu ptičicu zovu češljugar zato što dlakavim sjemenjem češljuge oblaže svoje gnijezdo, kako bi bilo mekše i toplije.«

31 Kraljić, mali kralj

Ako dobro pogledamo ovu majušnu ptičicu s nježnom krunicom od narančastog perja, obrubljenom crnim, i lijepim maslinastozelenim plaštem na leđima, odmah ćemo shvatiti zašto je dobila ime kraljić, odnosno mali kralj. Ta vesela ptica neprestano lepрša živahno cvrkućući.

Njegovo je gnijezdo vrlo neobično: izgleda lagano, jer je napravljeno s puno umješnosti. Pomoću tankih vlati mahovine kraljić vrlo spretno pravi malu, poluokruglu torbicu koju tako pričvršćuje između dviju grana jele ili bora da zapravo visi.

Znam, iznenađuje te kako ova ptičja torbica ne padne na zemlju kad kraljić uđe u nju. Pa ipak, ne padne i zato što je sam kraljić tako lagan da se grančica drveta, na kojoj je gnijezdo, jedva malo savije kad on na nju sleti.

No, postoji još jedan razlog. Gotovo da je to tajna! Da bi što bolje podupro svoje gnijezdo i osigurao ravnotežu, kraljić ga pojača i tankom, paukovom mrežom.

Ovaj naš »mali kralj« je zaista oštrouman, zar ne?

1 Odakle dolaziš, zlatna ribice?

Kroz prozirne stijenke okrugle, staklene posude, Matija se divio svojoj zlatnoj ribici. Nije ga zamaralo da je gleda kako se vrti u krug, jedva dodirujući staklo, kako se penje na površinu vode, ostavljajući iza sebe trag od malih mjehurića, da bi se zatim ponovo okrenula prije no što se uputi prema dnu, na kome onda ostaje da se odmori.

»Odakle dolaziš, zlatna ribice?«, pita je Matija. No kad dječak dotakne staklenu stijenku njene posude, ona samo lagano mahne perajama i to je jedini njen odgovor.

2 Bubamarino buđenje

Podnevno sunce je počelo obasjavati prozorska okna. U maloj sobi, u kojoj se igrala Maja sa svojim lutkama, odmah je bilo toplije.

Oh, kako je lijepo ponovo osjetiti toplinu sunčanih zraka!«

Bubamara je spavala čvrstim snom u gustim naborima zavjese, ali se odjednom probudila. Sunce je na nju djelovalo čarobno, baš kao kad je mladi princ svojim poljupcem iz stoljetnog sna probudio uspavanu ljepoticu. Udobno smještena u naborima zavjese, bubamara je spavala zimskim snom još od prošle jeseni.

No, toplina sunčanih zraka je polako vraćala život u njeno malo tijelo: protegla je nožice, počela micati ticalima na glavi i uskoro je već bila potpuno spremna krenuti u nove doživljaje. Mala, poput krvi crvena pjegica, polako je šetala mekanim zavjesama radoznalo razgledajući svoju okolinu.

»Eno bubamare!«, uzviknula je Maja, potrčavši prema prozoru. S velikim zanimanjem je gledala tog malog kukca u crvenom plaštu sa crnim točkicama, koji se sijao na suncu, kao da je premazan lakom.

»Kako je samo draga ova bubica!«, uzdahnula je Maja. »Kažu da bubamare dovode goste!«

3 Čarobni poklon proljeća

Lidijin vrt je ponovo sav u cvijeću, kao da ga je dotakla čarobnjakova ruka, no taj čarobnjak i nije nitko drugi već proljeće!

Još prije samo nekoliko tjedana, zemlja je u vrtu bila tako suha i gola, a pogledajte je sada! Sve je procvjetalo: cvjetovi raznih boja i vrsta su se uspravili ponosno na svojim stabljikama i okrenuli latice prema svjetlu.

Tu su žuti sunovrati, bijeli, plavi i ružičasti zumbuli, predivni crveni, žuti i ljubičasti tulipani.

Otkrijmo sada i tajnu nastanka tog raskošnog prizora: jesenas je Lidija pomagala mami u pripremanju zemlje, u koju su zatim posadile lukovice tulipana i zumbula. Svaku su lukovicu stavile u prethodno iskopanu malu rupu, koju su zatim pokrile zemljom. Lukovice su tu mirovale cijelu zimu a onda, kada je došlo proljeće, iz zemlje su najprije izbili zeleni pupoljci koji su se, potom, rascvjetali u prekrasne cvjetove.

Lidija je shvatila da je sama priroda čarobnjak koji je odjenuo njen vrt u to raskošno ruho: da bi se iz lukovice, sjemena, rodio cvijet, bila je potrebna hrana iz zemlje, voda koja je tu zemlju vlažila i, najzad, sunčana toplina.

4 Odletjela je vrpca

»Nikako ne mogu naći svoju vrpcu za kosu«, rekla je Vesna.

»Potraži je. Sigurno je tu negdje«, savjetovala ju je njezina brižna i dobra mama.

»Kao da je u zemlju propala«, nastavljala je djevojčica.

»Nema razloga da se toliko uzrujavaš«, tješila ju je majka.

»Kako da ne? Pa to je pravo čudo! Stavila sam je na ovaj sto«, ponavljala je Vesna.

»Možda i nisi...«

»Ma jesam! Evo bila je baš ovdje, na kamenom stolu i, kada sam je htjela uzeti da zavežem kosu, odjednom je odletjela!«

»Čudno! Po tvojoj priči, čini se da ima krila i, da je zaista odletjela.«

No, Vesnina majka nije mogla znati da se upravo to i desilo: vrpca je odletjela i to u pravom smislu riječi! Ali kako? Pa jednostavno, u kljunu male zebe.

Ova je lukava ptičica primijetila tanku, zelenu, baršunastu vrpcu, koja joj se učinila poput vlati trave što bi joj mogla koristiti za gradnju gnijezda. Zato se neopaženo prikrila i zgrabila je, jer baš od takvih vlakana i travki ptice najčešće prave svoja gnijezda.

---

5 Micikini mačići

Jučer je, u kuhinji gospodje Milke, lijepa maca Micika donijela na svijet tri mala mačeta.

Čim je čula za tu veliku novost, Zorica je poželjela da ih vidi.

Strčala je niza stepenice i uzbuđeno pozvonila na susjedinim vratima.

»Dobro veče, teta Milka, mogu li vidjeti Micikine mačiće?«

»Naravno, Zorice, samo uđi.«

»Oh, kako su lijepi!«, uzviknula je djevojčica, čim je ugledala tek rođene mališane koji su bezbrižno spavali šćućureni uz svoju majku, u velikoj, pletenoj košari.

Prvo mače je riđe, na majku, ali ima i tanke, crne prugice; i drugo je riđe, ali nešto svjetlijeg krzna, a treće, najljupkije od svih, je svijetlosivo, gotovo biserno, s tamnim šarama.

»Mogu li ih pomilovati?«, upitala je Zorica.

»Za sada bolje nemoj«, savjetovala je gospođa Milka. »Micika misli da ih mora zaštititi od svih, pa bi te nehotice mogla ogrepsti. Pomilovat ćeš ih kad malo porastu, a ako se tvoja mama bude složila, poklonit ću ti mače koje ti se bude najviše svidjelo.«

»Poklonit ćete mi jedno mače...?«, uzbuđeno će Zorica. »Pa to bi bio najljepši poklon.

6 Zečići, vjerenici

Danas je veliko slavlje!

Na obzoru je zarudjela zora. Trava sja, okupana rosom. Na obrađenom polju se ponosno uzdižu zelene biljke. U vrtovima je sve više zelenih stručaka niklog povrća. Rubovi jarka su ukrašeni sitnim, bijelim i žutim, poljskim cvjetovima.

Sve je tako svečano!

U šumi se drveće zaodjenulo novim listovima; žbunovi i živice su ukrašene sitnim, raznobojnim cvjetićima. Tu je i vitka, bijela breza koja nešto tiho šapuće ostalom drveću i širi prijatne mirise svuda oko sebe.

Danas se slavi!

Cvrkutanje lasta odzvanja po cijelom kraju. Iz kokošinjca im se pridružuje i kukurikanje usamljenog pijevca. I s vrha stare lipe se čuje nečija pjesma, a pod krovom seoske kuće se igraju sivi golubići.

Znate li tko to danas slavi?

Lijepi, mladi zeko iz kestenove šume i vesela zečica iz borove šume, danas su službeno objavili svoju vjeridbu.

Pogledajte ih kako su sretni. Po cijeli dan se utrkuju livadama, prevrću se i preskaču jedan preko drugoga, zatim se ponovo utrkuju i tako cijeli dan, bez predaha, razdragani i veseli.

Radujmo se i mi s njima.

---

7 Živahni poljski mišić

Zašlo je sunce. Polako, polako, mrak obavija šumu. Utihnuli su nježni glasovi i cvrkuti u gnijezdima. Ptići su uvukli glavice u svoje perje i pripremaju se na spavanje.

No, ne spava se baš svim šumskim stanovnicima. Naprotiv! Neki željno čekaju da se smrači, kako bi slobodno izašli iz svojih zaklona.

Eto, poljski mišić, naprimjer! Poznajete li poljskog miša? Sad ću vam ga opisati: pogledajte dobro! Dva mala okrugla uha, velike, živahne oči što svjetlucaju kao dva sjajna, crna dugmeta, šiljata njuškica s parom elegantnih brkova; krzno mu je smeđasto sivo, po šapicama bijele mrlje; repić mu je kratak i tanak, obično dvobojan: gore tamniji, a dolje svjetliji. Ukratko, ovaj mali, noćni, glodavac izgleda vrlo simpatično, iako često zadaje seljacima velike muke.

Čim padne mrak, poljski miš napušta svoje gnijezdo od suhoga lišća i brzim koracima kreće prema poljima. Trava prijatno miriši i prosto mami našeg malog prijatelja. Kako je samo topla i prijatna dok se savija pod njegovim šapicama: op! op! op! skakuće lagano i veselo.

8 Do skorog viđenja, susjede jazo!

Šušanj lišća probudi crvendaća koji je sklupčan spavao u glogovom žbunu. Ptičica promoli glavu i pogleda oko sebe: zora je, u šumi je sve svjetlije.

Crvendać primijeti jazavca kako se šulja kroz paprat, vraćajući se u jazbinu nakon duge, noćne šetnje. Konačno iziđe na poznatu stazu po kojoj se razlegoše njegovi teški koraci: plof, plof, plof, plof, a onda potpuno zamriješe. Jazo je nestao u dubini svoje tople, sigurne jazbine.

»Do skorog viđenja, susjede jazo!«, pomisli pospani crvendać.

9 Nova kućica za vjeverice

Čujte ovu lijepu novost! Mladi par vjeverica je pronašao novo prebivalište na vrhu visoke jele. To je zapravo staro gnijezdo vrana, napušteno već nekoliko mjeseci. Na dobrom je položaju: mirnom, sunčanom, na čistom zraku.

Ove vrijedne vjeverice nisu gubile vrijeme. Odmah su počele s neophodnim popravcima gnijezda. Prvo su sakupile grančice da ga učvrste i pojačaju mu rubove. Gnijezdo su obložile korama drveća kako ne bi bilo propuha, a na dno su stavile mekanu mahovinu, da bi im bilo što udobnije.

Za što lakši ulazak u gnijezdo, vjeverice su načinile rupu sa strane. Na drugoj strani svoje nove kućice napravile su još jednu rupu, izlaz u slučaju opasnosti. Tako će nesmetano pobjeći, dođe li nepozvan gost. Opreznost nikada nije naodmet!

Eto, najzad je sve spremno! No, ove naše vrijedne vjeverice nisu napravile ovako lijep dom da bi u njemu uživale same; pogađate: one će uskoro osnovati obitelj i imati nekoliko mladunaca!

10 Zečevi, veliki skakači

Čim se na nebu pojavio pun mjesec, sedam malih zečića je izašlo iz svoje rupe, iskopane među korijenjem starog kestena. Potrčali su poljanom, obasjanom jasnom, mjesečevom svjetlosti, hop, hop! Hop, hop!

Eno ih, možemo ih jasno vidjeti kako se zabavljaju skačući kroz mirisnu travu: izvode piruete, prevrću se preko glave i takmiče se tko će najviše skočiti uvis, kao da ispod dugih, stražnjih nogu imaju opruge.

Dočekala ih je noćna ptica, sova. Gledala ih je kako se zabavljaju i raduju.

11 Neumorna kopačica krtica

»Oh, ne! Evo opet krtica! Kad će već jednom prestati baš ovdje kopati svoje tunele?«, pitao se Matija.

Pitanje je ostalo bez odgovora! Budući da se krtica, kukcožder, hrani kukcima, kopa zemlju i pravi male humke koji stalno narušavaju lijep izgled Matijinog vrta. Neumorna krtica nikada ne prestaje s kopanjem: prednje šape koristi kao lopate pa njima dube zemlju koju zatim izbacuje. U podzemnim hodnicima nalazi mnogo kukaca, puževa i crva kojima se hrani. »Ona je korisna životinja,« objasnila je mama Matiji.

12 Ispod lista salate

U vrtu buja nedavno iznikla salata glavatica. Pod toplim, proljetnim suncem, postaje sve okruglija. Njeni veliki, nježnozeleni listovi se svjetlucaju na suncu.

Oko salate lagano lepršaju tri leptirića. Sve je tako tiho i mirno, no samo na prvi pogled jer, ako podignemo neki od zelenih listova, opazit ćemo veliku gužvu i pometnju.

Skriven ispod tanke, zelene zavjese, ovdje živi čitav mali svijet: mladi pužić sa svojom žutom kućicom ispruganom tamnosivo, pruža svoja ticala, antenice, na sve stane kao da nešto osluškuje; plava muha je nestrpljiva, neprestano trlja svoje sićušne, dlakave nožice jednu o drugu. Mravi su, kao i uvijek, zaposleni: njih petorica prenose veliko zrno pšenice. Ružičasta glista ne prestaje sa svojom gimnastikom: širi se i skuplja, uvija i izvija. Tu je i žabica; ona se očigledno nekamo žuri, kao da je već zakasnila na sastanak. Sjajni, zlatasti kukac je pao s grane jabuke pravo na glavu i sada se koprca, mašući nožicama po zraku. Najzad, tu je i grupa zelenih ušenaca koji se pentraju po žilama salatinog lista, ispod kojega je, kao što vidite, zaista velika gužva.

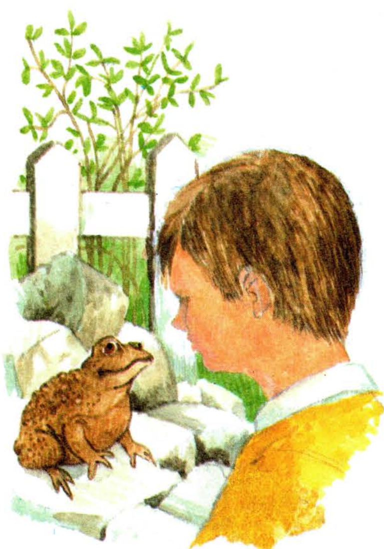
13 Zovu me seoski miš

Zovu me seoski miš jer dolazim sa sela. Moje odijelo je vrlo jednostavno: crvenkasto sa svijetlosivim prelјevima. Živim usred polja i, da bih stigao do svoje kuće, moram iskopati najmanje šest rupa i beskonačne, veoma dugačke i potpuno mračne, tamne tunele.

Često švrljam okolo. Veoma brzo trčim i dobro plivam, no nisam baš naročito vješt u penjanju. Obožavam kad je toplo, mrzim kišu. Sviđaju mi se obitelji koje imaju veliki broj članova. Moram priznati da volim dobro jesti, no, to je već druga priča...

14 Iznenađenje među kamenjem

»Ova gomila kamenja mi ne da mira«, reče otac Mirku pokazujući mu hrpu kamenja na vrhu livade.

»Mogao bih ga maknuti«, ponudi se Mirko, sav sretan što mu se pruža prilika da uradi nešto korisno.

»Previše je teško za tebe«, primijeti otac.

»Ma nije. Prenosit ću jedan po jedan kamen u kolicima i stavljat ću ih uz rub puta«, uporno će Mirko.

»Neka ti bude.«

Istog trenutka dječak otrči po kolica, kako bi što prije počeo s radom. Sve je teklo po planu, pa je gomila kamenja bivala sve manja i manja.

A onda, iznenada, podigavši veliki kamen Mirko opazi smeđu žabu koja ga je netremice gledala svojim velikim, izbuljenim očima.

»Tata! Tata!«, povika prestrašeni Mirko i potrči k ocu. »Pod kamenjem je žaba! Mislim da ne bi bilo pošteno da joj uništimo kuću!«

»Imaš pravo«, zaključi njegov zadovoljni otac.

I tako su žaba i njena obitelj mogli i dalje nesmetano živjeti u svojoj kamenoj kućici.

---

15 Tišina, evo ježa!

Pritajeni iza kuhinjskog prozora, Katica i Marko su kroz staklo budno pazili: već čitav tjedan, svake večeri, stavljaju ispod prozora, na zemlju, tanjurić s mlijekom, nadajući se da će neki jež svratiti na piće.

Njihov rođak Petar im je pričao da ježevi jako vole piti mlijeko. Objasnio im je: »S hrpom drva za ogrjev, naslaganom uza zid vašeg voćnjaka, i sa svim tim biljkama koje pored njega rastu, vjerojatno ćete biti domaćini nekom lijepom ježu, a da to i ne znate.« To je simpatična životinjica što voli tiha mjesta na kojima se može sakriti i na miru pojesti nekoliko malih kukaca što obično žive u gomili lišća, hrpi drva za ogrjev, u grmlju ili živici. Zbog toga ova mjesta neobično privlače ježeve.

Katica i Marko su povjerovali rođaku i sada strpljivo čekaju, pažljivo gledajući kroz prozor.

I gle, iznenada se iz mraka iskrade prvo jedna, a zatim i druga loptica, puna iglica. Bila su to dva velika ježa koja su se laganim koracima približavala mlijeku. A kada su najzad do njega i stigli, odmah su ga počeli halapljivo piti...

16 Procvao je žabnjak

Ivanka je nekoliko dana školskih praznika provela kod svoje tete Ružice.

Dani odmora su uvijek bili dani za nova otkrića! Sama tetina kućica nije bila kao ostale, obične kuće, već stari, preuređeni mlin u kome se veliki kotač, još uvijek uz škripu, neprestano okretao. Pokretala ga je voda potoka što je žuborio pored kućice.

Svakoga dana su Ivanka i Ružica išle u duge šetnje. Djevojčica je s pažnjom zagledala sve na što bi joj teta posebno skrenula pažnju. Bilo je tu toliko toga, što sama nikada ne bi primijetila: toliko raznovrsnog drveća, cvjetova, trava na prvi pogled istih a, ustvari, vrlo različitih...

»Evo bijele vrbe, gotovo smo stigle«, reče Ružica svojoj maloj nećakinji.

»A gdje to?«, upita Ivanka.

»Do bare. Pogledaj!« Kroz trsku i rogoz se nazirala svjetlucava voda.

»O, kakvo divno, žuto cvijeće!«, uskliknula je Ivanka. »Kako mu je ime?«

»To je žabnjak, vodeni cvijet.«

»Ovo mjesto je tako mirno!«, dodade djevojčica.

»Za sada jest, no uskoro ćeš čuti mnoge glasiće«, upozori je teta.

17 Sedam žutih pačića

Teta Ružica je imala pravo: koliko se toga desilo oko male bare! No malo je onih koji su u prilici da prisustvuju tim događajima: možda poneka mušica ili žabica, neki zalutali puž jer trske i trave zaklanjaju ovu malu životnu zajednicu od pogleda.

I baš je tu, u tom prirodnom zaklonu, prije nešto više od mjesec dana, jedna divlja patka savila svoje gnijezdo.

Od tolikih bara izabrala je baš ovu, jer se sjetila da se, nekada davno, i ona sama ovdje rodila. No, koliko je samo morala letjeti kako bi našla baš svoju rodnu baru! Srećom, nije bila sama. Pratio ju je njen vjerni prijatelj, zelenovrati, divnog smaragdnog perja.

Našavši, najzad, toliko željeno mjesto, patka je odmah počela graditi udobno gnijezdo u koje je položila svojih sedam jaja svijetlozelenkaste boje. Prekrila ih je tankim slojem trave, kako bi ih što bolje sakrila, a zatim i sama sjela na njih, strpljiva i brižna. Kad god se morala udaljiti od gnijezda, makar samo i na trenutak kako bi se napila vode, iščupala bi koje pero da prekrije dragocjena jaja i osigura im neophodnu toplinu.

I eto, baš ovoga jutra, sasvim iznenada, začu se... tok, tok, tok! Sedam malih pačića je nejakim kljunićima upravo razbijalo ljuske svojih jaja. Čulo se njihovo slabašno pijukanje.

Pačići su imali žutosmeđe, nakostrušeno perje. Odmah su počeli skakutati po gnijezdu kao da su ga željeli napustiti! No, mama patka to nije dopustila; ona je i dalje brinula da neki od njenih mališana slučajno ne nazebe, pa je zaštitnički legla preko njih, utoplivši ih svojim mekanim perjem.

18 Prvi koraci i prvo kupanje

Iako su se izlegli tek prije nešto više od dvadeset četiri sata, pačići su, predvođeni svojom mamom patkom, već išli prema obali bare.

Kako su smiješni ti mali, žuti pačići! Na nožicama im je plivaća kožica, pa se po suhom nespretno kreću, gegajući se tamo-amo. Uostalom, to su njihovi prvi koraci!

A kad su došli do obale, ne oklijevajući nimalo, svi uskoče u vodu, pljus! Kakvog li iznenađenja! Od prvog trenutka su tako sigurno plivali! Bez ikakve vježbe ili podučavanja, već su bili pravi šampioni!!

19 Takmičenje u skakanju

Flik, flak, flok! Tri kratka klokota vode prekinuše barsku tišinu; zatim ponovo zavlada mir. Nigdje ni daška vjetra. Trske su uspravne i nepokretne. Flik, flak, flok! Ponovi se onaj čudni zvuk. Odakle li samo dolazi?

Ivanka je pokušala pronaći odgovor na to pitanje. No, tog se popodneva u bari više ništa nije pomaklo. Patke su otišle nizvodno, gdje je voda bistrija, gdje cvatu šarene biljke. Pa ipak: flik, flak, flok! Evo ga opet! Ovaj put se djevojčici učini da čuje uzdah ili čak nekakav prigušeni smijeh.

Ah! Ivanka je najzad otkrila: bile su to zelene žabice koje su se takmičile u skakanju. U jednom sasvim izdvojenom dijelu bare, zaštićenom zastorom od rogoza i lopoča, žabe su izvodile prave akrobatske skokove. Tek jednim pokretom svojih rastezljivih nožica su se dizale u zrak, a zatim flik!, upadale u vodu, da bi odmah zatim još jednom skočile, flak, pa još, pa još, sve to praćeno veselim kreketom.

---

20 Vodena kokica

Ivanka se vratila do bare i, dok je teta zastala da predahne u podnožju bijele vrbe, djevojčica se primakla vodi. Uvukla se između trski i tako, sakrivena, promatrala hoće li se nešto novo dogoditi.

Odjednom ugleda vodenu kokicu. Ivanka se veoma iznenadila vidjevši da ta lijepa, crna prica s jarkocrvenim kljunom, svojim dugim, tankim nogama skače s jednog na drugi list lokvanja. Njeni su pokreti bili tako vješti i brzi te se činilo kao da hoda po vodi.

21 Sjenke u trščaku

Zora je. Nježna, sivkasta izmaglica lebdi na mirnoj vodi bare. Magla kao tanki veo obavija rogoz i barsku trsku, uvlači se između grana starih vrba, jedva dodiruje vlažnu obalu. Sve je tako mirno i tajanstveno...

Iznenada se na bisernosivom dnu počinju ocrtavati obrisi vitkih silueta koje se pokreću poput sjenki na ekranu. Hoćete li da pokušamo odgonetnuti tko su?

»Ona, najveća, s najdužim i najtanjim nogama je čaplja!«

»Točno! Lako ćemo je prepoznati i po dugom, tankom vratu i dugačkom kljunu.«

Između trski se nazire i drugi lik, uspravan i gord s jakim, visoko uzdignutim vratom.

»Samo ptica bukoč ili vodeni bik zna tako stajati!«

Na vodi se pojavljuje i treća sjenka: ova ptica ima vitak vrat i glavu ukrašenu ćubicom od svjetlucava perja.

»Sjetio sam se! Ona pripada porodici trtonoški. To su ptice koje na nogama imaju razapete plivaće opne. Zovu je ćubasti gnjurac!«

»Opet si pogodio! Kad svane dan, vratit ćemo se da ih još bolje pogledamo!«

22 Žabica u gradu

Poslije lijepo provedenih praznika na selu, Ivanka se vratila u grad. Znate li što je donijela na poklon svom bratu Andriji?

»Sliku mlina?«

»Ne!«

»Veliki kamen iz potoka?«

»Ni to!«

»Tetinu pitu?«

»Ma ne! Donijela mu je pravu, živu žabicu. Oh, kako je vesela! Kako je zelena!«

Krenuvši na put, stavila ju je u staklenu posudu, no sada joj je morala naći odgovarajuće prebivalište. Andrija se odmah sjetio okrugle staklene posude u kojoj je držao zlatnu ribicu pa potrči da je donese.

Kako bi što bolje dočarala žabinu prirodnu sredinu, Ivanka je u posudu stavila bijelog šljunka i kamenčića. Kad je sve bilo spremno, djeca su s pažnjom smjestila svoju zelenu žabicu u njen novi dom. Činilo se da je zadovoljna ali, odjednom, hop! Skočila je visoko, izletjela iz staklene posude ravno na Andrijino rame.

»Kako je ljigava i hladna!«

Htjela ne htjela, žabica je ponovo vraćena u staklenku.

»Morat ćeš se naviknuti na život u stanu, mala moja«, obrati joj se Ivanka veselo.

23 Patkino ogledalo

Znate li što je patkino ogledalo? Ne, to sigurno nije ono ogledalo što stoji na drvenom postolju u našem stanu da bismo se ogledali.

Patkino ogledalo je onaj prozirni sloj najsitnijeg perja koji se nalazi između njenih krila te se dobro vidi kad patka leti. Boja »ogledala« se mijenja ovisno o okolini.

Pogledajte onu zelenovratu patku koja leti: njeno je ogledalo ljubičastoplavo; a pogledajte je sada, dok nadlijeće baru, ogledalo je zeleno sa crnim odsjajem.

24 Gladni pačići

Pačići s bare, izvaljeni tek prije nekoliko dana, već su dosta narasli. Ove se smiješne male, žute loptice, gegaju između barskih trava, kupaju se u barskoj vodi, plivaju kao pravi šampioni, ali što je najčudnije... ne prestaju jesti od jutra do mraka.

Ne vjerujem da bi se vama svidjela njihova hrana, no ipak pogledajmo što to toliko vole ovi mališani. Što to tako pažljivo traže?

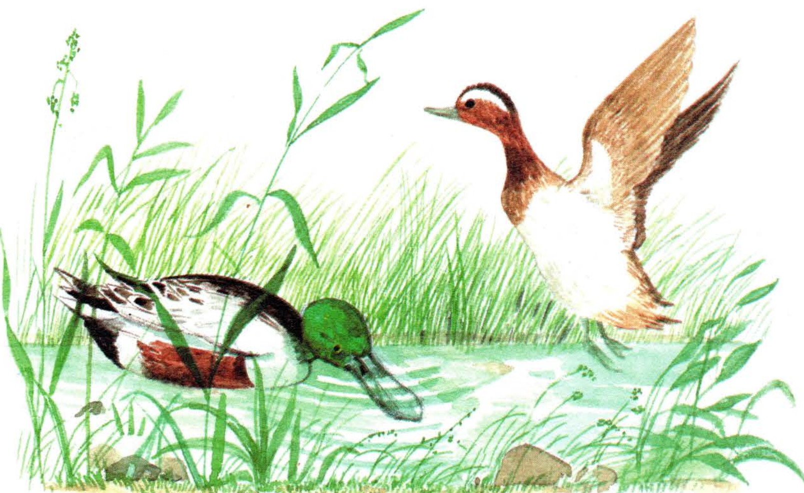
Od svega najviše vole svježe, slatkovodne ribice koje sigurnim zamasima kljunova izvlače s muljevitog barskog dna. Sviđaju im se i barske trave, sočne i svježe. I punoglavci su malim pačićima ukusan zalogaj. Ponekad, ali samo ponekad, pačićima pođe za rukom da uhvate i poneku žabicu u skoku.

O, koliko samo poslastica pruža ova bara! Tu su i nježni komarci kojima se ponekad u letu nasmiješi sreća, pa uteknu proždrljivim mališanima, dok poneka lijena žaba, zaspala na listu lokvanja, nema baš nikakve šanse da izbjegne pačjem kljunu. Iz jelovnika nisu izuzeti ni vilinski konjici, zastali da se odmore nakon premetanja u zraku. A, kada padne kiša, pojave se i puževi. E pa, pačići, navalite, dobar tek!

25 Razgovor dviju patki

»Ja sam patka pupčanica, najmanja od svih patki. Da bi me lakše prepoznala, bolje pogledaj moju glavu: ona je svijetlosmeđe boje. Iznad očiju imam dvije bijele pruge koje izgledaju kao obrve. Obožavam letenje! Kao perce lebdim nad mirnom barskom vodom. I još da dodam – skakavci su moja omiljena hrana!«

»Skakavci? Pih! Ja mnogo više volim žablja jaja. Ja sam patka žličarka, dugog, plosnatog kljuna koji mi omogućava da lako dođem do svog omiljenog zalogaja, položenog na barsko dno.«

26 Lijepa, ploveća kućica

Ploveća kućica, gnijezdo napravljeno na vodi! Tko li je došao na ovu ideju? Nitko drugi nego jedna lijepa, barska ptica, ćubasti gnjurac! To je vrst patke, dugog, tankog vrata, s pernatom ćubicom na glavi.

Evo kako je par ćubastih gnjuraca napravio svoje gnijezdo: sakupili su zajedno bezbroj komadića rogoza, trski i ostalih barskih trava te ih poslagali jedne na druge, napravivši tako ploveću splav na koju je, zatim, ženka položila svoja bijeloplava jaja. Legla je preko njih, mirna i zadovoljna.

27 Opasnost u bari

Bare su najčešće zaklonjena i mirna mjesta pa često izgledaju kao da su začarane. No, kao u bajkama, i ovdje postoje zle vile i vještice. Tu su životinje koje ponekad naiđu i naruše spokojstvo malih barskih stanovnika, za koje je najbolje da ih se dobro čuvaju.

Ptica, crna liska, nimalo nije mila kako se na prvi pogled čini. Nitko ne osporava ljepotu njenog sjajnog, crnog perja, ali bijela mrlja na glavi i bijeli kljun ne ulijevaju ni najmanje povjerenje. Naprotiv, kad zagalami i zakrešti, svakom se sićušnom, barskom stvoru sledi krv u žilama, pa i ne pomisli da joj priđe blizu.

Tu je i tvor koga se također treba dobro čuvati. Možda se na prvi pogled ne bi reklo da je ovaj sisavac, sjajne riđe dlake, male šiljaste njuškice s bijelim točkicama i kratkih šapa s jakim, oštrim kanđama, ustvari vješt lovac, odličnog apetita, uvijek spreman da pojede nekog malog sisavca, ribicu, žabu, pa čak i poneku pticu, veliku kao patka.

Stanovnicima prijeti velika opasnost i od ptica grabljivica, kao što je sokol grlaš, s kojim se ne treba šaliti. Kada ga vidite da kruži iznad bare, možete biti sigurni da je odlučio kanđama ščepati neku patku...

28 Prve šetnje u bari

Kako su smiješni ovi novorođeni pačići! Njihovo mekano perje izgleda poput prugastog kaputića! Svaki put kad se zamore od plivanja, popnu se na leđa svojoj majci koja ih onda nosi dok se ne odmore.

Dobra plivačica, mama–patka jednostavno zagnjuri, tako da joj je cijelo tijelo pod vodom, pa se mališani lako mogu udobno namjestiti na njeno mekano perje. Sada se pačići ćubastog gnjurca mirno prepuštaju uživanju, sigurno ploveći slatkom, barskom vodom.

29 Strpljivi ribolovac

Podnevno sunce obasjava barsku vodu, kojoj se površina bljeska poput srebra.

Obalom bare odmjerenim koracima šeta čaplja. Kao da broji korake, oprezno hoda svojim dugim tankim nogama. Ide malo naprijed, malo nazad, polako, čini se da je utonula u neka važna razmišljanja. Iznenada prekine hodanje i približi se obali bare, lako savine jednu nogu i podigne je, ostavši nepomično stajati na drugoj.

Koga li to samo čeka u toj čudnoj pozi? Goste? Ne, čaplja je veliki samotnjak i nije baš oduševljena gostima. Možda spava na jednoj nozi? Ma ne, naprotiv, ona je posve budna i na oprezu: čeka da se pojavi neka ribica!

Kao svaki pravi ribolovac, ova ptica zaista zna čekati. U stanju je da više od dva sata nepomično stoji na jednoj nozi. No, tako nam pruža priliku da na miru bolje pogledamo njen dugački kljun, izduženi vrat koji u letu uvlači u ramena i velika, izdužena, crna krila.

Ipak, nemamo dovoljno vremena da čekamo nesretnu ribicu koju će uhvatiti, zato je ostavimo samu i poželimo joj sretan lov!

30 Mirni skup u sumrak

Lagani povjetarac je nježno zaljuljao uspravne stabljike trske. Na mirnoj površini vode su se pojavili valići na kojima se ogledaju posljednji odsjaji već crvenog sunca što zalazi. Vraćajući se iz lova nakon napornog dana, barski stanovnici uz prigušeni šum slijeću na vodu, dodirujući je krilima.

Čini se da svatko od njih priča kako je proveo dan i kakve je novosti saznao. Čuje se velika buka jer svi grakću uglas, nestrpljivi da opišu svoje događaje. Od tolike galame odzvanja cijela bara.

Pačići ćubastog gnjurca su ipak najbrbljaviji: čas grakću, čas kokodaču, čas viču. Za razliku od njih, druge patke pište oštrim i prodornim glasovima, a s druge strane, iz daljine, sakriven između trski, bukač povremeno promuklo krikne.

Večeras pričaju duže nego obično: veliki zelenovrati patak se najzad vratio da potraži svoju obitelj. Pačići se ne prestaju diviti njegovu sjajnom perju, pogotovu prekrasnom, zelenom vratu.

No, evo se pojavio i mjesec. To je znak za spavanje. Ptice sada uvlače glavu pod krilo i polako tonu u san, kako bi spremno dočekale sutrašnji novi dan!

1 Đurđica, svibanjski cvijet

Danas nema škole! Katica i Marko su otrčali u šumicu pokraj njihova vrta,

»Ovamo«, zapovjedi Marko.

»Ne, nego onamo«, odlučno će Katica.

I tako, dok lutaju šumom, djeca ne odvraćaju pogled od zemlje, kao da nešto traže.

»Evo ih!«

»Eno ih i tamo!«

Između velikih listova su počeli izbijati prvi, mirisni cvjetovi đurđica, svibanjskog cvijeta.

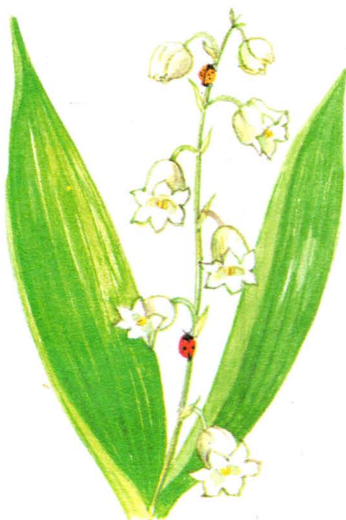
2 Pregršt bijelih zvončića

Kuća je puna đurđica! Pažljivo raspoređene u vaze, podsticale su Katičinu želju da ih naslika. No, kako su sve kitice bile lijepe, nije se mogla odlučiti koju će od njih ovjekovječiti na svojoj slici. Pogled joj najprije pade na divlje đurđice, poluzatvorenih latica, koje su se prelijevale od bijele do zelenkaste boje. Njihov prijatni, svježi miris podsjećao ju je na šetnju sjenovitom šumom. Katičina mama ih je stavila u malu, staklenu vazu.

No, tu su i đurđice iz staklenika čije su latice već sasvim otvorene u obliku pravih pravcatih zvončića koji u snopićima vise sa stabljika. Šteta što ne mirišu onako lijepo kao divlje đurđice. Mama ih je stavila u lijepu, porculansku vazu.

Katica je oklijevala i dalje držeći podignutu olovku u ruci. Koju đurđicu izabrati? Ruku na srce, više joj se sviđala divlja đurđica iz šume. Bila je tako jednostavna i nježna sa svojim listovima koji su je obavijali kao da je štite. No, đurđica iz staklenika je bila mnogo elegantnija, s većim i sjajnijim cvjetovima, što je bilo mnogo jednostavnije za crtanje. A ti, koju bi ti đurđicu radije naslikao? Divlje ili iz staklenika?

3 Utrka dviju bubamara

Dvije bubamare koje su se tek nedavno probudile iz zimskoga sna, odlučile su da malo protegnu svoje, još uvijek ukočene nožice. Smatrale su da će im penjanje dobro doći! Prva bubamara je bila zlatnožuta sa šest crnih pjegica, a druga crvena sa samo dvije točkice na leđima. Evo ih u podnožju stabljike đurđice i to one najviše, u sredini vaze. Koja će se bubamara prva popeti na vrh cvijeta?

Ona manja, žućkasta, odlučno napreduje i neumorno se penje jednakim koracima, kao da u sebi nosi skriveni mjerač: njene se majušne nožice tako brzo i lako kreću te se čini kao da se nikada neće zamoriti.

Za razliku od nje, crvena, veća bubamara se penje znatno sporije. Svaki čas zastane da se odmori i svojim ticalima što bolje ispita put kojim treba ići.

Na stabljici đurđice je sedam bijelih zvončića: brza, žuta bubamara odjednom mijenja pravac kretanja, zavija ulijevo i pobjedonosno završava svoju trku na šestom zvončiću. No njena radost nije dugo trajala jer je spora, crvena bubamara nastavila svoje penjanje do sedmog zvončića i tako ipak prva stigla na vrh. Tko polako ide, daleko stigne!

4 Sada je svibanj

»Prošao travanj, došao svibanj... Sada je svibanj, sada je svibanj...«

Elizabeta je pjevušila pjesmicu koju je već toliko puta čula kod kuće, dok je tražila pamučnu haljinicu na cvjetiće, što ju je nosila na svom prošlogodišnjem rođendanu. O, kako se samo radovala što slijedeće mjesece neće morati nositi teške i debele vunene suknje i baršunaste hlače. I džemperi s visokim ovratnikom će ostati u ormaru.

Svibanj sa sobom nosi i miris ljeta! Najzad Elizabeta na jednoj polici pronađe haljinicu s cvjetovima raznih boja pa odmah potrči da je odjene.

»Sada je svibanj, sada je svibanj«, pjevala je zadovoljno ispravljajući zgužvane nabore haljine. Zatim je, i dalje pjevajući, istrčala u vrt.

Brrr! Pa ovo je zubato sunce, još uvijek nije dovoljno toplo. Na ruku joj pade guščje pero. Sada je svibanj, sada je svibanj! No, ako pjesmica ima pravo, to ne znači da Elizabeta nije pogriješila uzevši ljetnu haljinicu živih boja koja joj se toliko sviđala. O, kako je samo lijepa! Strpljenja molim, još uvijek je svježe. Iako se pokušala zagrijati trčanjem i skokovima, na kraju je ipak morala obući onaj dobri, stari džemper.

5 Dobar dan, moje male sjenice

Svakoga dana, najmanje po četiri puta, Snježana odlazi do poštanskog sandučića u vrtu. No, ne vjerujemo da je to zbog pisama! Ako se sjećate, njeni su mali prijatelji, sjenice, tamo savili svoje gnijezdo.

Snježana ih je od milja prozvala »sjenice punog mjeseca«, jer su svoja jaja položile baš one noći, kada je bio pun mjesec. Jednoga jutra se i iznenadila i razočarala, jer je pet malenih jaja nestalo iz gnijezda. Umjesto njih, ugledala je pet malih, ružnih ptičica, smežuranih i goluždravih, sa zatvorenim očima.

Nije prošlo mnogo vremena, a ona ipak primijeti da su, usprkos ružnoći, dragi, onako maleni i bespomoćni. No, danas su već izrasli u prave, lijepe ptiće. Od jutra do mraka mama i tata sjenica lete po cijelom kraju u potrazi za kukcima kojima hrane svoje gladne mladunce. A oni su sve više rasli i jačali. Tijelo im je već prekriveno mekanim paperjem, ali su kljunići širom otvoreni.

Sada vam je jasno, zašto Snježana svaki čas ide u dno vrta do poštanskog sandučića. Nikada joj nije dosta njenih malih sjenica, koje neprestano čekaju svoje roditelje da im donesu još koji ukusan zalogaj! I kad mama ili tata slete u gnijezdo, uvijek ih dočekaju već spremni kljunići.

6 Rad bez predaha

»Kako su lijepe ove male sjenice«, svatko bi uzviknuo, no bolje bi bilo reći: »Samo hrabro naprijed!«, njihovim roditeljima koji od jutra do večeri neprekidno traže hranu za svoje stalno gladne mladunce. Tek što bi im mama ili tata stavili u kljun kakav ukusni zalogaj, ponovo bi odletjeli do prve jabuke da uhvate povećeg kukca i tako stalno u krug, bez predaha, bez odmora, sad po leptira, sad po crva ili sočnu bobicu... O, koliko samo truda ulažu, ali ne uzalud, jer što je ljepše od malih, otvorenih kljunića koji ih čekaju!

7 Pet novorođenih vjeverica

Jedan! Dva! Tri! Četiri! Pet!

Pet tek rođenih vjeverica! Srećom, njihovi roditelji su predvidjeli tu mogućnost, pa su napravili prostrano gnijezdo.

Male vjeverice se nisu izlegle iz jaja kao mali ptići. Rodila ih je njihova mama isto kao mačiće, psiće ili mišiće. Ove su životinje sisavci. Želiš li znati kome su nalik ove tek rođene vjeverice? Pa dobro, mora se priznati da nisu baš jako lijepe. Sićušne su, jedno mladunče ne teži više od 50 grama. Rađaju se bez krzna, pa čak i bez repa. Prvih trideset dana su im oči potpuno zatvorene.

Onako bespomoćnima, potrebna im je velika briga i pažnja. Za njihovu mamu, su oni najveće blago i najljepši mladunci na svijetu. Hrani ih svojim mlijekom i grije toplim krznom. U svemu tome joj nitko ne pomaže, jer otac mladunčadi odlazi istoga dana kad se ona okoti, da bi novostvorena obitelj imala što više prostora.

8 Igra detektiva

»Kad šetaš šumom, što moraš učiniti da sretneš vjevericu?«, upita Katica svog rođaka Petra koji je malo stariji od nje.

»Ništa naročito, dovoljno je da se malo igraš.«

»Koju igru treba igrati?«

»Igru detektiva«, odgovori Petar, našto ga djevojčica pogleda s nevjericom. No, to njega nije obeshrabrilo. »Hajdemo«, reče, »pokazat ću ti kako se to radi.«

Nakon nekoliko trenutaka, već su bili u šumi.

»Dobro gledaj u zemlju«, zapovjedi Petar. »Moramo pronaći vjeveričine tragove i to očima pravog detektiva.«

»Ali, iz zemlje raste toliko biljaka koje nam onemogućuju da otkrijemo i pažljivo pratimo vjeveričine tragove.«

»Imaš pravo, prvo moramo potražiti neki putokaz. Pretražit ćemo što se krije ispod svake jele i ariša, koji su omiljeno drveće vjeverica. Evo, pogledaj«, prošaputa Petar, podižući sa zemlje izgriženu jelovu grančicu. »Ovo je ostatak nekog dobrog ručka.« Tada oboje pogledaju gore i ugledaju malu vjevericu koja se brzim pokretima penjala na vrh ariša. Igra detektiva je urodila plodom!

9 Svadbeni pir na mjesečini

Na nebu je zasjao mjesec.

Zečić iz kestenove šume i njegova nevjesta su zadovoljno trčali zelenim obronkom. Dugim su koracima za tren oka prelazili čitava polja, da bi se najzad uvukli u seoski vrt, kako bi dobrim zalogajem uveličali veselje.

Izabrali su ukusan i raznolik meni od mladih mrkvi, nježne zelene salate i repe koja se sama topila u ustima. A zatim, iznenada, začuju lavež psa. »Brzo, bježimo odavde!« Baš se u tom času mjesec sakrio iza oblaka, a tama omogućila mladim zečićima siguran bijeg.

10 Zanimljivi izlet biciklima

Roditelji su dopustili Katici i Marku da pođu na izlet biciklima.

»Samo nemojte voziti prebrzo! Nemojte ići suviše daleko! Vratite se što prije!«, savjetovala je mama.

»U redu! U redu!«, odgovore djeca odlazeći.

Odlučili su se odvesti do čistine u blizini šume, pa se upute dobro utabanom, zemljanom stazom. Snažno su okretali pedale, uživajući u zvižducima vjetra oko sebe. »Vozimo dosta brzo, nema šale!«, mislili su mladi biciklisti.

Prošli su pored pšeničnih polja i uputili se dalje, vozeći rubom tajanstvene šume, nazvane »crvena bukva«.

Iznenada Marko, koji je vozio prvi, začu za leđima dugi zov: »Kukuu, kukuu...« Okrene se prema sestri: »Što si to uradila?«

»Ništa«, odgovori ona. »Nisam čak ni zrak udahnula. A zašto pitaš?«

»Zafrkavaš me?«, s nevjericom će Marko. »Upravo si viknula: »Kukuu, kukuu! Zašto?«

»Ma kažem ti da nisam usta ni otvorila«, odvrati Katica i dalje okrećući pedale.

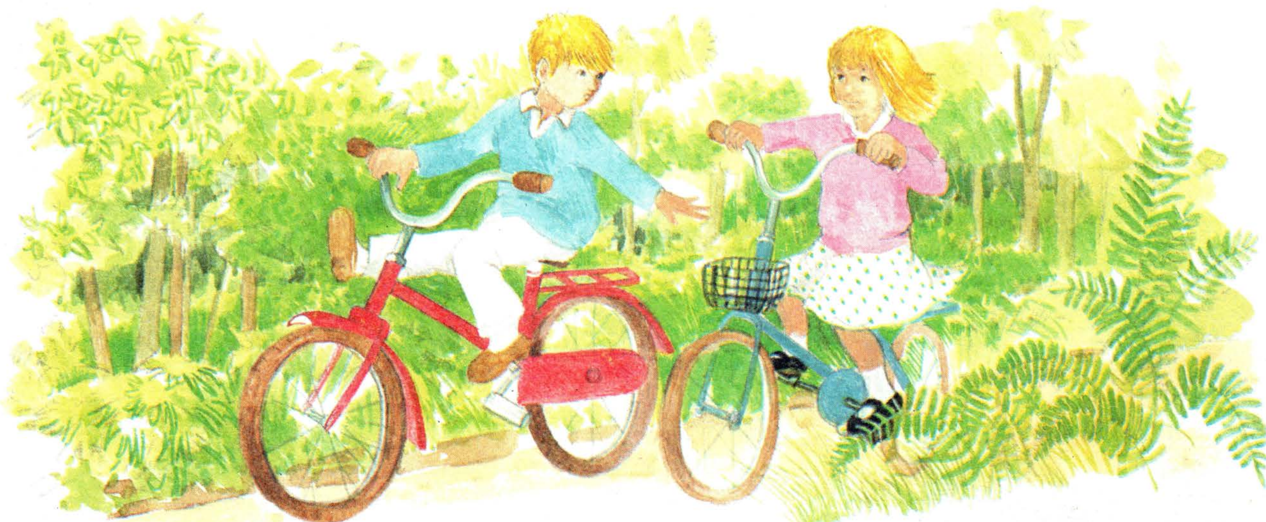
»Dobro, vjerujem ti«, zagunđa Marko koji je uvijek mirno prelazio preko sestrinih zadirkivanja.

No, sada su vozili jedno pored drugoga, kraj visokih stabala.

»Kukuu, kukuu...«, začuju opet i zbunjeno se pogledaju.

»Tko li nas to zove?«, tiho će Marko.

»Zaista čudno. Vratimo se«, uplašeno će Katica. I ne sačekavši bratov odgovor, ona okrenu bicikl i pojuri u pravcu sela. Marko ju je bez pogovora slijedio, jer mu se ovaj čudni glas nije nimalo svidio, pogotovo kad je znao da dolazi iz tajanstvene šume, »crvene bukve«.

11 Priča o kukavici

Slijedećeg dana, poslije neslavnog izleta biciklima, Katičin i Markov rođak Petar, koji se u mnogo štošta razumio, sjedne kraj njih da im objasni prirodu čudnog zvuka koji su čuli u šumi.

»Pa to je bila obična kukavica, velika siva ptica, dugog repa i kratkih, žutih nogu. Kad god se tako jasno i glasno oglasi, ona objavljuje da je proljeće zaista stiglo. No, njen zov obično plaši ostale ptice, za koje je to predznak velike opasnosti.«

»Kakve opasnosti?«, uplašeno upita Katica.

»Evo kakve«, nastavi Petar. »Ova velika ptica nikada ne pravi vlastito gnijezdo. Kada dođe vrijeme da položi svoja jaja, ona počinje oblijetati oko šumskog drveća, ne bi li primijetila gnijezdo neke druge ptice. Ugledavši dom sjenice u stablu lipe, ona slijeće na susjednu granu s koje budno promatra svoj plijen, čekajući da roditelji napuste gnijezdo. Kad sjenice odlete u potragu za hranom, ona se spušta u njihovo gnijezdo i iz njega odmah izbacuje nekoliko jaja, koja padnu na zemlju i razbiju se.«

»O, kako je to strašno!«, uzvikne Katica.

»Umjesto njih, kukavica polaže u gnijezdo svoje veliko, bijelo jaje sa crvenim pjegama, koje je iste boje kao jaje sjenice. Odmah nakon izvršene zamjene, ona odlazi dalje, leteći oko vrhova drveća u potrazi za novim gnijezdom. Kad se roditelji sjenice vrate u svoj dom, odmah primijete razbijene ljuske svojih jaja u podnožju lipe i ono veliko jaje koje je zauzelo njihovo mjesto u gnijezdu!«

»Siročići...«, sažalila se Katica. »Što onda radi mama sjenica? Mogla bih se kladiti da odmah izbaci iz svoga doma ono veliko, kukavičino jaje.«

»Čekaj, čekaj, ne možeš sve saznati odjednom, o tome ću ti pričati nekom drugom prilikom.«

12 Jedan jež nije došao

»Večeras je samo jedan jež došao na večeru«, prošapta Katica bratu.

»Drugi će možda zakasniti«, odgovori Marko. »Najbolje da još malo pričekamo.«

Poslije one prve večeri, kada su dva ježa došla na piće iz posudice s mlijekom koju su im ostavljali ispod kuhinjskog prozora, Katica i Marko su ih čekali ponovo, svakoga dana.

Čim bi palo veče, dvije bi se male, bodljikave loptice približile kući i mirno, bez imalo straha, naiskap popile za njih pripremljeno mlijeko i to do posljednje kapljice. Poslije dobrog obroka, zadovoljno bi zamumljali i otišli dalje. Koliko je samo puta Katica zaželjela izaći iz kuće i izbliza pogledati ta mala, simpatična stvorenja.

»Mogla bi ih prestrašiti, a onda bi te oni uboli«, objašnjavao je brat.

»Naš ježić je večeras sam, nadajmo se da mu se draga nije razboljela«, primijeti Katica.

»Valjda je nije netko pogazio na putu. Znaš da ježevi vole noću šetati okolo...«

»Nadam se da naša prijateljica nije bila tako loše sreće!«, uzdahne Katica.

13 Ježeve prinove

U malom zaklonu, smještenom između dvaju kamenih zidova što su opasivali vrt, mama ježica je donijela na svijet četiri mališana.

Sada znate zašto prethodnog dana nikako nije mogla doći na večeru.

Da bi mladuncima bilo što ugodnije na svijetu, mama ježica je obložila svoje skrovište mekanim listovima. Nije ih prestajala gledati i diviti im se. Kako su samo dražesne te male loptice, prekrivene sitnim bodljama, svijetlim i oštrim. Oči su im još uvijek bile zatvorene, a njuškica bez dlake, baš kao i kod ostalih sisavaca.

14 Šetnja poslije kiše

Čim je kiša prestala padati, vinogradarski puž se počeo spremati za šetnju. Ne znamo točno o čemu je razmišljao, ali bismo po zadovoljnom izrazu njegova lica mogli zaključiti da bi to zvučalo ovako:

»Oh, kako je lijepo prošetati poslije kiše! Trava je svježa i vlažna, pa po njoj mogu lako kliziti. Iz zemlje se širi prijatan miris koji podstiče moj apetit. Između grana je pauk ispreo mrežu, ukrašenu kapljicama što blistaju poput velikih dijamanata.

Dok prolazim kroz visoko lišće, ono me daruje pravim, pravcatim tuširanjem, prijatnim i osvježujućim. Ptice koje je kiša potjerala u njihova skloništa, sada ponovo izlaze i nastavljaju pjevati svoju veselu pjesmicu.

O, kako volim šetati poslije dobre, jake kiše! Tako sam zadovoljan, visoko uzdižem svoja ticala, pa se lako penjem po obroncima. U ovako idealnim uvjetima pruža mi se prilika da oborim brzinski rekord: zamislite, sto metara na sat! Moja lijepa školjkica, kućica koju nosim na leđima, sada mi se čini lagana kao perce! Na časnu riječ, ništa mi na ovom svijetu nije draže od lijepe šetnje poslije kiše!«

15 Trčanje poljskog miša

Prošao je ovuda, proći će onuda: op–la! op–la!

Dugim i lakim skokovima, poljski miš napreduje stazicom kroz mekanu travu. Prelazi preko mirisnog, glogovog žbunja, preskače oštri obronak obrastao zlaticama. Eno ga, već nestaje za dugim listovima paprati, da bi se odmah zatim pojavio nasred zaravni. Sada već odmiče preko čvornovatog korijenja hrastova, pokraj potoka i nestaje u visokoj travi. Njegovi mališani ga prate dok sav sretan trči kroz šume i livade.

16 Nastavak priče o kukavici

Katica je bila toliko nestrpljiva da sazna što se dalje dešava s velikim kukavičinim jajem, pa je nagovorila Petra da nastavi priču započetu jedanaestoga svibnja.

»Čim se malo oporavi od prvobitnog iznenađenja, sjenica shvati da je tom nepoznatom jajetu potrebna briga i toplina, baš kao i njenim, preostalim jajima. I tako, ponovo razmakne perje i strpljivo legne na sva jaja, uključujući i ono podmetnuto. Nakon deset dana se izlegu dvije male sjenice. Umjesto da sve svoje snage uloži u hranjenje i brigu o svojim mladuncima, mama sjenica nastavlja ležati na onom velikom, nepoznatom jajetu.

I najzad, poslije nekoliko dana, i mala kukavica udarcima kljuna razbije ljusku svog jajeta. Dva velika znatiželjna oka na velikoj glavi najzad izlaze na svjetlost dana.

»Mala kukavica je nemirna, meškolji se, negoduje, traži jesti. Tata i mama sjenice odlaze u potragu za hranom, no nije im lako udovoljiti velikom apetitu krupnog mladunčeta. Ono sada uzima i zalogaje namijenjene sjeničinim ptićima. Gura ih, kljuca, galami kad god osjeti glad.

Iz dana u dan, mala kukavica sve više raste i jača, tako da joj gnijezdo uskoro postaje pretijesno...«

17 Zaključak priče o kukavici

»I onda?«, nestrpljivo će Katica.

»I onda, da bi sebi osigurala što više mjesta, kukavica se sve više i više meškolji, dok na kraju ne istjera iz gnijezda i preostala dva mladunčeta sjenice!«, nastavi Petar.

»Pa to je zaista strašno!«, zgranuto poviče Katica. »Molim te, nemoj pričati tu groznu priču!«

»Čekaj, čekaj da čuješ kraj«, odgovori Petar. »Moraš znati da nije baš sve tako jednostavno... Tata i mama sjenica hrane malu kukavicu sve dok ne bude u stanju letjeti i brinuti se sama o sebi...«

»Ova priča je ružna! I kukavice su nevaljale!«, bila je uporna Katica.

»Ne treba ih mrziti«, ozbiljno će Petar. »One su čuvari šuma! Da ih nema, ne bi bilo ni drveća, pa ostale ptice više ne bi imale na čemu praviti svoja gnijezda. Tako bi polako izumrle!«

»Kako«, u Katici se ponovo probudi znatiželja.

»Kukavice i samo kukavice, se hrane velikim, dlakavim gusjenicama koje proždiru listove i koru drveća svih vrsta. Uništavajući ove štetočine, ove velike ptice spasavaju šumu!«

»E, kad je tako...«, razveseli se Katica.

18 Jedan zaista sretan dan

Tri Micikina mačeta su već dosta narasla. Nestašni su, veseli i uvijek spremni za igru.

Gospođa Milka je pozvala Zoricu, rekavši joj kako je došlo vrijeme da izabere jednog mačića za sebe.

Za malu Zoricu je ovo bio zaista jedan od najsretnijih dana u životu. Zadivljeno je gledala tri male krznene loptice i nije joj bilo nimalo lako da se odluči. Najzad izabere bijelo mače sa sivim i riđastim mrljama.

»Uzela bih ovoga«, reče Katica, pokazujući željeno mače.

19 Zvat ćeš se... Tošo

Kad dobiješ na poklon kakvu životinjicu, što ćeš najprije uraditi? Pa, naravno, nadjenut ćeš mu ime!

Katica je milovala svoje malo mače, razmišljajući kako da ga nazove i najzad odluči: »Zvat ćeš se... Zvat ćeš se... Tošo!«

I mama je odobrila njen izbor: »Dobro si izabrala! Mislim da je to pravo ime za njega. Sjećaš se knjige o mačku Toši? Ovaj tvoj mališan baš nalikuje njemu!«

Drugo što treba uraditi kad u kuću doneseš novog ljubimca jest da mu pripremiš mjesto na kojem će spavati. Tako je Katica uzela malu pletenu košaru, stavila u nju stari, šareni jastuk i odnijela je u dno hodnika, odmah do svoje spavaće sobe. Potom je pripremila kutiju s piljevinom.

»Ovo će biti tvoja kupaonica«, rekla je mačiću, nježno ga uzimajući u ruke. »Morat ćeš paziti da ne prljaš kuću. Sve što budeš morao raditi, uradit ćeš ovdje. Jesi li me razumio?«

Slijedeći je Katičin zadatak bio da mu pripremi dvije posudice: jednu za mlijeko i drugu za hranu.

»Sada si dobio sve što ti treba, moj mali, smiješni, Tošice! E pa, dobro nam došao!«

20 Neprilike na vidiku

Toši se svidjelo njegovo novo prebivalište. Proveo je mirnu noć u svojoj novoj, mekanoj košari. No, sada mu je ona postala pretijesna, nije mu više bila nimalo po volji niti zanimljiva, pa je poželio prolunjati naokolo.

Kroz poluotvorena vrata se uvukao u Katičinu sobu. Mislio je da nema ništa loše u tome ako malo prošeta ispod njenog kreveta. Vidi, vidi! Pa tu je neki zanimljivi predmet! Plava papučica! Zar to nije prava pravcata stvar za vježbanje spretnosti?

21 Mnoštvo radosnih leptira

Ovoga jutra bašča sva treperi, kao da je zaodjenuta nevidljivim nemirom, kao da je uzdrhtala pod nečijom čudnom, neobičnom rukom. Kao da će i sami cvjetovi poletjeti! Kao da se odrezani dijelovi neke šarene tkanine vrte na sve strane!

Što se to događa? Je li to san? Ne, na bašču je sletjelo čitavo jato leptirova. O koliko je samo mašte u njima! Koliku su radost donijeli sa sobom! Svaki od njih je drugačije boje i svaki drugačije leti. Njihova su šarena krila pravi doživljaj za oči! Leptiri, dragi, dobro mi došli!

22 Vesna, izgubljena leptirica

Neka je leptirica uletjela u kuću. Čuo sam njeno tiho udaranje krilima o staklo. Kao da se uplašila! Sada sve brže maše krilima, čini se da je izgubila orijentaciju. A kako je samo lijepa! Sve te divne boje na njenim krilima: crvena, ljubičasta, zlatnosmeđa, pa ona je prava Vesna, vjesnik radosti!

Ne pamtim da nam je ljepša gošća došla u kuću! Samo, zašto li je tako uznemirena? Ne prestaje se bacati na staklo, smeta joj ta prozirna prepreka. Pa ona traži put do vrta, do svojih cvjetova što mirišu. Evo je opet, no staklo joj ponovo smeta da izađe napolje. Ne odustaje, i dalje pokušava savladati prepreku...

»Draga leptirice, budi malo strpljivija. Povrijedit ćeš svoja predivna krila, tako nježna i krhka. Otvorit ću ti prozor. Tako, sad si slobodna, malena moja«, reče Katica.

No, kao da se lijepi, šareni kukac u posljednjem trenutku ipak navikao na novi prostor. Počeo je izvoditi prave akrobacije: letio je u sobi s naslonjača na naslonjač, da bi se na trenutak odmorio na baršunastoj zavjesi. Oklijevao je ispred zrcala, letio oko svjetiljke... kao da više i nije htio izaći napolje, moja lijepa leptirica, moja Vesna!

23 Bubamara se brani

Zasjalo je sunce. Zrak je tako topao da prosto poziva u šetnju. Bubamara izvlači iz ljuskice svoja majušna krila, proteže se i polijeće prema jabukovoj grani. Kako je lijepo švrljati oko ovih svježih, zelenih listova!

Iznenada joj jedna sjenica prepriječi put! Bubamara se uplašila. Možda će završiti u njenom kljunu! Ne bojte se! Znate li da ovaj mali kukac ispušta vrlo neugodan miris kada se nađe u opasnosti? To je njegova odbrana od neprijatelja. Vidite, razočarana sjenica više nema želju da joj se približi. Eno, već je odletjela!

24 Nove neprilike s Tošom

Jedno je sigurno: Zoričin riđebijeli mačić Tošo je veliki istraživač!

Tek je nekoliko dana u novoj kući, a nema nijednog kutka u koji nije zavirio!

Zorica gotovo nema prilike da ga vidi, jer on nikada nije na istom mjestu: čas je tu, čas tamo, čas ovdje, čas ondje.

»Gdje je Tošo«, upita Zorica pošto se vratila iz škole.

»Tu je negdje. Prije nekoliko minuta je trčao hodnikom«, odgovori joj mama.

Djevojčica uđe u svoju sobu da ostavi torbu s knjigama.

»Kakav je ovo nered!«, uzviknu vidjevši na podu prevrnutu košaru za otpatke. Papirići su bili razbacani svuda po podu, a papuče jedna na jednom, a druga na drugom kraju sobe.

Zorica izađe u hodnik i poče dozivati svog nevaljalog ljubimca. Odjednom joj nešto pade na um: pa košara za otpatke je ponovo promijenila mjesto!

To ne bi trebalo da bude nikakvo iznenađenje, jer se ovom luckastom mačiću očigledno dopada kotrljanje u njoj, kao da je košara njegov vrtuljak za igru.

25 Lepet krila u noći

Neki je neobičan, uporan, lepet krila probudio Maricu i podsjetio je da se nalazi na selu, u kući rođakinje Sofije.

»Vjerojatno sam sanjala«, prošapta djevojčica za sebe, pokušavajući se razbuditi.

No, zvuk se ponovio. Kao da je netko zgužvao komad papira. Marica je sada već bila potpuno budna.

Ne bi se moglo reći da se uplašila, no ipak je željela vidjeti odakle dolazi taj zvuk.

Potražila je prekidač da upali svjetlo, no u novoj sobi se nije baš najbolje snalazila. Najzad ga je napipala i svjetlost obasja sobu. U prvom trenutku Marica nije ništa primijetila, no kad su joj se oči privikle na svjetlost, ponovo je začula onaj neobičan šum.

»Nigdje ne vidim miša«, ponovo će tiho. »Lepet ptičjih krila bi bio mnogo glasniji. Za moljce je još rano! Pa što je onda?« Najzad, poslije nekoliko trenutaka, Marica otkri izvor zvuka koji ju je probudio: dva su se mala noćna leptira, smeđesivih krila, i tijela prekrivena sićušnim dlačicama, vrtjela u sjenilu lampe, uzaludno pokušavajući pronaći izlaz.

26 Usudio sam se sâm otići u šumu...

»Iz jutra u jutro zora sve ranije sviće,« mislio je zečić. »Još nisam ni završio svoju noćnu skitnju, a nebo se već rasvjetljava. Ostali zečevi, moja braća, danas idu na zabavu u livadi obrasloj djetelinom. No, ja sam odlučio sam otići u šumu. Dugim skokovima sam stigao do prvih stabala: O, kako su visoka! Krošnje su im tako guste! Sve je u sjeni! Odjednom više nisam vidio nebo.

Da budem iskren, malo sam se uplašio. Bilo bi bolje da šmugnem odavde dok je vrijeme, uostalom, zar ima nešto ljepše od naše livade?«

27 Sklanjajte se, dolazi vepar!

Velika šuma zaista može biti zastrašujuća sa svim svojim visokim stablima i tamnim sjenama. Kao da u sebi skriva čitav jedan nepoznati, tajanstveni svijet.

U njoj nema onih radosnih, bezazlenih bića kao u maloj šumi, ne čuje se ni cvrkut ptica, zujanje kukaca, šuškanje miševa i zečića u trku, nema ni treperenja breze na laganom povjetarcu. Velika šuma u sebi krije samo grobnu tišinu!

Ima li uopće životinja u njoj? Na prvi se pogled sve čini tako pusto. Ništa nam ne ulijeva povjerenje pa, ipak, s one tamo druge strane...

... Dešava se da tišinu iznenada prekine lomljava grana, glasno šuštanje trave i promuklo roktanje. Što li je sad to?

Zemlja se zatrese od snažnog topota što postaje sve bliži i bliži. I, najzad se pojavljuje snažna, velika, nakostriješena životinja, obrasla crnim čekinjama, životinja s prodornim, crnim, zakrvavljenim očima. Ima oštre i snažne kljove te snažan vrat i teži ništa manje od stopedeset kilograma. Pogađate, to je divlji vepar. No, poslije samo nekoliko trenutaka sve ponovo utihne. Mir se vraća u tajanstvenu šumu. Uragan je prošao.

28 Probudilo se malo divlje prase

Nemoguće je nastaviti san! Oko njega se braća neprestano vrpolje. Divlje prase bi još neko vrijeme ostalo u svojoj jami, toploj i udobnoj, na ležaju od mekog lišća.

No, uz ovu zaglušujuću buku gurkanje njuškicama, groktanje i prevrtanje se zaista ne može spavati, a tako mu se ne ustaje...

Najzad ustaje i mama, divlja svinja. Vrijeme za odmor je konačno isteklo. Mora se poći za njom: jedan, dva, op! Svi na noge i naprijed marš!

29 Karavana divljih praščića

Mjesečeve zrake se provlače kroz visoke grane drveća i obasjavaju vitka stabla što rastu u redovima.

Odjednom, pri slaboj svjetlosti, naziremo čudnu povorku: na čelu karavane je mama, divlja svinja duge njuške. Prate je, jedan za drugim, sedam malih, nestašnih divljih praščića koji se međusobno njuškaju i gurkaju. Nakostriješene čekinje im daju ozbiljan izgled, a oni su zapravo nestašni i raspoloženi za igru. Puno ih je pa se uvijek nešto veselo događa.

30 Čiji je taj lijepi, crveni rep

Jutros je sunce obasjalo poljanu koja se pruža oko velike, guste šume.

Što li se to miče tamo, dolje gdje prestaju šumska stabla? Što se to sjaji na proljetnom suncu? Nalikuje gustoj, riđoj, krznenoj čupi što strši iz trave kroz koju se tako elegantno kreće...

Pa to je nečiji rep! Hm, mislim da znam i čiji! A ti? Još nisi pogodio?

E pa, reći ću ti da se radi o životinji okruglaste glave, kosih očiju i šiljate njuškice. Možeš li sada pogoditi? Dodat ću još da ima riđezlatno krzno, tanke nožice na kojima se vrlo graciozno kreće i ... znaš li sada o kome govorim? Još ne? Nije važno, nastavit ću: za ovu životinju kažu da je lukava, najlukavija od svih...

Hrani se koječim: zečevi i miševi su joj omiljena poslastica, što ne znači da ne voli i ptice i žabe. Sviđa joj se i voće. Ipak, od svega su joj najdraže debele, krupne koke iz nekog seoskog kokošinjca. Najzad si pogodio! Pa, naravno, to je lisica!

31 Odvažni lisičić

»Tako mi je dosadno u ovoj mojoj kući, naročito po ovako lijepom danu!«, uzdahnu lisičić šiljatih ušiju.

Tek mu je mjesec dana, pa mu je krzno još uvijek sivkasto, a rep se još nije ni razvio.

Njegova dva starija brata su još uvijek spavala na samom izlazu iz roditeljskog doma, dok je mama otišla u potragu za ručkom. »Uh, ova dvojica su prave lijenčine! I ne znaju što propuštaju! Odoh ja sam malo u šetnju!«, odluči odvažni lisičić i nesigurnim koracima krenu nepoznatim putem.

1 Lisičja obitelj

Najsretniji trenutak za male lisice je povratak mame lisice kući. Svoj dolazak uvijek najavljuje onim tako prepoznatljivim cviljenjem, pa mališani odmah skaču na noge i trče joj ususret, poskakujući od radosti i mašući repićima.

A kad su sretni, onda su i vrlo nestašni. Ponekad se čini kao da su potpuno pošašavili: skakuću jedan preko drugoga, ovamo i onamo, bacaju se na zemlju i odmah, s lakoćom, skaču uvis.

Najzad, počinju skakati i na mamu lisicu želeći sisati mlijeko, jer su još uvijek premali da bi jeli zečeve, ptice i ostale životinje kojima se velike lisice inače hrane. Pošto se dobro najedu, majka ih odgura od sebe, a najupornijeg mališana ponekad mora i lupiti šapom.

Sada dolazi vrijeme za igru. Lisica svoju mladunčad blago gurka njuškom i vrti ih u krug, a oni to jako vole pa poslušno čekaju svoj red. U međuvremenu se međusobno grickaju i ližu, pokazujući tako pravu bratsku ljubav. Nikada im nije dosta milovanja, pa se još okreću i na leđa, jer im najviše prija češkanje po trbuhu.

Danas je obiteljska radost potpuna, jer se izdaleka vratio tata lisac da ih posjeti.

2 Sakriven u usamljenom skrovištu

Sakriveno u gustom lišću, malo, tek rođeno lane, je potpuno samo. No, ono se ne plaši.

Čak nije ni tužno, jer njegova mama nikada ne kasni. A kako ga okružuju tolike nove i nepoznate stvari, nije mu ni dosadno. Tu je visoka, sočna paprat koja se graciozno leluja, pa stari jelov panj, obrastao mahovinom. Jedna gusjenica lagano napreduje po listu kupine. Najviše mu se svidjela velika paučina koja visi između dviju tankih grana breze. Eno i pauka, sad silazi, sad se opet penje, baš je marljiv!

Malo lane se meškolji u toplom krevetu od lišća. Proteže duge noge, tanke i još uvijek slabašne, okreće tijelo pokriveno riđim krznom s bijelim pjegama.

Iznenada se spusti pljusak!

No, žbunić u kome ga je mama srna donijela na svijet je tako gust, pa liščće ne dopušta vodi da ga smoči, te je mekani jastuk od lišća potpuno suh. Svuda okolo je voda već dobro natopila zemlju. Lane zadivljeno sluša tu kišnu glazbu, romorenje vode po lišću, slijevanje niz grane, udaranje kapljica po puteljku. O, kako je sretan što ima tako dobar zaklon! Kako je samo sretan što nije pokisao!

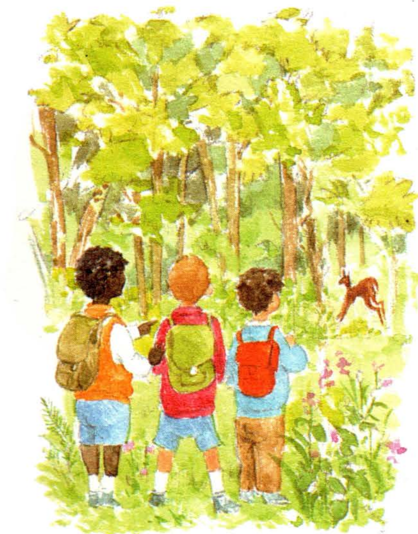

3 Košutin povratak

Nešto je zašuštalo u granju, jedva čujno. No, malo se lane ipak trglo iz sna. Pred njim je već stajala njegova mama košuta, gledajući ga nježno. Uvukla se u dobro zaštićeno skrovište, obraslo lišćem, i sada će nahraniti svoje mladunče.

Poslije obilnog obroka, ona ga je blago lizala, onda podigla na slabašne noge. Prvi pokušaj stajanja je bio dosta nesiguran, no već nakon nekoliko trenutaka, lane postane sigurnije, uhvati ravnotežu, spremno da prati majku kad krene u šetnju.

4 Lanetov iznenadni skok

Nastavnik koji predaje »poznavanje prirode«, poveo je svoje učenike na izlet u šumu. Cilj mu je bio da ih upozna s pravom, živom prirodom.

Učenici su poslušali njegove savjete i pripremili se za ovaj izlet. Obuli su udobne cipele u kojima će bez teškoće hodati po neravnim, blatnjavim, vlažnim ili travom obraslim stazama, ponegdje vrlo strmim. Ponijeli su i naprtnjače u koje su stavili sendviče i sokove, topografske karte i kompase te bilježnice u koje će zapisati svoja zapažanja ili nacrtati ponešto zanimljivo.

Raspoređeni su u grupe po troje. U jednoj su Ivan, Marko i Zoran. Ne bi se moglo reći da su baš neki zaljubljenici u šumu. Nije im jasno što se to toliko zanimljivo tamo može vidjeti.

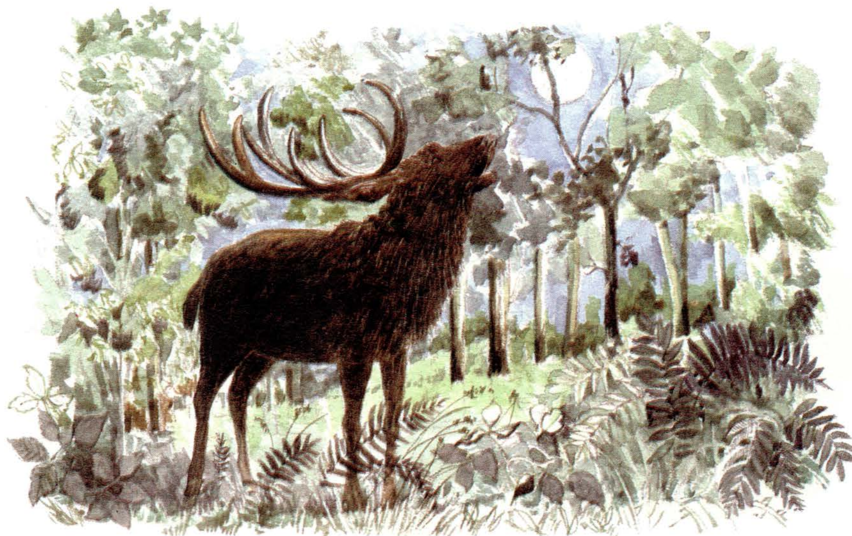
Iznenada se pred njima stvori maleno lane te samo jednim skokom preskoči čitav puteljak i nestade. Dječaci su ostali bez riječi, zadivljeni njegovom ljepotom i snagom. Odjednom su bili spremni da pretraže cijelu šumu, ne bi li vidjeli barem još jedan njegov skok.

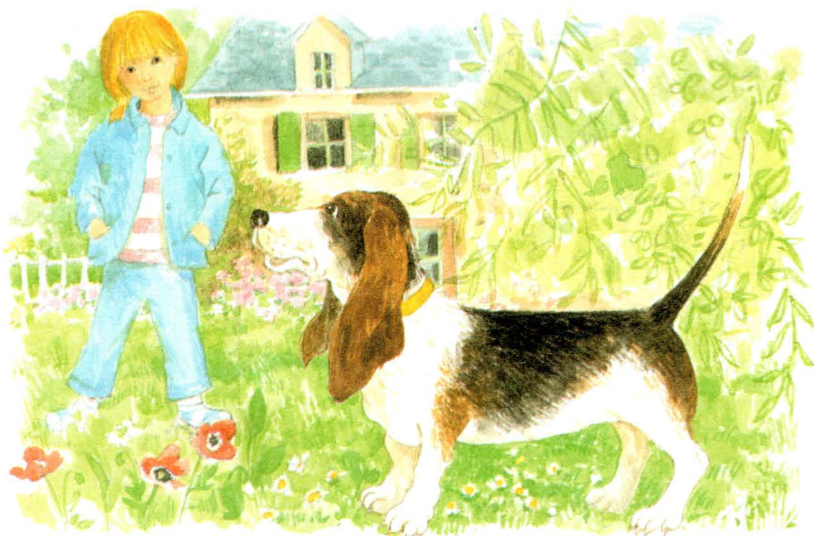
---

5 Krupna sjena na mjesečini

Pod mjesečinom se večeras u šumi ocrtavaju predivne sjene. Mjesečevu svjetlost na trenutke zaklanjaju oblaci u prolazu, pa i sjene nestaju, da bi se zatim ponovo pojavile. Ipak, za krupnu se priliku, koja je stajala na sredini šumske čistine, ne bi moglo reći da je obična sjena. Jasno se ocrtavala velika, jaka glava ukrašena razgranatim rogovima, čvrsti vrat, ravna leđa i vitke noge. Nema sumnje, to je bio veliki jelen!

Zar ga niste čuli? Svojom dubokom lako prepoznatljivom rikom, sigurno je pozivao svoju obitelj.

6 Fred na selu

Čim je izašao iz auta koji ga je dovezao iz grada, pas Fred je shvatio da u seoskom zraku postoji nešto izuzetno. U trenutku je zaboravio lijepo ponašanje i počeo nemirno trčkarati po travi, pažljivo njušeći zrak. Odmah je osjetio svježinu vjetra i neuobičajeni miris prirode.

Fredu je bilo jasno da su pred njim mnoga nova iskustva i otkrića. Nije htio gubiti vrijeme pa je visoko digao repić i krenuo u šetnju, ne obazirući se na Katarinina uzaludna dozivanja. Punim plućima je udisao svježi zrak, njušeći dogodovštine.

7 Fred nalazi prijatelja

Kada gradski pas dođe na selo, mora se prilagoditi novoj sredini, ali i njenim stanovnicima.

U bašči kuće u koju su njegova gospodarica Katarina i on stigli, živio je nervozni, uvijek ljutiti foksterijer Živko. Čim je ugledao došljaka, počeo ga je prezrivo odmjeravati od glave do pete.

Fred je u gradskim parkovima često susretao druge pse koji su se s njim rado igrali, pa je bio uvrijeđen negostoljubivim dočekom. Odmah je okrenuo leđa i otišao na drugu stranu bašče, gdje ga je čekalo još veće razočarenje. Svaki stručak trave je nalikovao onom prethodnom, pa nije znao na koju stranu da krene. Sve mu je bilo čudno i strano, nigdje poznatog kamenčića ili biljke!

Najzad stiže do kućice od zelenih dasaka. Baš kad je odlučio ući, kad eto ti Živka koji neprijateljski zalaja: »To je moja kućica, što ćeš ti ovdje?« Fred ga je zbunjeno pogledao: »Samo sam htio pogledati«, odgovori mu tužno.

Živko se postidje: »Pa dobro, pogledaj je...«

Fred je bio zadivljen. Kako je divno imati svoju kućicu! Trebalo je doći na selo i otkriti tako dobru stvar!

8 Fred i krava

Na selu se Fredu od svega najviše svidjelo što može slobodno lunjati gdje god i kad god zaželi. Već je dobro upoznao svaki kutak u bašči, ograđenoj onom zelenom i visokom živicom.

No, dok je jutros trčkarao pokraj ograde imanja, pred njim se iznenada stvorila velika krava. Odjednom se osjetio tako malenim pred tom divovskom životinjom, da se malo uplašio, podvio rep i pobjegao.

Fred nije bio kukavica, ali oni rogovi su bili odista strašni!

9 Novo otkriće: životinje iz dvorišta

Dolje se, iz ograđenog prostora u dnu bašče, neprestano čulo pijukanje, kokodakanje, gakanje: tamo su živjele domaće životinje, živina.

Katarina je bila jako uzbuđena, jer je po prvi put vidjela prave, žive, životinje koje je dotada poznavala samo sa slika. Nikako se nije mogla odvojiti od njih: proučavala ih je od glave do pete, oprostite: od kljuna do nogu.

Njena mala prijateljica Biljana, koja je živjela na selu, nije joj se mogla načuditi. Što li je to samo oduševljava kod tih, sasvim običnih životinja?

»Oh, kako su lijepi!«, uzviknu Katarina ugledavši male, žute, piliće, mekog perja, koji su se neprestano pokušavali podvući pod krila mami koki.

»Vidi kako su smiješni oni pačići«, smijala se i dalje.

»Kakav šareni rep«, uzvikivala je sad diveći se plavozelenim perima koja su se presijavala na pijetlovom repu, dok se ponosno šepurio ispred svojih kokoši što su uglas kokodakale.

»Oh, kako blistavo bijelo perje imaju one guske!«, čudila se ugledavši dvije dugovrate plovke koje su se gegale jedna za drugom.

»Ovaj je zaista elegantan, nema što! Još nikada nisam vidjela ovakvo večernje odijelo«, reče uprijevši prstom u lijepog purana koji se šetao.

Sve u svemu, nije bilo ptice iz dvorišta koja nije privukla pažnju gradske djevojčice. No, svi ti zadivljeni uzvici i oduševljenje njegove gospodarice ovim pernatim životinjama, nimalo nisu bili dragi Fredu, Katarininom psiću, koji se odjednom osjetio sam i zanemaren. Bio je strašno ljubomoran na te nove poznanike, pa se okrenuo i otišao, obješenih ušiju i ljutite njuške.

---

10 U lovu na nestašnog leptira

No, Fredu nije trebalo mnogo, da mu se vrati dobro raspoloženje. Bilo je dovoljno da slobodno trčkara poljima jureći nestašne leptire. Odmah je ugledao veliku leptiricu žutocrvenih krila koja je veselo lepršala.

Prateći je, onako zanesen, nije ni primijetio da je stigao do drvene ograde koja mu je prepriječila put. Dalje se nije moglo! Ipak, na leptira je brzo zaboravio, vidjevši iza ograde stado ovaca koje su mirno pasle. Čim je zalajao, ove su ga plašljive životinje zbunjeno pogledale, okrenule mu leđa i pobjegle.

11 Pijetao – budilica

»Na selu je zaista lijepo«, pospano je razmišljao Fred, »samo da nema ove strašne buke od ranoga jutra!« U gradu je Fred navikao na dugo spavanje u svojoj udobnoj košari, ne obazirući se na šumove oko sebe koji su mu bili toliko poznati da ih više nije ni primjećivao. Možda bi ga samo ponekad iz sna trgla zalupljena vrata, ili neki neuobičajeni zvuk s ulice.

No, ovdje se sasvim drugačije budi. Ulogu sata-budilice ovdje je preuzeo pijetao koji počinje kukurikati čim svane.

12 Fred je zašutio

Budući da ujutro nikako nije mogao dugo drijemati u naslonjaču, Fred bi odmah izlazio iz kuće na svjež zrak. Pijetlovo kukurikanje je budilo i ostale životinje, tako da je sva živina, odmah za njim počela kokodakati, pištati, gakati, stvarajući strašnu buku koja nikako nije prestajala.

Odmah za njima bi se čuo i Živkov glas. Lajao bi bez prekida, zazivajući pse s okolnih farmi, koji bi mu zatim uglas odgovarali.

Fred, kao fini, gradski psić, je imao privilegij da spava u kući. Kad bi ujutro poželio izaći, morao je cviljeti i grepsti, da mu otvore vrata i puste ga u vrt.

No, toga jutra je kišilo: nije to bila neka velika kiša, no dovoljna da se zemlja ovlaži, a trava orosi.

Fred je našao svog prijatelja Živka. Iako je već bio mokar do gole kože, krenuo je za Živkom blatnjavim putem. Skočio je u prijatno, toplo blato i počeo se valjati, igrati se i prskati. Kad se vratio kući, bio je toliko prljav da ga nitko nije mogao prepoznati. »Frede, što si to učino od sebe?«, ljutito ga je pitala Katarina, a on je pokunjeno okrenuo glavu i ni glasa nije pustio.

13 Mjesto za promatrača

Sjedeći na stražnjim nogama, iza žičane ograde živinarnika, pas Fred je s velikim zanimanjem promatrao gazdaricu Miru, vlasnicu farme, kako skuplja jaja. Svuda su oko nje koke galamile i skakutale po zemlji, mašući krilima i kostriješeći svoje male, crvene kreste.

Gazdarica Mira je uvlačila ruku, sad u ovo, sad u ono gnijezdo i izvlačila prvo dva, a zatim tri snježnobijela jajeta. Fred bi jako volio ući u živinarnik... no, kad je izlazila, gazdarica Mira je zatvorila vrata i spustila zasun.

14 U posjeti zečevima

Katarina i Biljana su krenule s gazdaricom Mirom do kaveza u kojem su uzgajani zečevi. »Vjerojatno im nije baš lijepo, tako zatvorenima u malom prostoru«, primijetila je djevojčica iz grada.

»Da nisu zatvoreni, ubrzo bi podivljali. Nanijeli bi veliku štetu bašči i povrtnjaku, jer bi se silno namnožili«, objasni joj gazdarica Mira.

»Niste me baš uvjerili. Ipak bih više voljela da su slobodni, pa makar bili i divlji«, odgovori Katarina. No, gazdarica je više nije slušala. Brižljivo je hranila svoje zečiće travom i mrkvom.

»Joj, kakvi su im zubi! Nikada ne bih povjerovala da mogu zdrobiti mrkvu samo jednim zalogajem«, uzviknu Katarina.

U slijedećem kavezu ju je čekalo novo iznenađenje: velika, siva zečica je donijela na svijet pet mališana, okruglih njuškica i šiljatih ušiju.

»Voljela bih da ih mogu pomilovati«, promrmlja Katarina.

»Ne, nikako!«, reče joj gazdarica Mira. »Da ih pomiluješ, ostavila bi im miris svoje ruke. Njihovu bi mamu taj strani miris zbunio, pa bi ih prestala hraniti i o njima se starati.«

---

15 Uljez u kokošinjcu

Tog je popodneva susjeda došla u posjetu gazdarici Miri baš dok je ova hranila kokoši. Nakon obavljenog posla, nastavila je razgovor s prijateljicom i zaboravila zaključati vrata kokošinjca.

Kokoši, koje su cijeli život provele zatvorene, nikada ne bi ni pomislile da izađu napolje no, radoznali Fred je jedva dočekao ovu priliku da se najzad uvuče u kokošinjac koji mu se toliko dopao.

Čim je gazdarica Mira zamakla za grmom jorgovana, Fred je njuškom otvorio pritvorena vrata i uvukao se u »zabranjeni prostor«. Nastala je opća pometnja! Koke su se razbježale na sve strane, iz sve snage mašući krilima. Izbezumljeni pijetao je dao znak za uzbunu, kukuričući u sav glas! Fred se nikada nije ovako dobro zabavljao! Sav sretan je jurio izbezumljene ptice, lajući.

Gazdarica Mira i njen muž Luka su čuli strašnu galamu. Uzeli su štapove i potrčali prema kokošinjcu, plašeći se da je lisica upala među njihove koke. Kako su se iznenadili kad su vidjeli tko je izvazvao toliku pometnju:

»Zaslužio si dobre batine! Trebalo bi ti izvući te tvoje dugačke uši«, ljutila se gazdarica Mira, štapom tjerajući Freda iz kokošinjca.

16 Sviščevo buđenje

Dolje, u jami iskopanoj ispod stijene u podnožju obronka, sve je ponovo oživjelo. Došlo je vrijeme da se izađe iz skrovišta nakon zimskog sna.

Čim je otac svizac pomakao kamen što je zatvarao ulaz u jamu, i pomolio napolje svoju njuškicu kako bi izvidio je li dovoljno otoplilo, zaslijepilo ga je jako proljetno sunce. Oh, bilo je tako toplo. Livada se šarenila od cvijeća čiji se miris osjećao u zraku.

»Kucnuo je čas«, povikao je. »Vani je pravi raj! Vrijeme je da izađemo!«

17 Doručak na travi

Tokom dugih zimskih mjeseci, provedenih u spavanju u jami ispod zemlje, svisci su tako omršavjeli da su gotovo izazivali sažaljenje. Na početku zime je svaki od njih težio šest do sedam kilograma, da bi sada njihova težina bila svedena na polovinu. Životinje su bile izgladnjele i slabašne, pa im je bio potreban obilan, sočan zalogaj.

No, sviscima ova zadaća nije bila teška. Odmah su se dali u potragu za hranom. Cijeli dan su proveli na svježem zraku. Kako su samo mirisale livade, obrasle cvijećem! Punim plućima su svisci udisali svježi zrak koji je još više budio njihov apetit.

»Baš sam gladan! Baš sam gladan!«, vikao je svizac, diveći se sočnom stručku trave.

»I mi smo gladni!«, dodaše njegova dva brata, halapljivo puneći usta svježim listovima djeteline.

Po završetku obroka su se roditelji opružili na suncu. Kako je samo topla trava na kojoj su ležali! No, vrijeme za odmor brzo prolazi, pa se trebalo pobrinuti za svoju razigranu i neopreznu mladunčad. Roditelji su spremno ustali i pažljivo njušili planinski zrak.

»Čini se da u okolici nema neprijatelja no, ipak se nemojte suviše udaljavati«, savjetovala je mama svojim sinovima. »Uvijek postoji bojazan da bi se kakav orao ili gavran mogao ustremiti na vas iz zraka i ščepati nekoga od vas svojim oštrim kandžama.«

Uplašeni svisci su sada prekinuli obrok.

»Nastavite jesti i budite bez brige. Vaš tata je dobro otvorio oči i budno pazi da netko ne naiđe«, umirivala ih je mama. I tako mališani ponovo nastaviše svojim obilnim doručkom na mekanoj zelenoj, travi. Nisu imali nikakvog razloga za brigu.

18 Proljetni radovi

Sada, kad im se vratila izgubljena snaga, svisci su morali prionuti na uobičajene, proljetne poslove u kući.

»Moramo preurediti svoju kuću«, objavila je mama svisac. »Treba da izbacimo sve staro sijeno i zamijenimo ga svježom, čistom i novom travom. Naprijed, svi ćemo imati pune šape posla!«

Tri nestašna svisca su se htjela još malo poigrati na travi, no posao ih je čekao pa su požurili da pomognu svojim roditeljima.

19 Svisci na straži

Na sredini obronka obraslog cvijećem, nalazi se velika, siva stijena, prekrivena lišajevima. Prije mnogo godina se odvojila od planine što se uzdiže iznad livade. Ta je stijena sada prava osmatračnica: svisci se penju na nju jer im se odatle pruža širok vidik. Zato uvijek stoje na njoj, kad su na straži.

Stoje uspravno, jedan do drugoga, budno prateći sve što se oko njih zbiva. Ništa ne može promaći njihovim oštrim, prodornim očima: ni orao na nebu, ni gavran s grane, ni lisica koja se pojavljuje iznenada.

Čim pažljivi stražari ugledaju opasnost, počinju oštro pištati, upozoravajući tako i svoje i prijatelje s drugih livada: »Pažnja, pažnja! Opasnost na vidiku!«

Tada svi svisci, koji su dosada bezbrižno skakutali livadom, spavali na suncu ili grickali travu, potrče u svoja skrovišta. Dok lupite dlanom o dlan, više nećete vidjeti nijednoga, kao da su u zemlju propali.

Zahvaljujući budnom oku svoga stražara, koji im je na vrijeme dao znak, svi su svisci bili na sigurnome, mirni i sretni sve dok opasnost nije prošla.

20 Akrobatski skokovi

Ana je još jednom krenula na planinu sa svojom tetom Marijom. I, dok su se odmarale iza stijene, promatrale su nesvakidašnju predstavu.

Pred njima su se na obronku iznenada pojavili mali svisci izvodeći prave pravcate akrobacije. Prvo su se pretvarali da se međusobno tuku, da bi već slijedećeg trenutka počeli skakati uvis, onda se okretati u zraku, bacati se jedan prema drugome, kao pravi akrobati u cirkusu. Onda se začuo oštar pisak i svi su začas nestali, kao da ih je odnijela neka magična ruka.

Što donosi proljeće

Proljeće je čudesan trenutak:
nebu se vraća vedrina, drveću i žbunju zeleno lišće,
sunce nam ponovo daje toplinu i cvjetove
raznih boja;
cvjetovi jabuke su bijeli,
breskvini ružičasti i jedni
i drugi obećavaju
ukusne plodove!

Cvijet jabuke

Cvijet trešnje

Osa

Cvijet kestena

Leptir

Ispod šumskih stabala
djeca već traže cvjetove jagoda i malina.
Zapamtit će mjesta na kojima su ih
vidjeli pa će ljeti dolaziti
i brati
sočne plodove!

Maline

Ribizi

Jagode

Što donosi proljeće

U proljeće pjeva čitav zbor ptica.
Dok grade svoja gnijezda one se
zabavljaju i dozivaju!

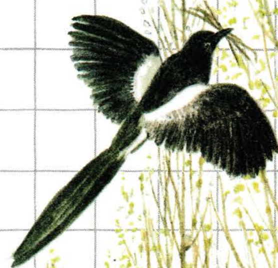
Djetlić

Djetlić dube rupu
u stablu drveta.
Drozd pravi gnijezdo
u obliku šalice;
za to mu služe suhe grančice.

Drozd

Dugorepa svraka gradi svoje gnijezdo
na vrhu bijele topole
pomoću njenih grančica.
Crvendać u žbunu plete
košaricu od mahovine
i u nju polaže
svoja jaja.

Dugorepa svraka

Crvendać

Što donosi proljeće

Proljeće je trenutak nježnosti
za svaku mamu koja će na svijet donijeti
mladunčad.

Poljski miš pravi okruglo gnijezdo
od svježeg lišća. Ono visi izmedju
dviju stabljika pšenice.

Poljski
miš

Mama zečica
je izabrala meki
zaklon od trava,
u kojem će se roditi
mali zeko.

Zec

Vjeverice će donijeti na svijet svoje mlade
u napuštenom vraninom gnijezdu.
Preuredit će ga u udoban dom.

Košuta priprema leglo
od trave i lišća
u skrivenom grmu,
želeći da se njeno lane
rodi na
sigurnom.

Vjeverica

Košuta

Što donosi proljeće

Proljeće se veselo smiješi svim cvjetovima
u vrtu!
Mirisni zumbul! Ponosni tulipani,
nježni sunovrati, bijeli i žuti...

Proljetno cvijeće

Šumarica

Đurdica

Sunovrat

Ljubičica

Jaglac

Sadržaj

Proljetna priča: Dobrodošla, lastavice!

OŽUJAK
21 Procvao je proljetni jaglac
22 Promjenljivi ogrtač bijele zečice
23 Mnoštvo malih, dragocjenih cvjetova
24 Sviščev dugi, zimski san
25 Ariš, potok i sjenica
26 Bučni susjed djetlić
27 Vrapčići, umirite se!
28 Hvala ti, prijatelju kosu!
29 Iznenađenje u poštanskom sandučiću
30 Češljugarova zagonetka
31 Kraljić, mali kralj

TRAVANJ
1 Odakle dolaziš, zlatna ribice?
2 Bubamarino buđenje
3 Čarobni poklon proljeća
4 Odletjela je vrpca
5 Micikini mačići
6 Zečići, vjerenici
7 Živahni poljski mišić
8 Do skorog viđenja, susjede jazo!
9 Nova kućica za vjeverice
10 Zečevi, veliki skakači
11 Neumorna krtica, kopačica
12 Ispod lista salate
13 Zovu me seoski miš
14 Iznenađenje među kamenjem
15 Tišina, evo ježa!
16 Procvao je žabnjak
17 Sedam žutih pačića
18 Prvi koraci i prvo kupanje
19 Takmičenje u skakanju
20 Vodena kokica
21 Sjenke u trščaku
22 Žabica u gradu
23 Patkino ogledalo
24 Gladni pačići
25 Razgovor dviju patki
26 Lijepa, ploveća kućica
27 Opasnost u bari
28 Prve šetnje u bari
29 Strpljivi ribolovac
30 Mirni skup u sumrak

SVIBANJ
1 Đurđica, svibanjski cvijet
2 Pregršt bijelih zvončića
3 Utrka dviju bubamara
4 Sada je svibanj
5 Dobar dan, moje male sjenice
6 Rad bez predaha
7 Pet novorođenih vjeverica
8 Igra detektiva
9 Svadbeni pir na mjesečini
10 Zanimljivi izlet biciklima
11 Priča o kukavici
12 Jedan jež nije došao
13 Ježeve prinove
14 Šetnja poslije kiše
15 Trčanje poljskog miša
16 Nastavak priče o kukavici
17 Zaključak priče o kukavici
18 Jedan, zaista sretan dan
19 Zvat ćeš se . . . Tošo
20 Neprilike na vidiku!
21 Mnoštvo radosnih leptira
22 Vesna, izgubljena leptirica
23 Bubamara se brani
24 Nove neprilike s Tošom
25 Lepet krila u noći
26 Usudio sam se sâm otići u šumu . . .
27 Sklanjajte se, dolazi vepar!
28 Probudilo se malo divlje prase
29 Karavana divljih praščića
30 Čiji je taj lijepi, crveni rep
31 Odvažni lisičić

LIPANJ
1 Lisičja obitelj
2 Sakriven u usamljenom skrovištu
3 Košutin povratak
4 Lanetov iznenadni skok
5 Krupna sjena na mjesečini
6 Fred na selu
7 Fred nalazi prijatelja
8 Fred i krava
9 Novo otkriće: životinje iz dvorišta
10 U lovu na nestašnog leptira
11 Pijetao – budilica
12 Fred je zašutio
13 Mjesto za promatrača
14 U posjeti zečevima
15 Uljez u kokošinjcu
16 Sviščevo buđenje
17 Doručak na travi
18 Proljetni radovi
19 Svisci na straži
20 Akrobatski skokovi

ŠTO DONOSI PROLJEĆE

Ljetna priča

Veliko putovanje

Ljeto

Došlo je ljeto, vrijeme da stada koza i ovaca napuste svoje tople staje i krenu na visoke, planinske pašnjake s kojih se najzad otopio snijeg. Sada je na njima trava, mekana i svježa, pa će ovim životinjama biti ukusna i zdrava hrana tokom ljetnih, toplih mjeseci.

Planinski zrak je čist i oštar. Doskorašnju tišinu sada prekida zvonjava praporaca, malih zvončića koji se vješaju oko vrata ovcama i kozama da zvone i pri najmanjem pokretu životinje. Ovaj se ugodni zvuk miješa s blejanjem i meketanjem što odzvanja svuda naokolo.

Uskim stazama u planine polaze čitave povorke koza i jarića, bijelih ovaca i njihovih kuštravih janjaca. Tu su i ovnovi predvodnici s velikim zvonom oko vrata.

Čuvši ih da dolaze, odrasli i djeca izlaze iz kuća da ih isprate. Dječaci i djevojčice su vidno uzbuđeni: bodre životinje da se brže uspinju: »Naprijed Bijelka! Drži se, Stara Brado!« Često zaustavljaju zaostale životinje da ih poglade, no one im se trzaju iz ruku i dugim skokovima grabe naprijed da sustignu svoja stada.

Na čelu povorke je pastir Slavko. U ruci mu je štap na koji se oslanja dok laganim koracima vodi svoje stado. Uz njega je tvrdoglavi magarčić Njakalo. Sa svake strane njegova tijela, obrasla smeđom dlakom, visi po jedna košara, puna živežnih namirnica.

Tu je i Šarko, veliki ovčarski pas, koji sve vrijeme trčkara nakraj duge povorke, vodeći računa da se neka ovca ne izgubi i ne zaluta. Njegova duga dlaka je stalno nakostrušena, dok skakuće i laje, upozoravajući zaostale životinje da treba požuriti. Moglo bi se pomisliti da je stalno nervozan i ljut, ali nije tako: on samo ozbiljno shvaća povjereni zadatak i ne želi proigrati ukazano povjerenje svoga gospodara koji ga je uvijek smatrao dobrim i vjernim psom. Šarkovu oštrom oku ništa ne može promaći: ni neoprezna koza koja je pošla pogrešnom stazicom, ni lijeni ovan što je legao da se odmori u velikom žbunu kupina, ni malo jare koje nema snage da prati stado.

Šarko se ne plaši ni oluje koja se približava, ni bujice planinskog potoka, ni noći što se u planinama iznenada spušta, ni vjetra što huji i prijeti da će oboriti veliki kamen iznad zaklona u kome su ovce zastale da predahnu. Toliko je brižan i hrabar, da Slavko ne bi mogao biti pastir bez njegove pomoći.

Najzad su svi izašli iz sela i počeli se uspinjati uskom, planinskom stazom koja je bila vrlo strma. Ona je vodila visoko prema vrhu planine.

Penjući se stazom, životinje su podizale prašinu koja se pretvarala u prave oblake što su ostajali za njima čitavim putem.

Prvu noć izvan kuće je stado provelo na rubu ljeskove šume, no čim je na obzoru zarudela zora, ono nastavlja dalje, sve strmijim putem.

Kao i obično, Šarko je trčao od jednog do drugog kraja stada. Tako je odmah primijetio da jedno jare sve više zaostaje, jer se tankim, nejakim nožicama sve češće spoticalo o kamenje na stazi. Zastajalo je i nemoćno blejalo tražeći pomoć.

Sada se Šarko vrzmao oko pastirovih nogu neprestano lajući, ne bi li mu skrenuo pažnju na nemoćno jare.

»Shvatio sam te! Idem za tobom!«, reče mu Slavko. Za tili čas su bili pored jareta. »Pahuljice, kao da si se umorila pa ne možeš dalje«, obrati se pastir jaretu. »Pa, dobro, pomoći ćemo ti!« Pastir ga podiže u naručje i ponese do magarca te ga spusti u jednu od košara koje je ovaj nosio. Jare, rođeno tek prije mjesec-dva, bilo je još premalo i preslabo za ovaj naporni put. Našavši se na sigurnome, sretno je zablejalo u znak zahvalnosti.

Nakon tri naporna dana hoda, pred njima se najzad pojaviše predivni planinski pašnjaci na kojima će ostati do jeseni. Kako je ovdje lijepo! Na jarkozelenom travnatom prekrivaču, raslo je na tisuće ljutića žute boje pomiješanih, s poput neba plavim, planinskim cvjetovima. Sve je bilo tako privlačno, tako mirisno!

Blagi povjetarac je nježno milovao cvjetove i trave, šireći svuda naokolo njihov miris. Planinski vrhovi, na kojima se još uvijek zadržavao snijeg, davali su zraku svježinu što je tako prijala. Sunčane zrake su se ogledale u njihovoj bjelini, dajući cijelom krajoliku prekrasan sjaj.

Na ovom gorskom zraku i uz svježu i zdravu hranu, i malo je jare, Pahuljica, svakoga dana sve više jačalo. Od malog stidljivka što se uplašeno skrivao iza maminih nogu, postalo je hrabar i vješt penjač. Svakodnevno je istraživalo čarobni pašnjak oko sebe: veralo se po stijenama, čak i onim najstrmijim, na rubu pašnjaka. Vodu je pilo iz brzog planinskog potoka, punog kamenja i opasnih brzaca, koji su ga svakog trena mogli povući za sobom u dolinu. Često se udaljavalo od stada, uvijek u potrazi za novim otkrićima.

Jarić Pahuljica se toliko odvažio da se jednoga dana popeo na rub klanca. U slijedećem trenutku se okliznuo i, tko zna što bi se dogodilo da ga jake borove grane nisu zadržale. Cijelu noć je proveo viseći nad strminom.

Slijedećeg jutra ga je pronašao Šarko i svojim lavežom odmah dozvao Slavka koji je izbavio uplašeno, izgladnjelo jare. No, čim se oporavio od preživljenog straha, jare Pahuljica je bio spreman za nove podvige. Uostalom, ljeto je tek počinjalo. Živjelo ljeto!

21 Sunčano, ljetno jutro

Svakoga jutra sunce sve ranije izlazi. Došlo je ljeto i dani su sve duži. Još prije pet sati ujutru, na obzoru počinje rudjeti zora. Nebo se najprije zarumeni a zatim, postepeno i polako, počinje svitati. U početku se čini kao da se nikada neće razdaniti no, to je samo varka. Uskoro će se sve potpuno rasvijetliti.

Iznad krovova počinju lepršati golubovi. Žure da pozdrave novi dan što se rodio. Kako samo veselo guču, kao da bez prestanka uzvikuju: »Živjelo sunce! Živjelo ljeto!«

22 Krivi su vrapci, krivo je ljeto

Kada je toga jutra Mihajlo došao do škole, veliki sat ispred ulaza je pokazivao da je zakasnio petnaest minuta. Dječak se pokušao neopaženo uvući u razred, no oštro učiteljičino oko ga je odmah spazilo. Strogim glasom je upitala: »Zašto si zakasnio?«

»Nisam kriv ja, nego vrapci!«, jednostavno je odgovorio.

Učiteljica ga je iznenađeno pogledala. Znala je da Mihajlo ima bujnu maštu, pa se trudila da prema njemu pokaže naročito strpljenje i razumijevanje, no ovaj put je prevršio svaku mjeru. Morala ga je ukoriti, ali njegova dodatna objašnjenja nije željela čuti. »Nije lijepo da mi kažeš baš prvu stvar koja ti padne na um. Nisi nimalo pristojan!«

Dječak je bio postiđen, a što je od svega najgore, on uopće nije lagao. Otkada je u gradu otoplilo, zaposleni u parkovima su počeli obilno zalijevati biljke. Toga jutra, u jednom se jarku zadržalo dosta vode. Mihajlo je vidio čitavo jato vrabaca kako se žure da dohvate komadić kruha što je pao u vodu. Tukli su se, mahali krilima, prskali. Bili su tako zabavni!

Eto, zato je Mihajlo toga jutra zakasnio u školu: krivi su vrapci, krivo je ljeto!

23 Ljetne serenade na krovovima

Ljetne su večeri tako ugodne i tople da se nikome ne ide na spavanje. Lijepo je šetati ulicama! Mačke su noćne životinje kojima se avanture jako sviđaju. Popnu se na krovove kuća, po njima šeću.

S nevjerovatnom spretnošću i lakoćom mačke skakuću s crijepa na crijep, uvlače se u potkrovlje, preskaču oluke i s nepogrešivom se točnošću zaustavljaju na samom rubu krova, odakle zaneseno mijauču ljubavne serenade, parajući tako tišinu ljetne noći.

24 Sedam mirnih šarana

Mi smo sedam velikih, zadovoljnih šarana, naviklih na miran i ustaljen način života. Čitave dane provodimo odmarajući se na toplom, muljevitom riječnom dnu. Slušamo lagani šum vode što protiče, pretvara se u brzake, penje se i pada. Ni kiša nas previše ne uznemirava.

Netko bi, možda, pomislio kako je naš život jednoličan i dosadan, no nama se tako sviđa. Sate i sate provodimo gledajući različite odsjaje svjetlosti na površini vode, iznad nas. Kad pada kiša, mnoštvo malih okruglih kapljica pomuti bistrinu riječnog ogledala. Ponekad se moramo jako potruditi, da bismo se popeli do vodene površine i udahnuli svjež zrak. Ipak, sve u svemu, može se reći da je naš način života vrlo ugodan i da se uglavnom odmaramo.

Na žalost, kada dođe ljeto, sve se izmijeni. Naše riječno korito prestaje biti samo naše! Dolaze djeca koja dižu veliku galamu, kupaju se, skaču, prskaju, voze se čamcima.

Voda se ustalasa od njihovih igrarija i vožnji, od zamaha veslima. Ta nam vesla zadaju posebnu brigu jer ulaze duboko u vodu, pa nam njihovi krajevi stalno prolaze iznad glave i svaki čas nas mogu dobro dohvatiti.

Najgore od svega je kad se djeca počnu utrkivati i sudarati. Tada na površini vode nastaje pravi urnebes, pa moramo budno paziti, spremni da pobjegnemo. A tek kad se neki čamac prevrne... Odmah dolaze spasioci pa rone i izvlače djecu na površinu. Motkama zahvaćaju čamac, a nama se toliko približe da moramo potražiti spas u našem muljevitom dnu.

U takvoj situaciji nam je jedino rješenje da se povučemo što dalje i pričekamo prestanak opasnosti. Sada znate zašto nas sedmorica velikih, mirnih šarana nimalo ne volimo sunčane, ljetne dane.

---

25 Pjesme do posljednjeg odsjaja sunca

Zna se da ljeti sunce izlazi znatno ranije nego inače. Ipak, nije mu dosta da sja samo preko cijelog dana, već hoće ukrasti malo i od noći. Polako se kreće obzorom i nikako da se odluči zaći. Dok ne ugasne i njegov posljednji odsjaj, ptice i djeca nikako ne žele na spavanje. Mališani izmišljaju sve moguće izgovore, da ih roditelji ne strpaju u krevet, a ptice ih, sakupljene u krošnjama drveća, hrabre pjesmom.

Čak i kanarinac u kavezu nastavlja pjevati, dok ne ugasne i posljednji sunčev odsjaj.

26 Doviđenja, prijatelji papagaji

Danas je posljednji dan ove školske godine. Sva su djeca radosna. Cijeloga ljeta neće imati nikakvih obaveza.

Ipak, žao im je što tako dugo neće vidjeti svoju dragu učiteljicu. No, vrijeme leti pa će s početkom nove školske godine svi biti zajedno.

Još će im netko nedostajati. To su njihova dva prijatelja papagaja što sjede u svom kavezu i čuvaju školu. Navikli su da ih gledaju i pričaju im, prije no što uđu u razred!

»Doviđenja, prijatelji papagaji i nemojte previše pričati!«, pozdravljuju ih mališani.

27 Putuje zlatna ribica

Kao i svake godine, Boris je pozvan da provede nekoliko tjedana na selu kod bake i djeda.

Sjetivši se njihove velike kuće s kaminom, bašče u kojoj poznaje svaki kutak, svojih rođaka i malih prijatelja koje već dugo nije vidio, domaćih životinja i slobodnog života na selu, Boris nije mogao dočekati čas polaska.

Već je pripremio sve stvari koje će ponijeti no, kad je ulazio u auto, sjetio se da je nešto ipak zaboravio pa poviče: »Moja zlatna ribica! Ne mogu je ostaviti! Moram je ponijeti sa sobom!«

»Dobro«, reče mu mama, »ali kako je misliš ponijeti?«

Porodica je raspravljala o ovom problemu i najzad odlučila: zlatnu ribicu će ponijeti u njenoj okrugloj staklenki, kako joj se ne bi promijenili životni uvjeti prilikom vožnje. Staklenu posudu su zaštitili plastičnom vrećicom i stavili je na dublji pladanj da se slučajno ne bi razbila.

Čitavim putem je Boris pažljivo držao u krilu bazenčić s ribicom. I pored stalnog truckanja po neravnom putu i bućkanju vode, zlatna ribica je najzad sretno stigla na selo.

28 Tošo se sprema na put

Tošo je čuo veliku novost: uskoro će krenuti na put sa svojom gazdaricom Zoricom njenoj rođakinji Milici.

Zorica je kupila specijalnu putnu košaru za njega. Ustvari, to je pravi kovčežić od pruća, ali s puno rupica kroz koje ulazi zrak, da bi Tošo mogao normalno disati.

Čim ga je stavila unutra, mačić je morao priznati da ova privremena kućica nije tako neudobna kako mu se učinila na prvi pogled. Pa ipak, nije mogao dočekati da stignu i da se ponovo nađe na slobodi.

29 Fred, uzoran putnik

Fred je već navikao putovati svim mogućim prijevoznim sredstvima, pa čak i vlakom. Tako se i ovaj put sasvim mirno popeo u vagon, pratio svoju gazdaricu Katarinu do odjeljka u kojem je imala mjesto, a zatim se sklupčao pokraj njenih nogu. Kad god bi ušao neki novi putnik, Fred se pravio da ga ne primjećuje.

Fred bi zaista bio uzoran, da se na kraju nije pojavio kondukter. Čim ga je ugledao, potpuno je zaboravio na dobro ponašanje i počeo lajati kao lud. A znate li zašto? Zato što nijedan pas ne podnosi uniforme!

30 Odletio je Crveni Kljunić!

I dvije su sestre, Jelena i Jasna, krenule sa svojim roditeljima na more na odmor.

Kad su se počele spremati za put, djevojčice su se našle pred velikim iskušenjem: barem su polovicu svojih omiljenih stvari morale ostaviti kod kuće. No, odmah su se složile da krletku sa svoje dvije ptičice ponesu sa sobom. Svu prtljagu što nije mogla stati u prtljažnik automobila, stavile su pokraj sebe na zadnje sjedalo automobila.

Put je trajao duže no što su očekivale, pa je nemirna Jelena došla na ideju da otvori krletku. Podigla je rešetkicu i jedna od ptičica je odmah izletjela.

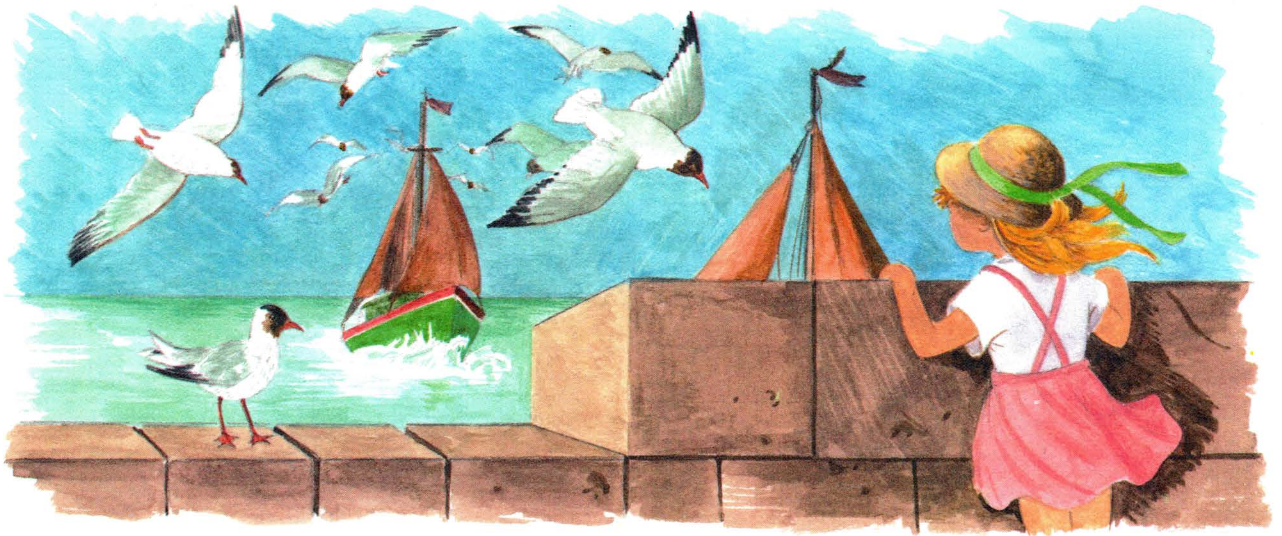
Djevojčica je povikala: »Odletio je Crveni Kljunić!« Odmah su pozatvarali sve prozore automobila.

Otpočelo je hvatanje ptičice. Svi su se bacali tamo-amo, pokušavajući je uhvatiti. Oh, kako je to bilo smiješno! Ptica je lepršala brzo, a njeni su pokreti bili nepredvidljivi. Čas je opet stajala mirno i nezainteresirano, da bi se već u slijedećem trenu okrenula i odletjela dalje. S lakoćom se skrivala u gomili prtljage, naslagane na zadnjem sjedalu. Uvlačila se u slamnate šešire, koji kao da su u ovom momentu samo na nju čekali.

Nakon punih petnaestak minuta neprekidnog lova, Jasna je najzad uhvatila ptičicu, iznenadivši je u trenutku predaha. Jednom rukom joj je prepriječila put, a drugom je brzim zamahom nježno ščepala, podigla i polako ugurala u krletku.

Jelena je odahnula. U jednom trenutku je pomislila da će zauvijek izgubiti svog miljenika, Crvenog Kljunića. No, ovo joj je bila dobra pouka, da više nikada ne pravi nepodopštine i da se ubuduće u autu igra isključivo lutkama.

1 Teško je biti galeb

Anica je maštala trčeći obalom: »Kako bi bilo zabavno, kad bih se pretvorila u galeba!«

Kako je samo lijep s tim svojim crvenim kljunom i nogama, velikim sivkastobijelim krilima što se završavaju elegantnim, crnim perima. Na vrhu glave mu je čupa od mekog paperja, boje čokolade što mu daje posebno obilježje.

Galebovi su zaista sretni što žive na moru, zato ih i zovu: morske ptice. Uživaju gledajući prekrasnu obalu i morska žala, na kojima obično grade svoja gnijezda. Po cijele dane lete iznad nemirnih valova, slijeću na nemirnu vodu i veselo udaraju krilima po njoj.

Glas im baš nije ugodan, naprotiv! Oni ispuštaju oštre i promukle krikove, pomalo čudne, koji nimalo ne podsjećaju na veselu ptičju pjesmu. Ponekad se čini kao da se grohotom smiju, kao da nekoga zadirkuju, drugi put kao da plaču ili mole za pomoć.

Od svega mi se najviše sviđa njihov način života: stalno su između neba i mora. Iznenada zamahnu krilima i vinu se u visine, kao da prkose vjetru. Naprave nekoliko krugova u zraku, kao da sami sebi presijecaju put i, kad već pomislite da će se ponovo spustiti na vodu, oni uzlijeću.

Gledam ih onako poredane jedan do drugoga na obali, izdignute glave, kao da stupaju na nekoj paradi. Nožice su ispružili, krila skupili pa se klate u istom ritmu. Baš su smiješni!

Evo ih, sada ponovo polijeću, ovaj put ususret jedrilici što ulazi u luku. Kako su samo uzbuđeni dok kruže oko jarbola i kapetanskog mosta. Galame više nego ikad!«

Odjednom, Anica kao da se prenula iz svojih sanjarenja, pa uzviknu: »Ipak, mora da je teško biti galeb!«

2 Galebova šetnja

Neki je galeb mirno letio duž obale. Ponekad se i galebovima desi da ne grakću, naročito ako su sami. Iznenada ugleda velikog raka koji se polako, jedva vidljivo kretao: dva koraka naprijed, jedan natrag.

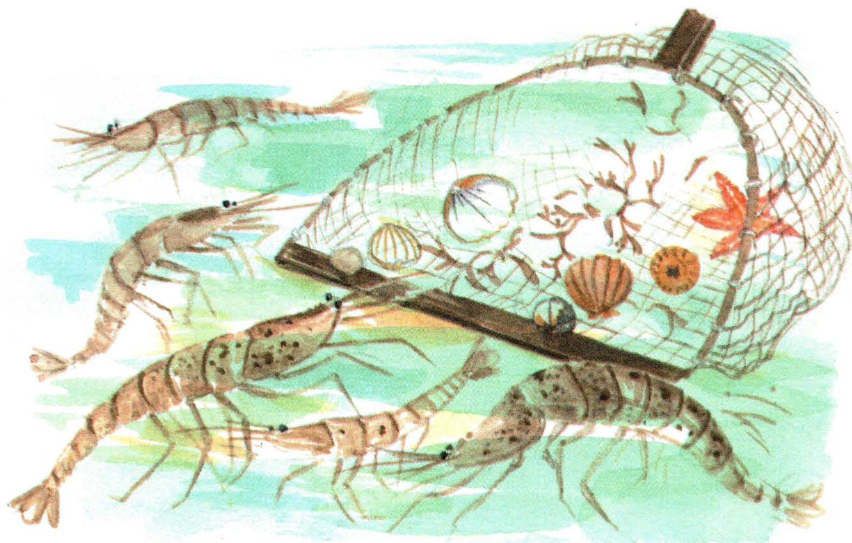
»Odakle li je samo izašao ovaj ljuskar?«, upita se galeb. »Na plaži nema nijednog mjesta na kojem bi se mogao sakriti!«

U tome se prevario, jer je za rakove pijesak najbolje skrovište. Svojim snažnim kliještima oni lako izdubu rupe u koje se uvlače pred opasnošću.

3 Uzbuna među škampima

Jedan mladi, nestašni škampić je prvi uočio opasnost! Lako i bezbrižno je plivao, kad odjednom ugleda ribarsku mrežu u jednom od onih toplih, morskih džepova koji obično ostaju nakon oseka.

Odmah je počeo užurbano mahati repom, dajući tako znak svojim prijateljima. Istovremeno se i sam kretao unatrag, dok se najzad nisu našli svi zajedno, na sigurnome. No, odmah su znali da uzbuđenja tek počinju i da će sve češće biti izloženi sličnim opasnostima, jer je sezona godišnjih odmora tek počinjala.

4 Alge iz morskog vrta

»Šetamo li duž morske obale, ponegdje će nam se učiniti da smo ušli u neki vrt«, počela je pričati teta Sofija Jeleni. »No, to nije običan vrt, naprotiv. Ovo je neobičan vrt koji u sebi krije brojna iznenađenja. Naprimjer, kad se more povuče, na pijesku ostaju razne morske biljke.«

»Biljke?«, upita djevojčica.

»Da, prave pravcate biljke«, odgovori joj teta. »U morima i rijekama žive vodene biljke, alge.«

»Pogledaj«, poviče Jelena, »ovo mi nalikuje salati!«

»Da, nalikuje salati, ali to su zelene alge ili morska salata. Ime su dobile upravo zbog sličnosti sa zelenom salatom koju jedemo«, nastavi teta Sofija. »No, pored ovih, ima i drugih algi od kojih su najpoznatije smeđe ili mrke alge te crvene alge. Ove prve su vrlo velike, mogu biti duge i do stotinu metara, pa ih zovu još i morske sekvoje. Žive u hladnim morima, na velikim dubinama, uvijek pričvršćene za dno. Za razliku od njih, crvene alge se razvijaju u toplim morima. Njihove stabljike su tako razgranate da podsjećaju na čipku, pa ih smatraju najljepšim morskim biljkama.«

Jelena je kao opčinjena ovim novim saznanjima.

5 Školjke, to čudesno morsko blago

Kada se more povuče, ne ostavlja na pijesku samo alge, već i školjke svih mogućih oblika i boja.

Teta Sofija joj je objasnila da su ljušture, školjke, u stvari kućice morskih mekušaca. Djevojčica je sada gledala jednu po jednu školjku i divila se svakoj posebno. Mekušce nije u njima našla. Slagala je oko sebe lepezaste, zatvorene ili samo polovice, pužiće ili duguljaste. Odozgo su neke bile glatke, a neke obrasle morskim algama, pa su bile zelenkaste, dok su se druge prelijevale poput sedefa.

6 Bijeg iz »zatvora«

U podne su se četiri ribice srele u doista nezavidnoj situaciji: uhvaćene u mreži starog ribara Luke.

Četiri zarobljenika su pripadala različitim ribljim vrstama: prva se riba zvala list jer je, toliko tanka, gotovo prozirna da na njenom tijelu nije bilo mjesta za oči s jedne i druge strane, već su oba oka bila samo na jednoj polovici, i to jedno poviše drugoga. Njegova drugarica je pripadala vrsti srebrnastih srdela širokih krljušti. Treća je skuša, izduženog tijela i elegantnog repa. Posljednji zarobljenik je kovač, riba koju lako prepoznajemo po ljutitom izgledu i tamnoj mrlji na bokovima.

Kako li su se samo našle u mreži? Vrlo jednostavno: list se, ne sluteći opasnost, lijeno izležavao u pjeskovitom plićaku; srdela je bila tako zaokupljena igranjem i praćakanjem da nije ni primijetila kada je lišena slobode; skuša je plivala tako brzo da je u mrežu uletjela iz čiste neopreznosti, dok je kovač tražio nešto topliju vodu, pošto mu je u dubini bilo hladno. Već se činilo da im nema spasa kad nervozna skuša, koja je kao luda plivala s jedne na drugu stranu svoga zatvora, iznenada otkri rupu u mreži. I tako se, jedan po jedan, svi zarobljenici opet nađoše na slobodi.

7 Čuvaj se neugodnih susreta!

Zadovoljan rak se vrtio po svom omiljenom terenu: pješčanom prudu, sastavljenom od vjetrom nanesenog pijeska i udubljenja ispunjenih toplom, ustajalom morskom vodom. Na obali je bilo i dosta algi i mnogo školjki, razbacanih na sve strane. Kao da su s pučine dopirali tihi uzdisaji mora što se valjalo.

Rak se kretao na sebi svojstven način, koristeći svih pet pari nogu. One prednje su bile najviše razvijene i nalikovale su kliještima. Teško da bi se neka manja životinja mogla oduprijeti tom opasnom oruđu. Rak se njima koristi uglavnom kada ide u potragu za hranom: njima hvata manje ribe, crve i školjke svih vrsta, koje zatim razbije napola i proguta.

Zato su sve moguće žrtve rakova na velikom oprezu kada se približavaju plićaku. No, i ljudi se moraju čuvati ovog čudnog ljuskara jer, ako slučajno stanemo u njegovu baricu, lako nam se može dogoditi da nas ščepa za palac. Naravno, nije nam previše teško da ga se oslobodimo.

Upravo se danas poslije podne ova neprijatnost desila Marku, čije je golo stopalo u pijesku postalo lakim plijenom sakrivenog raka. Dok ga se oslobodio, oči su mu se napunile suzama.

8 Evo i plutajuće meduze

»Ja sam meduza i živim u moru. Imam sluzavo tijelo koje je prema gornjem dijelu sve prozirnije. Završava se klobukom u čijoj su sredini moja usta. Klobuk se sastoji od dviju kupola iz kojih izlazi osam pipaka sa žarnicama i lovkama.

Plivam vrlo jednostavno: pružanjem i grčenjem moga dvostrukog klobuka u koji voda ulazi, a onda izlazi. Krećem se polako, kao da lebdim. No pazite, ako vas slučajno opečem, na koži će vam se pojaviti crveni mjehurić koji će vas peći.«

9 I galebovi idu na odmor

Galeb koji je hladne mjesece proveo u gradu, zaštićenom od sjevernih vjetrova, sada se sprema na povratak, na more. Možda vas ovo čudi, ali galebovi ne žive na moru tokom cijele godine. Ujesen i zimi na morima, naročito na sjeveru, postaje jako hladno, pa se ove ptice sele na jug, u gradove na obali rijeke.

»Kako znaju gdje treba da dođu?«, upitat ćete. »Zar se ne plaše da će se izgubiti?«

Ne, kao i ostale ptice selice, galebovi znaju kamo treba letjeti. Polaze od ušća rijeke i prate njen tok, preko polja i livada, gdje nalaze male kukce i puževe kojima se hrane.

I tako, malo-pomalo, oni najzad stižu u grad u kome ostaju dok traje ružno i hladno vrijeme. Kada ih vide kako dolaze, ljudi znaju da je zima na pragu.

No, sada je opet ljeto i galebovi su se zaželjeli nepreglednih, plavih, morskih prostranstava, čistog zraka u kojem se osjeća miris soli i žala na obali mora. I upravo na stijenama, uza samu obalu, galebovi grade svoja gnijezda, u kojima nestrpljivo čekaju da se pojave ženke i otpočne svadbeni pir.

---

10 Budi se školjka

Glatka, ravna i tanka, sivkasta ili bijela školjka, morski tobolac, provodi sate i sate u vodi. Za vrijeme oseke, kada se more povuče, ona ne odlazi u dubinu, već se zakopava u pijesku, čekajući plimu.

Školjka se tako odmara, zaštićena i sakrivena u svojoj rupi, sve dok je ponovo ne prekrije more. »Vrijeme je da ponovo zaplivam«, zaključuje tada. »Vrijeme za odmor je prošlo!« I tako ovaj morski stanovnik pušta da ga voda lagano nosi dalje.

11 Rak ide u šetnju

»Pogledaj samo kako se smiješno kreće!«, reče jedna dagnja drugoj, pokazujući na raka koji se sporo kretao pod teškim oklopom. Izašao je iz svoga skloništa i krenuo.

»Ja u tome ne vidim ništa smiješno«, odgovori druga dagnja. »Priznajem, on se vrlo čudno i smiješno kreće, ali to sasvim odgovara njegovoj prirodi. On ne zna ići ravno, no ipak stigne kamo je naumio, a pogledaj nas, draga! Vezane smo uvijek za isto mjesto! Ne znam što bih dala da mogu prošetati okolo, pa makar bila smiješna kao naš susjed rak!«

12 Zaposlene morske buhe

Jeleni je najzad dosadilo sjediti na istom mjestu i igrati se u pijesku. Malo je i izgorjela na jakom suncu, pa će slijedećih nekoliko dana morati nositi majcu dok sjedi na plaži. Morat će se strpiti dok crvenilo ne prijeđe u tamnu boju.

Danas je odlučila skupljati školjke. To je vrlo zabavan posao i uvijek se može otkriti nešto novo. Tako se polako uputila plažom do mokrog, morskog pijeska, na kojem su još bljeskale kapljice vode. Jelena ugleda mnoštvo školjki, dopola u pijesku.

Odlučila je odmah odabrati nekoliko komada koje će ponijeti sa sobom. Tek što je kleknula na dugačku algu, ugledala je gomilicu nekih neobičnih sitnih životinjica.

»Uh, kako su ružne!«, povikala je i potrčala natrag, na suhi pijesak, gdje ju je čekala mama. Čim joj je ispričala što je vidjela, mama je ustala i krenula za njom da se i sama uvjeri, kakve su to ružne životinjice.

»Pa to su obične morske buhe!«, objasnila je Jeleni. »One su mali, vrijedni kukci koji više od svega vole čistoću i red. Čini ti se da bez cilja skakuću tamo-amo, no one tako čiste pijesak i hrane se ostacima uginulih životinja. Iako su tako brojne, nijedna nikada ne ostaje bez posla.«

13 Čarobna morska šuma

Alge, pričvršćene na morsko dno, tvore tihu, podvodnu šumu. Ponekad se lagano pokrenu, zbog blagog talasanja vode, kao da je puhnuo povjetarac. Za vrijeme morskih oluja, kad se voda ustalasa, i njihove stabljike i listovi snažno svijaju.

Ova je šuma vrlo raznolika. Na morskom dnu rastu pravi žbunići algi od kojih su neke tanke, neke debele, manje ili više razgranate i raznih boja. Njen izgled uljepšavaju i mali planktoni, razne ribice, školjke, račići i ostali morski stanovnici. Ovo je zaista čarobna šuma, zar ne?

14 Meduza, sladokusac

Meduza je zaista vrlo graciozna dok lebdi na vodi ili se svojim prozirnim klobukom talasa lelujajući dugim žaokama. Zaista je lijepo gledati kako pliva, krećući u ritmu dijelove svoga nježnog tijela. Gotovo se čini nestvarnom, kao da dolazi iz bajke.

No, dosta sanjarenja, budimo malo realni pa pogledajmo čime se meduza hrani. Već se na prvi pogled može zaključiti da je pravi sladokusac. Njena su usta povezana sa sredinom tijela, baš u sredini donjeg klobuka.

Najviše voli jesti račiće, prije svega škampe, dok su joj sitne životinjice, planktoni, prava poslastica.

A kakve su to životinjice planktoni?

Planktoni su organizmi koji slobodno lebde ili plutaju po moru. Za svakog sladokusca su velika poslastica: nešto kao čorba od raznih hranljivih sastojaka, od malešnih bića, nevidljivih golim okom. Ima tu raznih životinjica, od mekušaca do ljuskara, čak i algi.

Planktonom se ne hrane samo meduze, već i ostale, veće morske životinje, od najmanjih do najvećih sisavaca kao što je kit.

Plankton je plutajuća, lebdeća hrana koju nose morske struje.

15 Na potopljenoj hridi

Na velikoj hridi, dopola uronjenoj u vodu, nije ostalo ni jedno slobodno mjesto za stanovanje. Zauzeti su svi katovi, od podruma, do potkrovlja.

Ispod same hridi, u rupama, živi morski rak, veliki samotnjak koji više od svega voli svoju nezavisnost. On izlazi iz svoga skloništa kad to sam poželi i ni od koga ne mora tražiti dopuštenje za to. Navikao je na život bez drugova, pa se skriva čim se netko pojavi.

U prizemlju se nastanio par vrlo čudnih riba. One dolaze i odlaze kad ih nitko ne očekuje. Na njihovu balkonu rastu bezbrojne alge u kojima se vješto skrivaju od pogleda radoznalih susjeda.

Na drugom i trećem katu žive dvije obitelji školjki, dagnji. Ima ih vrlo mnogo, pa neprestano galame. Budući da žive pričvršćene za svoj dom, nikada ne izlaze napolje.

Pokraj njih, na trećem katu su još i lupari, vrlo ljubazni i dobro odgojeni. Nose neku vrst kabanice i nikada ne napuštaju svoj dom, baš kao ni dagnje.

Na posljednjem, najluksuznijem katu, s velikom terasom i vlastitim bazenom, povučeno žive škampi.

U potkrovlje dolaze, s vremena na vrijeme, i samo kad to oni požele, dva lijepa, bijela galeba.

16 Tri čudna stanovnika mora

Postoje tri morska stanovnika: škarpina, moruna i hobotnica, koji izgledaju kao prava čudovišta iz bajke.

Škarpina ili bodeljka, koju zovu još i »morski škorpion«, nije baš lijepa riba. Odmah ćemo primijetiti njenu veliku, crvenkastu glavu, zaštićenu snažnim, ravnim perajama i otrovnim bodljama. Duboke, široke bore joj daju još strašniji izgled. No, kao da ni to nije dovoljno: njene bodlje idu i dužinom leđa, na kojima su još jače i uočljivije.

Drugo morsko čudovište je moruna za koju moramo priznati da izgleda mnogo ljepše od škarpine. Zmijolikog je oblika, duga i tanka, kože obojene raznim, živim bojama. Da samo znate kako je opasna! Zubi su joj oštri kao sječivo noža i, što je najgore, pojačani kukama koje joj pomažu da što bolje dohvati i proždere svoju žrtvu, nakon što je uvuče u pukotine stijene u kojima živi.

Hobotnica nije riba, već morski mekušac. Iako je velika, ova životinja nije jako opasna, premda njeni dugi, snažni kraci sa sisaljkama djeluju zaista zastrašujuće. A tek glava! Na njoj se odmah primjećuju dva velika, okrugla, izbuljena oka koja ne ulijevaju ni najmanje povjerenje. Iz glave polaze i oni zastrašujući kraci kojima neprestano maše.

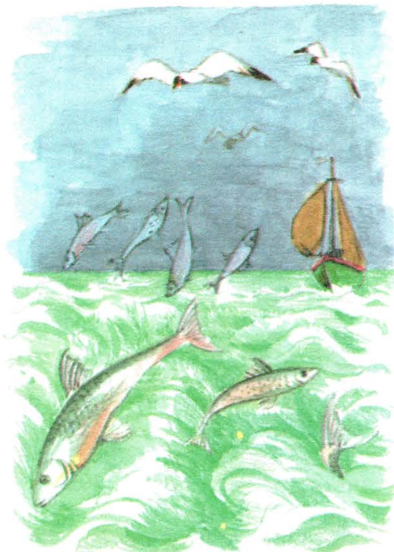
17 Sedam malih srebrnastih cipala

Sedam malih, srebrnastih cipala lijeno lutaju vodom, ravnodušni prema svemu što se oko njih zbiva. Plivaju malo ovamo, malo onamo, bez ikakvog određenog cilja, a zatim odlaze u plićak, duž nanosa bijelog pijeska da se odmaraju.

Cipal ima veliku glavu, pa ga zovu još i glavati cipal. Njuška mu je kratka i okrugla što djeluje dobroćudno i miroljubivo. No, kada u ljetne dane sunce obasja površinu vode, koja tad počinje treperiti i svjetlucati, cipli kao da dobiju neku čudnu volju za igranjem. Kratkim i brzim udarcima repova za tren oka se nađu na površini i počinju svoju predstavu. Iskaču iz vode, prevrću se u zraku, uz pljusak ponovo uskaču.

U trenucima kad iskaču iz vode, njihove srebrnaste ljuske blješte, obasjane sunčanim zrakama. No, ove akrobacije traju kratko pa vam se sve za tili čas čini kao da sanjate, jer cipli odmah nakon skoka ponovo nestaju u moru. Nakon nekog vremena se cijela igra ponavlja.

Ova se zabava naročito sviđa mladim ciplima, pogotovo što tjelovježba uvijek budi dobar apetit, tako da odmah po završetku zabave odlaze na dno da se dobro najedu svježih algi.

18 Živahna igra školjke, jakobove kapice

Nekoliko mladih srdela je po prvi put susrelo školjke, jakobove kapice. Ribice su ih znatiželjno zagledale, obilazile oko njih, odajući im puno poštovanje, jer su ovi mekušci s dvostrukim ljušturama, zabijeni u pijesak u kojem su se odmarali, izgledali zaista zagonetno.

Iznenada su se školjke počele udaljavati u pravcu šume algi. Pogledajte ih kako se samo čudno kreću! Kao da plešu u ritmu polke! U stvari, one otvaraju i zatvaraju svoje ljušture u koje tad ulazi i izlazi voda, što im omogućava da se pomiču.

19 Hobotnica se brani

Pošto se dobro najela morskih školjki i račića, hobotnica se zadovoljno uputila kući, puzeći po dnu na svojim dugim, snažnim kracima.

Nastanila se u pukotini stijene u koju se uvlačila, da je više nitko nije mogao naći. No, pošto je predahnula poslije dobrog ručka, kao što obično i mi činimo, ova se čudna životinja ponovo pojavila na izlazu iz skrovišta. Sada je odlučila malo proplivati. Bila je to njena omiljena razonoda!

A kako hobotnice plivaju?

Zahvaljujući vrlo jednostavnom i duhovitom sistemu. U svoju središnju šupljinu one puštaju vodu koju, zatim, odjednom izbacuju. Ova voda potiskuje velikog mekušca koji gotovo da skače.

Kada tokom svojih šetnji hobotnica naiđe na kakvu opasnost, počinje primjenjivati svoj sistem dvostruke odbrane. Za tili čas mijenja boju, što obično zbunjuje lovca koji se na nju ustremio. Ukoliko ovaj prvi trik ne upali, ona izbacuje tamnu tekućinu, nalik crnilu, stvarajući tako oko sebe neprozirni oblak koji je štiti od pogleda napadača.

Kao što vidite, hobotnica se vješto i duhovito brani.

20 Proždrljiva morska zvijezda

»Teta Sofija, dođi brzo ovamo!« vikala je Jelena. »Evo jedne crvene morske zvijezde!«

»Kako je lijepa«, reče teta. »Još uvijek se kreće! Vrati je na pijesak, pa će je more ponovo odnijeti!«

»Baš je kao ona, naslikana na mom kupaćem kostimu«, primijeti Jelena, teška srca je ispuštajući.

»Morske zvijezde su posebna bića, jako proždrljiva«, objasni joj teta Sofija. »Možeš li zamisliti da ovo lijepo, neobično stvorenje može progutati čitavu gomilu školjki i ostalih mekušaca!«

21 Morska plima i oseka

Znaš li kako se more kreće? Dva puta dnevno se ono povlači i ponovo vraća do samog ruba plaže. Ova se kretanja odvijaju pod utjecajem Mjeseca koji privlači i odbija morsku vodu. No da bih ti bolje objasnio ove fenomene, potrebno je da ti ispričam malo dužu priču, pa čak i da ti ponešto nacrtam.

Ipak, možda je bolje ispričati kako je Jelena otkrila plimu i oseku, odnosno pokrete morske vode: istoga dana kad je stigla na more gdje će provesti svoje školske praznike, otišla je s tetom Sofijom na plažu. Tu su, u blizini mora, počele graditi pješčani zamak. Ovdje je pijesak vlažan i pogodan za pravljenje željenih oblika.

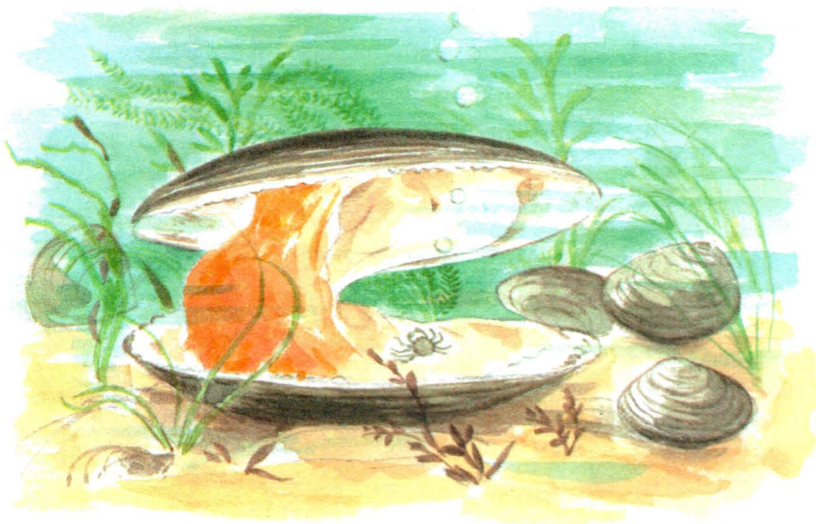
Nakon nekog vremena iz pijeska je izrasla prava tvrđava, dostojna divljenja. Imala je četiri visoke kule, jake i debele zidove, pojačane školjkama raznih veličina. U sredini utvrđenja bio je zamak, opasan dubokim kanalom s vodom.

Po završenom poslu Jelena je zadovoljno pljesnula rukama: »Bravo, teta Sofija!« Djevojčica nikada nije vidjela ljepšu tvrđavu. Oko nje su se već okupila i druga djeca koja su se također divila majstorskom djelu.

Iznenada je Jelena začula neobični šum iza svojih leđa. Okrenula se i vidjela kako more nadolazi, sve brže i brže, ili se barem njoj tako činilo. Evo, voda joj je već dodirivala i kupala noge!

»Moj zamak! Što će biti s mojim zamkom?«, uplašeno je vikala djevojčica. »Uništit ćeš mi moj zamak!«

No, more kao da je nije slušalo. Teta Sofija nije imala drugog izbora, pa uhvati djevojčicu za ruku i povuče je na suhi pijesak, dok se lijepa građevina polako topila i nestajala u moru koje ju je razaralo. Bila je to plima!

22 Najmanji rak

Znaš li koliki je najmanji rak? Nije veći od dva, tri milimetra, ili od jednog zrna riže. Pa ipak, iako tako malešan, izgleda kao pravi pravcati rak, sa pet pari nogu i nježnim oklopom.

Kako mu je ime? Hm, ne mogu se sjetiti jer je njegovo ime tako dugačko i teško za izgovaranje, da sam ga odmah zaboravio. A znaš li gdje on živi? Nećeš mi vjerovati! Nastanio se u školjki koja se zove kapica. I ona je mala! Uostalom, zar malom račiću ne pristaje i mala kućica?

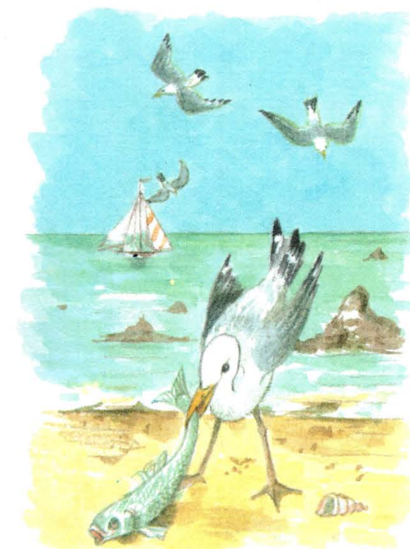

23 Proždrljivi smeđi galeb i školjke

Mislim da nema većeg proždrljivca od smeđeg galeba! Ta ptica kao da nikada nije sita! Samo bi jela i jela! Njena omiljena hrana su mekušci koji su zaista ukusni. No, kao što znamo, oni su obično sakriveni u svojim oklopima, školjkama.

Kako ih onda otvaraju ti proždrljivci, smeđi galebovi? Pa, vrlo lako i brzo. Oni uvlače svoje tanke kljunove u oklope školjki i odmah uzlijeću. Sada iz visine ispuste školjke kojima tvrdi oklop pukne kad padne na zemlju, a meko tijelo postaje pravom poslasticom za ovu pticu...

24 Proždrljivi smeđi galeb i ribice

... kojoj još jedino preostaje da se što moguće prije spusti na zemlju i proguta, sada potpuno nezaštićenog mekušca. No, galeb mora biti vrlo brz jer bi mu, u protivnom, neki njegov suplemenik mogao ukrasti zasluženi ručak.

Ako se dogodi da je oklop školjke previše tvrd, smeđi galeb ponavlja cijelu operaciju ispuštanja školjke, ali sada na što je moguće tvrđu i oštriju podlogu.

Maloprije smo rekli da je smeđi galeb veliki proždrljivac. Kako bi se onda mogao zadovoljiti samo jednim mekušcem! Nikako! Zato sada kreće u potragu za ribicama. Na njihovu sreću, on je vrlo loš ribolovac, štoviše, uopće ne zna pecati. No, na obali se uvijek nađe poneka mrtva ribica koju je izbacilo more ili ju je netko drugi upecao, a izjelici galebu to uopće neće smetati, već će je pojesti uslast. Na taj način, a da uopće nije svjesna, ova ptica ujedno i čisti plažu od mnogih i različitih organskih ostataka.

Ipak, dvije priče nisu dovoljne da se opiše što je sve potrebno da smeđi galeb utoli glad. Zato ćemo vam morati ispričati i treću. Evo je!

25 Proždrljivi smeđi galeb i gliste

Pošto se zasiti morskih specijaliteta, mekušaca i ribica, smeđi galeb ostavlja plažu i polazi u potragu za drugačijom hranom. Leti iznad polja i svojim oštrim okom istražuje koji je teren bogat glistama. Spazivši ih, strelovito se spušta te ih počinje hvatati i jesti.

Priči još uvijek nije došao kraj! Kakav bi bio ručak bez slastice? Zato se galeb ponovo vraća na obalu i počinje skupljati ostatke voća i povrća što plutaju po vodi.

Nadajmo se da je sada najzad sit! Ah, ne! Evo ga, počinje ispočetka!

26 Kako su sjenice narasle

Kako su samo narasle one male sjenice što su se za punog mjeseca izlegle jedne noći u poštanskom sandučiću, u Snježaninoj bašči! Sada već naveliko napuštaju roditeljski dom, no još uvijek ne idu predaleko. Čim prijeđu zid bašče, spuštaju se na guste grane stare akacije!

S vremena na vrijeme upriličuju prava akrobatska natjecanja. Glavna točka programa je dvostruki salto pri kojem svakom promatraču zastaje dah. Kao da su se sve ptice iz susjedstva skupile da hrabre ove male natjecatelje: jedan, dva, tri; op-la!

27 Začarana šuma

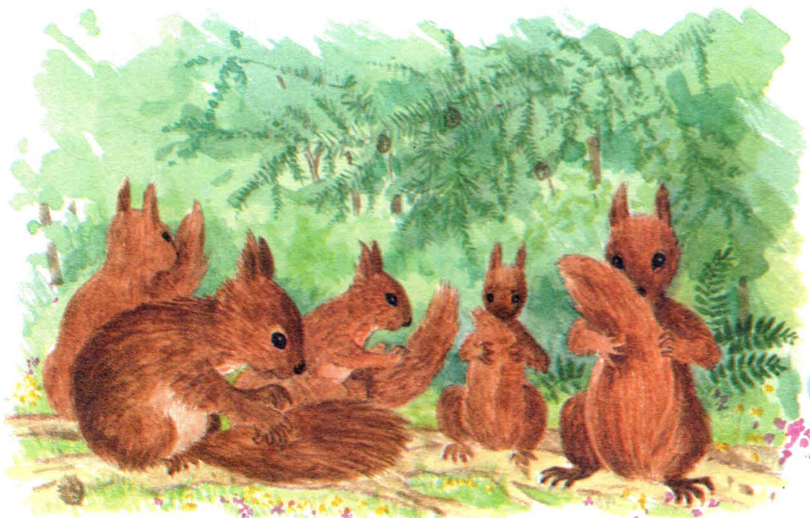
Zna se da ljeto može postati vrlo neugodno, kad naiđe razdoblje velikih, neizdrživih vrućina. U podne sunčani zraci gotovo da prže, pa je zemlja potpuno isušena i raspucana. Trava požuti, a listovi se na drveću objese, kao da žele pokazati suncu kako više nemaju snage izdržati toliku toplinu.

Na poljima i livadama, pa čak i u šumi, životinje kreću u potragu za bilo kakvim osvježenjem.

Puž se uvlači u svoju kućicu, gliste u rupe u zemlji, vrijedni mravi prestaju s radom i pripremanjem zimnice pa se sklanjaju među guste vlati trave. Leptiri traže osvježenje u sjeni biljke, zvane kozja krv. Pčele prestaju zujati, a stršljeni su nepomični u cvjetnim čaškama. Utihnule su i ptice, ne čuje se njihova vesela pjesma. Uvukle su glave ispod krila.

Poljski miš spava čvrstim snom na dnu svoje jame, iskopane duboko pod zemljom. Ne pade mu na pamet da promoli njušku napolje, dok ne zadje sunce i ne padne noć. Mali mišići, uvijek tako živahni, sada lijeno leže ispod paprati. Sve je tako neobično tiho, kao u priči gdje vještica začara šumu i uspava sve njene stanovnike. Nije li ta čarobnica upravo ljeto?

28 I male vjeverice su narasle

Pet veselih vjeverica skakuću s grane na granu. Zar ih ne prepoznajete? To je onih pet mališana što su se prošloga svibnja rodili na vrhu jele.

Istina, jako su se promijenili. Sada su veliki, jaki i živahni, u svakom trenutku spremni za skok ili neku drugu vragoliju. Dobili su i lijepe, riđe krznene ogrtače.

Pogledaj ih sada! Poredali su se oko korijena jele. Kao da se pripremaju na utrku od podnožja do vrha i natrag! No, prije toga moraju urediti svoje guste repove: očistiti od čičaka i počešljati ih.

29 Četiri ježića u koloni

Po kamenoj vrtnoj stazici četiri mala ježa u koloni, jedan iza drugoga, polako napreduju skakutajući lagano: hop-la, hop-la! Četiri okruglaste, bodljikave prilike su vrlo oprezne: zastajkuju te pažljivo osluškuju i najmanji šum, svaki drhtaj lista, ili treperenja krila noćnog leptira.

Četiri brata noću šeću stazicom u bašči tražeći hranu, ali i poneku, novu dogodovštinu. Iz daljine ih budnim okom prati mama ježica. U slučaju opasnosti, ona će ih obavijestiti. Oni će tada prekinuti noćnu šetnju i nestati u gustom lišću.

30 Nježni susjed zeko

»Jeste li ga vidjeli?«, zacvrkuta sjenica, pokazujući kljunom na bokor kozje krvi u blizini.

»Jesmo, ima lijepo krzno«, potvrđuje kos u ogrtaču od crnog perja i s upadljivim žutim kljunom.

»Zaista je dobar«, dodaje sjenica. »On je moj prvi susjed! Stanujem baš preko puta, na brezi, pa ga mogu bolje promatrati. Kreće se gotovo nečujno. Voli gledati lišće što šušti pod blagim povjetarcem i pčele na cvjetovima.«

»Zar je uvijek sam?«, upita kos.

»Ne«, odgovori sjenica sveznalica. »Uveče dolazi njegova mama i hrani ga mlijekom.«

»To je dobro! Izgleda tako bespomoćan. Bilo bi mi žao da se osjeća usamljen i napušten«, primijeti kos.

»Sova mi je rekla da je on zeko nahoče«, izjavi sjenica.

»Zeko? Znači, on je mladunče zeca!«, uzviknu kos.

»Tko god da je, mora se priznati da je pristojno mladunče!«, radosno je mrmljala sjenica. »Drago mi je da se nastanio u našoj blizini.«

»Ću, ću, ću, ća, ća, ća!«, tri su ptice nastavile cvrkutati oko rascvjetalog grma kozje krvi.

31 Da, da, da! Sve znam! Sve znam!

»Da, da, da! Ja sve znam, ja sve znam!«, mumlja zečić i dugim skokovima trčkara po livadi djeteline. Toliko je zaokupljen gimnastikom: skakanjem i prevrtanjem, da ne čuje što se oko njega govori.

Pa ipak bi trebalo poslušati pokoji mamin savjet. »Čuvaj se lasice«, viče mu zečica.

»Da, da, znam, ništa ne brini!«, odgovara mališan i prevrće se.

No, došlo je vrijeme da se upozna s opasnostima koje mu prijete, a tko je najveći neprijatelj zečeva, vidjet ćemo u nekoj drugoj priči!«

1 Repovi... kao padobrani

Uljepšavanje sigurno nije jedini razlog zbog kojeg vjeverice šiljatim jezicima ližu svoje lijepe, guste repove. Šapicama ih dugo češljaju, oslobađajući ih tako od sitnih grančica, borovih iglica i grumenja smole što se lijepi na njihovu dugu, meku dlaku.

Ni taština nije razlog zbog kojeg ove simpatične životinjice toliko vode računa o svojim repovima koje tako pažljivo friziraju, tapiraju, razbarušuju, kao prave perjanice! Vjeverice uređuju svoje repove iz puke opreznosti!

Da, da, baš iz opreznosti! Jer za njih rep nije nikakav simbol ljepote, nikakav ukras na tijelu zbog kojega se sviđaju gledaocima, naprotiv! Rep im služi, prije svega, kao padobran!

Da, baš kao pravi, pravcati mali padobran, zahvaljujući kojem bez problema skaču s grane na granu, s jele na jelu, a da se nikada ne povrijede. Čim osjete da im prijeti opasnost, vjeverice se snažno odbacuju s jednog drveta i lete na drugo.

I upravo zbog toga što im repovi služe kao padobrani, uvijek moraju biti besprijekorno čisti, očetkani, mekani i natapirani.

2 Noćni glasovi i melodije

Jedne tople večeri u kolovozu, Katica je ostavila širom otvorene prozore. Nije smjela upaliti lampicu, da joj komarci i ostali kukci ne bi ušli u sobu te je bockali i dosađivali joj.

Mučila ju je velika vrućina i sparina, pa nikako nije uspijevala zaspati. Nije joj preostalo ništa drugo, već da sluša noćne šumove i zvukove. Lako ih je raspoznavala: hukanje sove, dosadno, neprestano kreketanje žaba u bari, nervozni lavež susjedovih pasa šuštanje lišća bijele topole.

Čula je i paljenje automobilskog motora koji je sada već odlazio dalje, putem. Gore, u ostavi su miševi nemirno trčkarali. Odmah pored djevojčičinog kreveta se začulo i tiho udaranje krila o sjenilo svjetiljke. Bio je to zalutali noćni leptir, velikih, prekrasnih krila.

Odjednom sve te zvuke u noći nadjača melodija, neka prava pjesma, jasna i zvonka. Akordi su se smjenjivali jedan za drugim, a milozvučni glas je pjevao blago i nježno. Bio je to slavuj, no Katici se učinilo da to mladi, plavi princ pjeva noćnu serenadu, samo njoj!

3 Pouke iz domaćinstva

Pet malih vjeverica što su se nastanile na velikoj jeli, ponovo su prionule na posao. No, ovaj put nije u pitanju dotjerivanje i osobna higijena, već pouke iz kulinarstva i domaćinstva: kako sakupljati i čistiti sjemenke bora.

Kao prvo, treba naučiti da se sjemenka drži ravno, između dviju šapa, da bi se zatim polako grickala oštrim, prednjim zubićima sve dok se potpuno ne oguli kora, zalijepljena smolom. Pošto je posao oko pripreme završen, ostaje im samo da se zaslade ukusnim plodom.

4 Svjetlucavi gušter zelembać

U sjeni oleandera cvrčak je bezbrižno pjevao svoju omiljenu pjesmu o ljepotama ljeta, o čistom, plavom nebu i jakom suncu koje sve obasjava svojom žućkastom svjetlošću, o divnom i opojnom mirisu cvijeća.

Ivana je prolazila pokraj oleandera i zastala da pogleda njegove lijepe, ružičaste cvjetove i posluša cvrčkovu muziku. Uporno se trudila da odgonetne tko je taj tajanstveni pjevač, no gusto joj je lišće i cvijeće zaklanjalo vidik. Znatiželja ju je tjerala dalje, pa sjede na zidić pokraj biljke i počne strpljivo i pažljivo pretraživati list po list, cvijet po cvijet.

Iznenada, na samo korak od nje, pojavi se neko malo, zeleno stvorenje. Tko li je to? Ivana je sada pažljivo gledala pukotinu iz koje je izašlo. Na cvrčka je već potpuno zaboravila.

Sad ponovo ugleda čudnu životinju što je izašla iz svoga zaklona: bila je tako tanka, elegantna, prekrivena sitnim, zelenim ljuskama što su svjetlucale. Imala je malu, šiljatu glavu i dugi, dugi rep. Nema sumnje, to je bio gušter. Ivana ga je odmah prepoznala.

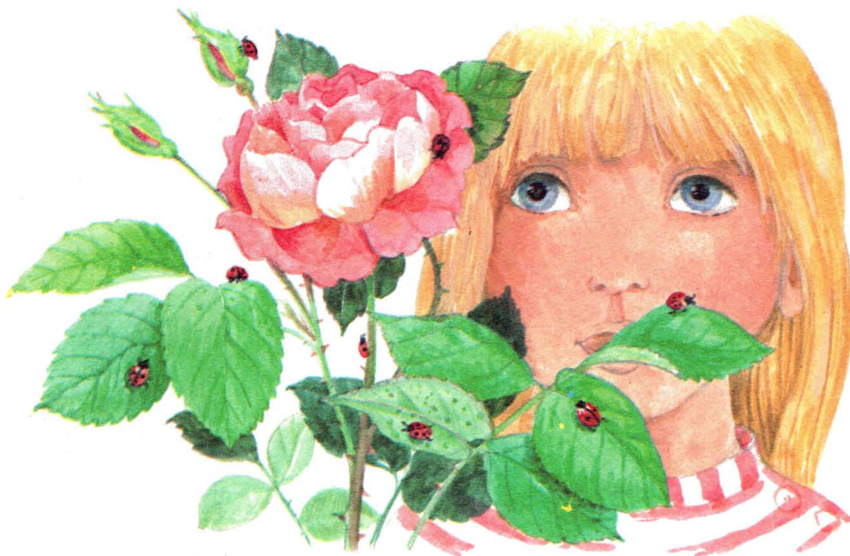
Kako je priroda bogata iznenađenjima: tražiš nevidljivog cvrčka koji divno pjeva, a nađeš guštera.

5 Čarobnjak i kanta za zalivanje cvijeća

Ljetno sunce je pravi čarobnjak! Ono vlada cijelom prirodom i svojim toplim zracima obasjava sve cvjetove u bašči, kao da svakom želi podariti djelić svoje velike snage. Pomaže jabuci da ojača i još više razgrana svoje tanke grane što ukrašuju zid stare kuće. Pokošenu livadu je pretvorilo u pravi šareni sag po kojem su se rasuli cvjetovi raznih boja.

No, sunce s jedne strane mnogo daje, ali s druge i uzima: od velike topline zemlja se suši, pa bi biljke brzo klonule da nema drugog čarobnjaka, kante za zalijevanje.

6 Vrt je pun bubamara

Snježana je zastala ispred gredice s ružama da se nadivi prekrasnim, rascvjetalim cvjetovima što su tako opojno mirisali. Kad im se potpuno primakla, primijetila je mnoštvo malih bubamara koje su se penjale po stabljikama i uvlačile u mekane latice. »Baš su zanimljive, no bojim se da ne štete cvijeću«, glasno je razmišljala Snježana.

»Naprotiv!«, objasni joj majka. »Bubamare čiste ruže od ušiju i ostalih štetočina što napadaju njihove latice, listove i pupoljke pa tako slabe cijelu biljku.«

7 Slatka tajna

Noseći Tošu u naručju, Zorica je došla pozdraviti gospođu Milku koja je sjedila u voćnjaku, u sjeni razgranate kajsije. Nedaleko od nje, sklupčana u travi, spavala je Micika, Tošina mama.

Topli zrak je sa sobom nosio sve opojne mirise cvijeća. Svuda naokolo su lepršali šareni leptirići.

Pod blagim povjetarcem su se lagano pomicali i šuštali listovi voćaka, a plodovi na drveću su se nježno talasali.

Na obližnjem drvetu Zorica ugleda prekrasne ružičaste breskve, činilo se da su presvučene baršunom. Kako bi ih rado kušala! Iza njih je bio drvored kajsija, čije su grane bile bogato nakićene žućkastonarančastim plodovima, okruglim i mirisnim.

Odmah zatim prepozna i šljivik, no na ovim stablima plodovi još uvijek nisu bili zreli. Nisu imali onu poznatu, tamnoplavu boju, koju imaju kad ujesen sazriju.

»Dobar dan, teta Milka«, pozdravi je Zorica. »Što ćeš uraditi s tim silnim voćem što visi na drveću?«

»To je još uvijek tajna, ali ne obična, već slatka tajna«, odgovori joj teta, smješeći se. »Ako budeš dobra, uskoro ćeš je otkriti.«

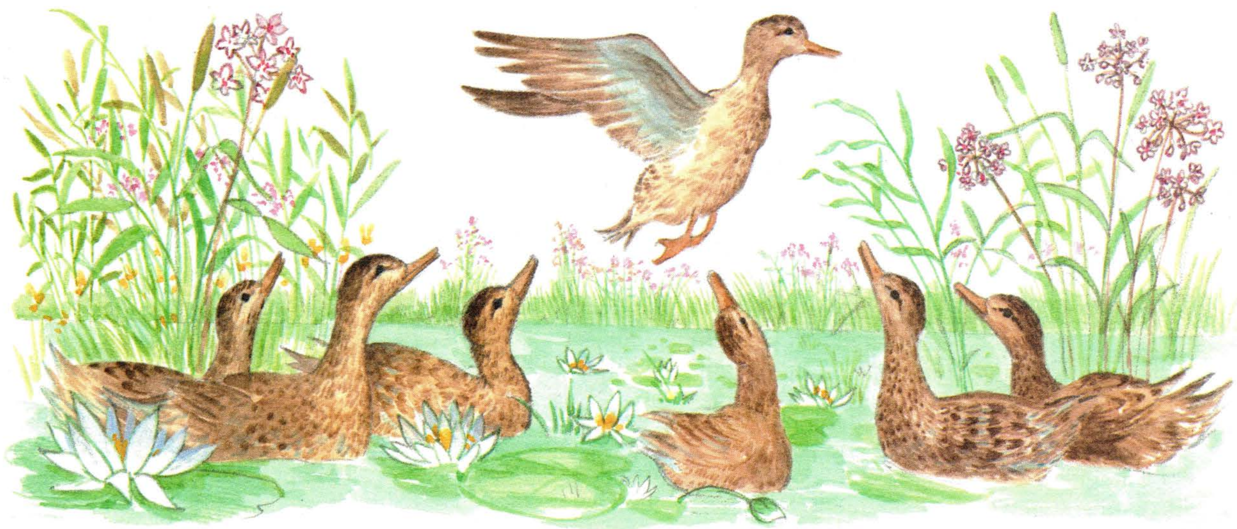
8 Vilin konjic, zračna jedrilica

Tiho zujanje kao da je zatreperilo ustajali, vrući zrak. Marko se okrenuo čuvši taj čudni šum: »Kao da čujem neku zračnu jedrilicu«, pomislio je i stao. »Mora da je jako mala!« U tom trenutku ugleda neobičnog kukca, male okrugle glave na kojoj su radoznalo kolutala dva krupna, ispupčena oka. Vitko tijelo se prelijevalo plavičastim bojama, dok je lebdio pomoću dva para prozirnih krila. Kako je samo elegantan i lijep!

Bio je to vilin konjic, no Marku se učinio poput male zračne jedrilice.

9 Povratak u baru

Vratimo se na trenutak u baru da pogledamo što rade naših sedam pačića? O, kako su samo narasli! Nitko ih ne bi prepoznao! Pa, to i nije neko čudo, ako se sjetimo kakav dobar apetit su imali. Primjećujemo još jednu veliku promjenu na njima: dobili su novo perje, smeđastosive boje. Kako su im velika krila! Sada mnogo nalikuju na svoju mamu patku! Ove su se promjene desile u mjesecu lipnju, kada je na obalama bare procvalo žuto cvijeće. Dobivši nove ogrtače, naši su se pačići pretvorili u mlade, izuzetno lijepe divlje patke.

No, ni njihove navike više nisu one stare: budući da su odrasli, nekadašnji pačići su sada slobodno mogli odlaziti u šetnju kad god su htjeli, a da pri tom nisu morali tražiti posebno mamino dopuštenje. Kako su po prirodi vrlo radoznali, ovo im je dobro došlo!

Zavirivali su u svaki kutak oko sebe. Kupali su se u dubokoj vodi i gnjurili oko korijenja stare vrbe. Uvlačili su se između vodenih biljki i plovili duž rascvjetale obale. Svuda su zabadali svoje žute kljuniće i veselili se svakom novom otkriću. S vremena na vrijeme bi odlazili u posjet rođacima iz susjedne bare. Igrali su se skrivača, natjecali se tko će se bolje sakriti u gustim stabljikama rogoza. Trudili su se da pobjede vodenu koku u brzom plivanju.

No, danas se dogodilo još nešto važno: jedno pače je naučilo letjeti. Neprestano je lupalo krilima, što je jače moglo i, odjednom se na opće zaprepaštenje svih prisutnih, odlijepilo od zemlje.

Kako je to bilo veličanstveno. Braća i sestre su ga gledali s puno divljenja i zavisti. »Ne brinite se, i vi ćete uskoro letjeti kao on«, uvjeravala ih je mama patka.

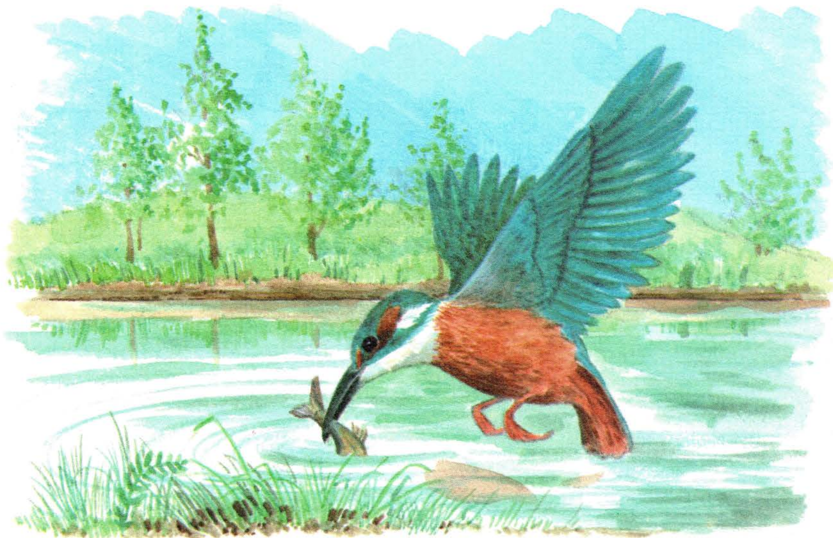
---

10 Potok i plava ptica

Ivana je danas došla na potok koji je pokretao mlin njene tete Mire.

Bio je vrlo bučan, dok je žuborio preko kamenja, šumio kroz travu, protjecao preko dugih, obješenih grana žalosne vrbe. Najzad se kao slap rušio i brzo prolazio ispod malog, drvenog mostića.

Ivanka se zabavljala gledajući njegove srebrnaste virove, kad iznenada spazi lijepu, plavu pticu koja je došla na potok da se napije vode.

11 Ptica kao iz bajke

Jedna divna ptica, kao iz bajke, dugog, svjetlucavog plavog perja na leđima, i plamenog na trbuhu i vratu, ogledala se u mirnoj površini vode: to je vodomar, najbolji ribolovac od svih ptica.

Iako nema ni udicu, ni ruke, ona hvata ribe kad god zaželi, zahvaljujući svome dugom, snažnom, oštrom i spretnom kljunu.

Vodomar se vješto služi tim svojim prirodnim alatom! Šćućuri se na grani stare vrbe što doseže gotovo do same vode i potpuno se umiri. Zatim počinje istraživati dno vode, čekajući da se pojavi plijen.

U pravom trenutku, kad se ribica pojavi na vidiku, vodomar se naglavačke dopola baca u vodu, držeći krila stisnuta uz tijelo i svojim velikim, jakim kljunom hvata žrtvu, već iz prvog pokušaja. Zatim ponovo izlazi na površinu, penje se na granu vrbe i ponovo, nepomičan, nastavlja čekati novu ribicu, koja i ne sluti kakva joj opasnost prijeti od ovog strpljivog, plavog ljepotana.

12 Stanovnici rijeke

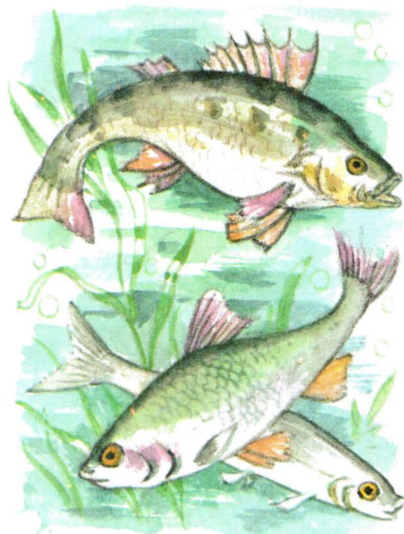
Rijeka mirno protječe svojim rascvjetalim obalama, pored obješenih grana žalosnih vrba. Na staklastoj površini vode, ogledaju se nebo i oblaci, trske i drveće uz obalu.

Ispod mirne površine rijeke što lagano protječe, živi čitav jedan svijet, svijet slatkovodnih riba. Svaka od njih ima svoje skrovište, svoj prostor u kojem se kreće, svoje navike i ljubimce pa, ipak se svaka vrsta znatno razlikuje od druge.

Tako pastrve vole plivati u blizini slapa, gdje je voda bistra, pjenušava i pravi virove.

U mirnim riječnim koritima žive lijeni šarani koji sate i sate provode odmarajući se na dnu. I grgeč, tamnih, maslinastozelenih leđa, voli dubinu, ali čim odraste, rado provodi sate plivajući u potrazi za plijenom.

Tu su i bjelice, srebrnastih ljuski, koje obično plivaju u malim jatima, blizu površini rijeke, naročito u ljetnom razdoblju. Tu su i živahne crvenperke koje nikada ne staju i ne odmaraju se. Nabrojimo još one koje najčešće srećemo: kečige, velike grabljivice, štuke koje su strah i trepet za male ribice, pa sićušni kederi što su svakoj vrsti lagan plijen, i tako redom. Lista riječnih stanovnika je zaista vrlo duga.

13 Mlade patke lete u jatu

Danas su konačno poletjele sve mlade divlje patke iz bare.

Kako je lijepo šetati nebom! Mora da je divno osjećati milovanje vjetra koji se poigrava s njihovim perima.

Otkrile su nove predjele, nove krajolike, polja i šume i sve to gledajući odozgo, kao da je na dlanu. Sedam mladih istraživača kao da se više nikada ne žele vratiti.

Uzbuđene što su otkrile svijet, one lete ne osjećajući umor, vođene željom da što više vide i saznaju. A nebo je tako prostrano, nema nikakvih prepreka i nikakvih ograničenja.

14 Igra vilinih konjica

Znam neke balerine kojima za igru nisu potrebne ni baletne papuče, ni haljinice od tila, ni cvijetovi u kosi. Ne treba im čak ni muzička pratnja, ni osvjetljenje, ni izglačani parket, ni pozornica. Pa ipak su tako lagane i okretne kada izvode piruete i ostale poznate baletne likove.

Te neobične balerine su vilini konjici. Pogledajmo bolje njihove kostime: na izduženom, vitkom tijelu su dva para prozračnih krila što nalikuju na prozračnu tkaninu, ali su još tanja i finija.

Njihovu je pozornicu ukrasila sama priroda, pa nema teških zavjesa ni ograničenog prostora, čak ni bučne publike. Oni plešu nad mirnom površinom vode u kojoj se ogledaju, iznad rascvjetalih lokvanja što plutaju barom, lokvanja žutih, bijelih i ružičastih, obasjanih sunčanom svjetlošću.

Vilini konjici plešu svoj radosni ples kojim još više uljepšavaju ionako prekrasnu prirodnu sceneriju. Plešu u ritmu povjetarca što blago njiše tanke stabljike trske, u ritmu žuborenja obližnjeg potočića koji se slijeva preko sitnih kamenčića, veselo pjevušeći.

15 Vodomarovo gnijezdo

Znaš li kako vodomar pravi svoje gnijezdo? Znaš li kakva mjesta za njega bira? Gradi li ga na brijestu ili na žalosnoj vrbi uz rijeku? Ni jedno, ni drugo! Ova ptica smješta svoj dom u podzemnom rovu. Tri tjedna vodomar provodi kopajući ispod zemlje dugi tunel, uz samu obalu rijeke. Uklanja kamenčiće, korijenje, grumenje zemlje da bi, najzad, na dnu ovoga hodnika, položio svoja jaja.

Tko bi rekao da ova lijepa ptica, sjajnog plavog perja, svoju mladunčad donosi na svijet u mrklom mraku, ispod zemlje?

16 Vodomarova zagonetka

Što misliš, koja je postelja najmekša za male vodomare? Kakvo lišće biraju roditelji ove lijepe, plave ptice da njime oblože svoje gnijezdo?

Da si na njihovom mjestu, čime bi ti napunio dom za svoje mališane? Možda mahovinom, vlatima trave, perjem ili nečim drugim? Što misliš o grančicama ili suhoj slami, o kori drveća ili uvenulom cvijeću?

Ne, ništa od svega toga! Svoje gnijezdo vodomar oblaže mekim ljuskama riječnih riba.

17 Bračni par vodomara

Dobro zaštićena u svojem malom skrovištu na obali rijeke, ženka vodomara je snijela šest jaja i sada strpljivo leži na njima.

Vrijeme je lijepo, sunce sija punim sjajem, rijeka mirno protječe, lišće na drveću tiho šušti. Uza svu tu ljepotu koja zove da se izađe, buduća majka vodomar i dalje nepomično leži na svojim jajima, u tami i tišini.

Srećom, nije baš uvijek sama: njen mužjak je često obilazi i donosi joj nešto za jelo. Najčešće su to male ribe, a kad je želi posebno obradovati, donese joj ponekog vilinog konjica. Da bi je zabavio, priča joj kako je proveo dan, što je sve novo vidio i doživio. Ponekad joj nešto i otpjeva a ona, prepoznavši melodiju, i sama prihvaća pa pjevaju zajedno.

I tako vrijeme brzo prolazi, osamnaest dana je već za njima. Vodomarčići već počinju kljucati ljuske jaja.

Pomaljaju se malene glave. No, kakvog li strašnog razočaranja! Zar je moguće da onako lijepi roditelji imaju ovako ružnu djecu? Perje im je nekako čekinjasto, bodljikavo! No, strpljenja, molim: ove bebe najprije treba dobro nahraniti! Kad narastu, nalikovat će svojoj lijepoj mami i lijepom tati.

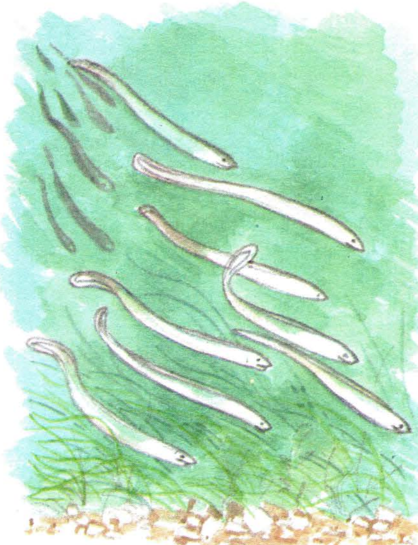
18 Mnogo slatkih zalogaja

Vodomar s lakoćom pronalazi slatke zalogaje za svoje male ptiće.

U letu hvata muhe, dobro uhranjene, zelenkaste, plavkaste, čak i sive. Sve te boje podstiču dobar apetit! Odmah im skida krila, tako da ih mladunčad dobiva već spremne za jelo, pa nemaju nikakvih problema s gutanjem.

Ponekad vodomar hvata i viline konjice, koji su prava poslastica, no i njih najprije mora očistiti i odstraniti im krila. Zatim se brzo vraća u gnijezdo da obraduje svoje mališane ovom, zaista ukusnom hranom.

19 Čudna priča o jegulji

Jesi li ikada slušao priču o jegulji? Nisi? E pa, sad ću ti je ispričati. Odrasla jegulja je vrlo slična maloj crnoj zmiji. Živi u jezerima i rijekama, ali to nije njeno rodno mjesto. Život ove zmijolike ribe je ispunjen dogodivštinama i putovanjima.

Mlade jegulje se rađaju u šumi algi, u Sargaškom moru, duž južnoameričkih obala. U početku su to male prozirne ribe, duguljastog i plosnatog tijela. Dugačke su svega nekoliko centimetara. Pa, ipak one odmah napuštaju svoja sigurna skloništa i prepuštaju se Golfskoj struji da ih nosi prema morskim obalama.

Zaista smioni pothvat! Ova se mala stvorenja još uvijek ne mogu nazvati jeguljama, a već su suočena s tolikim opasnostima, pogotovo ako znamo da tako malene uvijek mogu biti ukusan zalogaj svim većim ribama. Kako one uopće uspijevaju stići na svoja odredišta? Kao i ostale migracione vrste, i ove su se životinje pomirile sa svojom sudbinom.

Tokom napornog puta one gube na težini, ali im se zato tijelo još više izdužuje. Jednoga dana, kad najzad stignu do evropskih obala, krenut će u smjeru ušća rijeka, da bi kasnije nastavile njihovim tokovima, kroz predjele što ih prolazi rijeka. Ovdje se zadržavaju i počinju vrlo brzo rasti: dobivaju na težini, a koža im postaje tamna. U ovom stadiju razvoja mlade jegulje su potpuno prozirne, a njihov proces preobražavanja još uvijek nije završen. One nastavljaju rasti, sve dok ne dobiju dužinu i debljinu odrasle jegulje.

Napunivši pet godina, jegulje ponovo silaze niz rijeku da bi kroz njeno ušće ušle u ocean, a onda će ih Golfska struja nositi natrag do rodnog Sargaškog mora, gdje će položiti svoja jaja. Iz njih će se izleći nove male jegulje, koje će krenuti na dugi put do Evrope, baš kao i roditelji.

I tako se, ovaj proces rađanja i razvoja jegulje ponavlja unedogled.

20 Nerazdvojni par

Kako je samo nježan, skladan i lijep ovaj par vodomara što krstari nebeskim prostranstvima, zaodjenut svojim prekrasnim plavim, pernatim ogrtačima u skladu s bojom neba.

Budući da su njihovi mališani i sami naučili letjeti i pecati ribe, roditelji se najzad mogu prepustiti vlastitim zadovoljstvom i otići na duži let iznad rijeke. Mužjak i ženka se nikada ne razdvajaju. Oni lete jedno pokraj drugoga, u savršenom skladu. Kako su samo dostojanstveni i elegantni: tijela su im ispružena, krila raširena, oči budno gledaju.

21 Kako je malen, kako je lagan

Ponekad je zaista korisno biti malen, ali sasvim, sasvim malen! I biti lagan, sasvim lagan! Biti kao ovaj mišić, što se vere po stabljikama žitarica! Pogledajte samo kako se lako sakriva u pšenici, siguran da ga nitko neće pronaći. Eno, sad se popeo na vrh plavog različka! Sad obješen o rep visi na žutoj stabljici koja se pod njegovom težinom nije nimalo savila.

Da bi vam ove akrobacije uspjele, morate biti zaista mali, mali, ne duži od pet, šest centimetara i ne smijete biti teži od tri, četiri grama.

22 Nasmijano, cvjetno gnijezdo

Mišić koji se vere po stabljikama žitarica nije najmanje stvorenje na svijetu.Postoji netko tko je još manji od njega: naravno, to je mladunče ovog miša! Ova beba je duga samo dva centimetra, a teška jedan, jedini gram.

Kako je samo simpatična: mala njuškica, krzno boje lješnjaka, nježno i meko, dugi repić koji nikad ne miruje!

Ženka više puta godišnje donosi na svijet ove mališane, svaki put praveći novo gnijezdo za njih. Ljeti ga smješta tako da visi između dviju stabljika pšenice. Oštrim zubićima ona vješto izrađuje od vlati vrlo tanke niti a zatim spretnim šapicama počinje plesti pravu okruglu košaricu. Najzad gnijezdo oblaže kako bi bilo meko i udobno njenim mladuncima.

Mišica zato bere cvijetiće: pokoju ivančicu, pokoji žuti ljutić, kiticu slaka, nekoliko latica maka i sve to polaže u svoje gnijezdo, praveći tako mekani jastućić na koji će položiti svoje mišiće. Njihova kućica, udobna, mirisna i cvjetna, sada je spremna samo za njih!

23 Raznobojni cvjetovi na pšeničnom polju

Usred polja pšenice, među zrelim stabljikama, sami od sebe niču raznoliki i raznobojni cvjetovi. Iako su vrlo lijepi, seljaci ih ne vole, jer na svojoj obrađenoj njivi žele uzgajati jedino zlatne strukove pšenice.

Kukci, pak, ne misle kao seljaci. Skakavci i cvrčci se ludo zabavljaju skačući po nježnim cvjetovima živih boja, da bi se potom dugo odmarali među crvenim laticama maka. Zatim odlaze u šetnju s različka na različak da bi se, najzad, vratili na ivančicu i zaspali dubokim snom na mekanom jastuku od njenih žutih prašnika.

24 Glasnik ševa

U polju pšenice čitav mali, skriveni svijet. Ševa brbljavi stanovnik tog polja, ispričat će nam što se sve tu dešava.

No, najprije riječ dvije o njoj samoj: ševa je živahna, simpatična ptica. Vrlo rano se budi i odmah polazi na jutarnji let. Penje se sve više i više, pa počinje pjevati svoju radosnu pjesmicu o rađanju sunca i svim čudima i ljepotama što će ih donijeti novi dan. Najzad brzo silazi na zemlju da se odmori na pšeničnom polju.

»Ševo, mala ševo, budi naš glasnik pa nam reci što se sve događa ispod tog plašta od pšeničnih stabljika!«

»Ševo, ševice, reci nam što rade mišići?«

Ševa protrese svoje sivo perje, ukrašeno blagim, smeđim preljevom, pa prijatnim cvrkutom odgovori: »Za sada su još uvijek mali, maleni: nisu napunili ni tri dana! Vrte se ukrug po malom gnijezdu, prevrću se po mekanom, cvjetnom jastučiću a, kad ogladne, mama ih hrani mlijekom. Najzad, siti i bezbrižni idu na spavanje. Za sada je to sve. Doviđenja, doviđenja!«

I vesela ševa odleti dalje.

---

25 Zatišje pred oluju

Sunce se nadvilo nad poljem poput nekog olovnog diska koji je širio nepodnošljivu toplinu što je pritiskala sve živo. U šumi nije bilo ni daška vjetra; lišće na drveću je visilo nepomično.

Teška, nepodnošljiva tišina zavladala je malom dolinom. Sve životinje su odjednom ušutjele, kao po nekoj zapovijedi. Ptice su čučale u granju drveća prekinuvši svoju pjesmu. Više se nije činilo ni zujanje kukaca.

Stanovnici šume su se posakrivali što su bolje mogli. Više se nikoga nije moglo vidjeti! Zečići što su se radosno igrali na polju djeteline, nestali su bestraga. Lane koje je trčkaralo livadom kao da je u zemlju propalo!

Neka je strašna tišina zavladala svakim kutkom, svakim stvorom: životinje su preplašene i zabrinute, kao da im prijeti i velika opasnost. Nebo je potpuno potamnjelo. Plavu je boju prekrila čeličnosiva boja.

Što se to događa?

Iznenada je sunce nestalo iza tamnog oblaka, a svjetlost je bljesnula na obzoru, kao da ga siječe na dva dijela. Zatim se čula potmula grmljavina, koja je protresla ustajali zrak i prekinula grobnu tišinu. Spustila se kiša.

26 Oluja na polju pšenice

Oluja se sručila na polje pšenice. Snažan vjetar je savijao tanke stabljike gotovo do same zemlje. Čim bi se ponovo uspravile, vjetar bi ih opet oborio.

Sijevale su munje, pucali gromovi parajući olovno nebo. Mišići su se šćućurili jedan uz drugoga u svome gnijezdu i uplašeno gledali što se to zbiva. S njima je bila i ševa. Dvije prepelice su se sakrile u blizini i cvrkutale tiho: »Moramo biti strpljive i pričekati da ono najgore prođe!«

27 Oluja u šumi

Stabla su gusto rasla jedno uz drugo čineći šumu mračnom jer sunčani zraci najčešće nisu mogli prodrijeti kroz njih. No, ono što svjetlosti ni uz najveće napore nije polazilo za rukom, za oluju je bio lak posao.

Na nebu je prvo zasvijetlila munja, zatim se čuo grom koji je prepolovio veliku granu stare bukve što je svojim lišćem štitila paprat, u kojoj se skrivao mišić. Samo se zahvaljujući svojim brzim nožicama uspio skloniti na vrijeme. Sada je stajao nedaleko odatle i drhtao od straha. Nije se mogao ni pomaknuti, samo je slušao ovu tutnjavu, lomljavu i šušnje što su svakog trenutka najavljivali novu opasnost. Zatim je počela padati tuča. Krupne, zaleđene kapljice vode su izgledale kao kamenje koje nevidljiva ruka baca s neba.

Voda je nadirala sa svih strana, a prestrašeni zečići su razmišljali kako da stignu do svoje jazbine. Svijetlost munje ih je zasljepljivala, komadići leda su ih zbunjivali, pa su trčali uokrug kao da su potpuno poludjeli.

U gnijezdu na vrhu jele dvije su male vjeverice, ogrnute svojim gustim repovima, cvokotale od zime. Čak je i zeleni djetlić prekinuo svoj uobičajeni posao. Uvukao se u rupu i čekao da oluja prođe.

28 Oluja na visokom pašnjaku

Na visokom pašnjaku je oluja bjesnjela loš jače nego u šumi.

Tutnjava gromova je gotovo svakog trenutka odjekivala među stijenama koje su je dalje prenosile.

Svisci su se sklonili duboko u svoje jame i ni vrh njuškice nisu pomaljali napolje.

Mlado jare, Pahuljica, potražilo je sigurnu zaštitu, jer ga je grmljavina nasmrt preplašila. Sada se sve više privijalo uz majku, kao da joj je govorio: »Mama, molim te nemoj me više nikada ostavljati sama!«

29 Šarena duga

Malo-pomalo je oluja jenjala. Nebo je postajalo sve svjetlije i svjetlije. Grmljavina se udaljavala, dok najzad nije potpuno utihnula.

Livade, natopljene vodom, sada su se isparavale tako da se nad njima pojavila lagana izmaglica.

Ševa je prva napustila svoje skrovište, protresla mokro perje, raširila krila i poletjela prema nebu koje je ponovo postalo vedro i plavo. Dok je pjevala veselu pjesmicu, objavljujući da je oluja prestala nad poljem se u obliku luka pojavila prekrasna šarena dúga.

30 Što kaže sova?

Te noći, nakon oluje, u šumarku na rubu velike šume, zrak je bio prilično svjež.

Lane i njegov prijatelj srndač su se dugim skokovima penjali uz stjenoviti klanac što ga je iskopao potok, do samog vrha obronka. Željeli su malo prošetati livadom, obasjanom mjesečinom.

Po mokroj travi su trčkarali zečići u krugu koji su sve više povećavali. Da ste ih promatrali, zavrtjelo bi vam se u glavi. Mišić je obazrivo skakutao po mekom mahovinastom prekrivaču, potpuno natopljenom vodom. Poslije obilne kiše šuma je uvijek puna gljiva koje niču kao od šale, ispod svakog drveta i žbuna. Nakon što su se dobro najele gljiva, vjeverice su se popele na vrh svoje jele da spavaju.

A sova? Stara mudrica nije tek juče rođena. Ona je doživjela puno ovakvih oluja, pa ove promjene u šumi za nju nisu nikakva novost. Dubokim je glasom sada neprekidno hukala: »Huu, huu!« Njen je glas odzvanjao po cijeloj šumi, i još dalje, prema poljima, poput upozorenja ili najave da je dugo toplo ljeto pri kraju.

31 Tajne pčela

Uza zid voćnjaka je izrastao i veliki bokor različka. Rascvjetali su se plavi cvjetovi s izrezanim laticama.

Iz bokora je sada dopiralo neprekidno zujanje. Čudno! Činilo se da tu nema nikoga! Pa ipak, ovaj je šum bio dosta glasan, čulo ga je i okolno cvijeće.

Bile su to pčele. Tisuće i tisuće pčela su letjele s latice na laticu i među prašnike da bi pokupile što više žutog peluda. Tim su neprestanim zujanjem odavale jedna drugoj svoje tajne i iskustva.

1 Otkrivena tajna

Pčele uvijek imaju svoje tajne, no neke smo od njih ipak uspjeli otkriti, kao naprimjer: gdje stanuju!? Obično je to takvo napušteno, staro stablo kestena u čijoj je kori iskopana rupa, kroz koju bez prestanka izlaze i ulaze. Njihova »kraljica« je odlučila da baš tu smjeste svoju košnicu, svoju kućicu. U njoj od voska izgrađuju saće koje se sastoji od mnoštva jednakih komorica. Da, dobro si čuo, njihova »kraljica«, baš kao kraljica iz bajke, samo što ovdje nismo u bajci, već u stvarnosti.

To je najveća pčela u košnici. Zovu je još i matica. Njen je zadatak da polaže mnoštvo jaja, svakoga dana čak dvije do tri tisuće, pa je onda razumljivo što joj svi moraju ugađati.

Ostale pčele su radilice, koje imaju točno određene zadatke. Podijeljene su u grupe i svaka od njih neprestano po cijeli dan obavlja svoje zaduženje.

Na ulazu u košnicu stoje pčele stražarice kojima je zadatak da nikoga nepoznatoga ne puštaju unutra. Po mirisu one lako prepoznaju članove svoje obitelji koji su bili vani, na nekom zadatku. Sve ostale, neprijatelje ili neznance, ove stražarice tjeraju, a spremne su čak i ubosti ih svojim žalcima.

2 Dvadeset tisuća radilica na poslu

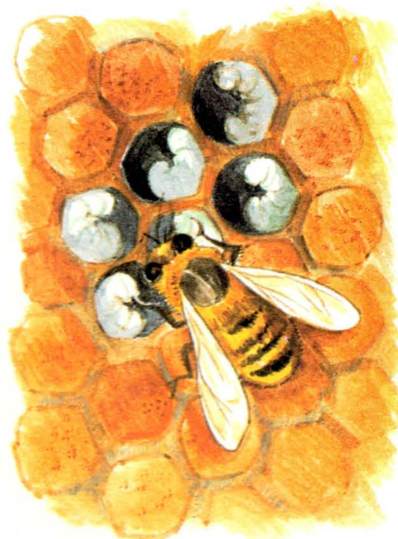
Zamislimo na trenutak da smo pčela i da možemo slobodno ulaziti u košnicu kad god poželimo. Stražarice bi nas odmah prepoznale, jer sve pčele iz iste košnice imaju isti miris.

Najzad, ulazimo.

U košnici sve vrvi od posla. Dvadeset do trideset tisuća pčela radilica, podijeljenih u grupe, marljivo obavljaju svoje zadatke.

Voskom koji izlučuje, prva grupa pčela pravi šesterokutne komorice u saću. Sve su komorice međusobno povezane i u njima će se kasnije praviti med. U saće se polažu i ličinke, razvijene iz jaja, da bi se zatim, iz njih izlegle nove, mlade pčele. Druga grupa ima zaduženje da čisti ove komorice, dok se treća brine o svojoj kraljici, matici, koju treba nahraniti.

Treća grupa pčela osigurava hranu za male ličinke; četvrta sprema zalihe koje su sakupile njihove prijateljice, pčele sakupljačice, i one se zovu skladištari hrane. Tu su i radilice zadužene za provjetravanje košnice: one snažno mašu svojim krilima, koja poput malih ventilatora neprestano održavaju potpuno čist zrak u košnici.

3 Zadatak pčela sakupljačica

Zadatak koji obavljaju pčele sakupljačice je od velikog značenja za cijelu obitelj. Od izlaska do zalaska sunca, one lete s cvijeta na cvijet da bi se nadisale opojnih mirisa.

Posebna grupa sakupljačica su peludarice koje sakupljaju pelud s cvijeća. To je vrlo sitan, žuti prah iz kojeg one izvlače med. Odlažu ga u posebna spremišta, u dnu svake nožice. No, iz cvjetova uzimaju i slatku tekućinu, nektar, koji stavljaju u svoje medne želuce i na ulazu u košnicu predaju pčelama, skladištarima hrane, pa odlaze dalje.

4 Mlada pčela otkriva suncokret

Toga je jutra mlada pčela sakupljačica bila neobično vesela dok je letjela s cvijeta na cvijet. Nebo je bilo tako vedro, a sunčani zraci su je svojom toplotom ugodno milovali po krilima. Bila je tako zanesena da nije ni primijetila kako se sve više udaljava od livade na koju je uvijek dolazila. Išla je sve dalje i dalje i najzad se našla na prekrasnom polju zlatnih suncokreta.

Mlada pčelica je zastala zadivljena. Kako su lijepi i veliki ovi cvjetovi žutih latica koje izgledaju poput plamenova ili sunčanih zraka oko velikog, smeđeg, baršunastog srca.

Onako dobro raspoložena, mala sakupljačica se odmah dala na posao. Opijao ju je divni miris ovoga, tek otkrivenoga cvijeta, pa nije znala kako da zahvali sudbini što ju je ovamo dovela.

Najzad poželi da i svojim prijateljicama pokaže svoje otkriće i pokaže ovo čarobno mjesto, kako bi i one mogle doći i s njega sakupljati nektar i pelud.

No, kako da im javi kamo da dođu? Čime da se posluži?

Pa ipak, postoji način, vrlo jednostavan, ali i čudan: ona će zaplesati!

5 Pčelinji ples

Pčele između sebe komuniciraju plesom. Čim uđe u košnicu, mlada pčelica odlaže u jednu od komorica sve što je toga dana sakupila, a zatim počinje svoj neobičan ples oko saća, opisujući krugove i osmice, udesno i ulijevo. Ona treperi, diže se i spušta, okreće oko sebe praveći piruete. Ostale sakupljačice je promatraju i odmah znaju što je njihova prijateljica pronašla. To su novi, mirisni cjetovi.

Za njih ovaj ples nije nikakvo čudo. U njemu nema ništa čudno i neobično. Naprotiv! One ga dobro razumiju!

6 Zečić u polju pšenice

»Ah! Kako bocka!«, žalio se zečić, skakućući po pokošenom polju. Veliki su strojevi želi pšenicu, tako da je ostala samo kratka bodljikava strnika, poput kakvog žutog saga.

»Osim toga, nije baš jako preporučljivo slobodno šetati, da te svatko može vidjeti. Ako me primijete, mogao bih se loše provesti.«

»Ovo postaje opasno«, sam sebi je govorio zečić. »Kakva šteta! Pšenično polje je bilo tako siguran zaklon prije no što je došla ta velika vršilica i posjekla stabljike!«

7 Zekina promjenljiva odjeća

Dani su sve kraći. Tokom noći je zrak vrlo svjež. Vjetar sve jače trese granama jela i borova. Pastir Slavko je odlučio svoje stado vratiti u dolinu. Još jučer su krenuli na put, koji će trajati nekoliko dana, a njima se zapravo i ne žuri.

Dok silaze, životinje će se moći zaustavljati na drugim pašnjacima prekrivenim cvijećem kasnog ljeta.

Danas poslijepodne su zastali da se odmore pokraj potoka. Vjerni pas čuvar, Šarko, pustio je stado da se raštrka po žbunovima mirisnih malina i da se najede do mile volje. Jare, Pahuljica, krenulo je stazicom koja ga je vodila sve dublje i dublje u šumu. Odjednom se našlo pred nekom čudnom životinjom, koju nikada ranije nije vidjelo: imalo je njuškicu s brkovima, šiljate uši i okrugle obraščiće. Bio je to lijepi, mali planinski zec.

Mi smo ga već upoznali proljetos, kada je imao bijeli, krzneni ogrtač. No, tokom ljeta je sve više tamnio, kako bi se što bolje uklopio u okoliš koji ga je okruživao. Kako je mudra majka priroda: odlučila je da boju zekinog ogrtača mijenja u ovisnosti od godišnjeg doba.

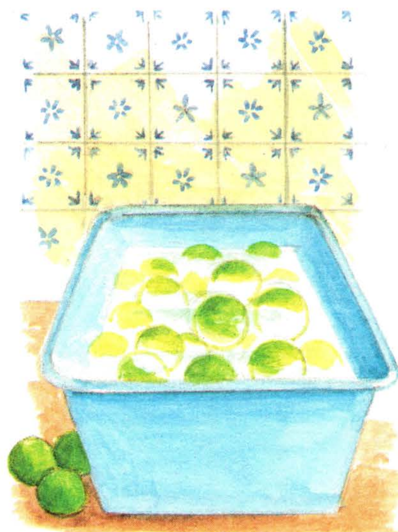

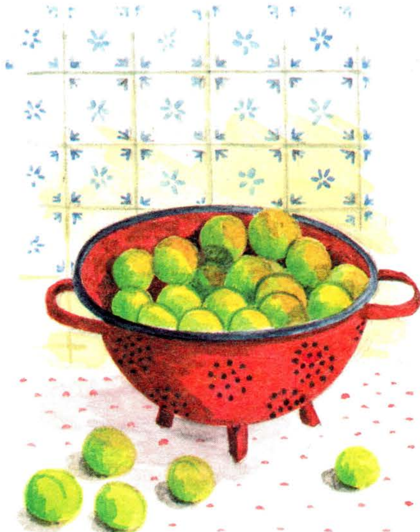
8 Berba u voćnjaku

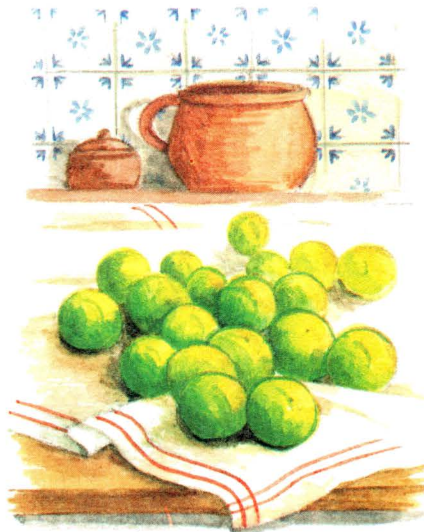
U voćnjaku tete Milke počela je berba voća. Sve košarice su uredno poredane po travi. Ljestve je prislonila uz stablo sa zrelim šljivama.

Teta Milka je navikla da sve radi sama, no danas se može osloniti i na malu Zoricu koja je došla da joj pomogne.

Posao se odvijao bez ikakva zastoja. Teta je spretno brala voćke i bacala ih u košaru, a djevojčica ih je iz nje uzimala i pažljivo slagala u drugu, veću, što je stajala pokraj nje.

9 Košare pune zrelih šljiva

Pošto je berba završena, Zorica je pomagala teti Milki da izabere šljive i pripremi ih za upotrebu.

Ponosna zbog povjerenog zadatka, djevojčica je došla tetinoj kući zamotana u veliku maminu pregaču koja joj je dosezala čak do članaka.

»A, stigla si«, uzviknu teta Milka čim ju je ugledala. »Za početak te molim da opereš šljive i to u dosta vode.«

»Da ih operem?«, začuđeno će Zorica.

»Da, da, uspi ih u veliko korito i nalij do vrha vode.«

»Dobro«, odgovori Zorica kojoj je splasnulo prvo oduševljenje. Poslovi oko vode joj se nikada nisu naročito sviđali.

Veliko, plastično, plavo korito se nalazilo u ostavi pokraj kuhinje. Visilo je na zidu pa ga Zorica nije mogla dohvatiti. Teta Milka joj reče da se popne na stolčić, koji se nalazio u ostavi. Kada se korito napunilo vodom do vrha, djevojčica je u njega istresla nekoliko košara sa šljivama, a zatim je šljive počela pažljivo prati.

»Peri ih jednu po jednu«, savjetovala je teta Milka. »Znaš da se biljke prskaju raznim otrovnim sredstvima kako bi se zaštitile od štetočina. Zato ih prije upotrebe moramo svaku dobro oprati.«

Dok ih je prala, Zorica je primijetila dosta suhih listića, vlati trave, mušica i ostalih malenih kukaca, koji su sada plivali po vodi. Bila je iznenađena: »Mislila sam da su ove šljive potpuno čiste i spremne za jelo. Zaista ih treba pažljivo prati.«

Zatim je, i dalje slijedeći upute iskusne tete Milke, djevojčica vadila šljive iz vode i slagala ih u veliku cjediljku, a onda ih je odnijela u kuhinju. No, trebalo je pripaziti da voda iz opranog voća ne kapa po podu. Iako je nastojala dobro obaviti zadatak, ipak su na podu ostali tragovi vode.

Pošto su se voćke ocijedile, poslagala ih je na veliku krpu, prostrtu po kuhinjskom stolu. Sada su šljive bile spremne za daljnju obradu.

10 Kuhanje marmelade

Najzad je došao dan kad se kuhala marmelada, pa Zoričinom veselju nije bilo kraja.

U velikoj posudi su se već kuhale šljive. To je trajalo nekoliko sati. Osim šljiva, teta Zorica je stavila i dosta šećera. S vremena na vrijeme je provjeravala kako napreduje kuhanje, posebno vodeći računa da tekućina pokuha. Miješala je drvenom žlicom, sve dok marmelada nije bila gotova. Sada su teta Milka i Zorica punile staklenke vrućom marmeladom. Pošto bi staklenke dobro zatvorile, odnosile su ih u ostavu.

11 Novosti o Toši

Tko je to? Ma nije moguće, to je mačkić Tošo, simpatični Zoričin ljubimac!

Tokom ljetnih mjeseci je narastao. Mnogo je vremena proveo na čistom zraku pa je ojačao, a i dlaka mu je postala sjajna poput svile. No, što se tiče njegove čudne naravi, tu se nije nimalo promijenio.

I dalje je lovio leptire. To je ostala njegova omiljena zabava. Kao i uvijek, skakutao je i prevrtao se preko glave i stalno nešto tražio. No, Zorica ga je baš zbog tih nestašluka sve više i više voljela.

12 Crveni Kljunić je opet pobjegao

Gospodin i gospođa Crveni Kljunić, dvije egzotične ptice, provodile su ljeto u prostranoj krletki pokraj velikih, staklenih vrata što su vodila u vrt vile.

Okna su gotovo uvijek bila otvorena, pa je u sobu stalno ulazio čisti zrak, dosta svjetlosti, opojni miris cvijeća iz bašče te pjesma ptica s okolnog drveća i velikih žbunova.

Činilo se da su dvije male, egzotične ptice sretne u svojoj lijepoj krletki. Cvrkutale su od jutra do mraka, zadovoljno kljucale sjemenje, laganim skokovima prelazile s jedne na drugu prečku za ljuljanje.

Crveni Kljunić je vrlo živahan i nemiran, za razliku od svoje ženke koja je mirna i tiha.

Teta Sofija se stalno brinula o njima. Svaki dan je čistila krletku, mijenjala pijesak na dnu, stavljala svježu vodu u male posude, punila posudice za hranu sjemenkama. Ptice su se navikle na njene lagane pokrete, topli i veseli glas, pa su je uvijek mirno čekale kad bi dolazila da uredi njihov dom. No, toga jutra je Crveni Kljunić bio obuzet nekom čudnom znatiželjom u trenutku kad je teta Sofija pritvorila vratašca krletke pa se brzim pokretom izvukao van. Privlačilo ga je cvrkutanje ptica iz šume, pa zamahnu krilima i poleti u vrt, obasjan suncem.

Kako je lijep ovaj svijet! Koliko se prostranstvo pruža pred njim. Nakon što se dobro umorio od letenja; sletio je na najbližu granu da se odmori.

Ostavši sama u kavezu, njegova ženka je počela tužno pjevati. Nije se mogla pomiriti sa sudbinom da je ostala sama.

Hoće li se vratiti njen dragi?

13 Bijeg i neprilike

Bijeg Crvenog Kljunića se ubrzo pretvorio u čitav niz neprilika.

Ubrzo pošto je napustio kavez, zaslijepila ga je jaka svjetlost, na kakvu nije navikao. Cvrkut drugih ptica je sada bio tako glasan te mu se činilo da će oglušiti. Osim toga su one bile tako velike, a on prema njima tako malen, pa nije bilo nikakvih šansi da se sklopi prijateljstvo.

Čim se spustio na travu, našao se oči u oči s kosom crnog perja i žutog kljuna. Kakva strašna ptica! Bez razmišljanja, Crveni Kljunić odskakuta do busena trave i tamo se sakri.

14 Noćna mòra

Crveni Kljunić je noć proveo pod vedrim nebom, čučeći u cvjetnoj čaški jedne dalije u vrtu. Naviknut na toplinu svoga doma i blizinu voljene ženke, sada je drhtao od hladnoće, straha i gladi. Nigdje nije bilo njegovih ukusnih sjemenki iz posudice za hranu, a u toj nepoznatoj bašči kao da nije bilo ama baš nikakvog zalogaja za njega.

Slijedećeg dana se probudio sav naježen i žedan. Popio je koju kapljicu rose i pokušao kljucnuti malo travice. No, odmah je odustao: trava je bila tako gorka i neukusna!

Da bi skupio hrabrost, odlučio je malo prošetati, ali je odmah naletio na grupu vrabaca, koji su mu se počeli rugati: smijali su mu se što je tako malen i što ima neobično perje. Ni to im nije bilo dovoljno, pa su ga počeli kljucati po glavi, da je sirotan nakraju ostao gotovo sasvim bez perja.

Ostavši napokon sam, teškim naporom je uspio stići do oluka na kući, gdje se šćućurio, već gotovo mrtav od straha. Tokom noći je malo nedostajalo pa da završi kao ukusna večera nekog gladnog, velikog mačka. Kakav bi to tužan kraj bio za našeg lijepog prijatelja!

15 Sve je dobro što se dobro svrši

Nakon što je Crveni Kljunić pobjegao, njegova vjerna draga nije prestala sa svojom tužnom pjesmom. Pokušavala ga je dozvati plačnim glasom, ali uzalud! Ipak je pred samu zoru izgubljeni ptić čuo njen poznati glas. Pokušao ga je slijediti i tako je uspio naći put do kuće.

Ujutro je teta Sofija našla neposlušnog bjegunca, jednog, preplašenog, ali živog i zdravog, pred staklenim vratima. Uzela ga je u ruku i vratila u kavez. Crvenom Kljuniću se njegov dom nikada ranije nije učinio tako sigurnim i lijepim.

16 Povratak u baru

Što li je s onom malom, zelenom žabicom koju je prošloga travnja Ivanka donijela Andriji na poklon? Je li se privikla na novu sredinu i način života u akvariju?

Pa, na prvi pogled bi se reklo da jest. Neprekidno se penje po malim ljestvama, što su ih joj djeca stavila u njenu okruglu, staklenu kuglu. Onako malena, skače uvis, udalj i stalno je raspoložena za igru.

No, Andriju je napustilo prvo oduševljenje. Da, žabica mu je još uvijek draga, no malo mu je dosadilo da se neprekidno brine o njoj. Najveći problem je u tome što ona jede samo mušice, i to žive, pa ih dječak po cijele dane mora loviti.

Naravno, da je žabica slobodna, sama bi se brinula o svojoj ishrani i bez problema bi hvatala mušice, i ne samo njih. Oko bare ima puno raznih kukaca, pa bi svoj jelovnik proširila i na komarce, vodene uši i ostale slične životinjice. Ovako se, zatvorena u čudnoj, okrugloj posudi, morala zadovoljiti onim što joj je Andrija donosio.

Čim bi čuo zujanje kakve muhe, dječak je kretao u lov. Postavljao joj je zasjedu, trudio se da je zgrabi u letu, ili da je uhvati u klopku u naborima zavjese. Mamio ju je na prozorsko staklo koje ju je zbunjivalo, pa je postajala lakim plijenom. Čim bi je uhvatio, onako živu, zatvorenu u njegovim stisnutim šakama, nosio ju je svojoj žabici.

Ona bi odmah ispružila svoje duge krake, visoko skočila i ščepala muhu. Pa ipak je, unatoč tolikom Andrijinom trudu, izgledala nezadovoljna i kao da ga pita: »Pa zar je to sve?« Sada je dječak odlazio u novu potragu za muhama i tako se ova priča nastavljala bez kraja. Najzad Andrija odluči da će biti najbolje ako svoju ljubimicu vrati u baru.

17 Skok i...

I tako su se Andrija i njegova sestra Ivanka ponovo našli na obali bare, među rogozima. Žabicu su donijeli u njenom staklenom akvariju koji je dječak položio na travu. Sada je polako s vrha posude skinuo gazu koja mu je poslužila kao poklopac. Odjednom, kao da mu je bilo žao što ostavlja žabicu.

Čim se nad njom pojavilo vedro nebo, žabica nije čekala da joj se dva puta kaže: odmah je skočila u travu, a zatim je načinila još nekoliko skokova i nestala u vodi. Deca rekoše: »Otišla je. Za nju je tako bolje!«

18 Prvi jesenji mrazovci

Nikli su i prvi jesenji mrazovci. Na travi koja je dosada već toliko puta promijenila svoje ukrase, pojavile su se njihove tanke, duge stabljike i divni, ljubičasti cvjetovi, posljednji u ovoj sezoni. Bez obzira na svoju ljepotu, oni uvijek nose neku tugu, jer označuju kraj ljeta.

No, postoji još jedan razlog što ih nitko ne voli: ovi su cvjetovi otrovni i nije baš preporučljivo brati ih. Tako ovi vjesnici jeseni nose sa sobom i opasnost i najavu da će priroda uskoro utonuti u san, dugi san do slijedećeg proljeća.

19 Pripreme za put

»Ima ih na tisuće!«, povikala je Katica gledajući mnoštvo ptica koje su se poredale na telefonskoj žici.

»Ne pretjeruj, nema ih više od stotinu!«, prigovori joj Marko.

»Pa dobro, neka ti bude«, teška srca prihvati djevojčica. »No, i to je mnogo« Pitam se što tamo rade.«

Već nekoliko dana se porodica lastavica sve više gomilala na debelim žicama što su visile u zraku. Neprestano su cvrkutale, ali ne više onako veselo kao proljetos. Sada, kao da su se nešto ozbiljno dogovarale, kao da su držale duge sastanke, sjedeći tamo satima i satima. Klimale su glavom, vrtjele repićem, raspravljale o nekom velikom problemu.

»Znam o čemu pričaju«, odjednom će Marko koji je, čini se, shvatio njihov problem. »One se spremaju za dugi put u toplije krajeve.«

»Kakav put?«, upita Katica.

»Pa, jednostavno, vratit će se tamo odakle su proljetos došle k nama. Dolaze jesen i zima, a lastavice ne podnose hladnoću, pa se moraju seliti tamo gdje tek počinje proljeće. Sada se dogovaraju o svim pojedinostima, utvrđuju kuda će letjeti, gdje će se odmarati, čime će se na svome putu hraniti.«

20 Jesenja ravnodnevica

Poslije proljetne ravnodnevice, 20–21 ožujka, kada dan i noć jednako dugo traju, sada smo stigli i do jesenje. U tom su razdoblju, zbog velikog privlačenja Sunca i Mjeseca, plima i oseka najviše u toku cijele godine. More se naglo izdigne i jednim jedinim udarcem poplavi sve plaže, sruši i posljednje preostale kule u pijesku, posljednje tragove ljeta. Snažni valovi se uz veliku buku lome o dokove na rivi i stijenje.

Čuje se i krik galebova koji uzvikuju: »Zbogom, zbogom ljeto, do slijedeće godine!«

Što donosi ljeto

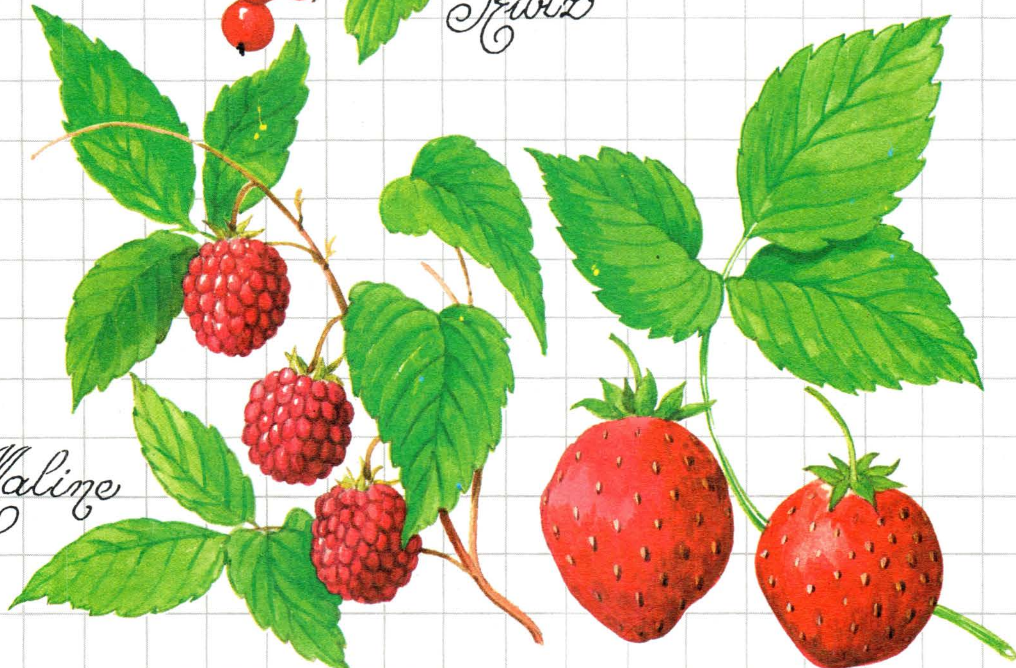

Ljeti sazrijeva šumsko voće: grozdići ribiza, slatke maline, mirisne jagode.

O, kako je zabavno brati ih! A kako su tek ukusni! Skuhat ćemo puno marmelade koju ćemo jesti tokom dugih zimskih mjeseci.

Ribiz

Maline

Jagode

Što izabrati iz ove košare
pune sočnog, mirisnog voća?

Baršunastu breskvu, zrelu kajsiju,
slatku šljivu ili
sornu krušku što se
sakrila na dnu?

Što donosi ljeto

Ljeti, na moru svakoga dana
otkrivamo nove i nove tajne:

koliko je tu rakova i riba,
koliko algi i školjki!

Galebovi hvataju ribice
koje su isplivale na površinu vode,

a zatim u širokim krugovima
silaze na plažu. Poslije ručka ponovo uzlijeću.
Nebom se prolama njihovo kliktanje.

Galeb

Rak

Ljeto je prava poplava boja,
topline i svjetlosti.
Leptirić slobodno leprša,
gušter se izležava na suncu,
no spreman je pobjeći na i najmanji,
uznemirujući šum.

Gušter

Što donosi ljeto

Ljeto na visokim, planinskim pašnjacima. Svisci traže slatke i mirisne cvjetove, ali su stalno na oprezu, da im se slučajno ne približi orao.

Orao

Svizac

Ljeti, divokoze slobodno pasu
po dugim i strmim obroncima,
obraslim sočnom travom.
S lakoćom se veru
okomitim stijenama.

Divokoze

Što donosi ljeto

Ljeto je u znaku najraznovrsnijeg cvijeća.
Pogledajmo ovaj veliki buket
u kome su pomiješane ruže,
zvončići, karanfili, ivančice i cinije...
i tko zna koje još sve cvijeće!

Ljetni herbarij

Ljutić

Različak

Sljez

Zvončić

Sadržaj

Ljetna priča: Veliko putovanje

21 Sunčano, lijetno jutro
22 Krivi su vrapci, krivo je ljeto
23 Ljetne serenade na krovovima
24 Sedam mirnih šarana
25 Pjesme do posljednjeg odsjaja sunca
26 Doviđenja, prijatelji papagaji
27 Putuje zlatna ribica
28 Tošo se sprema na put
29 Fred, uzoran putnik
30 Odletio je Crveni Kljunić!

SRPANJ
1 Teško je biti galeb
2 Galebova šetnja
3 Uzbuna među škampima
4 Alge iz morskog vrta
5 Školjke, to čudesno, morsko blago
6 Bijeg iz »zatvora«
7 Čuvaj se neugodnih susreta!
8 Evo i plutajuće meduze
9 I galebovi idu na odmor
10 Budi se školjka
11 Rak ide u šetnju
12 Zaposlene morske buhe
13 Čarobna morska šuma
14 Meduza, sladokusac
15 Na potopljenoj hridi
16 Tri čudesna stanovnika mora
17 Sedam malih, srebrnastih cipala
18 Živahna igra školjke, Jakobove kapice
19 Hobotnica se brani
20 Proždrljiva morska zvijezda
21 Morska plima i oseka
22 Najmanji rak
23 Proždrljivi smeđi galeb i školjke
24 Proždrljivi smeđi galeb i ribice
25 Proždrljivi smeđi galeb i gliste
26 Kako su sjenice narasle!
27 Začarana šuma
28 I male vjeverice su narasle
29 Četiri ježića u koloni
30 Nježni susjed zeko
31 Da, da, da! Sve znam! Sve znam!

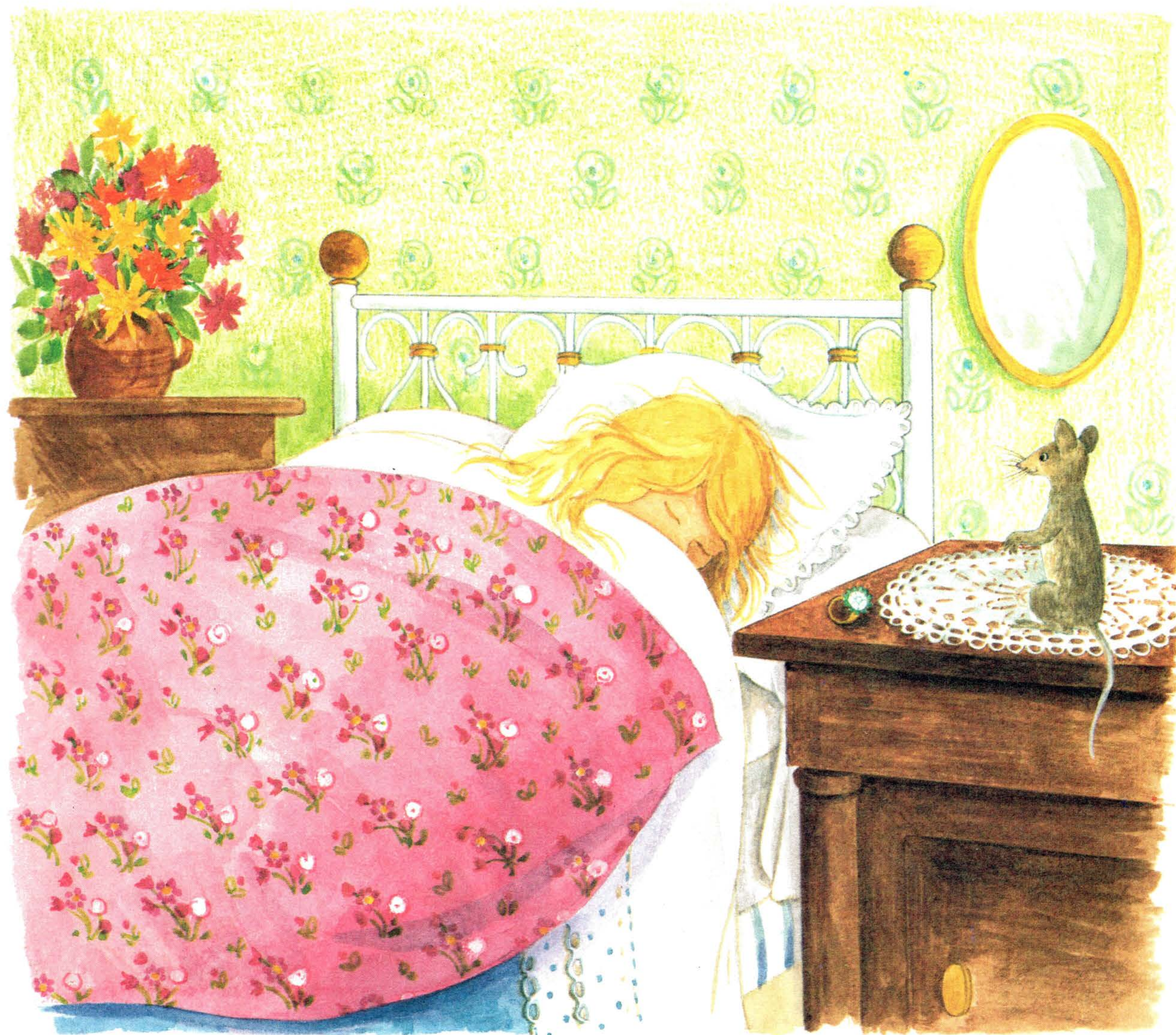
KOLOVOZ
1 Repovi . . . kao padobrani
2 Noćni glasovi i melodije
3 Pouke iz domaćinstva
4 Svjetlucavi gušter zelembać
5 Čarobnjak i kanta za zalijevanje cvijeća
6 Vrt je pun bubamara
7 Slatka tajna
8 Vilin konjic – zračna jedrilica
9 Povratak u baru
10 Potok i plava ptica
11 Ptica kao iz bajke
12 Stanovnici rijeke
13 Mlade patke lete u jatu
14 Igra vilinih konjica
15 Vodomarovo gnijezdo
16 Vodomarova zagonetka
17 Bračni par vodomara
18 Mnogo slatkih zalogaja
19 Čudna priča o jegulji
20 Nerazdvojni par
21 Kako je malen, kako je lagan
22 Nasmijano, cvjetno gnijezdo
23 Raznobojni cvjetovi na pšeničnom polju
24 Glasnik ševa
25 Zatišje pred oluju
26 Oluja na polju pšenice
27 Oluja u šumi
28 Oluja na visokom pašnjaku
29 Šarena dúga
30 Što kaže sova?
31 Tajne pčela

RUJAN
1 Otkrivena tajna
2 Dvadeset tisuća radilica na poslu
3 Zadatak pčela sakupljačica
4 Mlada pčela otkriva suncokret
5 Pčelinji ples
6 Zečić u polju pšenice
7 Zekina promjenljiva odjeća
8 Berba u voćnjaku
9 Košare pune zrelih šljiva
10 Kuhanje marmelade
11 Novosti o Toši
12 Crveni kljunić je opet pobjegao
13 Bijeg i neprilike
14 Noćna mora
15 Sve je dobro, što se dobro svrši
16 Povratak u baru
17 Skok i . . .
18 Prvi jesenji mrazovci
19 Pripreme za put
20 Jesenja ravnodnevica

ŠTO DONOSI LJETO

Jesenska priča

Miševi spremaju zimnicu

Nevenka je već nekoliko dana kod bake i djeda na selu. Oni imaju lijepu, starinsku kućicu kojoj je pročelje potpuno prekriveno bršljanom što u ovo doba ima prekrasno crveno lišće.

Nevenka će ovdje ostati još nekoliko dana, dok ne počne nova školska godina. Čim je stigla na selo, otrčala je u svoju sobicu, koja je najljepša i najsvjetlija u cijeloj kući. Obložena je tapetama s cvjetovima, istim kao na zavjesama i prekrivaču na krevetu. Na stolčiću u sredini sobe je vaza s dalijama, koje baka tu uvijek stavlja uoči unukinog dolaska.

Nevenka je uvijek bila bakina i djedova ljubimica, pa je i njoj boravak u njihovoj kući bio vrlo ugodan. Voljela je slušati priče bake Ljubice, koja je tako uzbudljivo govorila o svome životu. Tako joj je i te večeri ispričala nesvakidašnju priču: djed ju je podsjetio da ujesen, u cijeloj kući ima dosta miševa.

Ova priča potječe iz davnih dana, kada je baka Ljubica po prvi put ušla u današnju kuću, još prije no što je postala ženom djeda Petra.

»Kuća mi se odmah svidjela«, počela je ona, prepuštajući se sjećanjima. »Kroz velike prozore je ulazilo dosta svjetlosti, pjesme ptica i mirisa iz vrta. Istina, kuća je bila malo zapuštena, sa starinskim, tamnim, masivnim namještajem, no lijepe platnene zavjese sa cvjetnim uzorkom su joj ipak davale živost i vedrinu.

Pripremili su mi gostinjsku sobu na prvom katu. Moja buduća rođakinja Milica ju je pažljivo uredila. Izabrala je najljepše dalije i stavila ih u vazu na stolu. Na noćnom ormariću je stajao bokal s vodom, a pokraj njega čaša. Nije zaboravila staviti u ormar nekoliko vrećica s mirišljivom lavandom, a na pisaći stol punu košaricu jesenjeg voća.

Bila sam iskreno dirnuta srdačnom dobrodošlicom. Prije odlaska na spavanje još sam jednom pogledala skupocjeni vjerenički prsten koji mi je Petar poklonio. Skinula sam ga s ruke i odložila na noćni ormarić.

Slijedećeg jutra, čim sam se probudila, ispružila sam ruku da ga dohvatim, no njega više nije bilo. Odmah sam skočila iz kreveta da bolje pogledam, ali od prstena nije

bilo ni traga ni glasa. Protrljala sam oči da se bolje rasanim, ali nije vrijedilo: prsten je nestao!

Pomislila sam da je pao na zemlju, no ni tamo ga nije bilo. Sada me već obuzimala nervoza, pa sam ga počela tražiti po cijeloj sobi: ispod kreveta, ormara, pod sagom, ali bez uspjeha. Prsten kao da je u zemlju propao! Više se nisam mogla smiriti, pa prsten nema krila da sam negdje odleti!

Nabrzinu sam odjenula haljinu i otrčala da zovnem Petra. Ispričala sam mu što se dogodilo i koliko sam nesretna zbog tajanstvenog nestanka mog vjereničkog prstena.

Ubrzo se čitava obitelj sakupila u mojoj sobi i počela pretraživati svaki kutak. Zavirivali su na sva moguća i nemoguća mjesta, ali se sve završavalo onim: »nigdje ga nema!«

Moja buduća svekrva me pokušavala umiriti. »Vjeruj mi, Ljubice, u ovoj kući nema duhova!«

Tada mi je sinula ideja: možda ga je ukrao neki miš!

»Moguće«, rekla je svekrva. »U ovo doba godine je tavan pun miševa, no još nikada nisam čula da miševi kradu prstenje. To mi se čini nemogućim!«

Cijela se obitelj složila s njom, te su na kraju zaključili da je moja pretpostavka možda ipak vjerojatna. Zaista sam bila uvjerena da je miš, tražeći komadiće hrane, pokupio i moj prsten, kao što uzima i dugmad, grančice i komaciće papira. Tako se i te noći mogao uvući i moju sobu. Možda ga je privuklo svjetlucanje dragog kamena na prstenu, pa se popeo na noćni ormarić i ukrao ga.

Da bi mi udovoljili, svi su počeli tražiti i najmanju moguću rupu kroz koju bi se miš mogao provući. Odmah su pronašli jednu iza komode. Otac moga budućeg muža nam je dopustio da malo ostružemo žbuku i, na opće iznenađenje, ugledali smo dugačak tunel na čijem je kraju bila mišja rupa. A tamo je, među njihovim raznovrsnim zalihama hrane za zimu, blistao moj prsten!«

Nevenki se jako dopala ova priča. Bila je sigurna da će te noći, u svome lijepom krevetu, zamotana u pokrivače, sanjati romantični dolazak svoje bake u ovu kuću na selu i sve to cvijeće i dobrodošlice... ali i nestašne miševe oko vjereničkog prstena.

21 Došla je jesen

Brankica je primijetila da kasni u školu. Ako hoće stići na vrijeme, mora krenuti prečicom, kroz gradski park.

Idući tako, nešto joj odjednom pade na glavu: tok! Bilo je dosta tvrdo, no odmah se otkotrljalo dalje.

Iznenađena, Brankica ga potraži i nađe kesten. Upravo je pao s velikog drveta.

»Sad je sigurno da je stigla jesen«, pomisli djevojčica. »Odnijet ću ovaj kesten da ga pokažem učiteljici«, reče pa ga stavi u školsku torbu i ode.

22 Gorki plodovi divljeg kestena

»Zdravo mama«, oglasi se Zoran čim se vratio iz škole i ušao u kuću.

»Zdravo, zdravo«, odgovori mu majka, ne dižući glavu s džempera koji je upravo plela. »Kako je bilo u školi? Jesi li odgovarao neki predmet? Jeste li pisali pismeni zadatak? Ako si gladan, uzmi komad torte.«

Najzad majka odloži svoje pletivo i podiže glavu. Iznenađena, uzviknu: »Čime si tako napunio školsku torbu? Kako ti nije teško da je nosiš preko ramena? Kad si jutros odlazio, nisam primijetila da ti je bila tako puna!«

Zoranova torba se gotovo nije mogla zatvoriti. Sa strana je bila tako izbočena da se svakog trenutka mogla raspasti, a kopče kojima je bila zatvorena, samo što nisu ispale. Knjige i bilježnice je sigurno ne bi nikada mogle tako napuniti čak ni da ih je u torbi bilo u tom času i desetak.

Dječak je najprije šutio i pravio se da ništa ne razumije a onda je, na kraju, ipak priznao da u torbi nisu samo knjige i bilježnice. Čim ju je otvorio, po podu se kao bujica rasula čitava gomila kestena koje je pokupio u parku. Još uvijek su neki bili neoguljeni, zatvoreni u svojim zelenim ljuskama s bodljama.

23 Dlanasti kestenovi listovi

Prestala je kiša. Jak vjetar je raznio oblake i odmah zatim utihnuo. Nebo je ponovo bilo vedro i plavo.

Pločnici su sada prekriveni otpalim lišćem na kojem su se zadržale svjetlucave kišne kapi. To su široki listovi sa po sedam latica koje sve polaze iz iste peteljke.

Kroz nekoliko dana oni će posve izgubiti svoju svježu, zelenu boju i postat će zlatnožuti. Sve više će padati s drveća, dok potpuno ne prekriju naše ulice. Tada će nam se činiti da stalno hodamo po mekanom sagu od dlanastih kestenovih listova.

24 Toliko pitanja!

»Što je kesten?«

»Kesten je plod.«

»Plod?«

»Da, plod kestenova drveta.«

»Znači, to je onaj kesten koji ujesen jedemo?«

»To jest kesten, ali divlji, a mi jedemo pitomi kesten koji je mnogo veći i ukusniji, pa se jede ponekad pečen, a katkada kuvan.

Kestenje što raste po našim vrtovima i parkovima je divlje ili indijsko kestenje, čiji su plodovi gorki i nisu za jelo. No, stabla su visoka i razgranata pa se često sade kao drvored.«

»A zašto njihovi plodovi nisu za jelo?«

»Pa već sam ti rekla, tvrdi su i gorki.«

»Kesteni koje jedemo su plodovi pitomog kestena. On ne raste u gradovima, već se uzgaja u toplijim krajevima. Poznati su maroni koji se uzgajaju u Istri. Stabla imaju veliku krošnju i ukusne plodove koji se spremaju za jelo na razne načine. Ipak, djeca najviše vole poslasticu kesten-pire s tučenim vrhnjem. Ujesen, kad šetamo ulicama, na svakom koraku osjećamo ugodan miris pečenog kestenja što se širi iz pečenjara. No, možemo ga peći i kod kuće, na vrućoj ploči štednjaka.

25 Opada lišće

Cijele noći je puhao jak vjetar i napravio veliki nered: ujutro je lišće bilo razbacano po čitavoj bašči. Bilo ga je na travnjaku, na stazici, u alejama za cvijeće, što se Katičinoj i Markovoj mami, koja je uvijek voljela rad, nikako nije svidjelo.

»Molim vas, djeco, otiđite u bašču i pokupite to lišće.«

Katica i Marko su se igrali loptom i zabava im se baš nije nimalo prekidala, no morali su poslušati majku. Uzeli su velike grablje i počeli sakupljati lišće u manje hrpe. Onda je dječak te gomile sakupljao u jednu veliku, ispod stare lipe.

»Što ćemo sada?«, upita ga sestra.

»Imam ideju! Hajde da napravimo kućicu«, predloži Marko.

»Kakvu kućicu? I što bismo s njom?«

»Pomozi pa ćeš vidjeti! Listove ćemo sakupiti i zbiti pa ćemo napraviti zidove kućice, dovoljno visoke da se uvučemo u nju. Samo, morat ćeš paziti kako ulaziš da ne pokvariš kućicu, koja bi nam mogla korisno poslužiti kad krenemo u slijedeću potragu za skrivenim blagom«, tajanstveno će Marko.

»Kakva ideja!«, uzviknu Katica, završavajući gradnju kućice.

26 Patke u nevolji

Svakoga jutra sunce sve kasnije izlazi. Njegovi zraci su sve slabiji. Puše i svejž vjetrić koji savija tanke stabljike trski i talasa vodu.

Lokvanji kao da su počeli venuti, a lišće na okolnom drveću gubi zelenu boju i postaje žuto.

Već nekoliko dana se sedam divljih, barskih patki čudno ponaša: nemirne su i loše raspoložene. Kao da su potpuno izgubile volju za igrom.

U njihovoj blizini je lepršao vilinski konjic, no one nisu imale nikakvu želju da ispruže kljun i uhvate ga, kao što su to uvijek prije radile. Pokraj njih je skakutala i zelena žabica, no nitko je nije ni pogledao.

Ipak je toga popodneva ona najživahnija patkica najzad odlučila odletjeti do obližnjeg mlina, ne bi li razbila ovu užasnu dosadu. Raširila je krila, zamahnula, ali nije uspjela poletjeti! Nije imala dovoljno snage da se odvoji od zemlje. Što je najgore, primijetila je da joj prilikom svakog pokreta otpadaju čitavi pramenovi perja.

O, kako je to bilo stašno! I njenoj se braći i sestrama, ostalim divljim patkama, događalo isto.

Nesretne i ružne, patke su se odgegale do trstike i sakrile se među barskim travama. Tamo ih je i pronašla njihova majka. Ona ih je pokušala utješiti, kako bi im vratila samopouzdanje.

Nježno im je objasnila zbog čega su nastale sve te nevolje. »Svake godine, kada dođe jesen, divlje patke počinju gubiti perje. To im se uvijek događa u ovo doba godine, pa nemate nikakvog razloga da se brinete. Uskoro će vam izrasti novo, još gušće i svjetlije od onoga staroga. Tada ćete ponovo moći letjeti, i to na mnogo duže staze, prema toplijim krajevima«.

27 Zvuci u šumi

Zečić koji se prošloga ljeta rodio u jednom bokoru, sada je vidno narastao. Noge su mu bile duge, baš kao i šiljate uši, a dobio je i lijepo smeđe krzno koje je potpuno odgovaralo boji šumskog tla pa nije bio lako uočljiv. U šupljini jele smjestio je svoj brlog, no često je izlazio.

Već je dobro upoznao svoj kraj i svaki šum i miris u njemu.

No, sada se zabrinuo, jer se već čitav tjedan u šumi čuju neki novi, čudni zvuci, neko šuštanje, pucketanje i tome slično. »To su zvuci jeseni«, reče mudra sova.

28 Jež – klaun

Tko je ova čudna životinja, nešto malo veća od jabuke, što se šunja uza zid voćnjaka?

Pa to je jež! Onaj isti jež koji je prošloga proljeća, svake večeri u isto vrijeme, dolazio u bašču Katice i Marka na čašu mlijeka, što su mu ostavljali ispred kuhinjskih vrata.

Upravo je krenuo u svoju noćnu posjetu voćnjaku. No, kako je lišće s drveća kruške i šljive padalo na njegove bodlje, činilo se kao da je odjenuo šareni kaput, poput pravog klauna u cirkusu.

29 Prijateljica magla

Uznemirujući šušnji iz šume nikako nisu prestajali, pa se mladi zeko plašio čuvši i najmanji, nepoznati zvuk.

Što je to stalno šuštalo iza njegovih leđa?

Da to nije kakav list pao na drugo, otpalo, mrtvo lišće?

A onaj drugi šum?

Kao da je šišarica pala s jele i otkotrljala se dalje, niz obronak.

Kakvo je to pucketanje?

Mora da je vjetar odlomio krhku grančicu!

A ono lupkanje?

To sigurno na zemlju padaju žirevi.

Da, za svaki od ovih čudnih šumova možemo naći objašnjenje, no zečića to nimalo nije tješilo. On je i dalje uznemiren. Na njegovu se sreću spustila gusta magla koja mu je zaista pomogla.

Kako je samo volio njenu gustu koprenu što je obavijala polja: sada se mogao neopaženo kretati kamo god zaželi. Pratio je svoje stare tragove pa se nikako nije mogao izgubiti. I tako se, zahvaljujući svojoj prijateljici magli, uvukao u seoski voćnjak usred bijela dana, a da ga nitko nije vidio, uznemirio, prestrašio niti otjerao.

30 Kukmasti pupavci na sastanku

Kukmasti pupavci su izabrali dugu kestenovu granu kao mjesto sastanka.

To su vrlo lijepe i neobične ptice, crvenkastosmeđeg perja. Dolazeći, gospoda i gospođe pupavci su širili svoja krila s bijelim i crnim prugama. Na glavi su imali uspravne kukme sa crnim vrhovima što im je davalo vrlo otmjen izgled.

Najzad je počeo sastanak, na kojem su ptice digle takvu graju, da možemo zaključiti kako se radilo o nekom vrlo velikom problemu, možda o pripremama za Afriku.

1 Vjeverica pronalazi lješnjake

U ljeskovom gaju na rubu šume, među nazubljenim listovima, danas su iznikla dva zelena zamotuljka u kojima su se razvila dva lješnjaka.

Čim ih je ugledala, mama vjeverica je otrčala da pozove svoje mlade: odmah će ih morati naučiti da su lješnjaci vjevericama najukusnija i najomiljenija hrana.

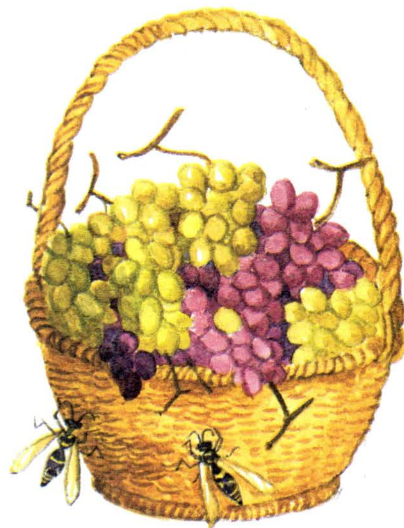
Krak, krak, krak! Jedna za drugom su nježne zelene ljuske padale na zemlju, prazne. »Pa ovo su prave poslastice!«, oblizivale su se male vjeverice, dok su svojim jakim prednjim zubićima grickale plodove.

2 Košara iznenađenja

Marina i Mirko su došli na selo da posjete svoju tetu Maru. Djeca su se uvijek radovala susretu s njom. Dočekivala ih je s onim svojim veselim osmijehom i toplim pogledom plavih očiju koje su svjetlucale. Uvijek je bila spremna da im ugodi, puštala ih je da slobodno šeću naokolo kad god zažele. Tako su je i danas Marina i Mirko pitali, mogu li otići u vrt.

Čim su izašli, probudila im se stara želja da istovremeno rade više stvari. Za trenutak su neodlučno zastali da pogledaju debele biljke što su rasle ukrug, oko velikog kaktusa u kutu vrta. Zatim su otrčali u vinograd da razgledavaju trsove vinove loze, razapete na žicama u gredicama. Nedaleko odatle se nalazila kamena vaza puna vode u koju su odmah umočili ruke do lakta. Najzad su počeli trčati kroz vinograd.

U ovo doba godine je grožđe već sasvim sazrelo. Na trsovima su visili teški, primamljivi grozdovi i djeca su ih željela ubrati, ali nisu se usudjivala bez znanja svoje tete Mare. No, kada je došlo vrijeme da krenu kući, teta Mara im je poklonila veliku košaru punu bijelog i crnog grožđa koje je ubrala za njih.

3 Jazavec brine o grožđu

Grožđe je omiljena hrana jazavaca koji noću često izlaze iz svojih jazbina u šumi, da bi se krišom uvukli u vinograd i pokupili grozdove s najnižih grana. Tako se i stari jazo približio jednom trsu zrelog crnog grožđa i bobu po bobu, za tren oka je smazao čitav grozd. Kako je samo proždrljiv! Pokupio je i bobe što su pale.

Najzad, sit i zadovoljan, ovaj se sisavac prugaste glave odluči vratiti u svoju jazbinu u šumi. Još nije ni stigao do nje, već je ponovo počeo razmišljati o svojoj slijedećoj posjeti vinogradu.

4 Ježevi, kruške i mjesec

Cijeloga dana je puhao dosadni, jesenji vjetar. Prestao je tek uveče, kada se na nebu pojavio mjesec.

Već gotovo sazrele kruške u voćnjaku, cijeli dan su se klatile na vjetru, pa su mnoge od njih pale na zemlju, otkinute od svojih tankih peteljki što su ih držale na drveću.

Tako je za ježeve nastala prava gozba! Jedan po jedan su se lagano uvlačili u voćnjak. Svaki je dobio po jednu veliku krušku. Bio je to svečani banket na travi, po mjesečini!

5 Jabuka, najomiljenija

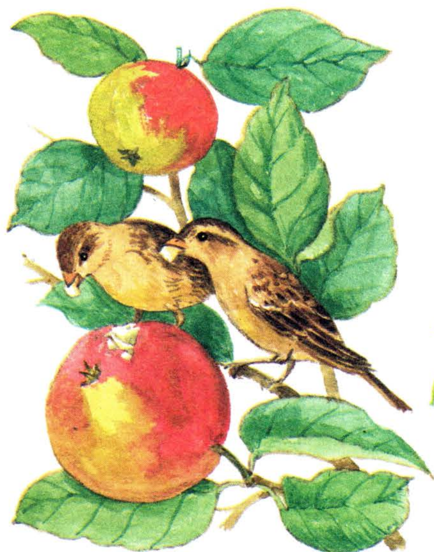
Zna se da je stablo jabuke najomiljenije od svih voćaka i da ima mnogo prijatelja. U rano proljeće na njemu procvjetaju divni ružičasti cvjetovi koji dokazuju da je proljeće stiglo. I ne samo to: ovi cvjetovi bude u nama nadu da će se svaki od njih jednoga dana razviti u ukusnu jabuku. To se ostvaruje ujesen, kada su grane ovog drveta pune sočnih, ružičastih, žutih i zelenih plodova.

Tada i ptice, koje su se navikle da redovito posjećuju ova stabla, gdje su se tako rado sastajale i pjevale, nalaze na njima ukusno osvježenje. Lagano kljucaju zrele voćke.

Kada padne noć, oko drveća jabuke se sakupe i drugi posjetioci. To su poljski miševi, ježevi, pa čak i mišići sa pšeničnog polja. Sate i sate provode lutajući okolo, tražeći plodove koji su otpali sa stabla. Kad najzad pronađu kakvu jabuku u travi, odmah se dadu na posao: halapljivo grickaju voćku, ne praveći od večere neku posebnu ceremoniju. Čuje se samo ono poznato: »krik, krak, krok!« Istovremeno njihovi zubići gule koru i grickaju ukusno, sočno meso jabuke od koje nakraju ostaju samo oglodane sjemenke.

A djeca? I ona vole jabuke i dolaze ih brati u svako doba dana. Obično se oni najspretniji penju na stablo pa mogu izabrati upravo one najveće i najlepše plodove. Oni manji čekaju pod stablom da im dobace koju jabuku. Ako ne mogu dohvatiti granu, uzmu štap i njime udaraju po grani dok voćka ne padne.

No, voće treba brati rukom ili posebnim štapom s vrećicom jer se ošteti kad padne na zemlju. Za zimu se jabuke poslažu u sanduke, pokriju slamom i spreme u hladnu i suhu prostoriju. Za hladnih zimskih mjeseci mališani će im se posebno obradovati.

6 Odlaze laste

»Tužno je kad nađeš ovako, potpuno prazno gnijezdo«, mrmljala je Katica i teška srca zatvorila vrata spremišta.

»Kad pomislim da su ga cijelog proširile i obnovile«, doda Marko, koji je uvijek najprije gledao onu praktičnu stranu.

»Pitam se«, nastavi Katica, »zašto i kamo su otišle...«

»Ja samo znam da svake godine, u ovo doba, odlaze i da se slijedećeg proljeća vraćaju, no nikada nisam shvatio zašto«, reče Marko.

»Voljela bih da se vrate«, uzdahne djevojčica, »naročito one naše!«

»Hajdemo potražiti Ivana. On zna mnogo o biljkama i životinjama. Možda će nam objasniti, zašto se laste sele!«

Katica i marko su otišli do staklenika i odmah pronašli vrtlara Ivana, koji je punio cvjetne lonce zemljom. Iako nije bio jako društven, uvijek je rado razgovarao s djecom i pričao im o svemu što ih je zanimalo. Tako je bilo i danas.

»Kad dođe jesen, lastavice odlaze zato što osjećaju da se približava zima. Više neće biti kukaca kojima se one hrane, pa moraju otići, kako ne bi umrle od gladi. Zato odlaze u toplije krajeve, gdje kukaca ima u izobilju.«

»Vidjeli smo ih kako danima sjede na električnim žicama. Čini se, da su već tada bile spremne za put«, reče Katica. »Tko zna, jesu li još uvijek tamo?«

»Nema ih već nekoliko dana«, odgovori joj Marko.

Djeca su se zamislila, a Ivan je nastavio raditi svoj posao i više nije obraćao pažnju na njih. Iznenada Katica uzviknu: »Gledajte, eno velikog jata lasta koje upravo sada prelijeću iznad nas. Ipak nismo zakasnili da ih pozdravimo! Doviđenja, drage naše lastavice, i sretan vam put! Doviđenja do slijedećeg proljeća!«

7 Put u toplije krajeve

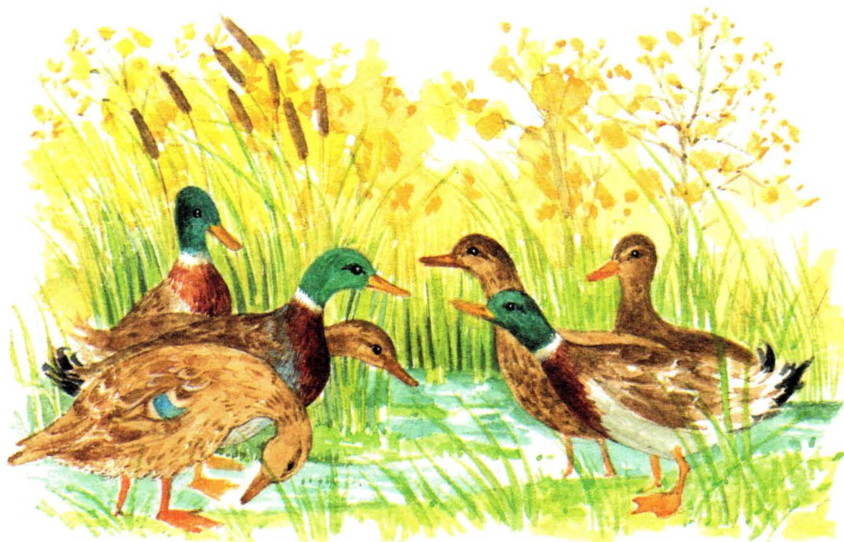
Katica nije bila sasvim zadovoljna objašnjenjem vrtlara Ivana, pa je otišla do tete Emilije da sazna nešto više o lastavicama.

»To je točno, lastavice odlaze na put u toplije krajeve u kojima će provesti zimu«, reče teta i otvori zemlopisni atlas. »Evo, pogledaj na karti: one prelaze Mediteran, prelijeću preko Saharske pustinje i spuštaju se sve do srednje Afrike.«

»Hoće li se vratiti u proljeće?«, brižno će djevojčica.

»Da, lastavice nikada ne kasne na sastanak!«

8 Patke dobivaju novo ruho

Radost i sreća se vratila u obitelj divljih pataka, koje su najzad dobile novo perje.

Zaboravljene su sve nedaće!

Pogledajte ih sada! Kako su samo ponosne! Pažljivo glade svoje novo ruho i zadivljeno gledaju jedna drugu. Ne zna se čije je perje ljepše i sjajnije.

Četiri mlade patkice su dobile nježne, svijetlosmeđe ogrtače, iste kao što ima i njihova mama. Njihova braća, tri patka, imaju smaragdnozelene glavice i bijele ogrlice oko vrata, isto kao njihov tata.

9 Ptice na plažama

Radosna dječja graja, vika i nestašluci su nestali s plaža. Svi odjednom, baš kao vrapčići što uvijek lete u grupi, mališani su teška srca otišli s mora, jer je počinjala nova školska godina.

Mladi ribiči što su hvatali rakove, sakupljačice školjki, lovci na zvijezde i dagnje, ljubitelji skokova u vodu, nestali su kao da ih je odnijela neka čarolija.

No, to nije bio jedini razlog što su duge, pješčane plaže opustjele! Umjesto djevojčica i dječaka, ovdje su sada došle ptice selice iz sjevernijih krajeva, da u podnebju s blagom klimom provedu duge, zimske mjesece.

Ima ih raznih vrsta: tu su zviždovke, zlatnožutog perja čija pjesma nalikuje na svirku flaute; ostrigari, crvenog kljuna i nogu koji neprestano skakuću po plaži kopajući pijesak i šljunak u potrazi za račićima i crvima; tu su i morske šljuke koje po cijele dane traže ostrige te ćurlini, savijenog kljuna koji divno pjevaju.

Svi ovi letači vraćaju život plažama, a ponekad znaju podići veću graju nego bezbrižni dječaci kada se igraju!

10 Gdje spavaju laste?

Lastavice lete već nekoliko dana, preko polja na kojima je već prevladala žuta boja jeseni. Umorne od napornog leta, ove se ptice noću odmaraju, kako bi već u ranu zoru nastavile svoj put. Svaki put lete sve duže i duže, jer više nemaju vremena za gubljenje, a topli krajevi su još tako daleko!

Danas imaju težak zadatak: prelijeću more! Pod njima je veliko plavo prostranstvo što svjetluca.

Gdje li će se odmarati ove noći? Pa, naravno! Sletjat će na veliki komandni most nekog broda.

11 Let u jatu

Koje su to ptice što se u sam osvit zore vide na nebu?

Što li znači ovaj čudan oblik na nebu, nalik golemoj strelici ispod bijelih oblaka?

To je jato divljih pataka koje lete u tople krajeve. Prije nekoliko dana, su se desetine ovih ptica sakupljale kraj mirne, svjetlucave barske vode, u trstiku. Kao da su održavale neki važni sastanak, pa se čitav kraj orio od njihovih glasova.

Ta je silna graja pobudila pažnju i naših sedam mladih patkica, koje su došle vidjeti što se to događa. Bez mnogo oklijevanja su prišle čudnom skupu i brzo navikle na nj. Počele su plivati s njima, pratile su ih u letu nad barom, dijelile s njima posljednje preostale puževe i ostalu, već dosta oskudnu hranu.

Najzad, toga jutra u osvit zore, jato odluči krenuti na daleki put. Poletjele su visoko, visoko, u nebo, a najodvažnija i najpametnija patka je odmah stala na čelo. Naše mlade patkice više nisu imale kuda pa krenuše za ostalima, u nepoznato, ostavljajući tako svoju rodnu baru na kojoj su po prvi put ugledale svjetlost dana.

12 Ja sam dabar

Moj ogrtač je od vrlo skupocjenog, mekanog smeđeg krzna sa srebrnastim odsjajem. Vrlo je topao i ne propušta kišu.

Velik sam pa me zato mnogi poštuju. Oči su mi sitne, no imam vrlo izraženo čulo mirisa i sluha. Kad skočim u vodu, nos i uši mi se sami od sebe zatvaraju.

Odmah vam moram reći da obožavam plivanje, pa zato najveći dio svog vremena provodim u vodi. Imam i lijep par peraja, koje nisu ništa drugo već moje preobražene stražnje šape. Rep mi je plosnat i jak te mi služi kao kormilo.

I da ne duljim, moje je tijelo tako dobro podešeno za život u vodi te se snalazim u njoj kao da sam prava pravcata riba.

No, još vam nisam sve rekao o sposobnostima svojih prednjih nogu: one su kao dvije male, spretne ruke kojima mogu uhvatiti svaki predmet ili životinju, pa čak i ako su sasvim maleni.

Oh! Pa zaboravio sam na zube koji su za mene važniji od svega! Tako su snažni i oštri da njima mogu pregristi i čitavo stablo, kao pravi drvosječa.

Nadam se da sam vam se dobro predstavio i da shvaćate kako je lijepo biti dabar!

13 Dabrova kuća

Tko bi mogao prodrijeti u kućicu dabrove obitelji? Nitko! A znaš li zašto? Pa, jednostavno zato što je ulaz u nju ispod vodene površine.

Da bi ušao u nju, dabar mora zaroniti do samoga dna jezera ili rijeke. Odande se uvlači u kuću, prolazeći prvo kroz dugačak hodnik. Kada najzad stigne do svoje jame, neko vrijeme se zadržava u predsoblju, da bi sa sebe dobro otresao vodu, a zatim ulazi u veliku, prostranu sobu koja je i glavna prostorija u cijeloj kući.

14 Dabrove brane

Ta je velika soba najvažnija odaja u kući. Mora se priznati da je vrlo udobna. Pod je potpuno suh, prekriven ljuskama kore drveća, a tu je i neka vrst dimnjaka koji služi za ventilaciju, jer kroz njega ulazi svjež zrak.

Tako je dabrova obitelj dobro zaštićena i uvijek na sigurnome.

Jazbinu je napravio sam dabar koji se pobrinuo da sagradi i veliku branu od jedne do druge obale rijeke.

Brana se sastoji od gusto isprepletenih grančica i sasušenog blata, a služi da bi zaštitila kuće dabrova, sakrila podvodne ulaze, čak i u razdobljima suše tako da dabrovi uvijek budu na sigurnom.

Za gradnju svojih hodnika dabrovi koriste stabla breza i topola sa kojih oštrim zubima skidaju grane i male panjeve. Naravno, nije baš lako prenositi tu tešku, drvenu građu, pa dabrovi moraju pribjeći malom lukavstvu. Oni kopaju čitavu mrežu kanala pa njima sprovode materijal koji tako, bez mnogo muke, stiže na odredište. Dabrovi su zaista vrsni graditelji, vrlo duhoviti i marljivi, zar ne?

15 Čime se dabrovi hrane?

Dabrovi su veliki sladokusci! Pored toga što su neumorni graditelji, može se reći da nisu ništa manje spretni ni u iznalaženju hrane.

Ovaj čudni glodavac-sisavac izvrsno koristi svoje oštre zube kojima otkida i sitni koru breze i topole. No, da objed ne bi bio previše jednoličan i tvrd, hrani se i mekom travom te ostalim zelenjem što raste uz vodu, kao što je korijenje lokvanja, lišće vrbe i cvijeće. Da bi objed bio potpun, dabar se izvještio u traganju za jabukama, kruškama i ostalim sezonskim voćem.

16 Sviščev krevet

»Od čega svizac pravi svoj krevet?«

»Od jastuka?«

»Ma ne!«

»Od grančica?«

»Ni slučajno!«

»Pa ipak je njegov krevet ugodan. Pravi ga od sijena i možete biti sigurni da se na njemu spava dobro kao u vašim krevetima. Krajem ljeta svisci počinju prikupljati vlati trave koje zatim u zubima odnose na veliko kamenje gdje ih suše, da bi ih potom otpremili do dna svoje jame.«

17 Promijenjeni krajolik

Zrak je sada svjež, ali penjanje uzbrdo zagrijava. Tako su Ana i njena baka Marija odlučile još jednom, na kraju sezone, otići do visokih pašnjaka i posjetiti svisce.

Stigavši na prostrani obronak, zaustavile su se da se malo odmore iza velike stijene koja ih je štitila. Odatle su htjele pogledati okolicu i livade ispod njih.

»Ništa mi se ne čini poznato«, tužno primijeti Ana. »Sve se promijenilo: više nema cvijeća, nebo je tako sivo i tužno, a oblaci su sakrili vrhove planina koji se više ne vide!«

»Došla je jesen«, objasni joj baka.

»A gdje su se sakrili oni smiješni svisci?«, razočarano primijeti djevojčica.

»Več su se sigurno uvukli u svoje jame, gdje se pripremaju za dugi zimski san«, odgovori joj baka Marija.

»A na čemu će spavati?«

»Na madracima od sijena koje su još ljetos dovukli do svojih jama. Sada od njega prave krevete i spremaju ga kako bi im bilo što udobnije, a moraš priznati da im je to jako važno jer će na njima spavati čitavu zimu.«

18 Svi unutra, zatvaramo vrata!

Odluka je donesena: došlo je vrijeme da se zatvore kućna vrata. Kucnuo je čas za zimski odmor!

Prijatelji i obitelji su se sakupili u grupe, razmijenili pozdrave i poželjeli jedan drugome prijatan san, a zatim je svatko otišao svojoj kući.

Svisci su sada morali zaštititi ulaz u jamu, pa su na njega počeli spretno gurati kamenje, zemlju i šljunak. Ovu su gradju vadili iz obližnje rupe koju su prethodno iskopali. I posljednji kamen je stavljen na mjesto pa su sada potpuno odijeljeni od ostalog svijeta!

19 Laku noć i lijepo sanjajte!

Najzad, pošto su završili sve važne poslove, svisci su spremni za spavanje. Šćućurili su se jedan uz drugoga, pokrili se sijenom tako da su im samo glavice virile i sada im je toplo i prijatno.

Onako okruglasti i maleni, nisu zauzimali mnogo mjesta. Tako je i bolje, jer će tokom zimskog sna izgubiti i ono malo sala što su ljetos nakupili, no to će im ipak biti dovoljno da bez teškoća prežive zimu. A kada dođe proljeće, bit će jako mršavi, pa će biti i previše mjesta u njihovoj.

20 Vjeverice spremaju zimnicu

Učestale kiše, sve češće magle, dosadni vjetar i hladne noći ipak nisu uspjeli oduzeti vjevericama njihovu poznatu živahnost i stalnu želju za akcijom. One su i dalje pretraživale i najskrovitije klance i kutove u šumi.

Eto, već su nekoliko dana zauzete spremanjem zimnice. Za to su se pobrinuli čak i mladunci koji vrijedno pomažu svojim roditeljima. Njima je sve to zanimljivo, kao kakva igra, pa i ne shvaćaju kako je važan posao koji obavljaju.

Naravno, za male vjeverice, rođene prošloga proljeća, sakupljanje hrane za zimu je sasvim nov posao. No, one pažljivo gledaju što rade njihovi roditelji, braća i ostali članovi obitelji, pa vrlo brzo uče. Kad biste samo vidjeli kako lukavo, marljivo i s veseljem prikupljaju zimnicu!

Traženje svih vrsta sjemenki za njih je postala omiljena zabava, tako da su na najbolji način spojili igru s korisnim. Natječu se tko će pronaći veći lješnjak, svježiju šišaricu ili bukvicu, ukusniji žir.

Nakon što su prikupile dovoljnu količinu hrane, trebalo je razmisliti, kako će je najbolje složiti i kakva će ostava biti najprikladnija. No, vjeverice su jako dosjetljive pa su odmah pronašle rješenja: više skrovišta koja bi im mogla poslužiti za ovu svrhu: rupu u stablu bora, jamu u korijenju bukve ili neko, već napušteno gnijezdo.

Sada je sve spremno, i to u pravi čas jer se zima sve više približava. Svuda se osjeća zabrinutost: hoće li se vjeverice iz raznih krajeva šume sjetiti gdje je koja ostavila svoje rezerve hrane?

Naravno da hoće! Kad mraz i led prekriju čitavu šumu, najiskusnije vjeverice iz obitelji će se sjetiti gdje je koja ostavila svoju zimnicu.

21 Šuma je dobila zlaćano ruho

»Kakav divan dan!«, reče Miličina mama, zadivljena zlatnosmeđim bojama jeseni koja je svemu u vrtu davala neki poseban, gotovo nestvaran sjaj. »Volim jesen! Danas bi trebalo prošetati šumom, tako je lijepo!«

I tako su, odmah poslije ručka, Milica i njena majka krenule putićem što vodi u šumu. Prvo su prešle preko polja gdje su se sasvim približile velikim prepelicama. Ove su se ptice uplašile, misleći da im prijeti neka opasnost pa su se udaljile, Nenaviknute na prisustvo ljudi, i ševe su odmah poletjele, ne prestajući pjevušiti svoju divnu, popodnevnu pjesmicu.

Čim su ušle u šumu, Milica i njena mama su se našle okružene dubokom tišinom, koju je tek na trenutak prekidao šum lista koji se otkinuo s grane i pao na zemlju. No, krajolik je bio zaista veličanstven: kao da je zlatna kiša prekrila svaku biljku, svako drvo, granu, list, paprat i mahovinu. Kao da se svaki list, dok je padao s drveta, presvlačio tim zlatnim prahom!

Zadivljene čudesnim prizorom oko sebe, majka i kćerka su kao začarane stajale bez riječi; uplašile su se da ne prekinu jesenju čaroliju.

22 Skrivanje ispod paprati

Listovi većine drveća i grmlja u šumi su dobili lijepu, crvenu boju. Paprat, nazubljena poput čipke, dobila je boju staroga zlata i sada šuška poput nježne lepeze i pri najmanjem povjetarcu. Na trenutak je njen čudni šum iznenadio dva zečića koja su se odmarala pod njenim velikim listovima.

Frrrttt! Jedan zekan je, onako uplašen, odmah odskočio ustranu i sakrio se pod guste zavjese od listova paprati. Spazivši bijelu čupu prijateljeva repa, drugi je zeko skočio usred zlatnožute paprati iz koje mu se ama baš nikako nije bilo lako niti jednostavno izvući.

Sada je na njega došao red da se sakrije. Brzo se uvukao u žbunić, čučnuo u zaklonu od lisnate grane i čekao... Iznenada primijeti da se nešto miče ispod saga od lišća i odmah zatim ugleda životinju šiljate njuškice koja mu se brzim skokovima približavala. Bila je to lasica, čije je krzno dobilo istu boju kao i stabljike i listovi u šumi, pa je zaista nije bilo lako opaziti. No, brzi zekan je još uvijek imao dovoljno vremena da pobjegne.

Vidjevši ga kako bježi koliko ga noge nose, i njegov se prijatelj odmah uputio za njim.

23 Jesen u sobi

»Htjela bih uljepšati svoju sobu«, reče oduševljeno Milica. Odluči na velikom komadu papira napraviti kolaž od lišća što ga je proteklih dana sakupila u šumi.

Rasporedila ih kao prava umjetnica a zatim ih je, jedan po jedan, počela pažljivo lijepiti na pripremljeni papir. Bilo je tu listova s najrazličitijeg drveća: od velikih, dlanastih listova divljeg kestena do onih duguljastih i tankih od vrbe, a zatim i onih s hrasta, topole, javora, a svaki se odlikovao drugačijom bojom, tipičnom za svoju vrstu.

24 Neobična flota

Jaka kiša i vjetar nisu dopustili Katici i Marku da izađu iz kuće, pa su se sada dosađivali sjedeći u tišini. Planirali su izlet biciklima, možda posljednji u ovoj sezoni, nogometnu utakmicu i tko zna što sve još, no sada od svega toga nije moglo biti ništa. Što da rade?

»Zašto ne napravite brodiće?«, reče mama.

»Brodiće?«, začuđeno se pogledaše Katica i Marko.

»Vjerojatno te ova voda što se slijeva s neba podsjetila na brodiće?«, dobaci Marko.

»Ne, došla sam na pomisao o brodićima kad sam na stolu vidjela ovu lijepu košaricu s orasima«, odgovori mu majka.

Djeca su se još jednom pogledala u čudu, no za to se vrijeme, mama dala na posao. Uzela je nekoliko oraha i slomila im ljudske na divje polovice. Tako je dobila korita čamaca! Sada je u svako od njih stavila po jednu šibicu i pričvrstila je kapljicom voska, pa su tako čamčići dobili svoje jarbole, na koje je stavila komadiće raznobojnog papira da budu jedra.

I tako su sada svi prionuli na posao. Čistili su orahe i uskoro napravili pravu flotu koja je neko vrijeme ostala »usidrena« na polici.

25 Vjetar i zmaj

Jak vjetar s dosta jakim udarima mamio je Zorana da izađe sa svojim zmajem. »Hajde, vjetru, puši što jače možeš, ponesi mog zmaja visoko«, razdragano je mrmljao dječak dok je trčao preko polja, držeći u ruci kraj užeta, zavezanog za zmaja.

No, zmaj je čas uzlijetao uvis, da bi se zatim zavrtio i izgubio visinu, leteći u krivom pravcu. Najzad poleti visoko, visoko, kao da se ipak odlučio poslušati Zorana, koji oduševljeno povika: »Leti, leti, moj zmajčiću, visoko, visoko!« Kad pogleda uvis, vidje svog zmaja visoko na nebu.

26 Ljepotan labud

Blistavo bijelog perja, duga vrata i crvenoga kljuna, mladi labud je lagano klizio mirnom površinom jezera. Koliko se samo promijenio od prošloga proljeća!

Od ružnog, sivkastog pačeta, velikih izbuljenih očiju i nezgrapnih pokreta, izrastao je u predivnu pticu, raskošnog perja i kraljevskog držanja. Čim su ga ugledale, patke su se sakrile u trstik, da mu se izdaleka dive i odaju priznanje njegovoj ljepoti, dok su se, u usporedbi s njim osjećale nekako malene i nevažne.

27 Vodena koka

Op! Op! Op! U niskom letu je vodena koka prelazila baru, brzim pokretima skačući s lokvanja na lokvanj.

Žurila je prema kraju, gdje je voda svježija i rastinje bujnije. Nadala se da će tamo sresti žabice kojima će ispričati sve posljednje barske novosti.

No, u ovo doba godine nije bilo lako naći žabe, jer su vjerojatno spavale negdje na dnu, u mulju. Ipak su, kad je vodena koka stigla, izašle da je pozdrave svojim glasnim kreketanjem. »Što ima novo? Što ima novo?«, pitale su je, a ptica odgovori: »Zamislite samo, posjetila nas je jedna vjeverica! Htjela je prijeći na drugu stranu bare, i to najkraćim putem, i tako je: pluf! upala u vodu i otplivala do druge obale. Kad je najzad izašla napolje, počela se vrtjeti u krugu kako bi sa sebe otresla vodu. Kako je to bilo smiješno! Mi smo se, pernata stvorenja, odsrca smijali!«

Što je bilo poslije?, radoznalo će žabe.

»Poslije smo pratili tri mlada, zelenoglava patka na daleki put, a došle su i neke patke, zatim...«

I tako je vodena koka nastavljala pričati novosti, satima i satima, kao prava barska pričalica!

28 Crne liske na jezeru

Desetine i desetine crnih liski, ptica s bijelom lisom nad crnim kljunom, sakupilo se na mirnoj površini vode da se odmore. Spavale su jedna do druge, pa su izgledale kao mnoštvo crnih pera na srebrnom ogledalu. Uspavljivalo ih je blago talasanje vode na kojoj su se ljuljuškale, sve zajedno.

Patke su se držale podalje od njih, jer su čule da crne liske nisu nimalo simpatične i da ne vole pričati s drugim pticama. Pa ipak, kroz nekoliko će dana ove tihe, nezvane gošće, otići dalje svojim putem.

29 Jazavec lijepog ponašanja

Ovaj debeljuškasti stanovnik šume, jazavac, ponekad se zaista ponaša neučtivo. Sviđa mu se da sjedi ispred svoje jazbine i satima češka dugim noktima svoje gusto krzno. Ponekad se izvrne na leđa pa gladi trbuh, što morate priznati, i nije baš uljudno.

No, kada jede orahe i lješnjake, ovaj se sisavac ponaša kao pravi gospodin koji je na najbolji način savladao pravila bon-tona. Iz ljuske izvlači plod, pažljivo ga uzima u šapu i prinosi ustima, kao da uza se ima najboli pribor za jelo.

30 Zaboravna vjeverica

Odakle toliko nervoze u šumi? Pa, evo, mlada vjeverica je zaboravila gdje je spremila svoju zimnicu: lješnjake, orahe, žirove, bukvice i ostale suhe plodove, zalihe hrane kojom će se za vrijeme zime prehranjivati.

No, vjeverica se nije predavala. Tražila je ispod korijenja jele, ali njeni lješnaci kao da su u zemlju propali. Nije ih bilo ni u žbunu kozje krvi, ni u borovom čestaru! Kopala je ispod kamena u nekom jarku, no tamo nije bilo njenih žirova. Naišla je na hrpice zemlje, razgrnula ih ne bi li našla barem neku bukvicu, ali bez uspjeha. Otišla je dalje da u rupi, prekrivenoj mahovinom, potraži bobice, no razočarana shvati da njih tamo nije bilo.

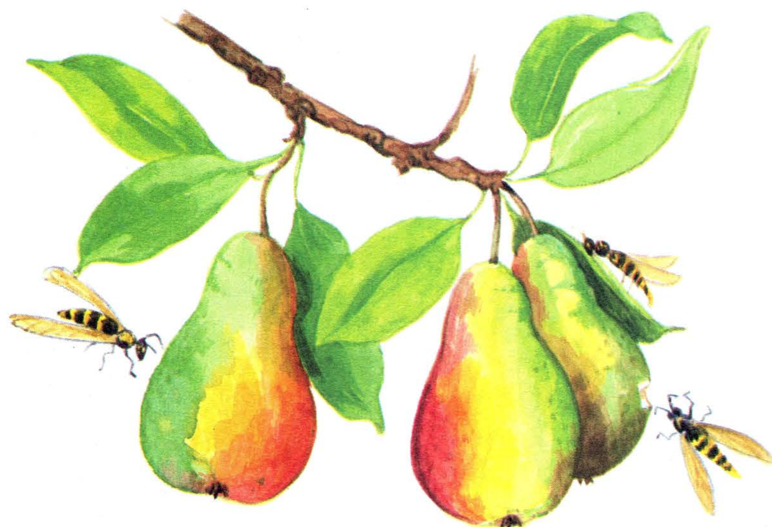
Sada već vrlo ljuta, vjeverica stade gaziti zemlju šapicama, da bi iskalila sav svoj bijes. Kad je takvu ugleda mama, priđe joj i reče: »Ne ljuti se, naći ćeš svoju zimnicu kad se najmanje budeš nadala. No, neka ti ovo bude pouka! Kada se sprema hrana za zimu, prvo treba dobro osmotriti spremište i vidjeti je li dovoljno sigurno. Odsada zapamti da moraš više voditi računa o svojoj okolici i njenim osobitostima.«

31 Veliki strah, ni zbog čega

Toga se dana magla nikako nije razilazila. Onako gusta, potpuno je prekrivala polje, pa je zeko morao širom otvoriti oči da bi bolje vidio, no ni to mu nije mnogo pomoglo: svuda oko njega je bila sama bjelina. Naćulio je uši, ali ništa se nije čulo.

Iznenada mu neka čudna prilika, velika i strašna, prepriječi put. Zeko se uplaši kao nikad prije i počne bježati koliko su ga noge nosile. Toliki strah, ni zbog čega, jer se iz magle samo naziralo strašilo za vrapce, koje je zeko vidjao svakoga dana kad je dolazio u vrt.

1 Jesenske kruške

Slabo jesensko sunce je grijalo zrele kruške u voćnjaku. Ponosno su visile sa svojih grana, šepurila se kao da su htjele reći: »Dođi i uberi me!«
Za jesensko sunce često kažemo da je »zubato«. To je stari narodni izraz koji znači da sunce, iako naizgled isto kao ono ljetno, više nema ni onu toplotu, ni sjaj. No, i ono je dovoljno da pomogne kruškama u sazrijevanju, da im osigura i najveću slast.

Ose to vrlo dobro znaju pa ih zato, kao veliki ljubitelji svega što je slatko, uvijek prve isprobaju.

---

2 Bubamara bira kuću

U bašči više nema krastavaca. Vrtlar Ivan ih je sve pobrao. Iščezle su i biljne uši koje su se neprestano penjale po stabljikama biljaka. Uništio ih je prvi mraz. A ako više nema biljnih ušiju, čime li se hrane naše bubamare? Ničim? Pa, one jedu samo biljne uši, a ako su ove iščezle, zar će onda umrijeti od gladi?

Ne, ipak neće umrijeti. Od trenutka kad je presušio njihov izvor hrane, bubamarama ne preostaje ništa drugo nego da odu na počinak: morat će prespavati cijelu zimu. Kad se dobro ušuškaju u toplome i kad se prestanu kretati, one gube svaku želju za hranom, jer samo kretanje budi njihov apetit. Sjetite se kako su ljetos trčale po stabljikama ruže, kako su letjele s jedne na drugu granu jabukova drveta.

Sada, tokom duge zime, više neće ni letjeti i penjati se, ni trčati, samo će se odmarati. Zato moraju pronaći odgovarajuća prenoćišta. Tako je naša poznanica, žuta bubamara sa šest crnih točkica na krilima, pronašla drvenu kućicu i uvukla se u pukotinu na lipovoj gredi.

3 Izbirljiva bubamara

Crvena bubamara, sa samo dvije crne točkice na krilima, izabrala je kao noć plavi, baršunasti ukras na zavjesi u sobi, da u njemu prespava svoj zimski san.

Ova je bubamara uvijek imala vrlo profinjen ukus, pa je jedva uspjela pronaći kuću koja će joj sasvim odgovarati. Bilo je i drugih zavjesa i ukrasa: od satena, svile, kretona pa izbor nije bio baš lak. Najzad se ipak odlučila za baršun koji je ipak najmekši i najtopliji, a plava boja je umirujuća i upravo pogodna za sladak san.

4 Jesenje cvijeće

U Jasninom vrtu sada prevladavaju žuta, narandžasta i crvena boja. To su tople, tipično jesenje boje, koje se kad grane jesensko sunce, počinju prelijevati zlatastim sjajem.

Ujutro sunce sve kasnije izlazi, a posljednjih je dana neprestano padala jaka kiša. Pa ipak, u vrtu još uvijek ima cvijeća, možda posljednjeg ove sezone. Tu su velike dalije skrletnocrvenih latica i one manje dalije, jarkožute boje. Ima i zvjezdica, nježno ljubičaste boje koja je prava suprotnost ostalim, jarkim cvjetnim bojama.

5 Mrki medvjed i pčelinje saće

Gore na visokim planinskim obroncima, u gustoj šumi, došlo je vrijeme da male, zlatne pčele privedu kraju svoj teški, ljetni posao. Vrijedne sakupljačice su mjesecima neumorno sisale nektar iz tisuća i tisuća malih cvjetova što su rasli na planinskim livadama. Tokom ljeta je gore bilo tako tiho, ali se vrijednim sakupljačicama ipak dogodila velika nezgoda koju nitko nije mogao predvidjeti.

Jednog toplog popodneva, na samom kraju ljeta, u jednom jedinom trenutku, izgubile su nekoliko svojih saća. »Patatrak!« iznenadio ih je nepoznati šum.

»Tko li je to sada?«

Mrki medvjed! Možda zvuči nevjerojatno, ali ova životinja još uvijek luta zabačenim, mirnim šumama. Pošto je obišao krug oko drveta, podigao se na stražnje noge i uvukao svoju veliku, prednju šapu u rupu u stablu. Pčele stražarice su odmah reagirale: isukale su svoje žalce i munjevito se ustremile na njegovu njušku, koja je inače najslabija točka svakoga medvjeda. Iako se morao povući, medo je ipak imao dovoljno vremena da zgrabi nekoliko saća.

Pošto je lopov pobjegao, pčele su odmah počele popravljati svoj dom i nadoknađivati nanesenu štetu. Sada je zima na pragu i sve je teže naći još koji cvijet. Dani su sve kraći, pa je sve bliži dan kada će se potpuno povući i zatvoriti u svoje tople i ugodne duplje.

Za razliku od njih, pčele što žive u kestenovom stablu, nekoliko stotina metara niže, povući će se u svoje duplje znatno kasnije. Ipak, treba dodati i ovo: košnica ovih pčela je pravi luksuzni hotel u usporedbi s košnicom njihovih planinskih rođaka. No, zato su planinske pčele snažnije i otpornije od ravničarskih pčela.

6 Lisica i prolom oblaka

Kao da su svi oblaci, što su se danima sakupljali na nebu, odjednom pukli! Nastao je pravi prolom oblaka, tako da je kiša lila kao iz kabla.

Guste, kišne kapi su se poput zavjese spustile na šumu i otkidale s granja i posljednje preostale listove. Voda se slijevala niz drveće, natopila travu, paprat i mahovinu te preplavila stazice i puteljke.

Nastao je pravi potop!

Ispod guste krošnje se čulo muklo hučanje, šuštanje i grgoljenje vode. Potmula tutnjava groma i sijevanje munja pratili su ovaj prolom oblaka. Čitavom su šumom odzvanjali neobični zvuci.

Lisicu, koja je pošla u šetnju, iznenadilo je nevrijeme. Na trenutak je zastala, zbunjena neplaniranim kupanjem, da bi zatim krenula, malo desno, malo lijevo dok, najzad, nije ugledala šupljinu u stijeni i brzim skokovima stigla do nje. Tu se sakrila.

Dobro zaštićena u sigurnom zaklonu, lisica je najzad odahnula i, kako više nije imala nikakvih briga, pustila je da je uhvati san.

7 Upomoć! Upomoć!

Toga lijepog, sunčanog popodneva lisica je pomolila glavu iz svoje jazbine i šiljatom njuškom s dugim brkovima pažljivo ponjušila zrak. Škiljila je lukavim, žutim očima koje su imale podozriv sjaj. Pripremila se za izlazak i jedan, dva, tri: iskočila napolje. Šetnja je mogla početi.

Lakim korakom se uputila kamenim putićem, pokrivenim žutim lišćem, nastavila ispod već gotovo potpuno ogoljelog drveća i stigla do kraja šume, odakle se pružala livada.

»Upomoć! Upomoć!«, pištao je mišić koji je odmah prepoznao njenu šiljatu njušku. »Upomoć! Upomoć!«, ponavljao je izbezumljen od straha, uvlačeći se u svoju rupu što je brže mogao.

Lisičin ponos je bio povrijeđen, jer joj je siguran plijen pobjegao ispred nosa, no ona nastavi dalje, kao da se ništa nije dogodilo.

»Upomoć! Upomoć!«, vikala je sada jarebica, izletjevši iz stručka vrijesa da bi odmah, onako uplašena, odletjela što više.

Nezadovoljna lija je samo odmahnula glavom, te se vratila u šumu.

»Upomoć! Upomoć!«, čuo se glas sivog zeke koji ju je vidio kako dolazi. Ovaj put lisica pojuri za plijenom. Je li ga uhvatila?

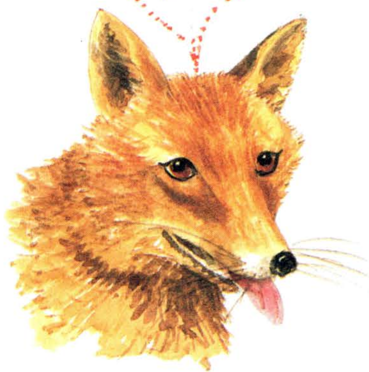
8 Lisica se seli

Voliš li selidbe? Sviđaju li ti se promjene i nova mjesta? Ne znaš? Pa razmisli malo, mogli bismo o tome porazgovarati.

Što se lisica tiče, one imaju dosta iskustva sa selidbama. Mogle bi ti jasno i glasno reći da su veliki ljubitelji promjena i novina. No, lisica je vrlo oprezna životinja, tako da nikome ne daje svoju novu adresu. Ako netko sazna gdje je njena jama, ona odmah traži drugu. Zato velika, crvena teta lija sada hoće useliti u prizemlje jazavčeve kuće.

9 Gladna lija

Teta lija se praznih šapa vratila iz lova pa je bila vrlo neraspoložena. Možda je mjesečeva svjetlost bila prejaka pa su je lako mogli vidjeti? Možda je poljski mišić javio svojoj družini da ona dolazi, pa su se svi sklonili na sigurno mjesto?

To je vrlo teško otkriti no lija, svjesna svoje lukavosti i okretnosti, nikako nije mogla odgonetnuti što se zaista dogodilo. Odlučila je krenuti u novi lov, u pravcu sela.

Lukava lija se sjetila nekog velikog kokošinjca, u kome su bile same debele, dobro uhranjene koke a u mreži, što je ograđivala živinarnik, nalazila se rupa kroz koju se lako mogla provući, a da pri tom ne probudi psa čuvara koji je u ovo doba noći spavao tvrdim snom. Od same pomisli na to, potekla joj je voda na usta, no kad je najzad stigla do mreže, vidjela je da je rupa zakrpana.

U međuvremenu je njena glad sve više i više rasla, a zna se da se praznog želuca ne može donijeti nijedna pametna odluka. Zato je okrenula glavu i krenula natrag, dok su joj noge prosto drhtale od slabosti. Jadna je već pomislila da je ozbiljno bolesna, pa je požurila da što prije stigne kući.

10 Nogometna utakmica

Prazna se limenka, zvekećući, kotrljala puteljkom po kamenju.

Radoznali lisičići su sa zanimanjem počeli razgledavati ovu čudnu stvarčicu. Još nikada nisu vidjeli nešto takvo! Nitko se od njih trojice nije usuđivao da je prvi dotakne. Najzad najodvažnije mladunče skupi hrabrost i njuškicom odbaci konzervu koja poleti dalje. Tako je počela nova igra: šutiranje čudnog predmeta. Bing! Bang! Limenka je zvečala! Lisičići su se čitav sat ludo zabavljali, odigravši tako svoju prvu nogometnu utakmicu.

11 Zlatno cvijeće s Istoka

Vrtlar Ivan je pripremao biljke za prodaju na trgu. Bilo je tu mnogo lijepih cvjetova koji su svojim živim bojama osvježavali jesenje sivilo. Bili su tako raznobojni: ružičasti, ljubičasti, žuti, zlatni; različitih latica, uskih, širokih, nazubljenih, zvjezdastih i okruglih. Ovi su lijepi cvjetovi doneseni k nama s Istoka.

»Kako im je ime?«, upitala je Katica.

»To su krizanteme«, reče vrtlar.

A krizantema je grčko ime, sastavljeno ustvari od dviju riječi koje znače: zlatno cvijeće.

12 Šutljivi zeleni djetlić

Vidjela sam šutljivog zelenog djetlića! Zar mi ne vjeruješ?

Znam da si čula kako je zeleni djetlić najčešće najbučniji i najdosadniji susjed kojeg se može zamisliti. Kad se samo sjetim kako je bez prestanka lupkao kljunom o koru drveta!

Kako je samo bio tvrdoglav! Susjedi su ga molili da makar na trenutak prestane s kljucanjem, kako bi im se uši barem malo odmorile, ali ih on uopće nije slušao. Tup! Tup! Tup! Neumorno je nastavljao, kao da nikada neće prestati.

A ipak je prestao, vjeruj mi, vidjela sam ga svojim očima.

Stajala sam na prozoru što gleda na vrt, kad se iznenada pojavio. Odmah sam ga prepoznala po sjajnom, zelenom perju i jakom kljunu.

Mirno je skakutao po travi, zaustavljajući se neko vrijeme tu i tamo, uvijek u istim vremenskim razmacima, kao da u sebi ima ugrađen neki mehanizam.

No, to me nije iznenadilo, jer je to značajka mnogih sličnih ptica, ali da djetlić može šutjeti, to nikako nisam mogla povjerovati. Kroz otvoreni prozor sam ga gledala kako skakuće i kljuca vlažnu zemlju, a da pri tom ne ispusti ni najmanji šum.

13 Hvatanje glista

Blizu žbuna jorgovana, na kojem više nije bilo mirisnih grozdova punih sitnih cvjetića, primijetila sam nešto poput saga od mahovine na kojem je bilo na tisuću sitnih rupica. To me odmah podsjetilo na zelenog djetlića. Samo je on mogao napraviti tolike rupe: iz njih je izvlačio gliste.

Ispod travnatih hrpica zemlje gliste su čule zvuk, sličan udaranju kišnih kapi, koji se ravnomjerno ponavljao, pa su neoprezno izašle napolje da pogledaju. U tom bi ih trenutku spremni djetlić dočekao i »hop«, progutao jednim zalogajem!

14 Kradljivica svraka

Odakle dolazi ovo neprestano, piskutavo, kreštanje?

Čije li je to crno i bijelo perje te dugi rep što se prelijeva plavičastim sjajem?

Pa čiji bi bio, ako ne svrakin. To je ona poznata ptica što ima neke neobične osobine, po kojima se izdvaja od ostalih. Kao prvo, kad dođe zima, ona nikada ne odlazi u tople krajeve kao druge ptice. A zašto? Pa jednostavno, ona uspijeva pronaći hranu i tokom hladnih, zimskih mjeseci, jer se hrani bobicama, zrnjem i raznim sjemenjem, a ne samo kukcima, ličinkama i crvima. Tako ona uvijek ostaje s nama da nas razveseljava svojim cvrkutom na već ogoljelom i tužnom drveću u parkovima.

No, ona ima još jednu osobinu kojom se razlikuje od ostalih ptica: kaže se da je svraka velika kradljivica.

»Kradljivica?«

»Da, kradljivica!«

Čini se da je privlači sve što svjetluca: obojeno kamenje, prstenje, kopče i ostali slični predmeti.

Zato, pažnja molim: kada u okolici vidite svraku, čuvajte svoje stvari, da vas ne pokrade!

15 Tošo i jabuke

Iako je prohladno, danas je lijep i vedar dan, pa ga je teta Milka odlučila iskoristiti kako bi završila jesenju berbu. Zorica je došla da joj pomogne, a za njom se u voćnjak ušuljao i njen mali mačak Tošo.

No, djevojčica je odmah uvidjela da je toga dana neobično živahan i da će napraviti mnoštvo vragolija, jer je nijednom nije htio poslušati, iako ga je strogim glasom opominjala.

Počelo je tako što se popeo na ljestve, pa je malo trebalo da mu teta Milka stane na rep, kad je silazila s drveta. Možete zamisliti što bi se dogodilo nakon toga? Kako nije bio zadovoljan, skočio je na vrh naslaganih drvenih sanduka u koje je trebalo stavljati jabuke. Sanduci su se najprije opasno zaljuljali, a zatim stropoštali jedan preko drugoga. Za tren oka se Tošo našao na travi, ležeći na leđima sa sve četiri noge u zraku, dok su svuda oko njega bili razbacani drveni sanduci.

Ovaj put se mačak ozbiljno uplašio i odlučio da se udalji s mjesta nesreće. Otišao je u voćnjak gledati kako se odvija berba.

Pretvarao se kao da se ništa nije dogodilo, odsjedio mirno neko vrijeme i najzad otišao te se smjestio u kola koja su se nalazila u blizini.

16 Jabuke u ostavi

Zorica i Goran su došli kod tete Milke da pogledaju sakupljene jabuke.

»Kako divno mirišu!«, uzviknu djevojčica.

A miris se širio po velikoj, hladnoj, polumračnoj prostoriji, u kojoj je teta Milka smjestila ubrane jabuke.

»Ovdje se slabo vidi!«, bunila se Zorica. I zaista, svjetlost je ulazila samo kroz prozorčić.

»Zašto je ovako mračno?«

»Zato što će se u mraku jabuke mnogo bolje očuvati. U hladnim prostorijama, gdje nema puno svjetlosti, ove voćke mogu dugo ostati svježe u drvenim sanducima, koji su neka vrst kreveta za jabuke«, objasnila je teta Milka.

»Tvoje će jabuke stalno stajati ovdje?«, pitao je Goran.

»Da, s vremena na vrijeme ćemo ih obići, da im promijenimo mjesto i vidimo je li se koja pokvarila. Ako primijetimo da su se na nekoj voćki pojavile tamne mrlje, moramo je odmah odstraniti jer bi za vrlo kratko vrijeme mogla pokvariti i ostale jabuke, naročito one koje su u njenoj blizini. Ova bolest je zarazna i širi se vrlo brzo. Osim toga ćemo tokom čitave zime dolaziti ovamo da izaberemo najljepše jabuke.

17 Što se pravi od jabuka

Danas smo na satu poznavanja prirode učili o jabuci. Na velikoj ploči nam je učiteljica, kredama u boji, detaljno crtala nastajanje i razvoj jabuke, od cvijeta do zrelog ploda.

Nakon učiteljičinog predavanja, počelo se pričati o vrstama jabuka koje su, osim što su ukusne za jelo, i vrlo važne za naše zdravlje.

»Znate li što se sve može praviti od jabuka?«, pitala je učiteljica.

Odgovori su kao kiša pljuštali sa svih strana.

»Samo jedan po jedan, molim!«, pokušala je učiteljica zavesti red, dok su dječje oči sjale u silnoj želji da što prije kažu odgovor. I ovaj put jabuka nije nikoga ostavila ravnodušnim!

»Od jabuka se pravi torta!«

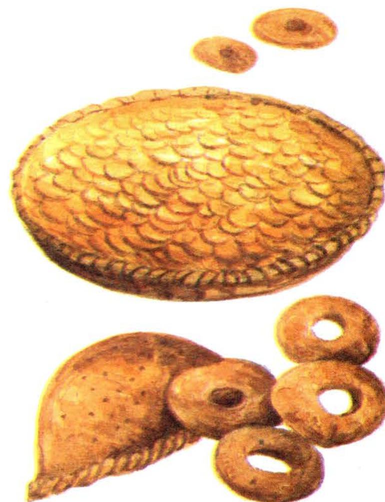
»Marmelada!«

»Pita od jabuka!«

»Jabukovača ili vino od jabuka«, rekao je dječak sa sjevera.

»Dobro je, dosta! Kao da čitate jelovnik nekog restorana!«, uzviknula je učiteljica.

Iako su jabuke obične i možda mnogo manje privlačne od drugog voća, mora se priznati da su najomiljenije.

18 Jastuk za ježa

Ježić je šetao vrtom. »Kako je hladno«, mislio je, »došlo je vrijeme da pripremim svoj krevet za zimu!«

I tako je ježić počeo polako sakupljati lišće i u zubima prenositi list po list u svoju jazbinu.

Cijeli dan je trčkarao tamo-amo i donosio na hrpu suhe listove bukve i breze, zajedno s travama i uvelim, sasušenim cvjetnim laticama. Posao je najzad bio završen. S olakšanjem je legao na svoj jastuk, okrenuo se na jednu, pa na drugu stranu, kako bi u njemu napravio udubljenje da mu bude što udobnije.

19 Sunce je tužno

Na svoje veliko iznenađenje, Zoran je otkrio da sunce svakoga dana sve kasnije izlazi i da se više ne nalazi na istom mjestu kao ranije. Prošloga ljeta, točno u osam sati ujutru, ono je sijalo ravno kroz dječakov prozor, pa je morao spuštati zastore, a sunce je izgledalo kao velika, užarena lopta, tamo gore, iznad kestena u vrtu.

No, kada je ovih dana, također u osam sati ujutru, ustao i otvorio prozor, od sunca nije bilo ni traga ni glasa. Sve je još uvijek u sjeni, nema dovoljno svjetlosti, pa bi se dječak najradije vratio u krevet. Kad se samo sjeti ljeta, kad su ga u to vrijeme ptice svojom pjesmom mamile da odmah istrči u vrt.

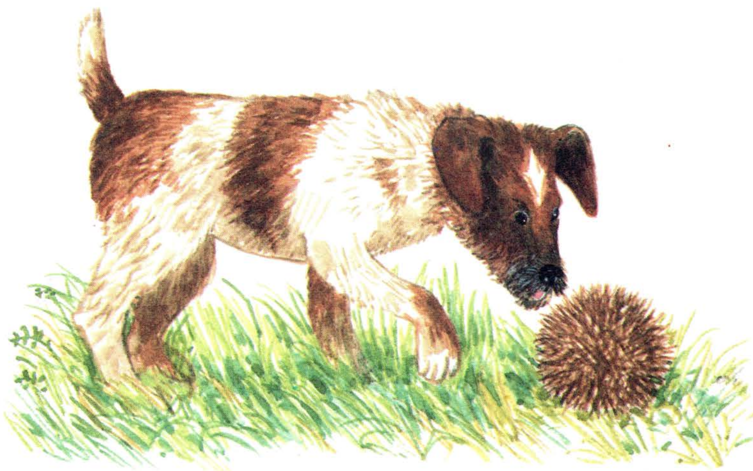
Nedjeljom, kada Zoran ustane sat vremena kasnije, on ugleda sunce, ali ono nije tamo gdje je bilo ljetos u to doba: sada tek prelazi grm s lješnjacima. Više nije onako sjajno i toplo, već nekako blijedo ili, kako bi narod rekao: »zubato«, pa se jedva probija kroz maglu. A da i ne spominjemo dane kada se uopće i ne pojavi, jer ostaje iza oblaka!

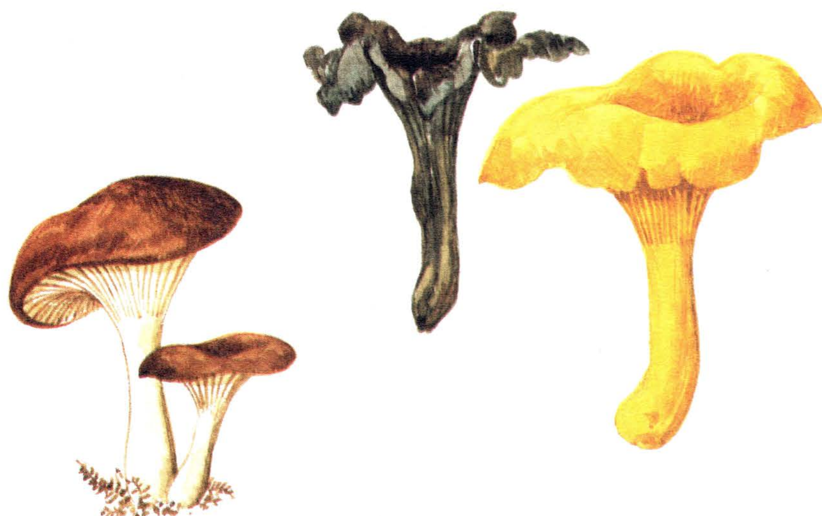
Zoranu se nije svidjalo ovo »bolesno« sunce. »Moraš shvatiti da je jesensko sunce uvijek takvo. Iako je slabo i blijedo, ipak nam je drago«, objašnjavala mu je majka.

20 Kaktus ili jež

Ježić je odlučio još malo popuniti svoj jastuk na kojem će prespavati zimu. Zato je krenuo po još malo suhog lišća. I tako, dok je trčkarao tamo-amo, odjednom se nađe, njuškicu u njuškicu s velikim psom čuvarom s imanja. Dok ovaj još nije ni shvatio što se događa, ježić se pretvorio u bodljikavo klupko!

Zbunjen pas se sada okretao oko njega, u čudu gledajući lopticu punu nakostriješenih bodlji i, zaključio da je to sigurno neki kaktus koji se kreće, te odluči da je bolje ostaviti ga na miru – i ode svojim putem.

21 Mnogo, mnogo gljiva

Poslije obilnih kiša, u šumi se povećala vlažnost, pa je izniklo mnoštvo gljiva. One nemaju ni pravo korijenje, ni lišće, ni stabljiku. Ima ih mnogo vrsta. Obično imaju lijepe šeširiće koji stoje na debljoj ili tanjoj nozi. Neke su u obliku trubice. Mogu biti žute, bijele, smeđe, crne, crvene i tko zna kakvih sve još boja. Rastu u šumama i na poljima.

Gljive se mogu jesti sirove, pirjane i pržene, a neke vrste spadaju u red najvećih specijaliteta. No, pažnja molim: ima i onih koje su otrovne pa ih se ne smije jesti.

22 Poskok i jež

Idući stazicom naš ježić ovaj put nije susreo psa s gospodarstva, već poskoka, zmiju koje se vrlo plaši.

Poskok je zmija otrovnica i nema nikakvog razloga da se boji ježa, ali zato jež, kad god se nađe pred svojim opasnim neprijateljem, mora upotrijebiti sve svoje obrambene sposobnosti i pamet, ako želi ostati zdrav i čitav. Kao prvo, mora se odreći i same pomisli da nastavi sa šetnjom, a i sakupljanje lišća prelazi u drugi plan, jer je borba za život važnija od svega.

Jež najprije stavlja u pripravnost svoje glavno oružje: preko glave navlači bodljikavi oklop, istovremeno, njime štiti i bokove koji su njegova slaba točka, a zatim uspravlja i one najduže i najopasnije bodlje.

Pred tako dobro opremljenim ratnikom, poskok više nema mnogo izbora, pa se mora udaljiti što je prije moguće. Mogu vam reći da mu je to i najpametnije jer, kad bi napao ovog odlučnog ježa, on bi ga bez mnogo ustručavanja nabô na svoje bodlje i udarao njime o zemlju dok ne izdahne. Zato je maleni, naizgled bezopasni ježić, vrlo korisna životinjica jer nas štiti od opasnih zmija.

23 Slatka, jesenska noć

Pa nisu baš sve jesenske noći hladne. I jesen ima svojih toplih dana kojima se naročito raduju ježevi pa onda uvijek odlaze u povrtnjake i voćnjake na još koju gozbu.

A jelovnik je obično raznolik i bogat. Nađe se tu koja lijepa jabuka da im poboljša apetit, zatim i još neka zaostala šljiva, jedna od posljednjih ove sezone, gljiva ima koliko ti srce zaželi, a svi znamo kako su one ukusne. Najzad su tu i žirevi i bukvice što krckaju pod zubima pa predstavljaju pravu poslasticu, bez koje nijedan ručak nije potpun.

24 Košuta i lane

Krajem tjedna je mali Boro došao u posjetu svojoj teti Mirjani. Kada se toga jutra probudio, u sam cik zore, želio je što prije krenuti u istraživanje okolice.

Zato je odmah skočio iz kreveta, podigao zastore na prozorima, pazeći da pri tom nikoga ne probudi, i radoznalo pogledao van. Pred njim se ukazao gotovo nevjerojatan prizor. Vrt je bio zaodjenut prozirnom maglom, kroz koju se ipak nazirala rijeka što je brzo tekla preko kamenja. Na već sasvim ogoljelim granama divlje jabuke, više nije bilo nijednog lista, ali je ipak ostao još poneki, neubrani plod.

Iz magle se izdizalo drveće koje je raslo pored rijeke, kao da joj je htjelo prkositi. Osjećao je miris vlažne zemlje i vladala je grobna tišina.

Onda je nešto šušnulo. Boro je pažljivo pogledao na tu stranu i na rubu šume ugledao košutu i lane. Protrljao je oči, kako bi bio siguran da taj čudesni prizor nije samo san. Vitke su životinje sada obazrivo prišle voćnjaku. S najnižih grana je košuta pokušavala dohvatiti još poneki preostali, osušeni list, da bi se odmah zatim i udaljila u pratnji svoga sina. Za tili čas su oboje nestali u magli. Boris je stajao zadivljen.

25 Ježev san

Nakon nekoliko vjetrovitih dana temperatura je znatno pala, pa ježić najzad odluči da se zavuče u svoj brlog ispod hrpe drva za ogrjev. Ispruži se na udobnom jastuku od suhoga lišća, pa se poče prevrtati na ovu i na onu stranu, savijati se naprijed-nazad, protezati se dok, najzad, ne nađe položaj koji mu je odgovarao. Zatim je još malo puhao, kihao i dahtao dok, napokon, nije potpuno ušutio.

No, sve dok ne dođe ona prava ciča zima, ježić ne može utonuti u duboki san. Iako spava, do njega još uvijek dopiru svi vanjski zvuci. Tako se s vremana na vrijeme trgne, protegne na svome jastuku i okrene.

A tu se štošta može čuti: lavež psa s gospodarstva, škrgutanje zuba miša što gricka nešto u vrtu, škripa kotača seljačkih kola ili udarac šišarke što je pala na hrpu drva ispod kojih je ježeva kućica.

I tako moramo priznati da je prvi ježićev san doista nemiran i da se ova bodljikava životinjica dosta nastrahuje dok ne zapadne u onaj čvrsti, duboki, zimski san.

26 Mnoštvo bundeva

Došlo je vrijeme bundeva! Zaštićene svojim velikim listovima nazubljenih rubova, između stabljika, vriježa i velikih cvjetova, u dnu vrta su sazrele prve bundeve, plodovi najrazličitijih oblika. Tu su bundeve »savijenog vrata« i bundeve u obliku kruške, zatim »bundeve–lutalice« jer im plod nalikuje zavežljaju putnika beskućnika, a tu je i bundeva u obliku boce.

Od tikava, koje su vrsta bundeve, prave se čuturice, muzički instrumenti i... u bajkama, lijepe kočije.

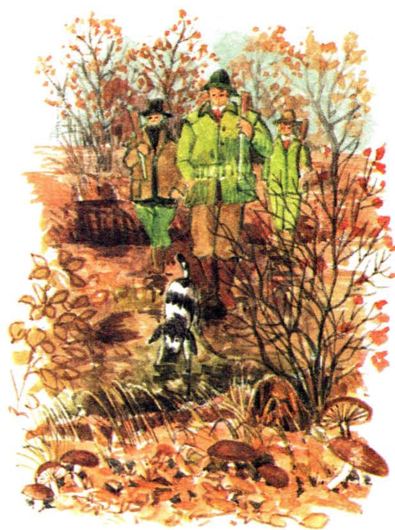
---

27 Oprezni zeko

Svakoga jutra su polja zaodjenuta bjeličastim velom izmaglice. Ponegdje se iz nje izdigne koje stablo, nazre neka kuća i u daljini, samo kao tamna mrlja, šumarak.

Čim izađe iz svoga skloništa, zeko digne njuškicu i pažljivo onjuši zrak u kojem odmah prepoznaje sve poznate mirise: miris dima iz seoskih dimnjaka, nedaleko odatle miris gljiva iz obližnje šumice, miris izoranih njiva. Zatim uspravi svoje duge uši i čuje toliko poznatih zvukova: dolje se čuje zvuk upaljenog traktora, cviljenje vodeničnog kotača što se neumorno okreće i melje kukuruz. No, iz doline dopiru i čudni šumovi, zeki nekako nejasni. Čuje se i lavež psa čuvara s gospodarstva u blizini.

Sad, nakon što je dobro oslušnuo sve zvukove, zeko može krenuti u svoju uobičajenu šetnju poljem što se proteže ispred njegova brloga. Iznenada dva oštra pucnja zaparaše zrak, praćeni lavežom nekih nepoznatih, nimalo prijateljskih pasa. Takve zvukove zekan nikada prije nije čuo, no instinkt mu je govorio da predstavljaju veliku opasnost za njega pa zato, ne gubeći vrijeme, pobježe koliko su ga noge nosile.

28 Smiješni zeko

Ispred ulaza u svoj brlog, svakog dana kad se vrati kući, zeko izvodi neku čudnu gimnastiku: uspravlja se na zadnje šape, a prednjima počinje gladiti trbuh i lupkati ga, kao da pred sobom ima kakav bubanj.

Poredani na granama, jedan do drugoga kao da su u kinu, crvendaći su se ludo zabavljali gledajući ga. »Ah, evo našeg prijatelja zeke, opet izvodi svoju ludu gimnastiku!«, rugale su se ptičice. No, ne možemo im zamjeriti, jer je zeko zaista bio smiješan!

29 Lukavost spašava glavu

Zeko je ponovo čuo onaj neprekidni, nepoznati lavež. Ovaj put ugleda i uzrok te buke, lovačkog psa koji je trčao prema njemu, užarenih očiju, isplaženog jezika i brzih šapa što su savladavale svaku prepreku na koju su nailazile.

Naš prijatelj zeko je imao samo jedan, jedini izlaz: lukavost! U trenutku kada je trebalo da bude uhvaćen, spretnim je trzajem tijela potpuno zbunio protivnika: odskočio je na suprotnu stranu, na onu gdje je pas maločas doskočio, i tako spasio živu glavu!

30 Brzi kao zečevi

»Ispustila mi se guma na biciklu«, žalila se Katica.

»Onda uzmi pumpu i napumpaj je, to barem nije nikakav problem«, odgovori joj Marko.

»Molim te, napumpaj mi je ti«, uporno će djevojčica.

»Dobro«, bezvoljno će Marko, praveći se da mu je to teško, iako ustvari nije imao ništa protiv. Mehaničarski poslovi su uvijek bili njegov hobi.

Nakon pet minuta su oba bicikla ila spremna.

Marko i Katica se upute asfaltiranim putem što je dijelio dva, tek izorana polja.

Odjednom djevojčica poviče: »Pogledaj, pogledaj, eno zeca!«

»Gdje je?«, upita je brat. »Ja ga ne vidim!«

»Kako ga ne vidiš? Pogledaj tamo, desno, na kraju one duge brazde! Sada su već dvojica! Kako su lijepi!«, uzbuđeno će Katica koja je sišla s bicikla da ih bolje vidi.

I Marko se zaustavio i zaškiljio očima, pokušavajući vidjeti taj neobični prizor. No, nije bilo lako razaznati zečeve čije je krzno bilo iste boje kao izorana zemlja. Najzad ih ipak ugleda: igrali su se i preskakali brazde na njivi.

»Vidim i trećeg zeku«, povikao je uzbuđeno.

»Da, i ja ga vidim«, odgovori mu sestra, veselo plješčući rukama.

»Hajde, penji se na bicikl da ih stignemo«, predloži Marko...

I upute se stazicom koja je vodila pokraj polja. Jurili su kao ludi, okrećući pedale što su brže mogli. Bili su tako brzi, brzi kao zečevi.

Kada je već izgledalo da će ih sustići, zečevi su otrčali dalje, a kad su djeca stigla do duge brazde, od životinjica više nije bilo traga.

»Pa kako? Bili su ovdje, vidjela sam ih«, razočarano će Katica!

»Ma nisu to ni bili zečevi«, odbrusi ljutito Marko.

1 Zeko promjenljivog krzna

Okrugla njuškica, duge, šiljate uši, puni obraščići, živahne tamne oči, znate li tko je to? A tko drugi do planinski zeko, promjenljivog krzna. Koliko se samo promijenio tokom posljednjih mjeseci!

Njegovo, ljetos tamnosmeđe krzno, s prvim jesenjim danima je počelo blijedjeti, tako da je sada već gotovo bijelo. Je li on to upao u hrpu brašna ili ga je netko posuo šećerom? Pa, naravno da nije! Njegovo je krzno postepeno gubilo boju, kako bi do zime bilo isto onako bijelo kao snijeg koji će prekriti planinska polja i pašnjake na kojima zeko živi.

2 Stižu lososi

Već nekoliko dana u nemirnom se planinskom potoku pojavljuju čudne ribe što iskaču na površinu. Na vodenoj se površini, samo na trenutak, kao da je bljesnula munja pojavio veliki, srebrni losos. Skočio je vrlo visoko, preletio veliki kamen što je stršio iz potoka i pao s druge strane, izgubivši se u bijeloj pjeni.

To je losos koji se s dugog puta vratio u svoj rodni potok. No, sada je narastao, a kako i ne bi, kad već godinu dana luta morima. Možete li zamisliti kakve je sve dogodovštine doživio?

Još kao dijete je naglavačke uskočio u svoj voljeni potok, u kome je prvi put ugledao svjetlost dana. Plivao je njegovim nemirnim vodama, kroz brzake, spuštao se niz slapove dok najzad nije stigao do ušća, gdje se potočić ulijevao u mirnu, veliku rijeku. Nastavio je plivati još dalje, dok najzad nije stigao do mora. Prvi put u životu se našao u slanoj vodi, među morskim strujama, ukusnim račićima i školjkama, pa je odlučio neko vrijeme ostati u toj dubokoj, lijepoj plavoj vodi.

3 Divokoze, gospodarice planinskih visova

Iznad planinskog jezera su se uzdizale visoke, strme stijene. Planina je bila tiha i mirna, kao da na njoj nema nijednog živog stvora pa, ipak, nešto se micalo na stijenama!

Uzeo sam dalekozor da bolje pogledam i ugledao sam stado divokoza.

Kako se ne strmoglave? Gore je tako strmo! Kako ih ne uhvati vrtoglavica? Baš su spretne!

Tamo gore ih nitko nije ometao, pa su ove gospodarice planinskih visova, preskakale obronke, onako strme i visoke, kao od šale! Iz daljine su nalikovale pravim balerinama!

4 Vepar i šećerna repa

Vepar ima jako razvijena osjetila i vrlo dobar apetit. Nikada nema problema u traženju hrane pa tako, čim dođe jesen, kreće u potragu za skrivenom hranom, jesenjim specijalitetima!

Jedan od njih je i ukusna, sočna i slatka šećerna repa, za kojom je divlji vepar naprosto lud! Zato je u stalnom ratu sa seljacima, koji se ljute kad dođu na njivu šećerne repe nakon što ju je posjetio vepar, jer svuda okolo nalaze raskopanu zemlju i razbacane plodove.

5 Jeleni u trku

Oko planinske kućice Ivanine bake i djeda, prostire se velika livada, obrubljena visokim jelama.

»Kad sam bio dječak«, pričao je djed, »ove su jele bile sasvim male, kao novogodišnje jelkice.«

»Jesi li ih ti posadio?«, pitala je Ivana.

»Ne, nego moj otac, tvoj pradjed, a moja braća i ja smo mu samo pomagali!«, rekao je starac.

Posljednji put je Ivana šetala livadom vozeći kolica s lutkom. Iako je bilo tek četiri sata poslije podne, počelo se smrkavati. Bilo je hladno, jer je sunce već zašlo. Zato se djevojčica poželjela vratiti kući i ogrijati se pored naloženog kamina.

Načas zastade kao da oklijeva. Sve je bilo tako mirno! Iznenada začuje neku čudnu lomljavu: zemlja je počela podrhtavati a zrakom su odzvanjali čudni zvuci, nečije ubrzano disanje. Sada se već sasvim jasno čuo topot kopita što se približavao.

Ivana je potrčala prema drvetu da se skloni, kad je na svega nekoliko metara od sebe spazila velikog, snažnog jelena koji je trčao koliko su ga noge nosile. Bio je tako brz, da se za njim dizala prašina, travke su zajedno s korijenjem ispadale iz zemlje, od koje su ostajale samo rupe na jednoj strani, a hrpice na drugoj. Za tren oka je nestao u šumi.

Djevojčica je stajala iznenađena, čvrsto pribijena uz stablo. Srce joj je snažno udaralo.

Poslije nekoliko trenutaka zemlja se ponovo zatresla. Eto i drugog jelena, doduše nešto manjeg od prethodnoga, koji je jurio kao lud. Odjednom zastade, na svega nekoliko koraka od djevojčice. Podiže glavu kao da razmišlja što da uradi i, kad se već činilo da će joj sasvim prići, okrene se na drugu stranu i pobježe.

Ivana ga je gledala kako se dugim, skladnim skokovima udaljava i nestaje u šumi.

Iako je bilo hladno, uzbuđena djevojčica to nije osjećala. Čula je samo ubrzane otkucaje svoga srca!

6 Lijina jazbina

Lijepa teta lija, gustog, crvenog repa, još uvijek nam nije pokazala svoj dom. Ona živi u udobnoj, prostranoj jazbini koju, istini za volju, nije sama napravila. Iskopao ju je i uredio nitko drugi nego jazavac.

Ustvari, lisica je samo podstanarka u jednom od prostranih stanova koje je jazo napravio u svojoj velikoj kući na više katova, u kestenovom panju. Svu ju je prekrio mahovinom i lišćem borovnice.

Ovaj je neobični sisavac u čitavoj kući prokopao hodnike na raznim razinama, međusobno povezane uskim rupama.

Sobe koje je izgradio za sebe su velike i nalaze se na višim katovima, dok je prizemlje, malo ispod razine livade, iznajmio lisici. No, ona se nije žalila jer su i njene odaje bile velike i lijepe, a imale su i još jednu prednost koja se pametnoj i lukavoj životinji neobično dopadala: iz njih je nesmetano mogla promatrati okolicu i sve što se na poljima događa.

U svom stanu je lisica imala i ostavu u koju je spremila sav prikupljeni plijen.

Da jedno drugome ne bi kvarili planove, lisica i jazavac su se dogovorili da nikada ne izlaze u isto vrijeme. Čini se da ova dva susjeda složno žive!

7 Neočekivano zatopljenje

Poslije nekoliko zaista hladnih dana i upravo ledenih noći, temperatura je iznenada porasla. Vjetar je stao, oblaci su se razišli, a zrak je odjednom postao topao: kao da zima nije na pragu.

U toplini svoje jazbine je ježić već nekoliko dana drijemao. Primijetio je ovu promjenu vremena pa se potpuno razbudio, pomolio napolje svoju njuškicu i omirisao zrak. Za sebe je promrmljao:

»Nisam valjda lud da spavam po ovako lijepom danu!«

Odgurnuo je svoj jorgan od suhog lišća, skočio iz kreveta i izašao van.

Kako je lijepo ponovo biti na nogama! Divno je ispružiti bodlje i punim plućima udahnuti svježi zrak! Ježić je tako živnuo, da se odmah uputio prema zidu u bašči i počeo se penjati.

A znate li kako će sići? Onako odvažan, bez imalo straha, sklupčat će se u lopticu i... jedan, dva, tri, skotrljat će se niza zid, kao pravo, pravcato klupko!

8 »Let« poljskog miša

Nesretni poljski miš je upravo doživio veliku nezgodu.

Toga dana je bezbrižno trčkarao duž brazde na izoranoj njivi, kad odjednom osjeti da ga netko prati. Okrenuo se i u posljednjem trenutku ugledao lisicu. U slijedećem času ga je snažno udarila njuškom da je siromah odletio u zrak.

Činilo se da za njega više nema nikakve nade, jer je već u slijedećem trenutku trebalo da bude ščepan i progutan. No, čudo se ipak dogodilo: lisica se iznenada okrenula i otišla, a da ga nije ni pogledala.

9 Dabrova splav

Zima je bila na pragu i dabrovi su to osjećali. Znali su da moraju spremiti zalihe i napraviti bogatu zimnicu za hladne dane koji su bili pred njima.

Te vrijedne životinje nikada nisu bježale od posla pa su tako, i ovaj put, radili u dvije smjene: svake noći su svojim oštrim zubima sjekli grane s drveća što je raslo uz rijeku. Zatim su grančice breze, topole i vrbe rezali na još sitnije komade, da bi zatim svu tu građu prenijeli do posebnih puteljaka, odakle su je puštali u iskopane kanale. Sada su i sami ulazili u vodu i gurali grančice do ulaza u svoje podvodne nastambe. Tu su otpočinjali oni najvažniji, završni radovi. Dabrovi su prikupljali sve ploveće grančice, ne dopuštajući da im ijedna promakne. Preplitali su ih i vezivali jednu za drugu, pazeći da ova mreža bude čvrsta. Njihov posao nije bio nimalo lak i trebalo je uložiti puno znanja, iskustva i napora da sve naprave onako kako žele.

Najzad je posljednja splav bila završena. Sada su nesmetano mogli prenositi zalihe hrane na ovim neobičnim plovilima.

10 Dabar i kupus

Naš mali prijatelj dabar je zaista neobična životinja. Kao i ostali njegovi rođaci, i on je marljiv radnik: obara stabla, presijeca panjeve, siječe grane, gradi splavi kojima prevozi hranu, podiže brane, gradi kuće, pribavlja zimnicu, skače i pliva.

Pa ipak, ponekad i on uzima slobodne dane koje provodi u odmaranju i zabavi. Plivanje je njegov omiljeni sport, pa tako satima uživa u vodi. Na kraju odlazi do vrta u blizini rijeke gdje raste kupus, omiljena hrana dabrova!

11 Losos se vraća u zavičaj

Veliki losos se najzad vratio u svoju rodnu rijeku. Tokom dugog boravka u moru, hranio se ukusnim crvićima, hrskavim račićima i najfinijim ribicama pa je narastao i ugojio se. Sada je duži od jednog metra.

Njegove su se čeljusti razvile, izdužile i iskrivile, a ljuske izgubile onu svjetlucavost, što je nesumnjivi znak njegove zrelosti. Koliko se samo promijenio; u njemu više nitko ne bi prepoznao onu malu, srebrnastu ribicu koja je prošle godine u ovoj istoj rijeci došla na svijet!

12 Losos razmišlja o obitelji

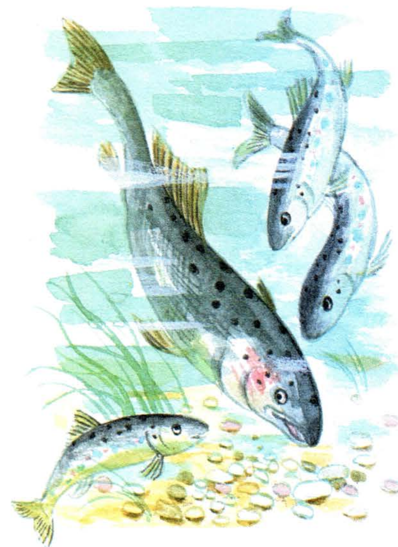
Mladi lososi su se okupljali oko stranog gosta što je stigao u njihov kraj. Radoznalo su ga promatrali jer bi i on mogao biti članom njihove obitelji, iako im nije sasvim nalik, zbog čega su prema njemu i dosta podozrivi.

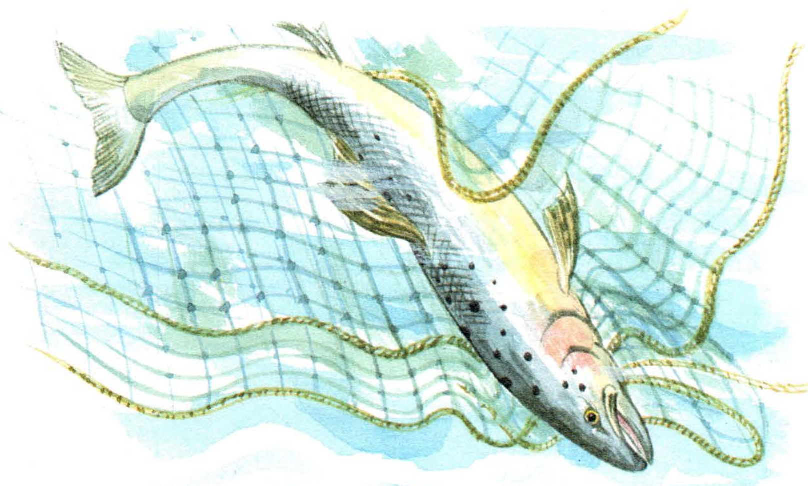
Već se na prvi pogled mogla uočiti nesumnjiva razlika. Ne samo da je mnogo veći od njih, već mu je i boja kože drugačija: on je sivkast i nema onih plavičastih odsjaja. Ima i velika usta u obliku kuke, koja se razlikuju od njihovih.

On se ne osjeća strancem samo zbog razlika u vanjskom izgledu, već i zbog svoga ponašanja, po kojem se odmah vidi da je dugo vremena živio u moru, daleko od kuće. Stekao je nove navike i drugačiji ukus. Tako je potpuno prestao jesti otkada se vratio u rodni potok: nijedna hrana mu ne prija.

»A zašto se onda uopće vraćao ovamo? Zar nije mogao ostati u moru?«, pitaju se losočići.

»Vratio se da bi osnovao vlastitu obitelj«, objasni im netko. »Ženka će položiti svoja jaja na isto mjesto gdje je i sama rođena.« Zato se veliki losos vratio među svoje, u potok u kojem je i sam prvi put ugledao svjetlost dana.

13 Neprilike na povratku kući

Kada losos odluči da se vrati kući u svoj rodni potok, on kreće na težak i dalek put pun skrivenih opasnosti. Iz mora on najprije ulazi u ušće rijeke, gdje se počinje navikavati na slatku vodu. Zatim polazi riječnim tokom, uzvodno. No, kako pronalazi svoj potok? Eh! On ima nepogrešivo osjetilo mirisa po kome odmah raspoznaje mirise vode u kojoj je rođen.

Pa ipak, na putu losos nailazi na razne neprilike: mora se čuvati ribara i njihovih mreža, mora pažljivo prelaziti vodopade i brane, plivati i plivati ustrajno i hrabro.

14 Praktičan rep

Dok pliva vodenim tokovima, dabar ravnomjerno udara repom. O, kakav je to zgodan rep! Ravan, širok, zaobljen na kraju, djelomično pokriven krznom, a djelomično sitnim, smeđim ljuskama. Za ovog neobičnog glodavca je rep od neprocjenjive važnosti.

Istovremeno mu služi i kao motor i kao kormilo. Koristi mu kao važno pomoćno sredstvo dok obavlja neki posao: naprimjer, pomoću repa održava ravnotežu, kada ga drži u uspravnom položaju. Može mu poslužiti i kao oslonac! Kada je u vodi, dok gradi splav, dabar ga drži uspravno i tako se održava u vodi a da ne mora plivati ili praviti druge pokrete.

Nema praktičnijeg kormila od repa ovog vrijednog sisavca: dok pliva, dovoljno je da njime udari udesno ili ulijevo pa da skrene na željenu stranu, okrene se ukrug, krene cik–cak ili jednostavno u potpunosti promijeni pravac.

Najzad, pomoću repa dabar daje i znak za opasnost: kada njime počne jako mahati i gnjuriti ispod vode, kapljice vode što pršte naokolo, predstavljaju znak za opću uzbunu, tako da svi njegovi prijatelji na vrijeme mogu pobjeći na sigurno.

15 Radovi na utvrđivanju skloništa

Kao čvrsta, sigurna i udobna građevina, dabrova jazbina je na izuzetno dobrom glasu. A kako i ne bi bila, kad je u nju uložen toliki rad i trud!

Dabrovi stalno kontroliraju svoje sklonište: je li dovoljno čvrsto, je li se pojavila kakva pukotina. Pažljivo istražuju pedalj po pedalj i, čim primijete i najmanji kvar, žurno ga popravljaju. Zato se i priča da su najbolji graditelji od svih životinja.

Njihova marljivost i briga za nastambu naročito dolazi do izražaja kad se približi zima.

Već duže vrijeme dabrovi pripremaju građu za zaštitu svoje kuće od vlage i hladnoće, od jakih kiša i snježnih mećava. Zna se da se snijeg obično zadržava na krovu jazbine, pa on zato mora biti dovoljno otporan kako bi izdržao teret bijelog pokrivača.

Zato već s prvim mrazovima dabrovi donose još granja da bi što više pojačali krov. Zatim sa dna svoga skloništa izvlače blato i mulj da njime što bolje učvrste zidove kućice. Prednjim šapicama guraju blato i u najmanju pukotinu. Kad se blato osuši, stvrdne se i tako štiti jazbinu od vlage pa je uvijek suha i topla.

16 Padaju bijele pahuljice

Čučeći na vrhu topole, stara svraka je kreštala kao da je svojim glasom htjela nadjačati fijukanje vjetra.

Svraka je glasnica zime. Marljivo je obavljala svoju dužnost pa je neumorno vikala: »Zima je na pragu, zima je na pragu!«

Upozorenje je došlo u pravi čas, jer je nebo već danima bilo tmurno. Najzad su iz gustih oblaka počele padati na zemlju tisuće i tisuće bijelih pahuljica, u gustim rojevima. Sustizale su jedna drugu, neumorno plešući.

Bio je to prvi snijeg ove sezone!

17 Lisica lovi zeca

Teta lija je ponovo iznenadila zeku koji se bezbrižno šetao, daleko od svoje jazbine. Ne časeći ni časa, krenula je za njim: »Ovaj put mi nećeš pobjeći, ti dugouhi lupežu! Prošli put si mi utekao pred nosom, zato ćeš mi danas skupo platiti! Ako treba, jurit ću te cijeli dan, a uveče ću te uslast pojesti!«

I tako je počeo veliki lov. Zeko je skakao tamo-amo, a lija ga je pratila u stopu. Projurili su preko svježe uzorane brazde na kojoj su se počele pomaljati prve zelene vlati mlade pšenice, tek nedavno posijane.

Pogleda uprtog u zemlju, zeko je bježao koliko su ga noge nosile, izbezumljen od straha. Činilo mu se da više nema nikakvog izlaza i da ga svakog trenutka mogu ščepati snažne šape rđastodlakog lovca koji mu je stalno bio za petama, tako da je već mogao osjetiti i njegov dah.

»Kako da se izvučem?«, razmišljao je zeko. Iznenadnim pokretom tijela skenuo je ustranu, uskočio u brazdu i potrčao u suprotnom smjeru. Trčao je i trčao, sve brže i brže!

Na njuškici je osjećao hladan zrak, no hrabrom zecu zima nije smetala. Jedina briga mu je bila lisica koja je trčala za njim tako brzo, kao da ima krila.

Bila je to duga, iscrpljujuća jurnjava. U jednom trenutku se činilo da će rđastodlaka ščepati zeku, no on se ipak izvukao u posljednji čas.

»Tko nema u glavi, ima u nogama, a svi znaju da sam ja najlukavija životinja na svijetu, a sada je trenutak da pokažem koliko sam pametna«, razmišljala je lisica koju su već počele boljeti noge.

Usporila je trk i počela dozivati upomoć drugu lisicu. »Jedna od mojih prijateljica je sigurno u blizini!«

Bila je u pravu, jer je druga teta lija već primila njenu poruku pa je spremno čekala u zaklonu, pokraj kojeg je nesretni zec morao proći.

Rđastodlaka je sada mogla lakše disati. Bila je sigurna da joj ovaj put plijen neće umaći. No, što je o tome mislio zeko?

18 Zekin zasluženi odmor

Po drugi put je zeko promijenio kuću. Sada se sakrio u žbunu.

Premoren dugim trčanjem još uvijek je drhtao od straha. Nije se usuđivao ni nos pomoliti iz novog skrovišta, jer još uvijek nije bio siguran da je opasnost sasvim prošla. Zato je stalno njuškao zrak i razmišljao o lisici koja je skočila na njega kad se najmanje nadao! Ni sam nije znao kako joj je umakao!

Ah, sada se sjetio svega: uspio je zavarati svoj trag i nestati u grmu, dok je lisica protrčala dalje.

19 Dvije razočarane lisice

»To se zove nevolja! Prava nesreća! Pukla bih od bijesa! Kako je uspio pobjeći, kad mi je već bio u šapama?«, jadikovala je lisica. Ni njena prijateljica nije bila ništa manje razočarana. Svježa zečevina im je već mirisala u tanjurima, a ipak su ostale praznog želuca.

Od silne srdžbe i muke su zavijale kao lude, dok se najzad nisu umorile i vratile u šumu.

Bilo je tako hladno. Nebo je imalo onu tamnu, čeličnosivu boju. Svakog trenutka je mogao padati snijeg. Učinilo im se da već vide prve pahuljice. Inje je visilo s golih grana, a u zraku se već osjećala mećava.

Lakim hodom su lisice prelazile preko čistine i penjale se prema vrhu brda. Kad su stigle na vrh, odlučile su da ne zastaju već da odmah krenu nizbrdo na drugu stranu, kako bi što prije stigle do svoga obronka. Išle su, išle, i stigle do guste šume.

Ugledale su hrpu otpiljenih i naslaganih stabala. Lako su ih preskočile i tada im sine ideja!

Zašto se malo ne bi natjecale u preskakanju prepona. Zar igra nije najbolji način da se zaborave sve nedaće? Lisice su sada ponovo bile zadovoljne, a o novom lovu će misliti kasnije.

20 Java ili san

Velika hladnoća kao da je uspavala čitavu, sada već potpuno pustu bašču. Pas Žućko je živio u udobnoj kućici od zelenih dasaka. Upravo je završio svoj omiljeni ručak: punu zdjelu vruće guste čorbe.

»Nebo je tako tmurno, najbolje da se malo odmorim. Kad se probudim, možda će biti bolje!«, razmišljao je Žućko. Tako je prošlo nekoliko sati. Najzad, kad je ponovo otvorio oči, Žućko nije znao sanja li još uvijek ili je sve zaista bilo tako bijelo, kako mu se činilo. »Pa to je snijeg!«, uzviknu veselo.

Što donosi jesen

Jesen nam donosi puno bijelog i crnog grožđja,
crvenih i žutih jabuka što pucketaju
pod zdravim, dječjim zubima,
zlatne kruške koje se prosto tope
u ustima, pa smokve
pune slada, lješnjake, orahe... pokoje ogrebano
koljeno kao uspomenu i dokaz da smo se
verali tražeći
plodove.

Jesen je tako bogata raznim voćem,
da je teško odabrati najukusnije
i najsladje.
U voću je
skrivena sva toplina i sjaj
sunca, a ima toliko šećera
da je slatko i vrlo hranljivo.

U jesen svi nešto skupljaju i pripremaju:
pune se hambari i silosi za pšenicu,
popravljaju se krovovi na kućama
kako bi spremni dočekali snježni pokrivač.
Svisci traže suhu travu da od nje
naprave što mekše krevete
na kojima će
prespavati zimu.

Svisci

Jesen je vrijeme za duga putovanja:
mnoge ptice odlaze u toplije krajeve,
u daleke zemje s blagom klimom.
Lastavice i divlje patke
se sakuplju u velika jata
u kojima će ljeteti na jug.

Divlje patke

Što donosi jesen

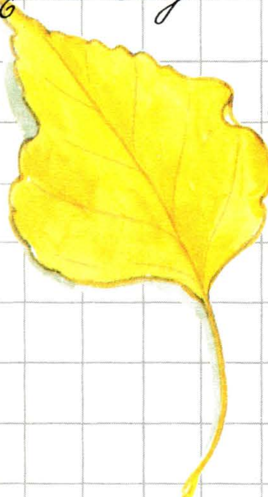

Jesen ima svoje boje: crvenu i zlatno-žutu, kojima je obojila sve lišće što se veselo ljuljuška na vjetru, lebdi u zraku i pada na zemlju, praveći tako lijepi, mekani sag.

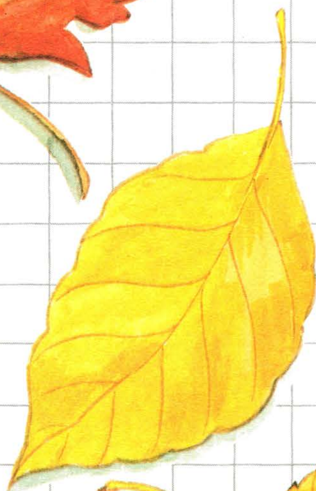
Lišće:

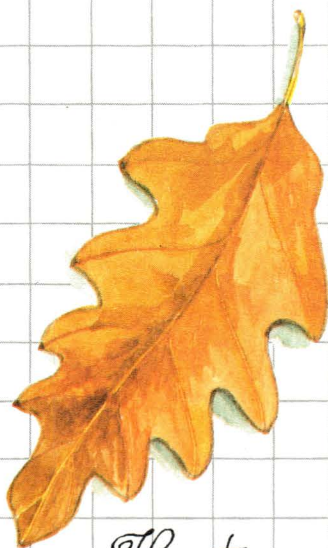
Javor

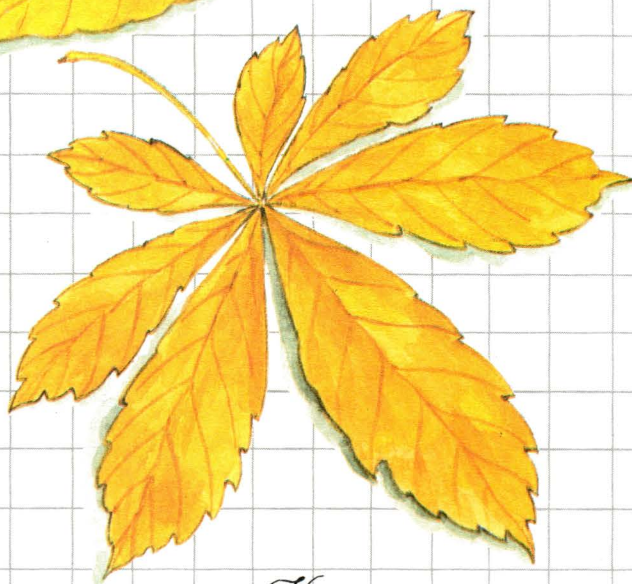
Topola

Bukva

Hrast

Kesten

Ujesen je šuma puna gljiva,
različitih oblika. Imaju smiješno tijelo
i neobične šeširiće, crvenih, žutih i smedjih boja.
Pojavljuju se uvijek poslije kiše, medju
korijenjem starih stabala ili na pokrivaču
od zelene mahovine.

Muhara

Lisičica

Vrganj

Što donosi jesen

U jesen cvate posljednje cvijeće sezone.
Vrt je pun dalija i zvjezdica
koje rastu pored leja
s ukrasnim travama. Buket ovog
cvijeća je veseo
kao vatra u kaminu.

Jesenje cvijeće

Vrijes

Zvijezdica

Kičica

Sadržaj

Jesenska priča. Miševi spremaju zimnicu

21 Došla je jesen
22 Gorki plodovi divljeg kestena
23 Dlanasti kestenovi listovi
24 Toliko pitanja!
25 Opada lišće
26 Patke mijenjaju perje
27 Zvuci u šumi
28 Klaun
29 Prijateljica magla
30 Kukmasti pupavci na sastanku

LISTOPAD
1 Vjeverica pronalazi lješnjake
2 Košara iznenađenja
3 Jazavac brine o grožđu
4 Ježevi, kruške i mjesec
5 Jabuka, najomiljenija
6 Odlaze laste
7 Put u toplije krajeve
8 Patke dobivaju novo ruho
9 Ptice na plažama
10 Gdje spavaju laste?
11 Let u jatu
12 Ja sam dabar
13 Dabrova kuća
14 Dabrove brane
15 Čime se dabrovi hrane?
16 Sviščev krevet
17 Promijenjeni krajolik
18 Svi unutra, zatvaramo vrata!
19 Laku noć i lijepo sanjajte!
20 Vjeverice spremaju zimnicu
21 Šuma je dobila zlaćano ruho
22 Skrivanje ispod paprati
23 Jesen u sobi
24 Neobična flota
25 Vjetar i zmaj
26 Ljepotan labud
27 Vodena koka
28 Crne liske na jezeru
29 Jazavac lijepog ponašanja
30 Zaboravna vjeverica
31 Veliki strah, ni zbog čega

STUDENI
1 Jesenske kruške
2 Bubamara bira kuću
3 Izbirljiva bubamara
4 Jesenje cvijeće
5 Mrki medvjed i pčelinje saće
6 Lisica i prolom oblaka
7 Upomoć! Upomoć!
8 Lisica se seli
9 Gladna lija
10 Nogometna utakmica
11 Zlatno cvijeće s Istoka
12 Šutljivi zeleni djetlić
13 Hvatanje glista
14 Kradljivica svraka
15 Tošo i jabuke
16 Jabuke u ostavi
17 Što se pravi od jabuka?
18 Jastuk za ježa
19 Sunce je tužno
20 Kaktus ili jež?
21 Mnogo, mnogo gljiva
22 Poskok i jež
23 Slatka, jesenska noć
24 Košuta i lane
25 Ježev san
26 Mnoštvo bundeva
27 Oprezni zeko
28 Smiješni zeko
29 Lukavost spašava glavu
30 Brzi kao zečevi

PROSINAC
1 Zeko promjenljivog krzna
2 Stižu lososi
3 Divokoze, gospodarice planinskih visova
4 Vepar i šećerna repa
5 Jeleni u trku
6 Lijina jazbina
7 Neočekivano zatopljenje
8 »Let« poljskog miša
9 Dabrova splav
10 Dabar i kupus
11 Losos se vraća u zavičaj
12 Losos razmišlja o obitelji
13 Neprilike na povratku kući
14 Praktičan rep
15 Radovi na utvrđivanju skloništa
16 Padaju bijele pahuljice
17 Lisica lovi zeca
18 Zekin zasluženi odmor
19 Dvije razočarane lisice
20 Java ili san?

ŠTO DONOSI JESEN

Zimska priča

Puh u ladici

Obitelj Marić je odlučila iznajmiti kuću na selu. Tamo će mama i tata, sa svojom djecom Sanjom i Mišom provoditi vikende i godišnje odmore.

Marići žive u velikom gradu, prometnom i bučnom, u neboderu bez vrta. Zato su često željeli malo mira i tišine te maštali o životu na selu. Sada, kad su konačno iznajmili kućicu na selu, bili su vrlo zadovoljni. Kućica im se već na prvi pogled svidjela. Bila je to zgrada spočetka ovog stoljeća. Starinski namještaj je pružao toplinu i udobnost. Veliki drveni kreveti i prostrana kuhinja su obećavali mnoge prijatne sate i pozivali na pripremanje ukusnih jela.

Oko kućice je bio veliki vrt, a iza njega voćnjak. Iza voćnjaka se prostiralo široko polje kojim se moglo šetati do mile volje.

»Slijedećeg ljeta ću naučiti imena svih poljskih cvjetova«, rekla je Sanja, djevojčica od osam godina.

»A ja ću napraviti drvenu kućicu na livadi«, dodao je njen brat, desetogodišnji Mišo.

»Bilo bi divno da zasadimo ruže u vrtu«, rekla je mama.

»Meni će biti dovoljno da u tople, ljetne noći izađem u vrt i sviram gitaru na mjesečini i čistom zraku«, pridruži im se sa zadovoljstvom otac. »Šteta što moramo još malo pričekati. Dok ne prođe zima, ne možemo ništa raditi. No, koji vikend ćemo sigurno provesti ovdje. Šetat ćemo prirodom i uživati u tišini i miru naše kuće.«

Najzad je došlo vrijeme da provedu i koji dan na selu. Svi su se članovi obitelji počeli pripremati kao da idu na daleki put. Svatko je htio ponijeti gomilu stvari, a tata koji se protiv toga najviše bunio, nije ni primjećivao koliko mjesta zauzimaju njegova gitara i harmonika. Na kraju se svi ipak nekako dogovore, smjeste i krenu.

Stigavši u novu kućicu, poslije početnog oduševljenja, shvatili su da ona traži i neke napore koji nisu baš najprijatniji. Tako je nastala pometnja.

»Kako je ovdje hladno!«, mrzovoljno će mama. »Pa da, najprije moramo donijeti drva i upaliti peć!«

Tata je prestao istovarivati prtljagu da bi očistio peć, no to mu baš nije polazilo za rukom. Najzad odluče da te prve večeri svi odu rano na spavanje. Prekrili su se svim raspoloživim pokrivačima kako bi im bilo toplije.

Slijedećeg jutra, u subotu, padala je kiša pa su odlučili pospremiti kuću i najzad popraviti peć. U tome im je pomogao Mile, seljak iz susjedstva.

»Pogledajte pauka, tamo gore, u

kutu«, poviče Sanja iznenađena novim otkrićem, no drugi kao da je nisu ni čuli.

»U ovim ladicama ima svega i svačega, dugmadi, igala... ne vjerujem da ih je netko otvarao u posljednjih dvadeset godina«, gunđala je mama.

Bile su tu i lijepe drvene stepenice, ali pomalo dotrajale. Škripale su pri svakom koraku, što se nikome nije sviđalo. Pa ipak su se ubrzo navikli na njihov zvuk, pa ga više nisu primjećivali.

Pored sitnih neprilika, u kući su ih dočekala i mnoga lijepa iznenađenja.

Osvanulo je i nedjeljno jutro, vedro i sunčano. Nebo je bilo plavo, zrak oštar i čist, pa su svi odmah dobili želju da izađu i urade što više posla. Obuzelo ih je veselo raspoloženje. Odmah poslije doručka u velikoj kuhinji, djeca su izašla u vrt da se poigraju. Čim je mama oprala posuđe, pridružili su im se i roditelji, pa svi zajedno krenuše na prvu šetnju.

Marićevi su toliko zavoljeli svoju novu kućicu, da su gotovo svakog vikenda, i unatoč lošem vremenu, snijegu i raskvašenim putovima, rado odlazili na selo.

Tata je najzad naučio kako se pali peć, a već je naložio i prvu vatru u kaminu. Ponekad, ako je bilo jako hladno, umjesto da idu u šetnju, ostajali su u toploj sobi i pokraj vatre čitali knjigu i slušali muziku.

Marićevi su bili očarani životom na selu, a stara kuća više nije imala tajne za njih. Tako su barem mislili! No, svaka velika kuća ipak ima skrovita mjesta koja nije baš lako otkriti!

Tako je jedne večeri, prije odlaska na spavanje, mama otvorila ladicu da izvadi vuneni šal, uredno složen na četiri dijela. Zamislite koliko je bilo njeno iznenađenje kad ga je razmotala i ugledala velike rupe na sve četiri strane!

»Otkuda sad ovo?«, čudila se mama. Slijedećeg dana je Milina žena Slavka otkrila tajnu rupa na šalu.

»Ovako nešto je mogao napraviti samo puh«, izjavila je bez i trunke sumnje.

»Puh? Misliš na onog glodavca šiljaste njuškice i dugog, dlakavog repa?«, upita Sanja. »Zar u ovo doba godine ne spava u svojoj jazbini, u šumi?«

»Točno, puhovi obično prespavaju zimu, no ovo nije prvi put da se neki od njih uvukao u namještaj i napravio leglo u toplim i mekanim tkaninama.«

»Puh u ladici!«, smijala se djevojčica. No, čim je otišla da ga pogleda, životinjica se, shvativši da je otkrivena, već preselila na drugo mjesto.«

21 U crnogoričnoj šumi

Danas su u šumu došle drvosječe. Pažljivo su razgledali drveće i bijelom kredom križićem obilježavali svako stablo koje je raslo preblizu drugome, ili je imalo rijetke, slabe grane ili, pak, neki drugi nedostatak.

Kasnije su ponovo došli i sa sobom donijeli duge pile kojima su počeli sjeći obilježeno drveće.

Cijelog je popodneva dosadni zvuk pile odjekivao šumom. Kada se spustila večer, odsječena su stabla natovarili na posebna kola s prikolicom i odvezli. U šumi je ponovo zavladala tišina i mir.

22 Izbor novogodišnje jelke

Na gradskim trgovima i ulicama se od prije nekoliko dana pojavilo mnoštvo malih i velikih jelki te borova s debelim iglicama.

Oko njih su se vrtjeli kupci, djevojčice i dječaci, mame i tate u nedoumici što da izaberu.

Kako su jelke i borovi tek stigli iz dalekih i hladnih šuma, još su uvijek mirisali na svježu smolu. Njihove su grane bile prekrivene bijelim, svjetlucavim injem.

Izbor novogodišnje jelke je vrlo važan posao, jer je ona simbol predstojećih praznika, koji bez nje ne bi bili ni svečani ni veseli.

Novogodišnjoj jelki se najviše raduju djeca. Zato ona uvijek žele kupiti što veću: »Mama, kupi mi jelku do stropa«, uzbuđeno je vikala jedna djevojčica, pokazujući najviše drvo na trgu. No, njena je majka oklijevala jer nije znala, hoće li jelka stati u njihovu neveliku sobu.

Bake koje žive same, zadovoljit će se grančicama što će ih poslagati u vazu i staviti na stol u sobi.

Na stolu će poslagati jabuke i orahe kojima će počastiti svoje unučiće kad im dođu čestitati novogodišnje praznike.

23 Dva mišića u bijegu

Čim su se otvorila tavanska vrata kroz koja je sada prodrla svjetlost i na podu ocrtala dvije dječje sjenke, par miševa što su tu živjeli, dadoše se u bijeg.

Šteta! Živjeli su tako bezbrižno i mirno u velikoj prostoriji punoj sive prašine i paukovih mreža. A kako su se samo lijepo igrali među zamotuljcima, igračkama, kartonskim kutijama i dotrajalim stolicama.

»Kuglice za jelku su u onoj žutoj kutiji«, reče Katica bratu. »Uzmi je jer ja se bojim da bih unutra mogla naći nekog miša.«

24 Božikovina

U kući tete Ružice, u selu pokraj starog mlina, vršile su se posljednje pripreme za božićne praznike. Ivana i Andrija su pomagali koliko su mogli, no jedva su čekali da počnu kititi jelku. Tražili su najprikladnije mjesto za svaku kuglicu i ukras, a okitili su i vrata i prozore kuće.

Ivanka je u košarici otkrila svjetlucave vrpce raznih boja. Uzela je crvenu i zavezala je oko stabla jelke, dolje, pri samom dnu. Kako je to bio lijep ukras.

Jelka je sada bila u punom sjaju: onako tanka, pravilno razgranata, ukrašena sjajnim trakama i vrpcama, raznobojnim kuglicama, šarenim žaruljicama što se pale i gase. Na vrhu je bio predivan, zlatni vrh!

»Još nikada nismo imali ovako lijepu jelku! Ona je prava kraljica!«, radosno je uzviknula teta. »Hm, pa vi ste ipak zaboravili nešto vrlo važno: božikovinu, a to je poklon koji nam za praznik daruje sama majka priroda. Ako odete u šumu, odmah ćete je pronaći jer je jedina zelena među mnoštvom žutih ili potpuno golih biljaka.«

Djeca su našla ovaj zeleni grm, ubrala nekoliko grančica, vezala ih crvenom vrpcom i stavila u vazu na stol.

25 Božićni praznici

Neobična toplina i svjetlost su se širile sobom pa najzad doprle i do baršunastih zavjesa u kojima je spavala bubamara. Sanjivo je otvorila oči i radoznalo pogledala što se to događa. Prazničko uzbuđenje kao da je prešlo i na nju. Otpuza do ruba zavjese da bolje osmotri: kad ugleda ukrašenu sobu i okićenu jelku, od uzbuđenja joj zastade dah. Sve je bilo tako svečano i sjajno, a ispod jelke gomila poklona, umotanih u šarene papire i vrpce. Čini se da je tu neko slavlje!

U velikom kaminu su se veselo poigravali plamičci vatre, što je bacala svjetlucave iskrice na sve strane. Iz svakoga je kuta svijetlila poneka žarulja. Pa ipak je prostorijom vladala predivna jelka, oko koje se okupila cijela obitelj.

Počeli su razmjenjivati poklone. Čuli su se zadovoljni uzdasi i povici oduševljenja.

Bubamara više nije mogla odoljeti pa odluči da se i sama uključi u proslavu. Zato raširi krila i poleti preko sobe, da bi najzad sletjela na ruku radosne djevojčice.

»O, pa ti si zaista sretna! Imat ćeš puno gostiju!«, povikaše svi uglas, vidjevši bubicu na djevojčičinoj ruci. »Zar ne znaš da bubamare donose vesele goste!«

26 Morsko prasence

»Kakva je to drvena kutijica? Što li je unutra?«, pitao se Marko prišavši jelki ispod koje je bila gomila poklona. Na svakom je pisalo ime člana obitelji kome je namijenjen. Prije no što je otvorio kutijicu, dječak je na trenutak zastao, a zatim konačno podigao poklopac. Na dnu je bilo nešto slame na kojoj je šćućureno sjedilo malo morsko prasence.

Ugledavši svjetlost, mališan kao da je živnuo. Odmah se propeo na stražnje šapice, kao da nije mogao dočekati trenutak da upozna i pozdravi svog novog vlasnika.

27 Par kanarinaca

Kroz vrata dnevne sobe je dopirao čudan cvrkut. Iako je šuma bila blizu, neobično je čuti ptičje glasanje u ovo doba godine. Što li je sad to! Možda neka neobična igračka što cvrkuće? Hm, pa to podsjeća na mandolinu, ne, na flautu! Ma, najbolje je da odemo i pogledamo.

Gle čuda! Pa to su dva kanarinca: jedan potpuno žut, a drugi narančast. Skakuću po prostranoj krletki, pričaju i unose radost u kuću. Ivana ih je dobila na poklon od tete Ružice.

»Hvala! Hvala!«, zadovoljno je uzviknula djevojčica koja je oduvijek željela neku ptičicu. Sada ih ima čak dvije: ženku i mužjaka.

»Čini mi se da su ovo dvoje skladan par. Tko zna, možda će imati i male ptiće!«, reče joj teta.

Ivana je stajala kao opčinjena. Nije mogla odvojiti pogled od ptičica koje su veselo skakutale. Htjela im je izabrati imena koja će im najbolje pristajati. Najzad se dosjetila: žutu ženku će zvati Cica, a narandžastog mužjaka Tozo.

Odjednom se, na djevojčičinom licu pojavi zabrinutost: »Nadam se da će se kanarinci dopasti i mami te da neće imati ništa protiv da ih držim u svojoj sobi!«

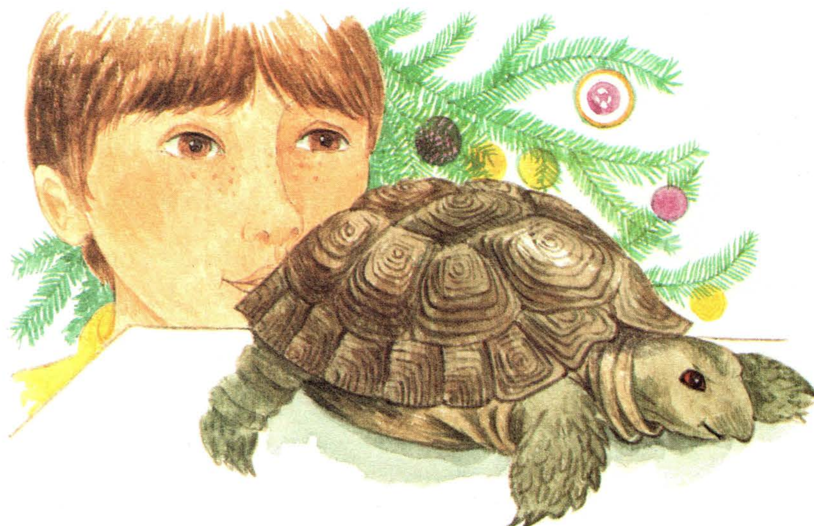

28 Psić na dar

Neprestano cviljenje je trglo iz sna malu Anu koja je spavala u svojoj sobici, u bakinoj planinskoj kućici, gdje se spremala za Novu godinu.

Djevojčica je dobro protrljala oči i nakon što se najzad rasanila, shvatila je što bi taj čudni zvuk mogao biti. Odavno joj je baka obećala malog, crnog psića, kojeg će moći ponijeti kući! Kad ga je ugledala, Aninoj sreći nije bilo kraja. Psić ju je gledao svojim kao noć crnim očima u kojima se već mogla nazreti ljubav i povjerenje. Nema sumnje da će ovo dvoje biti najbolji prijatelji!

29 Kornjača za Dragana

Toga jutra je Dragan kroz ključanicu gledao kako mama priprema poklone za Novu godinu. Gle, tamo se nešto micalo! Pa to je kornjača, kornjača koju je dječak žarko želio!? Tolikoj sreći nije mogao odoljeti, pa odmah uleti u sobu.

»Mama, nemoj je spakovati! Već sam odlučio kako ću je zvati!«

»Pa, dobro, kad si nestrpljiv!«

Očima punim nježnosti dječak je promatrao kornjaču koja je lagano šetala po stolu. »Zvat ćeš se Živana jer si vesela«, reče.

30 Hrčak

Sva djeca vole životinje, pa ni Marina nije bila izuzetak.

Mama je došla na ideju da joj kupi hrčka, životinjicu, umiljate njuškice. Krzno mu je bilo tako mekano, smeđasto na ledjima, a svjetlije na trbuhu. Vrat, šapice i vrhovi uški su bili bijeli. Imao je jake zube, kao i svaki glodavac, a na krajevima prednjih nožica prave prstiće, slične našima.

Marina je bila oduševljena i odmah mu je nadjenula ime: Bombončić!

Hrčak je imao i svoju krletku sa svijetloplavim rešetkama. U krletkii je bio i kotač, omiljena igračka svakog hrčka. Iako izgleda bezazleno, kad bi ga se ostavilo na slobodi, ova bi simpatična životinjica mogla napraviti veliku štetu.

Svojim bi sitnim zubićima bio u stanju probušiti, poderati i progristi sve na što bi naišao: papuču, knjigu, sag, zavjesu, jastuk... Zato je bolje da živi zatvoren u svojoj udobnoj krleci i šeta po kotaču. Uostalom, Bombončić je tu izgledao tako zadovoljan pa Marina nije ni pomišljala da ga u kući pušta napolje, gdje bi se čak mogao i izgubiti.

31 U potrazi za kestenjem

Bilo je vrlo hladno. Odjeveni u svoje tople kaputiće, zamotani u vunene šalove i s kapicama na glavi, Katica, Marko i Petar podjoše u šetnju šumom. Što li ih to tako privlači da po ovakvom danu izlaze napolje? Pa, ponijeli su i košaricu! Baš čudno!

Djeca su hodala, pažljivo gledajući vrhove drveća dok su im nosići bili crveni od zime.

Najzad se zaustave u podnožju velikog, kestenovog drveta. Petar se spremao popeti na njega.

Baš me zanima što u ovo doba godine djeca traže u šumi...

1 Novogodišnje slavlje

Danas se u cijelom svijetu slavi. Kamo god da krenete, čut ćete samo: »Sretna ti Nova godina«, na mnogo raznih jezika.

Velika se obitelj okupila na pragu sobe, oko novogodišnje jelke. Prije no što počne ručak, svatko će svakome poželjeti ostvarenje najljepših želja i predati poklon. Tu su i mama i tata i djeca i bake i djedovi i ostala bliska rodbina. Novu godinu će početi u znaku mira i sreće, u znaku ljubavi.

Jučer poslijepodne se Petar popeo na stari kesten i ubrao nekoliko grana na kojima su bile imele, simboli zime. I ne samo to: ova je biljka parazit drveću na kojem živi jer siše njegove sokove i tako nanosi štetu, ali zato ljudi kažu da im donosi sreću, pa je dobro da se nađe u kući kad počinje nešto važno kao što je Nova godina.

Eto, sada znate što su po ciči zimi djeca jučer tražila u šumi. U silnoj želji da u kuću donesu ovaj važan simbol, dopustili su da im nosići potpuno pocrvene od hladnoće. No, uz topli kamin su se začas ugrijali. Majka ih je ponudila toplim čajem i slatkim kolačićima pa im se ubrzo vratilo dobro raspoloženje.

2 Voće u zimskim danima

Konačno su sasvim ogoljele grane svih biljaka u vrtu. Drveće u voćnjaku izgleda tužno i pusto. Grmovi malina i ribiza su suhi i uveli. Nema nijednog zelenog lista jagode u lijehama. Doduše, ponegdje je ostao poneki žuti listić kao spomen na dane izobilja.

Kao da je čitava priroda zamrla! Kao da ju je život zauvijek napustio! Tko bi rekao da će sa suhih i pustih grana ponovo niknuti zeleni listovi, šareni i veseli cvjetovi i slatki plodovi!

Pa ipak, u toplim kućama nema ni sivila ni pustoši! Naprotiv! Sve je puno boja što nas podsjećaju na ljeto koje je prošlo. Staklenke s pekmezom i džemom su odavno poslagane na policama u smočnici. Tu je i raznovrsno povrće, smrznuto ili ukiseljeno. U sanducima je spremljeno voće, a boce su napunjene voćnim sokovima!

Majka je na sredinu stola stavila veliku porculansku zdjelu s voćem. Tu su i crvene jabuke i žute kruške, tu su i naranče, nedavno prispjele iz toplih krajeva te veliki ananas sa zelenim lišćem na vrhu. Nađe se i pokoja banana te kivi i kokosov orah, koji će posebno obradovati mališane.

3 Buket cvijeća

Mama je za rođendan dobila lijepu kitu cvijeća, složenu s puno ukusa i ljubavi.

Bila je tu nježna žuta mimoza, karanfili bijelih latica, obrubljeni crvenim i, najzad, u sredini prekrasna ruža boje kajsije, koja je divno mirisala.

Cvijeće je zamotano u prozirni papir, a onda stavljeno u kartonsku košaricu. Na košarici je visila čestitka: »Majci za rođendan, Boris.«

4 Priča o hemisferama

Ovo je priča o hemisferama. A što su to hemisfere? Odmah ću ti objasniti.

»Hemi« znači pola, a »sfera« globus ili zemljina kugla. Ako to spojimo, dobit ćemo riječ »hemisfera« ili polovica zemljine kugle. Ako je cijela Zemlja jedna golema kugla, onda hemisfera nije ništa drugo nego njena polovica ili takozvana polukugla. Postoje dvije polukugle: sjeverna i južna. Na sjevernoj polukugli se nalaze sve evropske zemlje: Jugoslavija, Italija, Francuska, Njemačka i tako redom. Tu su i Sjedinjene Američke Države i Kanada te Sovjetski Savez. Na južnoj hemisferi su zemlje Južne Amerike: Argentina, Brazil i ostale, Australija i države u Africi.

Zemlje ovih hemisfera imaju suprotne klime i obrnuta godišnja doba. To znači: kada je na sjevernoj polukugli zima, na južnoj je ljeto i obratno.

Ustvari, Sunce jednako zagrijava obje hemisfere, no položaj Zemlje u odnosu na Sunce se stalno mijenja, dok se oko njega okreće. Tako ono tokom ljeta baca svoje zrake izravno na sjevrnu hemisferu, a tokom zime na južnu. Zato, dok mi Novu godinu proslavljamo uz vatru pokraj kamina, djeca se na drugom kraju svijeta kupaju u toplom moru.

5 Pada snijeg!

Tokom čitavog popodneva je nebo bilo olovnosivo, svuda potpuno jednako. Sve je bilo tako mirno, a oblaci kao da su stajali, pokušavajući u sebi sakriti neku veliku tajnu.

U sumrak se nebo iznenada otvorilo: bijele, snježne pahuljice su počele padati na zemlju. Svakog trenutka ih je bilo sve više i više. Pahuljice su bile krupne i tako guste, da su izgledale poput predivne bijele zavjese što je prekrivala čitavu prirodu. Uskoro se sve zabijeljelo: i krovovi kuća i grane drveća i grmova, te polja i ulice.

6 Priprema se česnica

Znaš li što je česnica? To je jedna vrsta pogače koja se, po starim narodnim običajima, pripravlja u onim kućama koje praznuju pravoslavni Božić. Otkuda sad Božić, zar nije spomenut 25. prosinca? Jeste, ali to je bilo u jednoj zagrebačkoj obitelji u kojoj se proslavljao katolički Božić, a ova pogača, česnica, pripravlja se u beogradskoj obitelji koja poštuje pravoslavne običaje i praznike. Ovi praznici broje se po starom kalendaru i padaju točno dva tjedna docnije. Tako je i Božić pomeren te se slavi 7. siječnja.

7 Bit će i za pticu

Već nekoliko dana pada snijeg pa je grad dobio novo bijelo ruho. Hladno je.

No, u kući obitelji Marić vatra u peći gori još od ranog jutra. Za koji čas će božićna pogača – česnica biti gotova. Uskoro će se svi okupiti oko velikog, svečano postavljenog stola u dnevnoj sobi.

Najzad dolazi trenutak najvećeg uzbuđenja. Baka iznosi vruću pogaču koju je još jučer zamijesila.

»Slušajte pažljivo: pred vama nije obična pogača. U tijesto je stavljen novčić koji će donijeti sreću onome tko ga pronađe u svome komadu. Pa izvolite«, rekla je.

Djeca su uvijek bila najznatiželjnija pa su požurila da prva odlome što je moguće veće komade.

Devetogodišnji Nenad je odmah usitnio svoj dio: »Pa, novčić nije kod mene«, razočarano je uzviknuo.

»Evo ga! Ja sam ga dobila«, veselo će njegova sestrica, Ranka. »Znači da ću na polugodištu biti odlična!«

U tom trenutku svi primijete prozeblu vranu kako čuči na prozoru.

»Pogače ima dovoljno za sve, pa ni ti danas ne treba da ostaneš gladna«, reče Nenad vidjevši pticu. Otvori prozor i dade vrani nekoliko mrvica od svoga komada pogače.

8 Snježanine sjenice

Svakoga dana se sjenice sve više približavaju kući. Već su se gotovo sasvim pripitomile pa dolaze i na prozorsku dasku. Doduše, kad netko otvori prozor, one uplašene odlete, ali se ponovo vrate.

Eto, tako su danas kljunićima udarale o prozorska stakla. Snježana ih je zadivljeno promatrala, ali bi se snuždila svaki put kad bi pomislila da se te lijepe ptičice smrzavaju na hladnoći.

»Vjerojatno su gladne!«, uzviknula je i otrčala u kuhinju da im donese mrvice kruha.

9 Dugorepa svraka

Zorica se jako prehladila. Protekle noći su je mučili dosadni kašalj i vrućica pa danas nije išla u školu. Ostala je u postelji, da se preznojava i pije lijekove i čaj.

Njen mačak Tošo je bio dobro raspoložen, kao i uvijek. Razmišljao je kako da zabavi i sebe i svoju bolesnu gazdaricu. Tako je nekoliko puta izašao na terasu i smočio šapice u snijegu, no brzo je naučio da je ta bijela stvar mokra i hladna, što mu se baš nije svidjelo. Naprotiv! Toliko bjelilo mu je išlo na živce, pa zaključi da je mnogo pametnije ostati u toploj kući, uz peć i zabavljati se na drugi način.

No, Zorica je bila radosna što se cijela priroda zabijeljela. Popodne je ustala iz kreveta i otišla do prozora da se divi zimskom krajoliku. I tako, nosa priljubljenog uz prozorsko staklo, odjednom ugleda veliku svraku, dugog repa, crnog i bijelog perja, koja je brzim koracima prelazila vrt, dok joj se rašireni rep u obliku lepeze vukao po snijegu. Lepeze?

Da trag koji je ostavljao njen rep zaista je nalikovao na lepezu. Svatko tko ga pogleda, odmah će znati da je tuda prošla baš ova neobična ptica. Možda bi trebala biti mnogo, mnogo pažljivija!

10 Kućica za ptice

Katica i njena mama su razmišljale da pomognu jadnim ptičicama koje su po ovoj ciči zimi tako često dolazile u njihov vrt.

»U podrumu ima drvenih kutija koje bi se mogle pretvoriti u kućice za vrapce. Ustvari, te kutije su nekada za to i korištene, ako se dobro sjećam«, reče mama.

»Hajdemo ih odmah potražiti«, odgovori joj kćerka.

Sišle su u podrum i pronašle pravu, doduše prašnjavu, kućicu za ptice. Imala je kosi krov i mali prozorčić u obliku srca, kroz koji je prolazila svjetlost. Mama i Katica su onda otišle na trg i kupile zrnje, ptičju omiljenu hranu i komad svinjske masti. Zatim su počele birati najpogodnije mjesto u vrtu, na kojem će smjestiti ovu malu, drvenu kućicu. Najzad su odlučile da će je položiti između dviju debelih grana staroga kestena. Svinjsku mast su objesile na grančicu akacije, a zatim je djevojčica posula zrnje po snijegu.

Nije prošlo mnogo vremena, a izgladnjele i promrzle ptičice su se sjatile oko kućice i počele kljucati zrnje. Bilo je pravo zadovoljstvo gledati ih kako skakuću i guraju se koja će pokupiti što više hrane.

11 Vjeveričini tragovi

Otkada je šumu prekrio snježni pokrivač, na vrhovima jela se skupilo mnoštvo vjeverica. Omotale su se svojim gustim repovima i zbile jedna uz drugu, ne bi li se nekako zaštitile od hladnoće. U šumi je vladala grobna tišina, kao da su svi zaspali dubokim snom. Ali, vjeverice nisu svisci, pa se ne žele zavući u rupe i izgubiti dragocjeno vrijeme u spavanju.

No, već duže vrijeme su ove hrabre životinjice osjećale veliku glad od koje nisu mogle ni zaspati. U ovo doba godine nije bilo lako pronaći hranu. Svakoga su jutra vrlo rano silazile s drveća i kretale u potragu za bilo kakvim zalogajem. To je uvijek bivalo prije svitanja, tako da ih nitko nije mogao primijetiti. Zato se dugo mislilo da i vjeverice spavaju dugim, zimskim snom, kao većina šumskih životinja.

Jutros se lijepa, mala vjeverica, dugog repa rđaste boje, spustila niz svoje stablo. Čim je dotakla zemlju prekrivenu snijegom, ostavila je na njemu zvjezdaste tragove svojih šapica. Zatim se udaljila u tišini, lakim skokovima, dok su nad njom visile grane, otežale od bijelog pokrivača. Nitko je nije ni vidio, ni čuo, no po otiscima u snijegu smo zaključili da je to ipak bila ona.

---

12 Spremište s hranom je nađeno

Sjećate li se da su vjeverice jesenas gradile spremišta u koja su smještale rezerve hrane za hladne zimske mjesece. No, problem je u tome što su često zaboravljale gdje su ih smjestile.

To se dogodilo i našoj maloj vjeverici, čije smo tragove otkrili u snijegu. Od tolikih spremišta više nije mogla naći nijedno! No, bila je jako gladna pa ih je nastavila tražiti. U početku je lutala bez cilja, nadajući se da će slučajno naići na neko od spremišta. Vidjevši da od takve potrage nema velike koristi, pokušala se sjetiti nečega što bi je navelo na pravi trag. Razgrnula je snijeg i počela pažljivo kopati između korijenja drveta i zaleđene zemlje, kad je iznenadi šojkino kreštanje.

»Uh, kako si me uplašila«, reče joj vjeverica. »Ovo nije trenutak za zbijanje šale«, no šojka je i dalje nastavljala.

Iz puke radoznalosti vjeverica krene u pravcu iz kojega je dolazilo kreštanje ptice. Odjednom primijeti veliki korijen kestenova drveta koji je virio iz snijega a tamo su, u šupljini, ležala dva lješnjaka, jedan žir i tri komadića gljive.

»Hvala ti, draga šojko«, reče vjeverica i otrči dalje.

13 Vjerni prijatelji

Danas vam želim predstaviti svoje male prijatelje, koji nisu napustili naš vrt ni po najvećoj hladnoći. Nije ih otjerao ni snijeg, ni velika studen, ni hladan vjetar. Naprotiv, nastavili su pjevati, kao da prkose ovim teškim, životnim uvjetima, ledu i sivom nebu.

Neke ste od njih već upoznali, a one druge ćete danas otkriti. Neki su veseli, neki plašljivi, neki smeđi, neki riđi, a neki žuti ili sivi!

Tu su vrapčići i češljugari, djetlić i crvendać, drozd i raspjevane sjenice!

14 Da ne umre od zime

Svakoga dana je temperatura bila sve niža, iako je snijeg prestao padati. Nebo se razvedrilo i tokom noći su zvijezde sijale kao briljanti, no led je prekrio sve. S krova su visile prozirne sige poput pećinskih ukrasa. I njive su bile zaleđene!

Pas Živko se zavukao što je bilo moguće dublje u svoju kućicu, koju je njegov gospodar prekrio starom dekom da bude što toplija. No, hladnoća je bila tako velika da je probudila ježa iz njegova zimskog sna. Mala igličasta lopta se pokušala pokrenuti, protegnuti nožice i, pošto je omirisala zrak, odlučila je izaći da malo prošeta.

Možda ćete pomisliti da ovaj njegov potez nije bio nimalo mudar i da u šetnji po hladnoći i snijegu nema ništa privlačnoga. Mora da je siroti ježić izgubio razum, kad se odlučio na ovaj korak!

No, bio je u pravu, jer je navrijeme shvatio da se mora pokrenuti i zagrijati dobrom šetnjom, ako ne želi umrijeti od hladnoće.

Zato, naprijed!

Jedan, dva, jedan, dva! Ježić je stisnuo zube i sada hrabro šeće prkoseći hladnoći.

15 Zeko je gladan

Po ovakvoj zimi i snijegu »vrtni restoran« ne nudi neki privlačan jelovnik! Nema više sočne mrkve, mirisnog peršina, slatkog kupusa. Zbogom, ukusne večere! Zbogom obilni ručkovi! Više nema ničega što bi utolilo glad! A naš prijatelj zeko je bio tako jako gladan. Što da radi?

Pa, jedino je rješenje da počne grickati zaleđenu koru nekog drveta! Nije važno je li to vrba ili lješnjak, sve su kore jednako neukusne i gorke, ne mogu zamijeniti kupus.

Gorke, ali što da se radi! Bolje išta, nego ništa!

16 Zečica klizačica

Zbog velike hladnoće i snijega najveći dio slobodnog vremena je zečica provodila u svome skloništu, zapravo običnoj rupi u snijegu, u kojoj je spavala i ponešto sanjala.

Ponekad joj se, za vrijeme vedrih dana, vraćala ona stara želja za šetnjama okolicom. Tako je bilo i danas.

Izašla je iz svoga skloništa i osmotrila prirodu oko sebe. Svuda naokolo vladala je bjelina

Odmah se uputila prema zaleđenoj bari i počela se klizati kao prava klizačica. Pa to je bio pravi pravcati užitak!

17 Ježevo neočekivano kupanje

Tokom hladnih zimskih mjeseci ježić s vremena na vrijeme mora izaći u šetnju kako se u svome skloništu ne bi smrznuo.

Tako je ova simpatična životinjica šetala rubovima jaraka i staza, ostavljajući za sobom lako prepoznatljiv trag šapica.

Jedne ga je večeri iznenadio neki čudan šum. Zato je promijenio pravac kretanja i sišao do bare koja je tih dana bila potpuno zaleđena. Ježić je sada polako išao preko ledene kore.

No, na njegovu nesreću, ledena kora još uvijek nije bila dovoljno debela, tako da je ubrzo napukla pod njegovom, inače malom težinom: »pluf«! Ježić se našao usred ledene vode. Kako je bio dobar plivač, odmah je počeo mlatarati šapicama i tako se uspio dokopati obale. No, još uvijek nije bio na sigurnom! Morao se popeti do vrha obale, što mu nije bilo nimalo lako, jer su trave za koje se hvatao bile zaleđene i kliske, tako da su se savijale i izmicale mu pod šapicama.

Najzad, kad je već bio na izmaku snage, nekako mu uspije dokopati se korijena i izvući na obalu. Tek tada je ponovo bio na sigurnom!

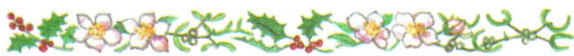

18 Zatvorenik zime

Nekoliko divljih pataka ipak nije otišlo u toplije krajeve, već su ostale da zimu provedu u svojoj bari, gdje se činilo da je zamro svaki život. Sada su ptice uzdisale za zanimljivim ljetnim igrama, za mnoštvom jesenjih gostiju što su ispraćale na daleki put.

Najžalosniji je od svih bio mladi patak Pero, zelenog vrata. I on je htio odletjeti u toplije krajeve, no rekli su mu da će morati pričekati do slijedeće godine, jer je još uvijek bio premalen i neiskusan za takav pothvat. Ali, tko će dočekati kraj ove teške, duge i dosadne zime!

19 U ledenoj zamci

Vidjevši da od jadikovanja nema ništa, patak Pero odluči otići na kratko kupanje duž trščaka. Bara je već gotovo sasvim pokrivena ledenom korom i tek su se ponegdje vidjele šupljine u kojima su se patke kupale. No, one su obično bile blizu obali i ptice su strogo vodile računa da se ne zadržavaju dugo u vodi, kako ne bi ostale zarobljene u ledu.

No, mladi patak nije slušao savjete starijih, pa se toga popodneva nesmotreno udaljio od obale u želji da malo promijeni okolicu. I tako je plivao i plivao ledenim usjekom, dok se stara vrba, pokraj koje je živio, nije sasvim izgubila iz vida. Otišao je daleko i od onog drvenog čamca koji je bio usidren u trščaku. Kada je najzad shvatio da se potpuno izgubio i da više ni po čemu neće moći pronaći put do kuće, počela ga je obuzimati panika.

Čitave noći se vrtio ukrug, a puhao je ledeni vjetar i vladala neopisiva hladnoća. Odjednom osjeti da se jako umorio. Zaboravi na opasnost u kojoj se našao i savi glavu ispod krila pa utone u san. Kada se usred noći probudio, shvati da je svuda oko njega led i da više nema gdje plivati. Oko njega se stegao ledeni obruč, tako da je ostao zarobljen.

20 Patak Pero na slobodi

Na kraju bare, sakrivena u trščaku, nalazila se drvena kućica. Iz njenog je dimnjaka izlazio sivi dim koji se polako penjao po bjeličastom nebu.

Nesretni patak je gledao taj prizor, dok je uzaludno pokušavao kljunom razbiti ledenu koru. No, svi su njegovi napori bili uzaludni, pa je uskoro odustao i, pomirivši se sa sudbinom, pustio da se ledeni obruč oko njega još više stegne.

Odjednom iz pravca kućice začuje udaljene glasove i u slijedećem trenutku ugleda starca i dječaka koji su izašli da se prošetaju obalom bare.

»Oh! Pogledaj! Tamo je neka divlja patka!«, uzviknuo je dječak. »Čini se da ju je led zarobio. Požurimo da je spasimo!«

Starac uze veliki drveni štap i pođe prema čamcu koji je bio privezan u blizini, pa zajedno s dječakom krene u smjeru zarobljene ptice. Štapom je lomio ledenu koru i najzad oslobodio zelenovratog Peru, uze ga u ruke i krene natrag prema obali.

»Odnijet ćemo ga kući da se malo ugrije i vrati u život«, reče starac, nježno masirajući jadnu, sleđenu pticu.

21 Ježev duboki san

Poslije neplaniranog kupanja u ledenoj vodi i dugih šetnji po mjesečini za vrijeme hladnih noći, jež odluči kako je kucnuo čas da se vrati u svoje toplo skonište ispod hrpe dasaka.

Noćas će se konačno moći ispavati. Već mu je bilo dosta noćnog života! Dosta nemirnog sna! Dosta iznenadnih buđenja!

Mudri kukcožder se sada sklupčao u lopticu, isukao bodlje, utoplio i zaspao, ovoga puta onim pravim, dubokim snom do novog proljeća!

22 Lososovo vjenčanje

Gore, u nemirnom potočiću, losos se odmarao od napornog puta u zavičaj, u koji se tek nedavno vratio. Dugo je nepokretan ležao u krevetu od pijeska, dok je oko njega šumjela bistra voda i vjetrić nemirno ćarlijao. Kroz vodu su se probijali i slabi sunčani zraci, praveći neobične sjene.

Sada već odraslom lososu se polako vraćala izgubljena snaga. Čak je promijenio i odjeću pa je već bio gotovo sasvim spreman za skorašnje vjenčanje.

Leđa su mu sada bila tamnosiva, trbuh crvenkast, a bokovi svijetli s crvenkastim pjegama. Na glavi je imao nekoliko crvenkastih pruga koje su mu davale svečani, svadbeni izgled.

Njegova draga je izabrala djelić potoka u kojem je bilo mnogo pijeska i u njemu repom iskopala duboku i široku rupu. U nju će položiti svoja jaja. Zatim će tu doći mužjak i oploditi ih. Zatim će ih prekriti svojim lijepim, velikim repom da ih ne zatrpa pijesak.

Tako će obitelj lososa uskoro dobiti nove članove! Bit će velika, velika...

23 Orao i divokoze

Široko raširenih krila, kraljevski orao je lebdio iznad velikih prostranstava, lagano kružeći oko visokih, planinskih vrhova. Dolje se na obroncima prostirao mirni, stjenoviti klanac.

Iznenada iza velike stijene iskoči stado divokoza. Vješto su se verale po liticama i nevjerojatnom ih lakoćom preskakivale. Zatim bi se zaustavljale, protresle rogove, ispružile vratove i punim plućima udisale svježi zrak. Bio je to predivan prizor, razigranog stada u usnulim, tihim planinama.

24 Tajanstvena pećina

U divljim predjelima visoke planine bilo je nagomilano mnoštvo kamenja. Možda je tu skriveni ulaz u tajanstvenu pećinu?

Okolo se moglo vidjeti nekoliko panjeva, napuklih od velike hladnoće, oborenih stabala, grančica koje su samo dopola virile iz snijega i zatvarale ulaz.

Na snježnom su se pokrivaču isticale hrpice zemlje, lišća, žbunići i razbacane grančice, potpuno osušene.

Živi li netko u toj pećini? Čija li je?

25 U tajanstvenoj pećini

Kad bismo mogli ući u tajanstvenu pećinu, evo što bismo tamo otkrili:

Na gomili lišća i mahovine leži velika, usnula, medvjedica i hrče. Glava joj je velika, a njuška šiljasta, uši okrugle, a krzno sjajno.

Pokraj nje, u kolijevci od trave mirno spavaju dva mala, tek rođena medvjedića. Prije petnaestak dana su u ovoj istoj pećini prvi put ugledali svjetlost dana. Još uvijek su tako maleni, maleni kao poljski miševi. Nisu teži od trista grama, pa više nalikuju dječjim igračkama nego budućim medvjedima.

Još nisu posve progledali pa mama medvjedica stalno bdije nad njima i posvećuje im svu moguću pažnju. Grije ih svojim debelim krznom i hrani mlijekom. Napušta ih samo nakratko, kad mora otići da se napije vode. Tokom zime ona ništa ne jede, jer je to vrijeme predviđeno za zimski san. Tada nema ni biljaka, ni korijenja drveća, ni gljiva, ni kukaca, ni voća, a to sve spada u jelovnik ovog velikog sisavca.

Zato tokom zimskih mjeseci medvjedi vidno oslabe i s nestrpljenjem iščekuju novo proljeće, kada će hrane ponovo biti u izobilju. Samo ponekad, kad joj glad ne da spavati, medvjedica izlazi iz pećine i razgrće snijeg praveći grudu koja će se otkotrljati nizbrdo. Možda će ispod snijega iskrsnuti kakva suha šišarica, koju je zarobio led pa nije mogla istrunuti.

Medvjedica je nestrpljiva i želi da njeni mališani što prije upoznaju sve blagodati koje će im majka priroda donijeti s proljećem. S kakvom će im radošću pokazivati šumska bogatstva: raznovrsne plodove i sočne biljke. Učit će ih kako da sastave svoj jelovnik, kako da ojačaju i, udebljaju se i narastu.

No, nije vrijeme za maštanje o proljeću! Do njega ima još dosta! Još uvijek je zima i valja se dobro odmoriti!

26 Ugodna kućica

Zelenovrati patak Pero je sada u toploj kućici na obali bare, kod ljubaznih domaćina koji su ga spasili od sigurne smrti. Pero sada širi svoja krila, proteže noge i podiže glavu.

Još uvijek osjeća veliku slabost, no pokušava napraviti prve, nesigurne korake po podu od glatkih, crvenih opeka.

Bio je tako nespretan i nesiguran, kao da ponovo uči hodati. Pokušao je i poletjeti, no odmah je završio uza zid. »Strpi se mali«, reče mu djed koji ga je spasio. »Čim malo ojačaš, vratit ćemu te u baru!«

27 Hrčkovi obrazi

Svaki hrčak, pa i onaj što ga je Marina dobila na poklon, u obrazima ima šupljine u kojima nagomilava hranu. Kako su smiješni s tim pokretnim ostavama u ustima! Obrazi im se objese poput kakve torbe u kojoj su spremljene gomile hrane.

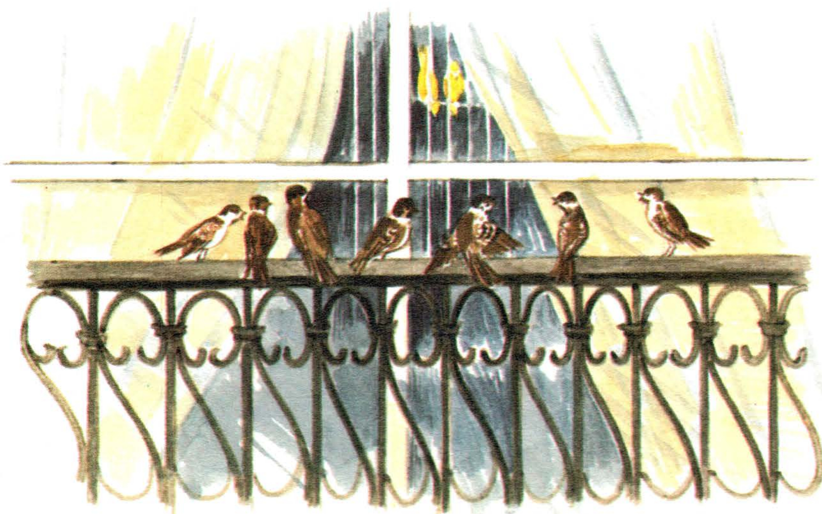
Kad ga je prvi put vidjela tako nabreklih obraza, Marina je pomislila da se razbolio. Dala mu je komadić mrkve, kako bi se zabavio grickajući je, a on ju je šapicama ugurao u svoju ostavu u obrazima. Da bi u ostavi imao što više mjesta, prstom je ugurao komadić mrkve što je dublje mogao. Obraz mu je tako nabrekao i izdužio se da se moglo pomisliti kako mu je natekao zub.

Djevojčica je bila iznenađena i zabrinuta za svog ljubimca. Plašila se da bi se mogao ugušiti ili da strašno pati. No, nešto kasnije je Bombončić veselo skakutao po krletki, grickajući komadić mrkve koji je izvukao iz svoje ostave u obrazima. Što je najčudnije, komadić mrkve je još uvijek bio u komadu.

»Ovaj moj hrčak ima nevjerojatnu osobinu: može napuhati i ispuhati obraze kad god zaželi i spremiti u njih velike komade hrane, koji će ostati netaknuti dok ih on sam ne izvuče«, smješkala se Marina.

28 Glazbeno takmičenje

Ivankini kanarinci, Cico i Tozo, provodili su zimu u gradu. Njihova je velika, udobna krletka bila smještena pokraj staklenih vrata balkona.

Svakog je dana, bez imalo straha, nekoliko vrapčića lutalica dolazilo da se odmori na ogradi balkona. Tu su cvrkutali i pjevali što su glasnije mogli, ne bi li izazvali kanarince na glazbeni dvoboj. S one strane stakla su dva mališana jedva čekala da pokažu svoje velike glasovne sposobnosti. Odmah su odgovorili veselom pjesmom.

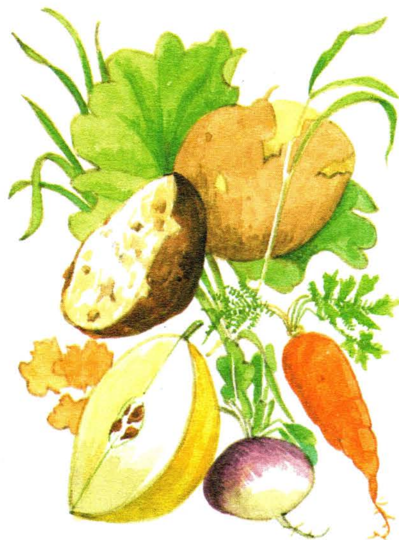
Bili su to pravi, mali koncerti!

29 Kornjačine navike

Kornjača Živana provodi zimu u jednom stanu u gradu. Mora se priznati da se brzo i bez imalo problema navikla na novu sredinu.

Evo, opisat ćemo vam jedan njen dan: svakoga jutra se ona zavlači iza radijatora, jer se plaši zvuka usisivača za prašinu. Kasnije, kada buka prestane, izlazi da se na miru prošeta po izglačanom parketu. Ulazi u kuhinju da ruča list zelene salate, a zatim odlazi na sunčanje na mjesta obasjanim sunčanim zrakama. U večernjim satima uživa u zavlačenju ispod saga u sobi.

30 Mnogo posla oko Srećka

Da je netko ranije rekao Marku kako jedno obično morsko prasence zahtijeva toliko posla i brige, on mu nikada ne bi povjerovao!

Srećko, kako ga je dječak nazvao, tražio je posebnu pažnju. Kao prvo, nije bilo nimalo jednostavno sastaviti njegov jelovnik. Porcije su morale biti obilne i vrlo raznolike: miješane salate od raznih vrsta trave, rotkvica, repe i mrkve, kuhanog krumpira, jabuka, zobi u specijalnoj zdjelici, pokraj koje je morala biti i posudica s vodom.

Varate se ako mislite da se ovim završavaju muke oko ovog neobičnog ljubimca. Naprotiv, one tek počinju, jer dolazi vrijeme da se očisti njegova kutija i pripremi krevet od slame na kojem spava. No, sada prelazimo na njegovu zdravstvenu zaštitu. Ovaj mališan nikada ne smije biti na propuhu, jer je vrlo osjetljiv i može lako nazepsti. Tu je i stalna opasnost od Katičine mačke koja bi ga mogla zamijeniti s običnim mišem i za tili čas mu iznenadno zavrnuti šiju.

Eto koliko brige vam može zadati jedno obično, malo morsko prasence!

31 Stražar – Garo

Mali, crni pas Garo stoji pokraj prozora i čeka svoju gazdaricu da se vrati iz škole. Iako je još uvijek štene, pa mu nožice nisu dovoljno narasle, ipak se nekako uspijeva popeti na naslon ležaljke koji mu služi kao osmatračnica. Tada njuškicom polako makne zavjese i na miru promatra što se vani događa. Vrt, puteljak, šuma i dolina koji se vide kroz prozor, prekriveni su snijegom.

Najzad ugleda priliku u crvenoj kapici koja je lagano išla putićem. Radostan, Garo skoči s ležaljke i poleti joj ususret, mašući repom.

1 Lososove nevolje

Završena je i ceremonija lososovog vjenčanja, a s tim i neophodne pripreme za rođenje mladih riba. Tata losos je već toliko umoran da se jedva kreće. Osjeća se jako iscrpljen! Najradije bi se ispružio na pjeskovitoj obali, da više ne mora mahati repom i plivati. Zaslužio je dobar, pravi odmor.

No i pored svega toga se u njemu ponovo budi želja za putovanjima, koja otkriva neku skrivenu snagu, dovoljnu da se losos prepusti vodenim strujama rijeke do koje se jedva dovukao.

Rijeka će ga sada nositi duž svojih obala, kroz svoje vrtloge, a on se neće mnogo umarati. I tako će, malo-pomalo, najzad ponovo stići do mora.

Tokom ovog, prilično mirnog puta, losos će ponovo promijeniti odjeću: njegovo će tijelo opet prekrivati srebrnaste ljuske, iste onakve kakve je imao dok je bio sasvim mlad. Tako će ponovo nalikovati na ribu što je nekada prešla ovaj veliki put do mora. Sada je ponovo spreman za nove pothvate i nove dogodovštine.

2 Medvjed se odmara

Mama medvjedica provodi svoj zimski odmor, udobno smještena u skrivenoj pećini, sa svoja dva medvjedića.

No, gdje je za to vrijeme tata medvjed? Zašto i on nije sa svojom obitelji?

On se po ciči zimi dao u potragu za nekim sigurnim skloništem, za pećinom u koju bi se mogao sakriti od hladnoće i nevremena. Kad je najzad našao dom, morao je upotrijebiti sve raspoložive snage da ga dotjera i osposobi za život: dovukao je grane, trave, mahovine kako bi mu bilo što toplije. U prvo vrijeme je često izlazio iz svoje jazbine, kao da se nije mogao smiriti na jednom mjestu, no kada je pao prvi snijeg, medvjed se zatvorio u pećinu, kako u svježem snijegu nitko ne bi prepoznao tragove njegovih šapa. Onako umoran, odmah je utonuo u dugi zimski san. No, danas je drugi dan veljače kada se, prema predanju, medvjedi bude da osmotre kakve su vremenske prilike.

»Ah! Zima još uvijek traje!«, uzdahnuo je medo. »Pa dobro, ionako se još nisam dovoljno naspavao!«

3 Vidljivi tragovi nevidljivog zeca

Na snježnom, bijelom pokrivaču se vide ujednačeni tragovi nečijih stopa što nas vode do neravnog.

Nečujnim se koracima približavamo mjestu na kome se ovi tragovi potpuno gube. Što li je sad to? Ah, pa kako se ranije nismo sjetili: eno bijeloga zeke koji se odmara na blještavo bijelom snijegu. Tako je i naše strpljenje konačno nagrađeno, no moramo priznati da smo imali sreće jer, da se sa zekom nismo našli licem u lice, teško bismo ga mogli primijetiti onako bijelog u dubokom, bijelom snijegu!

4 Sob se plaši leda

Ovaj je sob baš pravi div! Živi u sjevernim šumama, ima golemu glavu, ukrašenu velikim, snažnim i razgranatim rogovima. Na nogama su mu jaka kopita, a tijelo mu je prekriveno gustom, čekinjastom dlakom.

Kao i ostale životinje, i on ne može dočekati da zimi dođe kraj. Za to ima dosta razloga, no najveći od svih je što jedva čeka da ponovo zapliva. Možda će vam se to činiti čudnim ali je, usprkos svojoj veličini, sob u stanju preplivati čitava jezera, pa čak i velike zaljeve sjevernog mora.

No, sve su ove vode zimi zarobljene ledom, a ako itko na svijetu mrzi led, onda je to baš sob! Ako bi mu se slučajno dogodilo da se oklizne na glatkoj, ledenoj površini i padne, više ne bi mogao ustati.

Zato u ovo doba godine sob napušta ove krajeve i povlači se u planine, gdje čeka da dođe proljeće kada će opet biti njegove omiljene hrane u izobilju. Više od svega on voli jesti lišće i komadiće kore drveća vrbe i breze te travu sjevernih tundri. No, zimi je ova velika životinja prinuđena da utoli glad borovim iglicama. Nažalost, sob zimi gubi svoje snažne rogove, koji će ponovo niknuti tek kada grane proljeće.

5 Sobovo zimsko ruho

Sobovi rogovi su zaista neobični! Istovremeno su i ravni i zaobljeni i plosnati i nagnuti naprijed!

Ovaj ukras na glavi nose čak i ženke soba no, kao što smo već rekli u prethodnoj priči, zimi ga gubi i ostaje bez rogova čak do slijedećeg proljeća.

Tokom hladnih, zimskih dana sobova dlaka postaje još duža, gušća i oštrija, boja joj je svijetlosiva. Zahvaljujući ovoj dodatnoj zaštiti, sob uspijeva preživjeti i najveće polarne mrazove.

6 Sobov zimski jelovnik

Da bi nesmetano preživio polarne hladnoće, sob je prekriven toplim, krznenim ogrtačem. No, čime se on hrani tokom surove zime? U ovo doba godine sve je zaodjenuto snježnim prekrivačem, pa mu nikako ne polazi za rukom pronaći sočnu travu, gljive i ostalo zeleno ukusno bilje koje je njegov omiljeni zalogaj tokom toplih, ljetnih dana.

No, sada se mora zadovoljiti mješavinom mahovine i lišajeva koje je teškom mukom, kopitom, iskopao ispod snježne površine, prekrivene debelom, ledenom korom.

7 Snježni pokrivač za soba

Kako se zaštititi od hladnoće kad se temperatura spusti i do četrdeset stupnjeva ispod ništice?

Sob mora riješti i ovaj problem! Istina, zimi je njegovo krzno gušće i deblje, no ono se nikako ne može mjeriti s krznom što prekriva tijelo njegove ženke!

Zato mužjak mora pribjeći i dodatnim lukavstvima: osigurati pogodni prekrivač! Prekrivač? Ali kako? Ne, ovo nije nikakva šala, naprotiv! Onako krupan, sob legne u grm, podvuče noge ispod tijela i čeka da ga snijeg potpuno prekrije. Tako pod ovim debelim bijelim prekrivačem uspijeva održati svoju tjelesnu toplinu da se ne smrzne od hladnoće. Sada na miru može uživati u neophodnom i zasluženom odmoru jer, ne zaboravite: u teškim uvjetima života, zbog oskudne i nedovoljne hrane, on je jako oslabio.

A kada mu se vrati snaga, sob ustaje, otrese sa sebe snježni pokrivač i odlazi da se malo prošeta po okolici, budno pazeći da ostavlja jasne tragove u snijegu, po kojima će se opet moći vratiti.

8 Zekini putovi

Čim se iza oblaka probiju sunčani zraci, zeko napušta svoje prebivalište i kreće u šetnju. Dugim i laganim skokovima on prelazi blistavi bijeli snijeg.

Tako ostavlja prepoznatljive tragove po snijegom pokrivenim oranicama i livadama.

Na taj se način uvijek može vratiti istim putem, da bi ponovo pogledao ona poznata mjesta, a kako se to stalno ponavlja, ubrzo će nastati prava prtina, koju će lako moći prepoznati. Ustvari, to su njegove prometnice.

9 Lisičini ljubavni jadi

Došlo je vrijeme kad lisica počinje razmišljati o svome vjenčanju.

Sada počinje sve jače i jače zavijati.

Radi li to zato što želi da se njen glas što dalje čuje kako bi privukla nekog mladog lisca, ili da pokaže koliko su jaki njeni osjećaji?

Na ovo pitanje vam ne bih mogla sa sigurnošću odgovoriti! No, sigurno znam da se noću u veljači, usred polja, čuju čudna zavijanja lisica. Ponekad promuklo i razvučeno laju, pa onda uzdišu, dok njihov glas ne preraste u uporne krikove, nalik plaču malog djeteta.

Nekad nam se njihovo glasanje učini kao prava jadikovka, kao jecaji, pa čak i kao mijaukanje ili hukanje sove. Kako samo odzvanja taj glas u tišini mirne i hladne zimske noći!

Uznemireni psi s obližnjih gospodarstava odgovaraju glasnim lavežom, kao da ih to čudno glasanje ljuti.

Kad se lisica približi naseljenom mjestu, njeno lajanje postaje još jače i glasnije.

Sada se lisica žalosti misleći kako su svi protiv nje i, kako nitko ne razumije njenu ljubavnu čežnju.

10 Ugodna dabrova zima

Zahvaljujući svojoj umješnosti, dabrovi vrlo ugodno provode zimu: ne nedostaje im ni hrane, ni topline.

Dobro sagrađeni krov s izvrsnom izolacijom zadržava vrlo visoku temperaturu u jazbini, dok snježni prekrivač predstavlja dopunsku zaštitu.

U dabrovoj jazbini je toplije zimi nego ljeti, što će vas na prvi pogled možda začuditi.

Što se tiče ishrane, ovi su vrijedni sisavci tokom ljeta i jeseni osigurali dovoljne zalihe hrane koja pluta na njihovim splavima, tako da im sada preostaje samo da se posluže – malo s vrbovim grančicama, malo topolinim. Ukoliko se zima oduži, dabrovi će se hraniti rezervama koje su nagomilali oko ulaza u jazbinu, ispod razine vode.

Kada se na rijeci uhvati ledena kora, ove životinje ostaju zatvorene u svojoj kućici u kojoj se tada mogu nesmetano odmarati, no ponekad ipak izlaze na malo plivanje ispod leda. S vremena na vrijeme izađu na površinu da kroz rupe, koje su napravili u ledu, udahnu svježi zrak. Eto, tako su se dabrovi pobrinuli da provedu zaista ugodnu zimu u kojoj im baš ništa neće nedostajati.

11 Divokoze, odvažni penjači

Svima je poznato da su divokoze odvažni penjači. Bez imalo muke one se veru stijenama i najstrmijim liticama, samo jednim skokom preskaču planinske potoke i brzake, vodopade i klizavo kamenje, prekriveno ledom.

No, ovi planinari pokazuju i veliku opreznost, jer nikada ne poduzimaju nepromišljene korake. Ako se nađu na opasnim mjestima, kreću se jedna po jedna kako bi spriječile da se odvali kamen i padne na polja što se prostiru pod liticom.

12 Divokoze silaze u dolinu

Zima je bila veoma oštra. Visoko gore, ispod planinskih vrhova, stado divokoza je teškom mukom dolazilo do hrane. Stari mužjak, vođa stada, uprkos svoj svojoj mudrosti i iskustvu, više nije znao kojim bi pravcem krenuo, gdje bi se ispod snježnog pokrivača moglo pronaći još nešto za grickanje.

Stado je bilo vrlo brojno, sastavljeno uglavnom od ženki s mladunčadi, a nijednoj životinji nije bilo više od tri godine. Mužjaci, naročito oni stariji, držali su se po strani, ili svaki za sebe ili u manjim grupama, već kako je koji više volio.

Nadaleko poznatu otpornost ovih životinja, ovaj put nije dovela u iskušenje strašna zima, već glad. Tako je stari predvodnik morao donijeti sudbonosnu odluku: sići će u dolinu. Još jednom je stao na čelo svoga stada i poveo ga prema jelovoj šumi, gotovo do same granice s prvim selom. Neki dječak ih je prvi primijetio i povikao:

»Divokoze silaze, one su potpuno izgadnjele, moramo im pomoći!« I ostali su ih seljani vidjeli i zaključili: »Odnijet ćemo im koji plast sijena, tamo u šumu, kako bi se mogle najesti na miru!«

13 Prije mećave

Dva dana prije neočekivane snježne mećave divokoze su napustile planinske vrhove i sišle u jelovu šumu da se zaštite.

Dva dana ranije? Ali kako su znale?

Pa lijepo, jer ove životinje imaju razvijeni nagon koji ih upozorava da se približava nevrijeme i oluja. Tako se još prije nevremena uspijevaju skloniti na sigurno. Zatim, kad sve prođe i vrijeme se proljepša, one se vraćaju svojim visinama. Kao da u sebi imaju ugrađene nekakve male barometre!

14 Jelen i zima

Ovaj snažni jelen, velikih razgranatih rogova, zimu provodi u šumi. On se ne boji gladi jer će mu šuma podariti sve što mu je potrebno da bi preživio: koru drveća, bokore vrijesova i kupina, pa čak i mahovinu koja se uvijek nalazi na stablima u blizini riječnih tokova.

Naravno, zimski jelovnik nije nimalo tako ukusan kao proljetni i ljetni, no jelen se zasada zadovoljava i time, strpljivo čekajući proljeće kada će se sve ponovo zazelenjeti i proklijati, kada će biti sočne trave.

No, zima jelenu donosi još jednu značanju promjenu: on tada gubi svoj ukras s glave, svoje prekrasne rogove. To se obično događa u veljači. Jednoga lijepog dana parožci s rogova otpadnu, ali to njega previše ne zabrinjava, jer će već u svibnju oni ponovo izrasti, još veći i ljepši. Jelen se najviše ponosi svojim rogovima ujesen, jer su tada oni najrazgranatiji i zaista dostojni svakog divljenja.

Znate li kako se određuje starost jelena? Pa jednostavno, dovoljno je prebrojiti paroške na njegovim rogovima i: koliko parožaka, toliko godina.

15 Obiteljski portret

Što li tokom hladne zime rade lijepe košute i njihova mladunčad, rođena tek prošloga proljeća?

Okupljaju se u grupe i uvlače među gusta, šumska stabla, da se zaštite od vjetra i snijega. Za razliku od jelena, košute nemaju rogove, no zato im je priroda podarila topao, zimski ogrtač od guste dlake, koja je u početku crvenkasta, glatka i sjajna poput svile da bi, zatim, posivjela i još bolje ih štitila od niskih temperatura.

Košute, lanad, jeleni... pa koliko to članova broji jelenja obitelj? Hajde da ih svakog posebno bolje upoznamo!

Mladi se mužjaci, u dobi od godinu dana, često nazivaju »bambi«. Oni, između jedne i tri godine su jelenčad i poznat ćete ih po kratkim, još nerazgranatim rogovima što nalikuju kratkim mačevima.

Ako bismo poželjeli napraviti obiteljski portret jelenje obitelji, na njemu bi se našli: na počasnom mjestu veliki jelen, glava obitelji, pored njega mama košuta koja je uvijek u blizini najmađeg laneta, te ostala djeca, jelenčadi. Baš prava, obitelj, zar ne?

16 Gdje laste provode zimu?

Kada terase, balkone i krovove naših kuća prekrije snijeg, sjetimo se svojih prijateljica lastavica i pitajmo se, gdje li su one sada?

Ah! Vrlo, vrlo daleko, u Africi, lete oko bujnih, tropskih biljaka, velikih i zelenih, ogrijanih ekvatorskim suncem. Neke su se laste spustile i do samog juga ovog velikog kontinenta! I dok mi drhtimo od hladnoće, ogrnuti debelim kaputima, one radosno šire krila prema toplim sunčanim zracima i hrane se tisućama kukaca što lepršaju oko njih. Kako divno provode zimu.

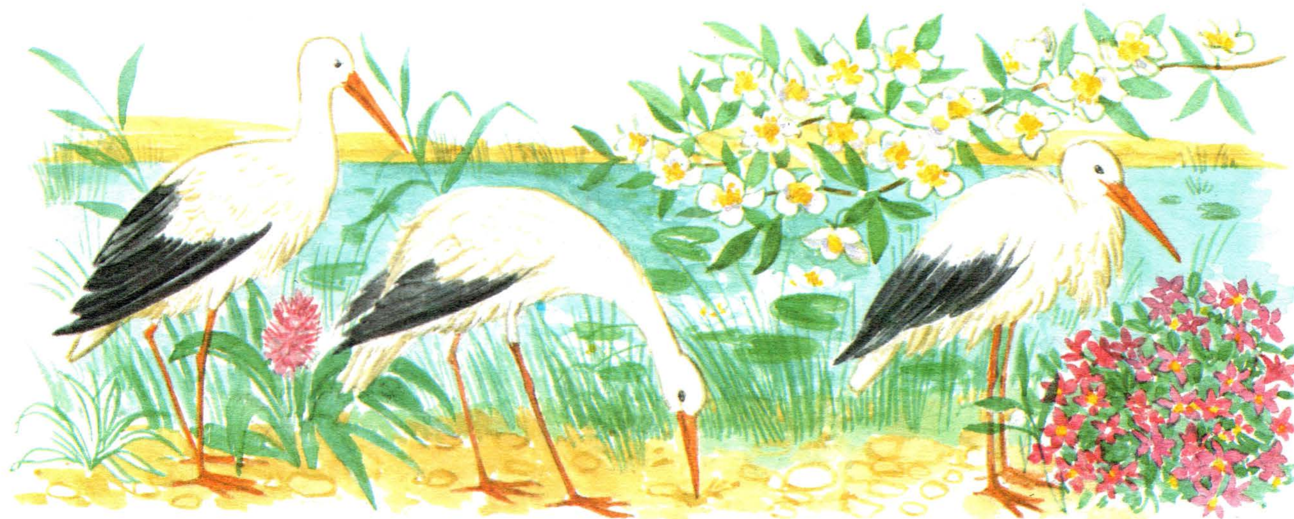
17 Rode obasjane suncem

Rode šetkaju obalama mirnih, suncem okupanih jezera. Svima su nam znane ove velike ptice, dugih, crvenkastih nogu i isto takvog dugog i šiljatog kljuna. Tijelo im je veliko, skladno, prekriveno bijelim perjem, a obrubljeno crnim. Rode se ne glasaju poput drugih ptica nego kljunom klepeću, kao da stalno nešto krckaju. Za ove se lijepe ptice kaže da su vjesnici sreće!

Poznato nam je da svoja gnijezda grade u južnim, središnjim i istočnim krajevima Evrope, pa i na jugu Španjolske i to na krovovima kuća. U zemljama u kojima se gnijezde, često se kaže: »Dolaze rode« ili »Odlaze rode«, pa nas znatiželja nagoni da se pitamo, odakle one to dolaze i kamo odlaze.

Evo odgovora i na ta pitanja: odlaze već krajem kolovoza, kada se temperatura u južnim krajevima počinje spuštati, prema predjelima srednje Afrike gdje je uvijek toplo. Nastanjuju se na obalama velikih jezera u kojima će svojim dugim kljunom spretno izvlačiti iz vode žabe, ribice i vodene zmije koje su njihova omiljena hrana. Da bi stigle u ove krajeve, one uvijek lete istim putem. Kad bismo bacili pogled na geografsku kartu, lako bismo otkrili njihov smjer leta. Njihov zapadni put vodi preko Francuske, Španjolske i Gibraltarskog prolaza, do Afrike, a istočni preko istočne Evrope, Bosfora i zatim, odmah, preko Sueskog kanala.

Kako to znamo? Pa jednostavno: zoolozi obilježavaju mlade rode tako što im na noge stavljaju prstenove, po kojima ih na njihovom dalekom putu lako prepoznaju, pa ih mogu pratiti i po više tisuća kilometara daleko od njihovih gnijezda.

18 Rode se vraćaju

U veljači rode polako napuštaju svoja suncem okupana jezera i kreću natrag, na sjever. Tamo će ponovo naći svoja gnijezda, ona ista koja su ostavile prethodne godine. Pogledajmo ih dok uzlijeću: kako su samo velika i široka njihova bijela krila koja, kad se raširе, imaju raspon od oko dva metra.

Da bi uzletjele i podigle svoja velika tijela i gusto perje, one prvo moraju nekoliko puta poskočiti da bi uhvatile zamah: op! op! op! – sve brže i brže, dok se najzad ne uspiju vinuti u nebo.

19 Rode kao zračne jedrilice

Zamislite samo kako je iscrpljujući taj njihov dugi let, pri kojem prelaze tko zna koliko tisuća kilometara! No, rode se ne bi složile s nama. Naprotiv! Njima to ne predstavlja neki veliki napor, jer su izgradile vrlo mudar sistem letenja, pri kojem se prepuštaju toplim zračnim strujama koje im uvelike pomažu.

Pošto se svom snagom zatrče da bi uzletjele, topli zrak im pomaže da se dignu u visine pa njima, iskusnim letačicama, ne preostaje ništa drugo nego da rašire krila i prepuste se »zračnim jastucima« što ih podupiru. Da bi se zadržale na željenoj putanji, dovoljno im je da samo ponekad mahnu krilima gore-dolje.

I tako, gore visoko na nebu, rode lete kao prave jedrilice, mirne, tihe i gotovo nepomične.

Prelijeću jezera i bare, rijeke što lagano teku, prostrane savane boje šafrana.

Zaista ugodan let! No, kada padne veče, zrak se hladi i više ih ne može održavati u visinama, pa se rode moraju polako spuštati na zemlju. Tako provode noći pod krošnjama visokih palmi koje krase riječne obale što krivudaju dolinama.

20 Rode se odmaraju

Ponekad se rode i po nekoliko dana zadržavaju na istom mjestu da malo odahnu. To su prijatni sati odmora.

Zaustavljaju se na obali rijeke i dugo ostaju nepomične, čekajući da se pojavi kakva neoprezna ribica. Zatim, mašući dugim kljunovima, šeću ispod palmi tražeći nekog lijenog guštera, pospanog mišića ili kakav drugi ukusni zalogaj, ne računajući one stotine kukaca koje usput progutaju, a da i ne primijete. Jednom riječju, tokom odmora se rode trude da na najbolji mogući način iskoriste svaki trenutak odmora.

21 Dvije znatiželjne rode

Dvije su se najznatiželjnije rode iz jata udaljile od svojih prijateljica i otišle da razgledaju obližnje njive. Gegajući se na svojim dugim, crvenim, nestabilnim nogama, išle su preko brazda, zaustavljajući se na trenutak da brzim pokretom kljuna u prolazu uhvate kakvog neopreznog skakavca ili sporog puža.

Iza visokog, eukaliptusovog drveta, mirisnih, kopljastih listova, iznenada primijete sivkastog magarčića i devu s velikom grbom. Iznenađene, rode se zaustave da bolje osmotre.

Maleni magarac i velika deva, čija je dlaka bila boje pijeska, lagano su se kretali vukući za sobom jednostavan drveni plug kojim je upravljao afrički seljak. Naravno, rode nisu mogle znati da je čovjek baš pravi Afrikanac, jer su za njih svi ljudi jednaki, no mi smo ih pratili na njihovu putu pa smo ga lako prepoznali po karakterističnom odijelu na pruge te kapuljači i dugoj tunici koja se još zove i dželaba.

I tako su, zabave radi, rode krenule za ovim čudnim triom, ujedno koristeći priliku da ščepaju koju glistu što bi s vremena na vrijeme izvirila iz brazde na svježe izoranoj zemlji.

22 Neke su rode na cilju

Zaustavivši se u marokanskom gradiću Marakešu, neke su rode iz jata, što je trebalo nastaviti put za Alzas, odlučile da ne idu dalje, već da konačno ostanu u ovome mjestu.

Ustvari bi se moglo reći da su se uplašile kako gore, na sjeveru, neće naći takvo obilje najrazličitije hrane, na kakvu su navikle u toplim, afričkim gradovima gdje skakavaca, cvrčaka, punoglavaca, žaba, ribica, vodenih zmija i guštera ima napretek. Njihovu je odluku potkrijepila i živost te šarolikost ovoga kraja o kojem su im pričale druge rode koje su ovdje uspješno savijale gnijezda iz proteklih godina. Ovdje su polagale jaja, ležale na njima i odgajale mlade pod toplim zracima afričkog sunca. Uostalom, zašto bi letjele sve do Alzasa i nepotrebno reskirale da se tamo nađu potpuno same, bez društva, kao jedini par u selu gdje bi bile žalosne i nezadovoljne dosadnim životom.

Rode su ove nabrojene razloge smatrale dovoljnima za donošenje konačne odluke i tako su ostale u Marakešu.

Ne gubeći vrijeme, rode su odmah počele praviti gnijezda na vrhovima gradskih zidina, koje su bile dovoljno visoke da se s njih lako uzleti.

23 Ptice u dobrom društvu

Rode nisu jedine ptice kojima se sviđaju ugodna, afrička odmorišta. I ostale su putnice s juga, koje će nastaviti prema sjeveru, primijetile suncem okupane zemlje.

Već na prvi pogled među njima prepoznajemo sivkaste čaplje, patke-žličarke plosnatog kljuna i vitke ibise, brončanopurpurnog perja.

Tu su i neke ptice, stalno nastanjene u ovim krajevima, kao naprimjer prekrasna bijela čaplja i veličanstveni sveti ibis, bijelog perja i crne glave. Našavši se zajedno u društvu, one sve uglas pjevaju.

24 Tko je vatrena ptica?

Je li vam već netko pričao o vatrenoj ptici? Onoj iz ruske bajke o Ivanu i sivom vuku? Pa dobro, vatrena ptica nije plod ničije mašte, jer ona zaista živi i to ne samo u Africi, već i u nekim krajevima Evrope.

Plamenac, crvena čaplja ili jednostavno flamingo, poznat je po svome ružičastom perju, tako da su ga neki stari narodi zvali još i »purpurna krila« ili »vatrena krila«.

Ova prekrasna ptica ima duge i tanke noge, izrazito ružičaste boje, nježno, svijetloružičasto perje i velika vatrenocrvena krila. Vrat je dugačak, savitljiv, povijen nadolje, dok je kljun istovremeno i ukras, jer je izuzetno lijepo obojen crveno i crno. On je ujedno i neka vrsta cjediljke što filtrira vodu i zadržava u ustima manje ribice.

Kad leti, flamingo ispruži vrat, istegne noge i ubrzano, ritmički, maše krilima. Kreću se obično u brojnim jatima, pa nam je pravo uživanje da ih gledamo, onako ružičaste i lijepe na plavetnom nebu.

25 Između močvara i bara

Flamingo obično živi u trščacima, na obalama plitkih bara, između vodenih biljaka i trava. U svojoj omiljenoj sredini oni se graciozno kreću, pri svakom koraku savijajući glavu i umačući kljun u vodu, kako bi uhvatili kakvu ribicu ili izvukli sa dna pužića ili raka, najdražu hranu.

Gledajući ih ovako velike, elegantne i lijepe, odjevene tim prekrasnim ružičastim perjem što se ogleda u bistroj, plavičastoj i zelenkastoj vodi, moramo zahvaliti majci prirodi koja nam ih je podarila, da u njima uživamo.

26 Veseli patak Pero

Što li je s našim patkom Perom kojega su starac i dječak, onako smrznutoga, spasili i odnijeli u drvenu kolibu?

Pošto se poslije nekoliko dana provedenih s njima u toplome, dobro nahranio i ojačao, vraćen je u malu baru koja je, u odnosu na veliku močvaru, bila dosta zaštićena. Zamislite samo kako je bio sretan!

Čim je počeo plivati, pronašao je nove prijatelje, patke kržulje, dugog i rašljastog repa te krunaste patke, ptice iz zemalja sjeverne Evrope koje su se ovdje sklonile od hladnoće.

27 Mužjak i ženka vodomara i dalje u ljubavi

Bistra rijeka, na čijim se obalama nastanio par vodomara, sada je prekrivena debelom, ledenom korom koja je zarobila njene vode i uspavala joj obale, pobijeljele od snijega.

Sve je tako mirno, nepomično, sjajno, kao od kristala. Nema nijedne travke koja bi se savila na vjetru, nijedne grane koja bi se zanjihala, nijedne biljke koja bi se pomakla. Sve je zaleđeno, kao u bajci.

U tom nepomičnom krajoliku jedine znakove života daje par vodomara u letu, mužjak i ženka koji su ostali da se hrabro suoče s nemilosrdnom zimom što je uspavala i začarala čitavu prirodu oko njih.

Kao da im hladnoća i snijeg nimalo ne smetaju, oni lete iznad ledenog ogledala poput strijele, odmaraju se na zaleđenim granama drveća ili na vrhu stijene prekrivene snijegom, da bi zatim došli do same obale.

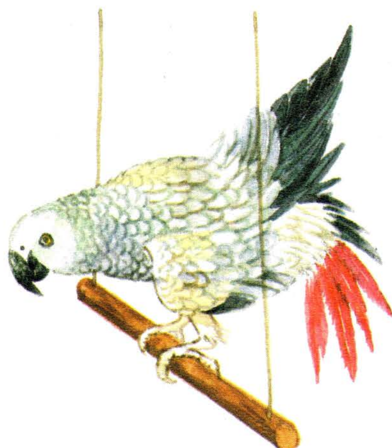
Ovo dvoje kao da se nikada ne odvajaju, stalno su zajedno, pa se pitamo, bi li uopće i mogli živjeti jedno bez drugoga!

Kao da žele odgovoriti, vodomari slijeću na zaleđenu vodu i udarcima kljunova, zajedničkim snagama, pokušavaju napraviti rupu u ledu, kroz koju će moći uhvatiti neku neopreznu ribicu, svoju omiljenu poslasticu. Jer, ne zaboravite, ispod ledene kore, voda i dalje uobičajeno teče.

Poslije ručka zaljubljeni par odlazi u šetnju, kao da im hladnoća ne smeta. Tako prkose zimi.

Njima je najvažnije da su zajedno i da se vole. Zamislite samo: kad se jedan od vodomara razboli, onaj drugi se na svaki način trudi da ga njeguje i zabavi, no ako i pored sve brige bolesnik umre, njegov bračni drug se povlači u samoću, na kakvo skrovito mjesto gdje tuguje. Prestaje jesti i letjeti i po cijeli dan tužno uzdiše, dok nakraju i sam ne umre.

28 Prozor – osmatračnica

Danas sam, gledajući kroz prozorska okna, u stanu preko puta primijetio velikog papagaja kako se ljulja na drvenoj prečki u svojoj visokoj, prostranoj krletki.

Da, dobro ste me razumjeli: bio je to pravi papagaj u jednom gradskom stanu, uzred zime. Kao da je svojim jarkim bojama htio vratiti vjeru u ljepše dane koji će doći, danas kad je sve još uvijek tako tmurno i sivo.

Učinilo mi se da nikada nisam vidio ljepšu pticu: na tijelu joj je perje bilo svijetlosivo, gotovo biserno, a na repu crno i crveno. Snažan kljun mu je povijen, sjajan i crn.

Bio sam tako znatiželjan, da sam odmah otvorio svoju knjigu o pticama i pokušao ga pronaći. Evo ga! Ime mu je žako i živi u šumama ekvatorijalne Afrike. Pa kako onda izdrži zimu u našem hladnom gradu, mora da mu je teško!

Žako mi se toliko svidio da se satima nisam mogao odvojiti od prozora. Promatrao sam ga, razmišljao, prizivao u pomoć svoje znanje iz poznavanja prirode, ali ipak nisam uspio zaboraviti problem koji me tako mučio: nenapisanu domaću zadaću iz matematike!

---

29 Raspjevani kesten

U šumici oko Katičinog vrta jedan je veliki, stari kesten ponosno širio svoje grane. Na prvi pogled je izgledao kao i svako drugo drvo: imao je debelo stablo, prošarano dubokim brazdama i velike grane.

Cijela je Katičina obitelj neobično voljela to drvo zato što se s njega uvijek čula pjesma. Na njegovim su granama stanovale mnogobrojne ptice koje su neumorno pjevale. I ne samo to: one su i cvrkutale i pijukale i pričale i dozivale se, da je bilo pravo zadovoljstvo slušati ih.

Kao da su se razmjestile na granama kestena prema visini tonske ljestvice kojom su pjevale, i po boji glasa, baš kao članovi orkestra u kojem svatko dobro zna svoje mjesto i zadatak. Tako na nižim granama, svojim piskavim glasom cvrkuće sjenica, a iza nje, skrivena, grakće svraka. Gore, više, guguče par grlica, a s vrha odgovara druga svraka. U rupi, u debeloj grani, djetlić im daje ritam svojim udaranjem kljuna, a kad padne noć, iz šupljine u samome stablu dubokim glasom hukće mudra sova.

Iako imaju različite glasove i ponekad ne baš usklađene, moramo priznati da se ipak sve zajedno dobro uklapaju i dopunjuju, dajući tako svome kestenu posebnu draž.

1 Čega se boji sob

Pogodite čega se boji sob! Pogodite što je najgora stvar na svijetu za ovoga diva! Pokušajte zamisliti tko može najviše uzbuditi velikog rogonju dok šeta brezovim šumama i kupa se u mlakim barama! Ne znate?

Pa dobro, reći ću vam! Sob se najviše boji komaraca. Ovi dosadni, nemogući kukci koji su u stanju da mu zadaju desetine, stotine, tisuće uboda, toliko mu smetaju da se, onako izboden, često razbjesni od silnoga bola i svrbeža da ga je bolje izbjegavati.

2 Ježeva neugodna šetnja

»A sada pogodite, ako možete, tko je ježev najveći neprijatelj!«

»Da nije tvor, lasičin rođak oštrih zuba?«

»Ne, nije tvor.«

»Možda sova, noćna ptica zastrašujućeg glasa, što neprestano hukće: huu! huu!«

»Ne, nije ni sova.«

»Onda mora da je velika, kraljevska sova koja proždire ježeve?«

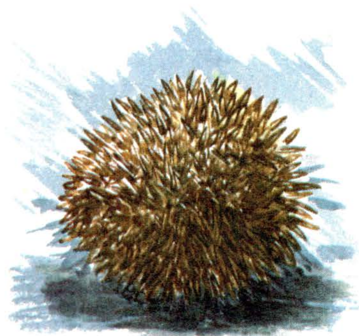
»Ma kakvi!«

»A divlji vepar, opasnih kljova?«

»Ni u snu!«

»Vidim da nikada nećeš pogoditi! Najveći neprijatelj ježeva su automobili, a znaš li zašto? Pa, zato što ježevi vole šetati putovima kojima automobili prolaze, jer još uvijek nisu shvatili da im je to jedini neprijatelj protiv kojega se ne mogu boriti svojim oštrim bodljama. Čini se da se njihovim šapicama dopada topli asfalt, pa im nikada nije dosta hodanja po njemu.

A onda, kad naiđe kakav auto, jež se od straha zatvara u svoju bodljikavu lopticu, njemu jedini poznati način obrane. No, ta ga navika sada može stajati glave, jer stroj nije živo biće koje se plaši uboda.«

3 Kako lisica peca

Znaš li kako lisica peca i kako hvata žabe? Pa, jednostavno. Nije to nimalo teško!

Onako lukava, mirno sjedne pokraj obale bare ili potoka i pravi se potpuno nezainteresirana za sve oko sebe. Drži se nemarno i kao da ne primjećuje kako joj je rep upao u vodu.

Neoprezne žabe tada privuče svjetlucanje nečeg mekanog i crvenkastog, pa brže-bolje polete da vide što je to. Teti liji sada ne preostaje ništa drugo, već da ih mirno skine s repa i pojede.

4 Bubamara postavlja rekord u letenju

»Možeš li mi reći kolike udaljenosti može preletjeti bubamara?«

»Od jedne do druge lijehe cvijeća, tamo uz samu ogradu.«

»Ma ne, mnogo više od toga!«

»Onda od lijehe irisa do jorgovana uz donju živicu što okružuje vrt.«

»Još više.«

»Bit će da može preletjeti od jorgovana do žbuna ruža koje ukrašuju ulaz.«

»Nikako!«

»A od ruža do velike lipe u dnu vrta?«

»Ma, kažem ti, još mnogo, mnogo više!«

»Može li preletjeti od lipe do one šume iza pšeničnog polja.«

»Još si daleko od točnog odgovora.«

»Onda ne mogu pogoditi, kaži mi ti.«

»Dobro, reći ću ti. Malena bubamara može preletjeti, ništa manje nego La Manche*, kanal između Francuske i Engleske, a to je razdaljina od oko pedesetak kilometara zračne linije. Naravno, ona to ne radi sama: s njom su i njene prijateljice i rođakinje. Pa, ipak je taj let pravi pothvat, zar ne?«

---

5 Čega se boji flamingo

»Pogodi čega se najviše boji flamingo, lijepa, elegantna ptica, ružičastog perja koja živi kraj bara i laguna?«

»Možda oluje, kiše ili jakog vjetra? Možda škorpiona, paukova ili miševa? Dugih putovanja? Nepoznatih životinja?«

»Ništa od toga. Flamingo se najviše boji aviona.«

»Zašto aviona? Zar se boji da bi ga avioni mogli pogaziti?«

»Ma ne. Oni se jednostavno boje zvuka njihovog motora. Čim začuju njegovo glasno brujanje, flaminga zahvati panika pa počinje bježati glavom bez obzira, ni sam ne znajući kamo.«

Čak i ženka koja leži na jajetu ili čuva tek rođenog ptića, u gnijezdu u obliku kupole s otvorom na vrhu, čim začuje grmljavinu aviona napušta mališana te pokušava uteći i sakriti se na sigurno. Srećom da je gnijezdo sagradila nedaleko močvare pa se može sakriti među trstikom i močvarnim biljem, nedaleko od gnijezda sa ptićima.

Znajući kako se ženke predano brinu za svoje mlade, možete zamisliti koliko se flamingo boji brujanja avionskog motora, kad u silnoj panici ostavlja svoje jaje ili tek rođeno mladunče.

6 Dva miša razgovaraju

»Prijatelju, gdje ćeš provesti zimu?«, upita dugorepi miš svog druga komu je lisica skratila rep pa su ga prozvali, kratkorepi.

»Ostat ću u svojoj rupi«, odgovori ovaj tog zimskog jutra. »Moj stan je vrlo udoban i u njemu se najbolje osjećam! Jazavac koji stanuje ispod mene je miran susjed i uopće mi ne smeta. Kako i bi, kad po cio dan spava i tek ponekad iziđe da se napije vode. Imam i dovoljne količine hrane, uglavnom žireva, pa neću morati ni nos pomoliti napolje, kad počne ružno vrijeme.«

»A ja mislim da ću ovu zimu provesti isto kao i prošlu«, oglasi se opet dugorepi mišić. »Vratit ću se u šumarevu kućicu u kojoj je uvijek tako toplo. Tamo je i bogata ostava u kojoj je obilje hrane, pa ti nikada ne može biti dosadno. Doduše, šumar ima starog, olinjalog psa, ali taj je velika lijenčina, pa me dosada još nikada nije natjeravao. Najvažnije je od svega što nema mačaka, jer one me ne bi ostavile na miru!«

Nakon ovog razgovora svaki je miš otišao na svoju stranu da provede zimu baš kao što je i rekao.

Što mislite, da li bismo ih danas našli na adresama koje su nam dali? Pa, naravno da bi, jer miševi uvijek drže zadanu riječ!

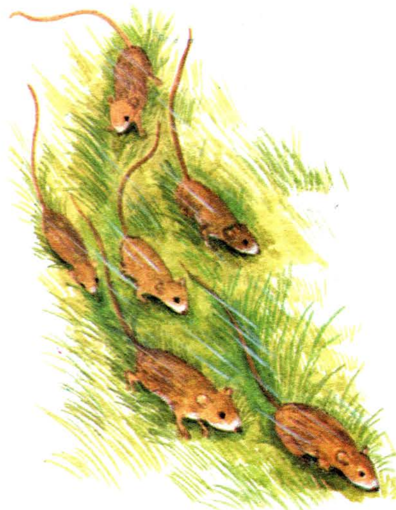
7 Miševi u hambaru

Hm, pade mi nešto napamet! Morat ću pogledati što je s onom našom mišjom obitelji, koju smo upoznali prošloga ljeta na pšeničnom polju! Gdje li će provesti zimu te malene, sive životinjice? Sjećate li ih se? Nisu bili veći od našega palca, ni teži od perca! Zato im lukavost i živahnost nikada nisu nedostajale!

Što li se dogodilo s njima kada su seljaci požnjeli njihovo pšenično polje? Gdje su se sklonili?

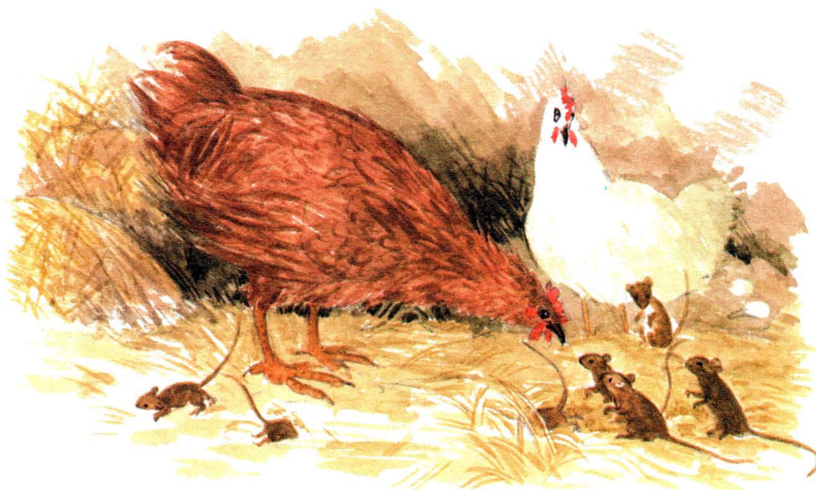
Pauk, koji u hambaru plete svoju mrežu, ispričao mi je novosti o njima i njihovoj sudbini!

»Za njih ne brini!«, počeo je. »Čim je zahladnjelo, negdje potkraj jeseni, uvukli su se u moj hambar. Stigli su jedne kišne noći, mokri do gole kože, onako okretni i brzi, u redu, jedan za drugim! Odmah su se udobno smjestili iza police za luk. Tamo su ni sam ne znam kako, donijeli i komadiće papira i starih krpa od kojih su napravili mekane krevetiće. Što se hrane tiče, ovdje su naišli na pravo izobilje, jer se u hambaru čuva pšenica, njihova najveća poslastica!«

8 Gosti u kokošinjcu

Evo što mi je ispričala crvena koka: »Ako tražiš mišiće sa pšeničnog polja, znaj da ovdje, u našem kokošinjcu, živi nekoliko njihovih obitelji. Otkada je počela zima, polako su stizali, jedan za drugim i tiho se uvlačili u naš dom. Otada dijelimo hranu i vodu. Doduše, nisu nas ni pitali za dopuštenje da koriste naše tanjuriće, ali tko bi tako nešto i mogao zabraniti tim brzim sićušnim stvorenjima! Ponekada se s nama inate, ali čim im pokažemo kljunove, postaju poslušni: »Mišići, ne zaboravite, mi smo gazde!«

9 Ostave pune hrane

Poljski miš, taj poznati stanovnik livada, prebrodio je sve teškoće koje sa sobom donosi hladna zima.

Još prije no što su počele velike hladnoće, napunio je svoje ostave dovoljnim količinama hrane. Sada je, kao što i sam znaš, u svojoj jazbini usred polja, iz koje prolaze brojni hodnici i tuneli što vode napolje, do izlaza, ili do drugih prostorija, na raznim razinama u zemlji. Neke od tih soba su pretvorene i u ostave.

Već je prvih jesenjih dana poljski miš počeo dovlačiti hranu: glavice luka, gomolje te razno korijenje i korjenčiće što se granaju pod zemljom. Pridodao ih je onima, još u toku ljeta nagomilanim zalihama, biljčicama, zrnju, sjemenju svih vrsta, raspoređenim po mnogobrojnim tunelima, zajedno s klasjem sakupljenim na poljima poslije žetve.

Vrijedni miš je u svoj dom donio i travu za oblaganje kreveta, pa je zima za njega postala pravo uživanje. Tako je, tokom siječnja, zajedno sa svojom ženom odlučio povećati obitelj: kad grane proljeće, na svijet će doći mnoštvo malih miševa i zato: »Živjelo novo proljeće!«

10 Raditi, raditi i samo raditi

Nemojte misliti da je ledena kora omela rad male krtice. Nitko ne može spriječiti ovu vrijednu životinju da kopa hodnike u zemlji.

Na nekoliko mjesta, na kojima je snijeg omekšao i počeo se topiti, toga jutra je Zoran primijetio nekoliko hrpica svježe iskopane zemlje. Krtica ne samo da je i dalje kopala, već je i završavala svoje gnijezdo, okruglu podzemnu sobicu, obloženu suhim lišćem, iz koje su polazila dva hodnika. U njoj će njeni mladi, budući graditelji hrpica od zemlje, ugledati svijet!

11 Trava se budi

Još se prije nekoliko tjedana snijeg otopio i nestao iz Zoričinog vrta, koji je sada tužan i pust, onako gol. Poslije dugog zimskog sna trava izgleda zaista jadno: onako osušena, izgažena, bezbojna, više je nalik na sijeno. No, neće još dugo biti takva. Snježni pokrivač ju je oštetio samo izvana, dok joj je korijen i dalje ostao zdrav. Iz njega će uskoro niknuti nove, zelene, ponosne vlati trave.

Eno, ponegdje se već vidi kako oprezno proviruju iz zemlje. Pojavili su se i prvi pupoljci tratinčica.

12 Udaja mravlje »matice«

Ledena kora koja je zimi stvrdnula zemlju, sada se otopila. Poslije prisilnog odmora se trava malo-pomalo već počela buditi i stidljivo izbijati na površinu.

Iz zimskog sna su se prenule i tisuće raznih kukaca koji sada, vjerojatno u želji da vrate fizičku kondiciju, po cijeli dan trčkaraju nježnim vlatima trave. Svi kao da nekamo jako žure, kao da žele nadoknaditi vrijeme provedeno u spavanju i stići na neke tajne, samo njima znane sastanke.

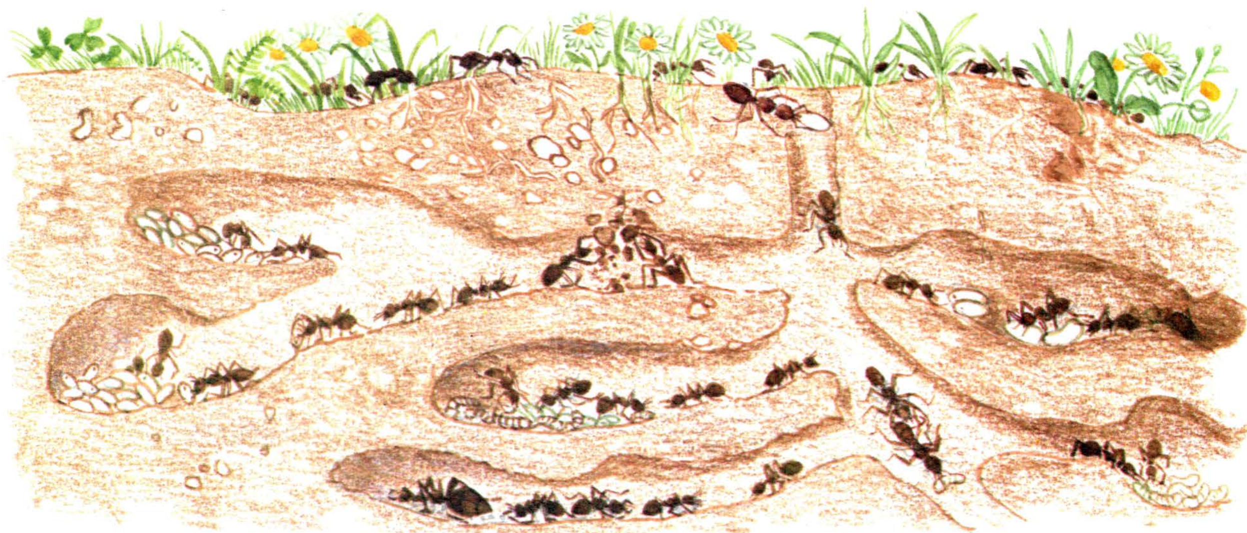
Evo, pogledajmo crnog mrava koji trči još više od drugih. On se ne obazire na mladu travicu, rosom okupanu, već juri svojim putem, plašeći se da ne zakasni na neki važan događaj. Zato ga ostavimo na miru, ne zadržavajmo ga, neka ide kamo je namjerio!

Iznenada se na njegovu putu našla vlat slame. Kakva prepreka! Hoće li mu prepriječiti put? No, on samo ispruži svoja ticala, uzvere se uz vlat i siđe na drugu stranu, pa nastavi trk. Kamo li to ide? Mravi su vrlo tajanstvene životinje. Pa ipak, hajde da otkrijemo barem jednu njihovu tajnu!

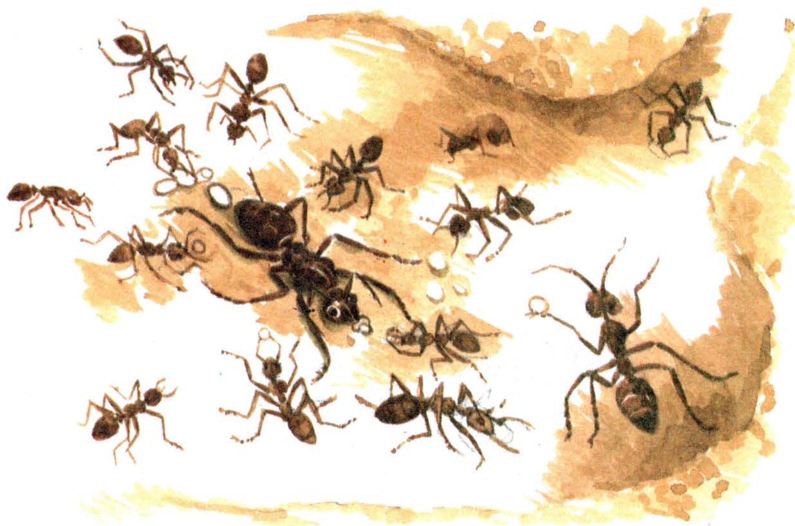
Postoji mravlja kraljica ili matica, veliki mrav koji ima krila. Jednoga dana će se ona udati za mužjaka istih osobina. Poslije svadbenog pira će ova dva krilata kukca poletjeti na svadbeno putovanje, a pratit će ih još tisuće manjih, također krilatih mrava, bračnih parova.

Nakon vjenčanja ove mravlje »kraljice« gube svoja krila i povlače se pod zemlju da osnuju mravlju koloniju. Mužjaci, trutovi, umiru jer se njihov životni ciklus završava oplodnjom ženke.

Njegova ženka će živjeti još dvadesetak godina. Ubrzo će snijeti jaja iz kojih će se razviti tisuće i tisuće mladih mravčića koji će jednoga dana osnovati novu, mravlju koloniju.

13 Kraljica je umorna

Pošto je snijela jaja, matica se počinje sama brinuti o ličinkama dok se ne zakukulje, pomažući tako mladim mravima da dođu na svijet. No, kako se vremenom broj mrava radnica sve više povećava, matica više ne mora sve raditi sama, pa sada zahtijeva od ostalih članova svoje kolonije da je služe, hrane i brinu se o njoj.

Što se tiče mrava radnica, može se reći da predano obavljaju svoj posao, bez trenutka odmora. Po dužnostima koje obavljaju, radnice se dijele na: hranilice, odgajateljice, vojnike, redare, drvosječe, žetelice...

14 Okus mora

Sjećaš li se našeg hrabrog lososa? Rodio se u rijeci, kao mali otplivao sve do mora, prokrstario oceanom i kao odrastao mužjak se vratio u rijeku da oplodi jaja svoje ženke, onda odmah krenuo ponovo u ocean, nošen riječnim strujama.

Stigavši opet u slanu vodu, srebrnasta riba je s velikim zadovoljstvom osjetila okus mora i odmah se sjetila ukusnih škampa i ostalih račića koji u njemu žive. Iako je bio iscrpljen, odmah mu se vratio dobar apetit. Uspješno je prebrodio još jedno naporno putovanje i sada je spreman zaplivati oceanskim prostranstvima. Još jednom će ispitati podvodne spilje do kojih ga nitko ne može pratiti! Prepustit će se morskim strujama, praćakati u vrtlozima, igrati se na valovima. Uvlačit će se u šume algi na morskom dnu, otkrivati njihove tajne. Losos će ostati u plavetnim oceanskim dubinama do kraja života.

Možda i neće! Možda će se jednoga dana ipak vratiti u svoj rodni potok! Tko bi to znao! Kod ove ribe je sve moguće!

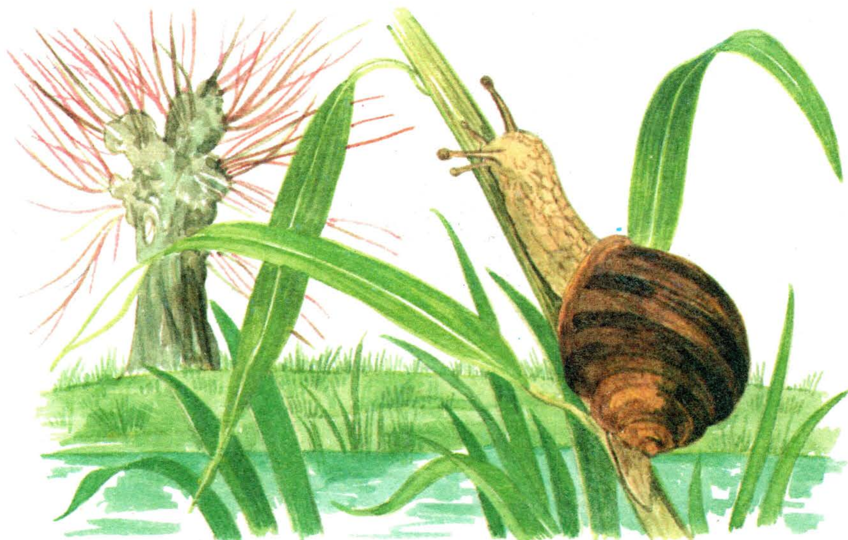
Neki lososi se i po tri puta u toku života vraćaju u rijeku, a iz nje u potok, a nekima je dovoljan samo jedan, jedini veliki put.

15 Priroda se budi

Čim se na suhim granama grma pojavi i prvi pupoljak, to je jasan znak da se priroda počinje buditi iz dugog zimskog sna.

Ševa prva počinje slaviti povratak u život ovih grmova, prva se raduje pupoljcima što su uspješno probili tvrdu koru grana i izvirili u svijet. Ona tada uzlijeće visoko, visoko, ide dalje i traži neki novi grm, neko novo drvo, da ga probudi iz sna.

I puž koji je cijele zime spavao u svojoj kućici na leđima, sada izviruje napolje i polako polazi prema obali rijeke radujući se novom proljeću!

16 Jedan kos u gradu

Ovoga jutra me kos s obližnjeg kestena nije probudio onim tihim i žalosnim cvrkutom kao obično. Ne! Jutros mi je priredio pravi, mali koncert!

»Danas je kos nadmašio svoje pjevačke mogućnosti«, pomislio sam. »No, danas je tek šesnaesti ožujka. Proljeće još uvijek nije počelo. Rano je za veselu pjesmu. Pa ipak kosovi iz grada obično počinju slaviti proljeće prije svojih rođaka s polja!«

Tako sam se spremio da odsada, svakoga jutra, slušam glazbeni koncert svoga susjeda kosa.

17 Ožujski pljusak

Vrapčići iz parkova i vrtova više ne znaju gdje bi se sklonili: nebo se natmurilo, čuju se prijeteći gromovi što tutnje jedan za drugim.

Za početak, bez ikakvog prethodnog upozorenja, spustio se na zemlju jaki pljusak. Ne, nije počeo onako kao obično, kap po kap, već odjednom, kao da se samo nebo otvorilo!

Nakon što su se vrapčići uz velike napore i neprilike uspjeli sakriti u živicu, shvatili su da je sva ta žurba bila uzaludna, jer se odmah pojavilo sunce i zasjalo punim sjajem. Kao da se vrijeme htjelo našaliti s njima! Bez mnogo razmišljanja su vrapčići otresli kišne kapi sa svoga, mokrog perja i skakutajući vratili se na stazicu.

Kako je prijatno grijati se na toplom suncu! Tko bi se mogao i nadati takvoj ugodnoj promjeni! Počeli su cvrkutati, sretni i zadovoljni, pa nisu ni primijetili nove, tmurne oblake koji su se opet nadvili nad njihovim glavicama. Spremao se još jedan pljusak! I ovaj put su krupne kišne kapi, veličine graha, počele padati bez prethodne najave i upozorenja. Glasno su udarale o zemlju i raspršivale se na sve strane!

Čučeći ispod strehe, iskusna stara svraka promrmlja odvažnim glasom: »Ah, pa to je pravi ožuljski pljusak!«

18 Listovi divljeg kestena

Ako u životinjskom svijetu kos uvijek žuri da prvi najavi dolazak proljeća, među biljkama njegov zadatak obavlja divlji kesten. Ovo nam je drvo svima dobro znano: čim grane prvo sunce, na njegovim se granama pojavljuju prvi, ružičasti i zeleni pupovi, jedan ljepši od drugoga!

Njegovi susjedi iz ulice, drugi divlji kestenovi, još su uvijek goli i pusti.

No, već za nekoliko dana i njihovi će pupoljci posve iznenada ukrasiti gole grane, a kad se potpuno otvore, ukazat će se lijepi, veliki listovi.

19 Putuju rode

Eno roda! Lete visoko, visoko, prelijeću polja i naselja te žure u mjesta na kojima su prošle jeseni ostavile svoja gnijezda! Prate ih povici sreće i ohrabrenja: izdržite još malo!

Ne obazirući se mnogo na ljude pod sobom, bijele ptice su letjele dalje, ne želeći gubiti vrijeme u odmaranju, sada kad su već gotovo stigle do cilja. Žurilo im se da vide svoja napuštena gnijezda.

Kad tople zračne struje sustignu one hladne i, kad počnu puhati vjetrovi, rode više ne silaze na zemlju, već jače mašu svojim velikim bijelim krilima, obrubljenim crnim perjem. Umorne su, ali nastavljaju let, uporno se boreći sa zračnim strujama u koje ih dovode ovi neočekivani vremenski uvjeti, takoreći na samom kućnom pragu. No, njihova upornost pobjeđuje. Poslije dugog i napornog puta iz Afrike, rode žure da se odmore u vlastitim domovima.

Ove velike ptice su svuda rado viđeni gosti. Seoska djeca upiru prstiće prema nebu i uzvikuju: »Dolaze rode!« I odrasli se vesele povratku roda, vjesnika proljeća. Sačuvali su im stara gnijezda na krovu kuća. Kad se vrate, sletjet će ponovo u njih, popraviti ih i tu odgajati mlade.

20 Povratak roda

Čitavog dana su rode letjele bez odmora.

S vremena na vrijeme su neke ptice iz jata ipak slijetale na zemlju: no, nemojte misliti da je to bilo radi odmora, naprotiv! Njihova su gnijezda bila tamo, van grada, pa se tu završavalo i njihovo putovanje. Kad odlaze na jug, ove ptice lete u velikim jatima, a kad se vraćaju, u sasvim malim jatima. Svaka grupa slijedi svoj nagon, svaka se vraća u svoju postojbinu, a što se više približavaju gnijezdima koja su napustile, smanjuje se i broj putnica.

I tako, ostavši same, dvije su velike rode krajnjim naporima, posljednjom snagom mašući krilima, najzad stigle u gradić, smješten u dnu prostrane doline.

Spuštale su se praveći krugove u zraku, još uvijek raširenih krila i dugih, crvenih kljunova uperenih prema dolje.

Odmah su prepoznale svoje gnijezdo na kosom, crvenom krovu visoke kuće, baš u blizini dimnjaka.

Stajale su u njemu, mašući kljunom od silnog zadovoljstva, dok su se dolje, ispred kuće, okupila djeca, radosno kličući. Veselo su mahala bijelim pticama, slaveći njihov povratak i nove, tople dane koje su im rode najavljivale.

Mnoga lijepa iznenađenja zima
krije u pletenoj košarici punoj suhoga voća:
tu su lješnjaci, orasi, bademi,
grožđice i šljive sušene na suncu,
te slatke, suhe smokve.

Slatke darove zima nam nosi u košarici
punoj raznog voća iz dalekih zemalja
u kojima je uvijek ljeto.

Tu su:

ananas sa svojim lijepim, zelenim čupom,
smokve iz Indije, mogranji, banane,
kivi i narandže koje na naš stol
donose toplinu nekog dalekog,
sjajnog sunca!

Što donosi zima

Zimi utihnu planine, dok se u toplim jazbinama ugodno spava i lijepo sanja.
Bijeli, snježni pokrivač štiti od leda i hladnoće i životinje i sjemenje biljaka.

Zerdav

Zec

Svisci

Koze se kriju od zime u toplim stajama. Zbile su se jedna uz drugu da im bude što toplije, pa zadovoljno jedu mirisno sijeno. Na dnu svoje jazbine svisci spavaju dubokim snom, dok se zec i hermelin, zaogrnuti svojim bijelim, krznenim ogrtačima, igraju po snijegu.

Koze

Što donosi zima

Zima nas uči da i s malim, sasvim, sasvim malim, budemo zadovoljni. Košuta i njeno lane utolit će glad ponekom suhom, bodljikavom grančicom ili tvrdom, sasušenom mahovinom s drveta. Srećom je njihovo krzno u ovo doba godine gušće nego obično, pa ih dobro štiti od hladnoće.

Košuta

Lane

Imela

Ptice svuda traže one posljednje, preostale sjemenke, kljuckaju svaku mrvicu koja im se pojavi na vidiku, koriste i najmanju priliku da bilo što pojedu.

Vjeverica je spremila dovoljno lješnjaka u svoju ostavu, jedino se još mora sjetiti gdje se ona nalazi.

Crvendać

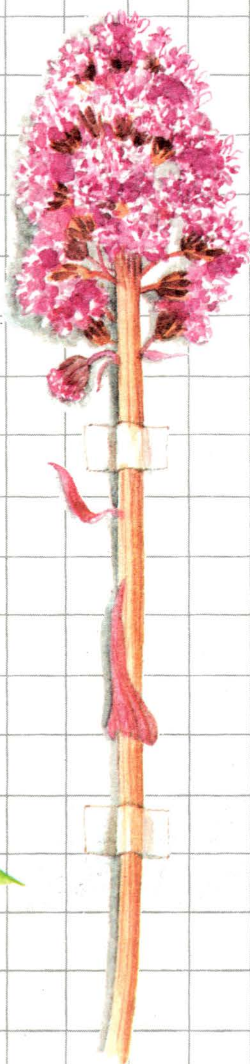
Vjeverica

Kos

Zimsko cvijeće

Lopuh

Daninoć

Kukurijek

Zima je doba kada ćemo jedno drugome poželjeti sve najbolje: mnogo sreće, izobilja i ostvarenje svih želja.
Kupit ćemo jelku, donijeti božikovinu i imelu iz šume kao znakove božićnih i novogodišnjih praznika.

Božikovina

Imela

Sadržaj

Zimska priča: Puh u ladici

21 U crnogoričnoj šumi
22 Izbor novogodišnje jelke
23 Dva mišića u bijegu
24 Božikovina
25 Božićni praznici
26 Morsko prasence
27 Par kanarinaca
28 Psić na dar
29 Kornjača za Dragana
30 Hrčak
31 U potrazi za kestenjem

SIJEČANJ
1 Novogodišnje slavlje
2 Zdjela puna voća
3 Buket cvijeća
4 Priča o hemisferama
5 Pada snijeg!
6 Priprema se česnica
7 Bit će i za ptice
8 Snježanine sjenice
9 Dugorepa svraka
10 Kućica za krtice
11 Vjeveričini tragovi
12 Spremište s hranom je nađeno
13 Vjerni prijatelji
14 Da ne umre od zime
15 Gorki ukus kore drveta
16 Zečica klizačica
17 Ježevo neočekivano kupanje
18 Zatvorenik zime
19 U ledenoj zamki
20 Patak Pero na slobodi
21 Ježev duboki san
22 Lososovo vjenčanje
23 Orao i divokoze
24 Tajanstvena pećina
25 U tajanstvenoj pećini
26 Udobna kućica
27 Hrčkovi obrazi
28 Glazbeno takmičenje
29 Kornjačine navike
30 Mnogo posla oko Srećka
31 Stražar Garo

VELJAČA
1 Lososove nevolje
2 Medvjed se odmara
3 Vidljivi tragovi nevidljivog zeca
4 Sob se boji leda
5 Sobovo zimsko ruho
6 Sobov zimski jelovnik
7 Snježni pokrivač za soba
8 Zekini putovi
9 Lisičine čudne noći
10 Ugodna dabrova zima
11 Divokoze, odvažni penjači
12 Divokoze silaze u dolinu
13 Prije mećave
14 Jelen i zima
15 Obiteljski portret
16 Gdje laste provode zimu?
17 Rode obasjane suncem
18 Rode se vraćaju
19 Rode kao zračne jedrilice
20 Rode se odmaraju
21 Dvije znatiželjne rode
22 Neke su rode na cilju
23 Ptice u dobrom društvu
24 Tko je vatrena ptica?
25 Između močvara i bara
26 Veseli patak Pero
27 Mužjak i ženka vodomara i dalje u ljubavi
28 Prozor – osmatračnica
29 Raspjevani kesten

OŽUJAK
1 Čega se boji sob?
2 Ježeva neugodna šetnja
3 Kako lisica peca
4 Bubamara postavlja rekord u letenju
5 Čega se boji flamingo
6 Dva miša razgovaraju
7 Miševi u hambaru
8 Gosti u kokošinjcu
9 Ostave pune hrane
10 Raditi, raditi i samo raditi
11 Trava se budi
12 Udaja mravlje »matice«
13 Kraljica je umorna
14 Okus mora
15 Priroda se budi
16 Jedan kos u gradu
17 Ožujski pljusak
18 Listovi divljeg kestena
19 Putuju rode
20 Povratak roda

ŠTO DONOSI ZIMA

